RODICA OJOG-BRAȘOVEANU

Întîlnire la „Elizeu"

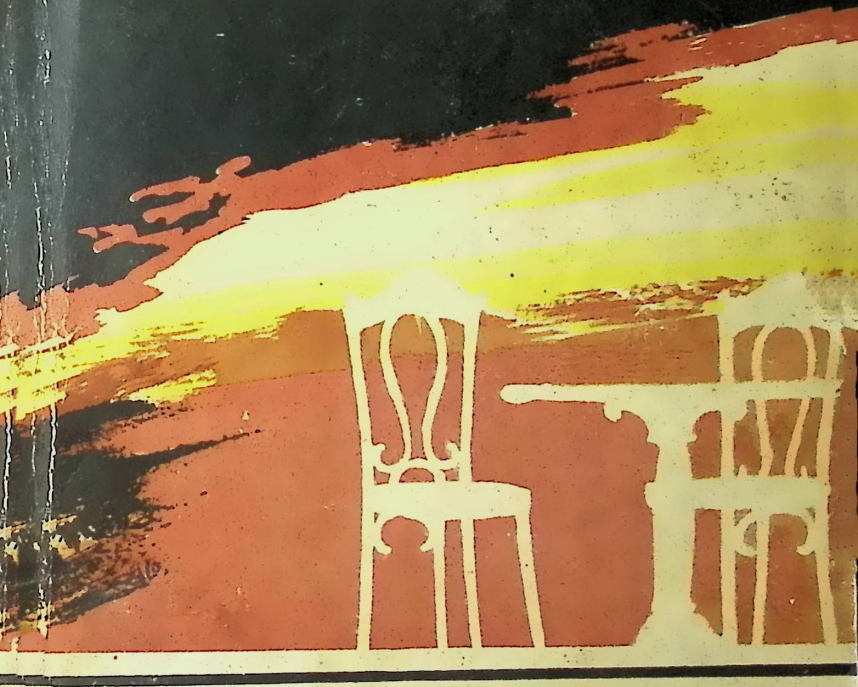

EDITURA MILITARĂ

RODICA OJOG-BRAȘOVEANU

Întîlnire la „Elizeu"

roman

EDITURA MILITARĂ, BUCUREȘTI, 1983

Întîlnire la „Elizeu“

GABRIELEI RAZU GEORGESCU

Capitolul I

— La ordinele dumneavoastră, domnule colonel.

— Nu sînt colonel, sînt maistrul Theodor Mihăilescu, fotograf pe strada Umbrei *. Mi-am pierdut identitatea așa cum ți-o pierzi și dumneata acum, aici, începînd chiar din momentul acesta. *Tenez-vous-le pour dit*, căpitane !

— Am înțeles.

— Stai jos. Ai în spate un fotoliu. Curînd o să te obișnuiești cu întunericul.

În oglinda fixată pe tăblia șifonierului, căpitanul îi distingea vag silueta. Subțire, elegantă, acuzînd o nepăsare distinsă. Ani de zile înainte de război, un Bucureștiu întreg îl văzuse în aceeași atitudine la Capșa sau Confiseria din pasajul Villacros. Un domn de vîrstă mijlocie, cu alură de dandy și privire indiferentă, sorbindu-și marghilomanul într-un nour de trabuc Flor-Fina. Seara putea fi întîlnit la Teatrul Liric și cel mai des la turf.

Căpitanul surîse. Nu existau zece inși în toată țara care să cunoască adevărata carte de vizită a costumelor croite la Worth sau să-și închipuie că melonul gris-perle

* Azi Biserica Albă

se plimbă pe capul cel mai original al Serviciului de Informaţiuni Român.

Tropot de cizme răsună în stradă.

— Patrulele, mîrii colonelul.

Invadaseră oraşul, le puteai întîlni la aproape fiecare sută de metri, în aceeaşi formaţie : doi poliţişti nemţi, însoţiţi de un gardist român, acesta din urmă fără armă. Băştinaşii nu prezentau încredere...

— Să ne grăbim, propuse colonelul. Nu mai e mult pînă la opt...

— Se poate circula pînă la zece.

— Au modificat ora. Ordinul a apărut azi-dimineaţă în Bukarester Tageblatt * şi în Lumina. Porcul de Verzea e autorul. Demonstraţii de devotament, înţelegi... Uite despre ce e vorba, mon cher. Urmează să pleci într-o misiune extrem de delicată în Moldova.

— Mai delicată mi se pare a dumneavoastră, surîse căpitanul. Premiul oferit de Hentsch pe capul colonelului Roman e afişat pe toate gardurile.

— Zece mii de lei. Un fleac, dragul meu ! Teutonii nu-şi dezmint avariţia, şi asta după ce au pus mîna pe şapte milioane lei aur.

— Şapte milioane ? !

— Cifra e eminamente exactă. Acelaşi amic Verzea le-a făcut cadoul împreună cu o sumă de secrete ale apărării noastre. Iată ce se cheamă să fii poştaş cu vocaţie de trădător.

Căpitanul rîse încetişor. „Poştaşul" era directorul general al poştelor şi telecomunicaţiilor. Graţie postului, interceptase şi copiase corespondenţa dintre şefii militari, iar în timpul retragerii întîrziase măsurile de evacuare a personalului şi materialului telegrafopoştal.

— O captură frumoasă pentru boşi, nu ? Mă roade totuşi meschinăria sumei ! Mi se părea că merit ceva mai mult decît zece mii. Milady m-a ţinut cinşpe mii, în '910 ! Caraghios să valorezi mai puţin decît o iapă, chiar dacă e pur sînge... Vezi, dragul meu, sîntem totdeauna înclinaţi să ne supraevaluăm... Da, mulţumesc. Reteză capătul tra-

* Gazeta Bucureştiului, care apărea în timpul ocupaţiei germane din 1916—1918.

bucului și se aplecă în față. La flacăra brichetei, căpitanul îi zări cîteva secunde chipul. Rasat, cu linii nobile, ușor încărunțit la tîmple.

— Să ne întoarcem la misiunea dumitale din Moldova. După cum știi, pregătim împreună cu rușii marea ofensivă de vară. De chestiune se ocupă intens Averescu, Razu, Grigorescu. În fine, nu intru în detalii. Sarcina noastră este să prevenim și să contracarăm orice acțiune de trădare. Miza e mult prea importantă, pregătirile colosale, nu ne putem îngădui nici o imprudență. Vînzarea lui Sturdza, Crăiniceanu și Wachmann a constituit o catastrofă. Aliații sînt contrariați, gogomănie evident — unul, doi sau trei ofițeri, nu înseamnă o oștire — moralul armatei e serios afectat. Nu vom supraviețui unui al doilea dezastru.

— N-am să înțeleg niciodată rațiunea pentru care a dezertat Sturdza. Țin minte, l-am văzut la o paradă de 10 Mai... M-a impresionat teribil...

— Impresiona pe toată lumea. Gîndesc că sîntem prea buimăciți de evenimente pentru a le considera corect. De vină-i poate educația prusacă, școala militară absolvită la ei, mitul despre invincibilitatea și inegalabilul armatei germane. Poate — smintit și grandoman — își închipuie că Wilhelm, recunoscător, o să-l ungă guvernator al României devenită protectorat prusac. Pe el sau pe „poștaș", în funcție de evaluarea serviciilor. N-ar fi singurul care să împărtășească aberațiile nemțofililor care visează la o Moldo-Valahie colonie germană. Un cretin scria deunăzi în Lumina : „În genunchi ar trebui să rugăm pe împăratul Wilhelm să primească coroana României. Greutatea mare este că el nu vrea..." Rise sardonic : Ăla cretin, ăilalți bandiți !

— Credeți... Căpitanul își căuta cuvintele : Credeți că și la Turtucaia a fost trădare ?

— Nu, deși unii o susțin. Catastrofa din Dobrogea se datorează exclusiv lipsei de inspirație. Zaioncicovski și Basarabescu intră în istorie ca așii, cîștigători de Derby în materie de incompetență. Fii sigur, viitorimea îi va consacra ca atare.

O pendulă mică franțuzească, abia deslușită pe peretele îmbrăcat în mătase Liberty, fredonă un fragment dintr-o arie de Lully.

— Șapte și jumătate ! exclamă colonelul. Deja ! În zece minute, cel mai tîrziu, trebuie să ne despărțim. Rămîne stabilit ! Mîine pleci în Moldova la N, sediul statului major al Diviziei 8 infanterie, Armata de operațiuni. Vedeta meleagului e generalul Dimitrie Dabija. Cam sec, cam fără humor, dar ceea ce numesc capșiștii noștri un monsieur care întîmplător ține pe umeri un cap. Îi vei supraveghea aeturajul, pe el însuși, aerul pe care-l respiră. Sîntem pozitiv informați că Sturdza și-a lăsat succesor. Ceea ce a ratat el însuși — o acțiune de sabotaj pe frontul de luptă — urmează să fie realizat de acoliții lui. În ultima vreme, acest *triste individu* se epuizează în apeluri către ofițeri și soldați pentru ca împreună cu prizonierii din spatele frontului român să se ralieze forțelor germane.

— Am citit manifestul adresat ostașilor din tranșee...

— O oroare ! exclamă colonelul.

Se ridică. Un bărbat mai de grabă scund pe care în ciuda mantalei din postav grosolan, vopsită în cafeniu, îl simțeai elastic, puternic, numai nerv și fibră, cu reflexe minunate. Cîndva, la o probă de sînge rece dată la Castelul negru din Scoția, fusese singurul care nici măcar nu clipise cînd explodase o mină în spatele lui. O mină măsluită, dar Roman n-avea de unde s-o știe. Englezii, deprinși cu performanțele, își camuflaseră surpriza : „*All right, mister* Roman, n-ați ieșit prea rău".

Împunse cu degetul macferlanul căpitanului și rosti pe gînduri .

— Există mai mulți agenți ai lui Hentsch strecurați pe lîngă șefii statelor majore ale armatelor de operațiuni. Mi-aș da mîna dreaptă să-i pot depista. Înțelegi ?

Căpitanul nu-și putu stăpîni tulburarea. Șopti răgușit :

— Înțeleg, domnule col... Mihăilescu.

— E bine, dragul meu... E bine. S-ar putea, dacă-i detectezi, să te alegi cu o statuie... Deși nu știu cu ce te-ar încălzi, mon ami ! Important, am socotit totdeauna, e să te simți tu bine. Tu cu tine însuți... A sosit timpul să ne luăm rămas bun. Aici în mapă ai toate documentele ne-

cesare. Noua dumitale identitate, împuternicirea semnată de Ferdinand pe lîngă Dabija... În principiu, ești bine acoperit. Ai lipsit mult din țară, nu te cunoaște nimeni. Șansa face că întreg anturajul apropiat lui Dabija să fie compus din oameni noi. După trădarea lui Sturdza, era și firesc. Nu te vei distinge deci în mod special, ca proaspăt sosit.

— Cum voi lua legătura cu dumneavoastră ?

— Cu mine după război, bătrîne, dacă Providența e generoasă. Rămîn aici, pe baricade, să duelez cu colonelul Hentsch. Contactul îl vom păstra printr-un agent, o persoană foarte bine, care a fost informat de sosirea dumitale și te va căuta. Acest domn — Mareș — o să te pună la curent cu atmosfera din oraș dar mai ales de la statul major, îți va face introducerile de rigoare. Prietene, nu-mi rămîne decît să-ți urez noroc. Colat cu prudență, dă rezultate miraculoase.

Apăsase în mod ciudat asupra cuvintelor, aproape le silabisise și căpitanul își ațintì privirea încercînd să-i descifreze figura

— Prudență, natural... Am sentimentul însă că vă gîndiți la ceva anume...

— Hentsch e un inamic redutabil. Pun rămășag că agentul lui adulmecă deja meleagul, supraveghindu-i pe eventualii și prezumtivii trădători — ticăloșia teme netrebnicia — ferindu-i de posibile gafe sau intervențiile nedorite ale Serviciului de Informațiuni. În speță, dumneata. Natural, acestea sînt simple supoziții... Ai o misiune complicată, căpitane ! Trebuie să-ți descoperi adversarul, plus șacalii cu epoleți de ofițeri români și în același timp să rămîi perfect camuflat. Orice imprudență te costă capul. Colonelul Nicolaj * și-a dresat bine învățăceii. E un amănunt de care ar fi bine să ții seama. Zvîrli trabucul în soba stinsă și-i întinse mîna. La revedere, căpitane. Ne vedem după război, la „Elizeu". O să ai cîte ceva să-mi povestești. Masa mea e lîngă pupitrul casieriței. *D'ailleurs, elle n'est pas mal*... Mda... Ai vreo întrebare ?

---

* Șeful serviciului de contrainformații german în primul război mondial.

— Nu mi-ai spus numele casieriței.

— Ai dreptate, dragule... Uit totdeauna esențialul: Domnișoara Juliette.

*

Părăsind locuința conspirativă din strada Clemenței *, colonelul Roman reteză Piața Universității, și după o scurtă ezitare, se îndreptă spre Calea Victoriei. În ciuda vîntului aspru, nu ridicase gulerul mantalei, căciula nu depășea tivul urechilor. De cîteva luni, nemții deveniseră suspicioși pînă la isterie, trecătorii erau opriți și legitimați la tot pasul, descinderile în plină noapte, de fapt la orice oră din zi, nu conteneau.

„Boșii, își zise Roman, pe care-i știam lipsiți de fantezie, de cînd colecționează suspecți, par inepuizabili"...

Orice le stîrnea bănuiala: o pălărie trasă pe frunte, ochelarii negri ai orbului care cerșea în Piața Teatrului, rezemat de zidurile magazinului Élite sau Doré, coșurile anemice ale gospodinelor, un mers prea grăbit, sau dimpotrivă pasul leneș, de promenadă, al bucureșteanului care flana înainte de război între Capșa și atelierul fotografic al lui Korn din capătul Podului. Nu erau scutite de percheziții grosolane nici carele mortuare. Un zîmbet alunecă pe figura unghiulară a colonelului. Isprava cupeților craiovean, făcuse ocolul Bucureștilor, stîrnind o undă de veselie și în cugetele cele mai mihnite. Era o foamete cumplită în iarna sumbrului 1917. Rația de pîine — jumătate grîu, jumătate mălai — ajunsese la 180 de grame pe zi, carnea 240 gr pe săptămînă, se pedepsea aspru fabricarea săpunului, iar ouăle, untul, zahărul, ajunseseră dulci amintiri.

De cîteva luni, M.V.R.-ul ** interzisese „importul" alimentelor din provincie spre Capitală, instituind un control foarte strict.

„Magnifică ideea olteanului!" Roman se opri lîngă un felinar, ferind flacăra chibritului. „Da, da, absolut remar-

* Azi C.A. Rosetti.

** Prescurtare de la Militär-Verwaltung in Rumänien — administrația germană a României ocupate.

cabilă". Îmbătase doi porci cu țuică și-i culcase în dric, lîngă coșciugul ocupat de locatar. Din nefericire, unul din dobitoace se trezise înainte de vreme și începuse să guițe. Familia îndoliată, preotul, întreaga asistență o luase la goană, cuprinsă de spaimă...

O pagină ruptă din Gazeta Bucureștilor, gonită de vînt, i se agață de poalele mantalei. Roman se descotorosi, călcind-o sub ghete. O imprudență, fără îndoială, agenții Militärverwaltungs-Polizei *-ului mișunau, se dovedeau mai înverșunați decît gardiștii obișnuiți.

Doi bătrîni îl cercetară uluiți. Lăsară capetele în jos iuțind pasul.

„Inseparabilii", rîse colonelul. Îi cunoștea, îi cunoștea un București. În cincizeci de ani de cînd se căsătoriseră, nu fuseseră văzuți decît împreună. La plimbare, în vizită, la șosea, la birtul lui Dobrică, pe Rahovei, unde decavați, luau un dejun modest.

„Chiar ! Ce-or mînca nenorociții acum... ?"

Singurul regal pe care și-l îngăduiau în vremuri normale erau spectacolele lui Novelli și Armagnacul bătrînului, înainte de prînz...

Armagnac... Cognac des Ducs, Martell, Cointreau, ba chiar și absynthul verde adînc, ca veninul, verde mineral și răcoritor adus în păhărușe înguste cu pereți drepți...

Colonelul Roman își trecu limba peste buzele arse de ger și privi reflex ferestrele luminate de la Capșa. Înăuntru, la mesele de mahon cu plăci de marmură — o marmură stinsă, tandră la pipăit, își aminti colonelul — acum murdară, plesnită, acoperită cu ziare, chefuiau ofițeri din armata de ocupație.

„Hm, aliații !... Ca și cum nu ne ajungeau doar sălbaticii cu coif ai lui Wilhelm. Te salut, nenorocire, atunci cînd vii singură !... Trebuia să încărunțesc ca să-i pricep pe francuji..."

Capete grosolane cu obrajii dogoriți de băutură răcneau cîntece deșuchiate răsturnînd pe gît bărdace. Peste privelișteа sinistră, lustra, vechea lustră a cafenelei Capșa încă intactă își revărsa cu ironie sumbră cascada de diamanticale.

* Poliția militară

„Uite cine ne-a adus civilizația !" scrîșni Roman. Civilizația milenară a ocupantului generos, transplantată pe meleagurile valahe.

Un val de silă îi năpădi întreaga ființă. Halal civilizație ! Asasinase sufletul orașului, îi arsese în pojar năprasnic pitorescul, veselia străzii, învăluise în lințoliu cernit case, grădini, chipul soarelui, al oamenilor.

Pieriseră ca alungate de blestem trăsurile falnice și velocipedele, tramvaiele electrice, motocicletele și automobilele Pipe și Fiat de 25 HP, muriseră florile din coșurile țigăncilor. Pentru cîțiva lei îți umpleau brațele cu grădină de liliac, roze sau crizanteme Turner. Ochioasele se aflau pretutindeni : ciorchine, în Piața Teatrului, la Luvru pe Sărindar, căutînd umbră sub copertinele lui Dortheimer coaforul, în gangul lui Mandi, fotograful Curții Regale... Seara, trandafiri galbeni înfloriți pe gardinile florentinelor de dantelă sau la butonierele vestoanelor din mătase brută, nuanța Isabelle, îmbălsămau Calea Victoriei. Fluvii de Azurea, Cuir de Russie, Floramyte, Trèfle Incarnat și Coeur de Jeanette, și Violette de Peleș, și Mon idéal aminau trene de arome frumoaselor îmbrăcate la Luvru. Micul Parizian și Aû bon Goût... Tineri dandy, cu mustața sulițe, le însoțeau, păstrînd un pas în urmă. În lumina fanarelor, a firmelor, a devanturilor și a localurilor de petrecere — Bucureștii păreau incendiați de focurile bengale ale unui neîntrerupt carnaval — străluceau taftalele ecucher de soleil, pălăriile înalte din mătase și ghetele de lac cu elastic ale domnilor.

Riviere de briliante, solitari, inele ițite din mitenele dantelate scăpărau licurici, la Djabourov, poli de aur cu efigia lui Carol I, icusari, mahmudele și napoleoni austrieci luceau cald între Gallé-uri elegante, Daum-uri, vase de Vez și Copenhaga... Amuțiseră și gramofoanele din stabilimentul de muzică ale lui Jean Feder. În fiecare seară, un mînavet instalat în vitrină oferea trecătorilor de pe Calea Victoriei melodii celebre de pe discurile nu mai puțin celebrilor Adelina Patti, Tamagno, Caruso, Melba, Battistini, Kurz...

Colonelul Roman își înnodă strîns fularul. Viscolul se înăsprise, fulgii iscați dintr-odată îi înfigeau ace în obraji. De cînd turcii ridicaseră de la Palatul Regal tunurile capturate în 1877 de către armatele române, piața părea pustie, amputată. Confiscaseră și balmuzurile de la statuia lui Mihai Viteazul. Pesemne socoteau că restituirea forțată a trofeelor călărașilor și dorobanților spăla dezonoarea otomană de la Plevna...

La intrarea hotelului Athenée Palace, două santinele țepene, în poziție de drepți, scrutau seara fără să clipească.

„Cretinii se cred statui, parole ! Așa i-a învățat papa Bismarck ! Cap pătrat sub cască de fier. Ca și cum dacă ai lua pe loc repaus, n-ai putea apăsa la fel de repede pe trăgaci..."

Roman ridică ochii spre ferestrele puternic luminate. Aici își instalase Mackensen marele cartier. Ober-Kommando Mackensen. Tot aici, într-un apartament de la etajul întîi, colonelul Hentsch, șeful Biroului de informații al marelui cartier german veghea la „civilizarea" României.

„Ăsta n-are cap pătrat, nu, nu, *au contraire*, în schimb îi zumzăie sub melon tot felul de idei. Teutonii, stăpîni ai întregii Europe, iar el Șahinșah, Negus, Kediv sau cine știe ce altă drăcie, în competiție cu smintiții autohtoni... Străbunii din Pomerania aveau aspirații mai modeste. Bunicu-său s-a mulțumit cu ordinul Sfîntului Ion din Jerusalim, un unchi mare din partea maică-si cu Vulturul Roșu clasa a II-a..."

Colonelul Roman își luă rămas bun de la geamurile luminate și intră grăbit în strada Umbrei.

Pe zidul cenușiu al unei clădiri din spatele Bisericii Albe, cu ornamentele de ghips cariate, atîrna un anunț modest scris de mînă : „Theodor Mihăilescu — atelier fotoartistic. Amateur portrait și Princess portrait." Dedesubt, clănțănea necăjită de vînt firma unui chirurg dentist, diplomat al facultății din Odesa, „specialist în lucrări operative și technice în aur, platină și cauciuc. Se mai execută întărirea dinților care se mișcă și regularea dinților".

Deschise ușa cu carourî de sticlă și arabescuri din fier forjat, aruncă încă o privire zidurilor albe ale hotelului. Un zîmbet răutăcios îi strîmba colțurile gurii.

— Între noi doi, domnule Hentsch !

*

Într-un salon de la etajul întîi al hotelului Athenée Palace, unde de doi ani se instalase Marele Cartier al Grupului de armate Mackensen, trei domni în haine de seară și cu paharele în mînă discutau aprins. Siluetele elegante învestmîntate la fel, în jachetă, pantaloni întinși de sous-pieds-uri și cravate negre înalte, se deslușeau perfect pe pereții îmbrăcați în tapet cu dungi, argint și Vert Nil.

Lîngă soba de portelan, pe o causeusă, stătea picior peste picior colonelul Hentsch, cercetînd gînditor tavanul pictat : un cer azuriu pe care pluteau nori, nimfe și flori. Era un bărbat în puterea vîrstei, voinic fără a fi gras, agil. Figura pătrată făcea o impresie bizară. Emana inteligență, blîndețe și aroganță, și în ciuda gurii lacome, pofticioasă, multă stăpînire de sine.

Buchetul îngrijora, era dintre oamenii — își spunea domnul Quintescu rezemat de consola susținută de doi putti — dinaintea cărora instinctiv îți cenzurezi fiecare cuvînt.

Îl vedea poate a zecea oară și mereu încerca aceeași senzație : „Nimic nu se asortează în persoana individului. Ochii de cadînă pe fața de țăran bavarez care se îndoapă cu chifteluțe de cartofi, bărbia brutală și vocea de soprană a la Selma, grația elastică altoită pe un trup de urangutan..."

Simți privirea ațintită a celui de al treilea personaj și se foi nelaîndemînă, schimbîndu-și vag poziția. „Un bărbat tînăr, despre care n-ai putea afirma nimic special"... Cel puțin asta era părerea domnului Quintescu. Un observator fin ar fi zăbovit poate asupra privirii. Avea un licăr particular, ironie discretă — ochii zîmbeau continuu fără să i se miște un singur mușchi al feței — generată de un cert sentiment de superioritate, dar și acela bine

camuflat : „Știu tot despre voi, și în general mult mai multe decît știți voi, în vreme ce voi știți foarte puține despre mine... Atît cît vreau eu să știți..."

Colonelul Hentsch își dezlipi în sfîrșit ochii de nimfele rubensiene răstignite pe antablamentele adînci și privi fundul paharului gol. Păru nedumerit, îl învîrti cîteva clipe între degete, în așteptare, parcă, și-l puse în sfîrșit pe marginea birouașului Henri II sculptat cu lei și măști de satir.

Domnul Quintescu strîmbă imperceptibil buzele și ciocul negru, lucios, bine îngrijit zvîcni ca o pendulă.

„Dacă-și închipuie c-o să i-l umplu eu, se înșeală amarnic. Nu-s valet."

Era agitat, își stăpînea greu mișcările și, fire irascibilă, nervoasă, nu suporta discuțiile care lîncezesc, cu pauze mari între replici.

Își umplu paharul cu o mînă nesigură din pricina febrilității, vărsînd zdravăn pe de lături. Trecuseră pe puțin cinci minute de cînd în încăpere se pronunțase ultimul cuvînt. Izbucni :

— Ce facem, domnilor ? Ne contemplăm ? Pe-dumnealui l-am fotografiat, pe dumneata te cunosc, colonele...

Hentsch surîse :

— Crezi ?

— Parcă n-ar fi război, parcă n-ar fi situația îndeajuns de gravă ! Ce așteptați ? Să intre rușii în București ? Să vă facă Tommy toate zeppelinele ferfeniță ? Se fălea Kaiserul că va „trimite jandarmeria din Berlin să aresteze minuscula armată engleză". Ei, uite că nu-i așa !

— Probabil n-a avut timp, surîse la fel de calm Hentsch.

Domnul Quintescu rînji :

— Era la vînătoare, bineînțeles. Dumnezeule, *ça vous fiche le cafard !*

Colonelul îi îndreptă o privire îngăduitoare. În ciuda defectelor — pripit, lipsit de simțul proporțiilor și al măsurii — era inteligent, energic și întreprinzător, sincer devotat germanilor. Cu totul altceva decît domnul Marghiloman, un oportunist pasionat al turfului și al recepțiilor somptuoase. Victoria nemților i-ar fi adus șefia partidului conservator după care tînjea și de aceea pa-

riase pe calul german. În rest, totul îi era indiferent, nu știa să pronunțe în limba „boșilor" nici măcar *auf wiedersehen*. Un amănunt în fond lipsit de importanță. Dintre toți anglofilii înverșunați, și se aflau mulți, prea mulți în cercurile înalte din colțul ăsta de Balcani, doar Take Ionescu și Jean Duca vorbeau engleza.

— Àia pregătesc o ofensivă formidabilă ! Ceva nemaivăzut și nemaiauzit în istorie, domnilor ! Românii și rușii aici, dincolo...

— Știu, domnule Quintescu, acesta este motivul pentru care ne-am întîlnit astă-seară, de aceea l-am invitat pe dumnealui.

Tînărul zîmbi înclinînd ușor capul. Hentsch continuă :

— Se pregătește într-adevăr o ofensivă de mare amploare pe care o vom sabota prin toate mijloacele, și în toate direcțiile : muniții, echipament, hrană vor deveni inutilizabile sau vor lipsi cu desăvîrșire, vom demobiliza ostașii, îi vom cumpăra pe ofițeri, îi vom sili la trădare. Avem peste tot oameni puternici, capabili să o facă... Un singur sector cheie ridică probleme, cel al generalului Dabija. Misiunea dumneavoastră, domnule Porta, vizează deci Statul major al Diviziei 8 infanterie. Avem și acolo un prieten dar nu este suficient căci toate forțele Serviciului de Informațiuni Român — precizează cu dispreț : mă rog, ceea ce a rămas din acest serviciu — se vor concentra în acel perimetru.

— A rămas Roman și-i de-ajuns, mormăi Quintescu.

Hentsch se ridică de pe canapeuă, traversă încăperea și se opri lîngă fereastră, cu mîinile la spate.

— Tocmai pentru că am multă stimă pentru colonelul Roman, socot că sectorul Dabija fiind vulnerabil în urma dezertării lui Sturdza trebuie, în ceea ce ne privește, excelent acoperit. Sarcina dumitale, domnule Porta, este să-l găsești pe agentul lui Roman, să-l împiedici să acționeze, să-l lichidezi. Deranjat de o umbră care-l tulbură permanent, prietenul nostru s-ar afla în imposibilitatea de a înfăptui deziderateie supreme ale Reichului : slăbirea potențialului armatei inamice, informații cît mai exacte asupra planurilor ofensivei de vară.

— Mi se pare cît se poate de limpede, colonele.

Domnul Quintescu tresări. Pînă acum vorbiseră în franceză, habar n-avea că tinerelul ăsta mut, cu ochi de viezure, știe românește.

— Un sfat, domnule Porta. Una din greșelile cele mai grave, fatale, comise de vestiți conducători de oști a fost subaprecierea adversarului.

Porta dădu din cap, cu mișcarea lui caracteristică.

— Înțeleg. Un colonel Roman va trimite în preajma lui Dabija un element pe măsura școlii sale, nu un *blanc-bec*.

— Exact. Surîse nostalgic : Am auzit de Roman încă de pe cînd era elev la Castelul Negru din Scoția. Un agent dublu ne-a pomenit prima oară despre el în biroul colonelului Nicolaj. Nu ascund — îmi sînteți prieteni — că am încercat să-l cumpărăm.

— Și ? întrebă Porta.

— Ne-a rîs în nas ! Cu hohote !

— *Ça, par exemple !* exclamă domnul Quintescu. Marele Frederic parcă pretindea că orice individ are prețul lui. Probabil nu i-ați oferit destul.

Hentsch își mută privirea catifelie asupra lui Quintescu. Rosti fără nuanțe :

— Dumitale nu ți-am oferit nimic.

— Pardon, mon cher ! Eu sînt boier, nu vătaf ! Iar ceea ce fac nu-i cu simbrie ! Am susținut totdeauna că unica șansă de izbăvire a acestei țări este o politică inteligentă care să rimeze cu cea a Germaniei. Oricine gîndește altfel e complet inconștient. A-i ajuta pe ruși să învingă înseamnă să le faci cadou Bosforul și Dardanelele. Adică să ne strangulăm cu propriile noastre mîini, să ne punem singuri juvățul de gît ! Amintește-ți de Testamentul lui Petru cel Mare...

Hentsch îl cercetă cu ochi inexpresivi, gîndindu-se la altceva. Dealtfel știa că nu minte. Quintescu era sincer, dar în dezacord cu aspirațiile și mentalitatea compatrioților săi și în consecință, detestat. Trimisese doi fii pe front și cu toate acestea năzuia, mai mult, complota ca oștirea română să fie înfrîntă, crezînd cu fanatism că doar astfel „țara va scăpa de la pieire".

Colonelul îl aşteptă să-şi încheie tirada, uitîndu-se din nou în fundul paharului. De fapt, nu-l lăsa nici o secundă din mînă. Plin sau gol.

— Domnule Quintescu, am ţinut mult să asişti la întrevederea cu domnul Porta. Unul din fiii dumitale, cel mai mic — informaţia este de ultimă oră — a fost detaşat la Statul major al lui Dabija.

— Adevărat ?

— Pozitiv. Crezi că ne-ar putea fi de vreun folos ?

Quintescu scutură violent capul.

— Niciodată ! Sînt mîhnit pentru cauza care 'm-a adus în barca dumneavoastră, mă bucur însă ca membru al clanului. Sîntem poate opaci, nu anvizajăm totdeauna corect viitorul, dar rămînem fermi şi cinstiţi cu convingerile noastre. Pentru Pavel, Brătianu şi Take Ionescu sînt bronzuri care şi-au găsit deja locul în Panteon.

Hentsch îşi trecu degetele peste bărbia de buldog. Declară repede, puţin prea repede.

— A da... Perfect.. De fapt, n-are nici o importanţă... Domnule Porta, celelalte amănunte le-am pus la punct. Sînteţi liber. Dacă...

Un ciocănit în uşă îi smulse cuvintele de pe buze. Un feldwebel îşi pocni strident călcîiele şi-i întinse un plic sigilat. Colonelul desfăcu sigiliul cu un cuţitaş de aur, fără să-l fărîme. Citi şi un zîmbet subţire îi întinse gura.

— Domnul colonel Roman... Amicul meu, colonelul Roman ţine cu tot dinadinsul să mă supere.

— Adică ?

— A intrat în legătură cu lucrătorii de la Letea şi Lemaître. Hîrtia e de la poliţia militară.

— Cu uvrierii ? se miră Quintescu.

— Cu ei. Face agitaţie, îi învaţă cum să saboteze producţia de război germană.

— Parcă ăia nu ştiu s-o facă singuri, o scăpă Quintescu ! *Il est complétement toqué.*

— Deloc. Atacă pe toate fronturile, cu forţe combinate, aşa cum intenţionăm s-o facem şi noi în Moldova... Perfect, colonele Roman ! Da, da, perfect...

Domnul Quintescu se crispă. Presupunea ce avea să urmeze. Iar arestări abuzive, condamnări la moarte, pedepse și restricții absurde, îndurate de un oraș în agonie.

Își ciupi ciocul și reflectă acceptînd fatalitatea :

„Asta e ! *Les jeux sont faits*"...

Capitolul II

Prin ferestrele înalte, à la francaise, străjuite de aripile deschise ale unor îngeri din ghips, cu pleoapele somnoroase, se vedea strada Unirei, în toată lungimea ei, o felie din grădina neîngrijită a coanei Aristița Vernescu și statuia-fîntînă, o fantezie barocă, a lui Vodă-Grigore Ghica.

Seara, două fanare cu gaz aerian începeau întunericul și în lumina gălbuie, casa amintea cîte ceva din strălucirea de altădată. Gardul înalt, cu boltă, din fier forjat, nu mai părea strîmb, umbra ocrotea nasul ciuntit al îngerașului de la prima fereastră, aripile involte dar ciugulite căpătau importanță, cenușiul zidurilor murdare plînse de streșini stricate dobîndea în ochii trecătorului întîmplător prestanța impresionantă a granitului.

Casa — un singur cat, un pavilion ce-i rezema spinarea, opt odăi și atenanse — fusese ridicată de dumnealui, bunicul Iancu Algiu în vremea lui Vodă Cuza, moștenită apoi de fecioru-său, Iliuță, președintele tribunalului din N, și lăsată de acesta cu diată întocmită la notar și limbă încleiată de mastică celor trei fete cu care-l pricopsise Ziditorul și cucoana Elena : Zoe, Zinca și Zizine.

Zînele, după cum le dezmierda tîrgul, rămăseseră nemăritate. Trăiau împreună în casa părintească (femei de șaizeci și trei, șaizeci și patru și șaizeci și șapte de ani) își încleiau zulufii — melcișori grămădiți pe frunte — cu

sacîz, țineau post miercurea și vinerea, puneau busuioc sfințit sub pernă în noaptea Sfîntului Andrei, iscodeau sorții în bobi, cărți și aburi de cafea, și-l răsfățau pe Bijulică, un motan șașiu cu blana țărcată.

Mai aveau sumedenie de slăbiciuni, ca de pildă scordoleaua de raci, rochiile mohorîte plouate cu jeuri, brățările vechi, turcești, albumele de suveniruri, un păhărel cu vin de măcriș, țigaretele turcești fumate într-ascuns chiar de slujnică și ceasurile petrecute în compania domnului Cicerone Butculescu.

Acesta era un bărbat de vîrstă nedefinită, șaizeci, poate șaptezeci de ani, cu păr cînepiu, obraji rumeni, bucălați și o permanentă expresie de teamă, de fapt nesiguranță, în ochii fără culoare precisă. Un inel cu smaragd sclipea pe arătătorul mîinii stîngi, scăfîrlia de diamant a unui ac însufleța lavaliera ostentă. Proprietar cuprins cîndva, acum aproape scăpătat, domnul Butculescu avea veleități artistice, adora în secret să fie considerat un original, iar existența mărunță, osîndită de sărăciri succesive, să fie taxată drept boemă.

— Ce-ați mai scris, domnule Cicerone ? se interesă cu triluri de ciocîrlie Zinca.

Ținea sprîncenele ridicate — „această mimică expresivă vă face să păreți mult mai tînără", asigura C. T. în *„La Roumanie, journal conservateur démocrate, directeur politique Thomas Comarashesco"* — degetele fără astîmpăr încurcau ciucurii centurii de mătase.

Zoe și Zizine, aceiași zulufi, aceleași rochii, aceleași expresii mirate, întinseră gîturile înainte :

— Ce-ai mai scris, domnule Cicerone ? Ah, citește-ne, pur și simplu nu mai avem răbdare.

— Nu mai avem răbdare, reluă Zinca.

Zoe presupuse timidă, fluturînd genele :

— Ceva delicat și suav ca de obicei...

— Suav, șopti Zizine.

— Suav, reluă ca un ecou Zoe.

Cicerone Butculescu, umflat păun, încercă să se apere :

— Mă răsfățați, doamnele mele, sînteți prea bune. Vă rămîn însă recunoscător, ca părinte al unor modeste încercări...

— Modeste ? se miră Zoe.

Zinca repetă, ridicînd puțin diapazonul.

— Modeste ? !

— Auzi, modeste ! păru consternată Zizine. Dumneata ești prea modest, domnule Cicerone. Haide, citește, nimic nu te poate scăpa de corvoadă, iar pe noi nu ai dreptul să ne lipsești de-un regal.

— Nimic, suflară Zinca și Zoe.

Butculescu, fericit, scoase o hîrtie din buzunarul de la piept.

— Dinaintea unor fărîmături atît de grațioase nu pot opune nici un fel de rezistență. Sînt total dezarmat.

Zoe, Zinca și Zizine se priviră fermecate :

„E desăvîrșit ! Cîtă gentilețe, cît apropou !"

Butculescu, rotund, ponosit dar elegant, se scuză parafrazînd cu ipocrizie naivă :

— Ați vrut-o, doamnele mele.

— Am vrut-o, chicoti Zinca, și o s-o vrem totdeauna.

— Totdeauna, totdeauna...

— Ei bine, ascultați... Stihurile le-am încropit azinoapte, cînd am băgat de seamă că am pierdut un nasture.

— Un nasture ?

— Un nasture ? !

— Un nasture ! se prăpădi de uimire Zoe.

Domnul Cicerone încercă să ridă filosofic :

— Nasture ! Și asta n-ar fi fost o dramă, să zicem că împrumutam unul de la alt veston. Dezolant era că nici măcar n-aveam ac cu ață. Din deruta, din descumpănirea mea, s-au iscat atunci versurile singure !

Zinca se extazie :

— Ce artist ! Dintr-un amănunt pe care unii l-ar putea socoti vulgar...

O opriră privirile Zoei și ale Zizinei.

— Vroiam să spun...

Cicerone Butculescu zîmbi superior și decretă :

— Totul devine vulgar într-o epocă vulgară. Simțămintele alese însă înnobilează pînă și pietrele pe care pășim.

Algiencele căzură simultan pe spatele canapelei Biedermeyer, își pocniră simultan palmele. Zoe își reveni prima.

— Hotărît, domnule Cicerone, ai astăzi o zi extraordinară. N-am auzit în viaţa mea atîtea panseuri pline de miez.

— Pline de miez, sublinie Zinca. Zoe a exprimat minunat ceea ce simţim.

Zizine îşi clătină zulufii :

— Minunat ! Zoe e o filosoafă. Papa gîndea la fel.

Speriat ca observaţiile legate de propria persoană să nu sece, nerăbdător să culeagă aplauze, domnul Butculescu se ridică şi îşi drese glasul. Căută felia de perete nud, între o cadră cu zeci de fotografii mici şi un orologiu cu flori de alamă, şi ridică un braţ arc deasupra capului — mişcarea binecunoscută a actriţei Vanda de Bonza de la Comedia Franceză.

— Voi ţese un mantou iubitei mele !
Stofă îmi vor rostui cocorii, ciugulind norii,
Dantelă voi fura din spuma mării !
Nasturii îi voi încropi din stele,
Căptuşeală din negura serii,
Iar la butonieră, deasupra inimii
Făptura mea, trandafir roşu Crimson-Glory !

— Minunat ! exclamă sincer fermecată Zizine. Ah, sînteţi mai straşnic decît însuşi Ermette Novelli. L-am văzut în Kean la Teatrul Liric şi nu m-am simţit nici pe departe atît de emoţionată.

— Nici pe departe... Fruntea Zincăi se încreţi. Asta s-a întîmplat în 1907.

— 1908, corectă Zoe. 14 Decembrie. Era ziua lui nenea Lăscăruş. Nu ţii minte ? După aceea ne-a dus la Capşa. Doamna Miclescu avea o pălărie cam excentrică. Am mîncat *tripes à la mode de Caen* şi am băut o sticlă de Veuve Binet sec. Am avut după aceea, toate trei, o noapte grozav de neliniştită. Pînă n-am luat un clistir...

Amuţi brusc şi se făcu roşie sfeclă. Zinca şi Zizine o priviră consternate. Butculescu, bine crescut, încercă să treacă peste incident.

— Evident, sînt versuri uşoare, fără pretenţii. Evenimentele însă pe care sîntem obligaţi să le trăim, să le suportăm zilnic...

— Adevărat ! sări Zinca. Suportăm ! Suporți dar nu te obișnuiești niciodată...

— ...pot totuși genera emoțiuni artistice.

Zizine își îndreptă ochii spre colțul icoanelor.

— Poate că Providența nu ne-a hărăzit întîmplător asemenea încercări. Suferința îi face pe oameni mai buni...

— Iată un mod de a cugeta extrem de înțelept ! emise domnul Cicerone, care cultiva cu perseverență stilul aforistic. Să te îmbeți de aroma rozelor, ignorîndu-le spinii.

Zinca, ușor geloasă, își netezi faldurile rochiei de canavăț. Jeurile și lanțurile zornăiră clopoței de sanie.

— Nu știu ca vreuna din noi să fi fost o singură dată în viața ei ticăloasă și nu văd cum am deveni mai bune plătind astăzi kilouł de unt proaspăt 20 de lei, cafeaua 40, orezul 15, nucile patru lei suta de bucăți. Ultima colivă pentru papa a fost o rușine...

Zoe și Zizine se priviră consternate. O cucoană adevărată nu-și etalează în public niciodată jena financiară, mai ales în prezența unui domn. Poți fi cît de flămîndă, dar n-ai să iei mai mult de două ori din farfurioara cu prăjiturele uscate, discuțiile vor rămîne suave și spirituale : de pildă, a înflorit livada, nopțile sînt epatante, licuricii agață cercei în tufișurile de lămiiță sau, ah ! Am citit o carte profund interesantă „Ceea ce pot să spun", de Arthur Meyer. Ce pagini pline de viață ! Un trecut întreg atît de recent și totuși atît de depărtat — diferența față de ziua de azi îl îndepărtează — îți defilează dinaintea ochilor. Odinioară stăpîneau evantaiul și dantela, astăzi argintul, banul brut văduvit de orice eufemisme care-l făceau politicos...

Ce rost are să vorbești despre soba rece și persoanele vulgare întîlnite la tot pasul, de ghetele cumpărate cîndva la Royal Shoe, astăzi lamentabile, găurite, nu poți ieși din casă dacă plouă, despre obrăznicia Anicăi, flămîndă ca și stăpînele ei și care n-au mai mîncat o aripă de pui de... Oh, nu, ce rost are să-ți aduci aminte ! E ca și cum ai pomeni despre sacoul ponosit al domnului Cicerone, ca și cum i-ai observa manșetele frînjurite, pantalonii osteniți, paltonul transformat dintr-o uniformă bleu-horizon. O doamnă trece cu delicatețe peste asemenea amănunte, nu

le observă, ochii nu coboară mai jos de bărbia interlocutorului, spre a nu-l pune în încurcătură.

— E nemaiauzit ! exclamă Zinca. M-am întîlnit cu Mathilde la poștă... Mathilde Filitti. Mi-a povestit ceva extraordinar !

Zoe și Zizine își încordară gîturile de stîrc, domnul Butculescu, afectînd o indiferență filosofică dar amabilă — „mă interesează tot ce spuneți pentru că sînt un gentilom iar doamnele, indiferent de vîrstă, căprioare firave ce trebuiesc tratate cu condescendență" — arboră un surîs îngăduitor care friza atenția.

— Ce ți-a povestit ? întrebă sufocată Zoe.

— Ce ți-a povestit ?

— Ei bine ! izbucni Zinca, la ceaiul Michettei Lahovary, cucoanele au venit cu linguriță de zahăr în poșetă. A fost o hotărîre spontană.

Cicerone Butculescu își pipăi fluturele de la gît, apoi cotleții nînși, parcă lipiți sub tîmplele de vanilie ale blondului încărunțit.

— Natural ! Zahărul a ajuns douăzeci de lei și numai dacă-l găsești. Nu mă pot împiedica să reflectez ! În '906, intendentul nostru primea o sută cincizeci de lei pe lună. Și nu exagerez cînd afirm că o duzină de ouă costa cinci parale, cu un leu umpleai un sac de pîine, patru lei era kilogramul de lumînări de biserică...

— Acum au ajuns treizeci, suspină Zinca. A fost o epocă de aur pe care mi-e teamă că n-am apreciat-o îndeajuns. Ții minte, Zizine, cînd ne-a dus papa la iarmarocul din Bălteşti ? Am dejunat la birtul acela din Piața Mare... N-o să mă credeți, domnule Cicerone, dar cu nouăzeci de bani am mîncat patru persoane, pe sătur ate. Aveam sentimentul că m-am umflat ca broasca aceea a lui La Fontaine.

Zoe oftă cu ochii înfipți în tavan.

— Se vor mai întoarce vreodată vremurile acelea ? Vom mai apuca să trăim ca înainte ?

— Vom mai apuca ? repetară Zinca și Zizine.

Domnul Butculescu își drese glasul și emise sibilinic :

— Nimic și niciodată nu e ca mai înainte, atunci cînd avem de-a face, nu-i așa, cu un eveniment, un deces important, un război, o hotărîre capitală.

— Ah, domnule Cicerone, ciripi Zoe, nu vă îngădui să fiți atît de pesimist, căci am ajuns să ne hrănim doar cu speranțe.

— Speranțe... înginară Zinca și Zizine.

— Doamnele mele, v-am dat o lege științifică, implacabilă și nu cunosc nimic care ar putea-o determina să fie mai blîndă.

— Ce faci, Butculescule ? Iar filozoficești ?

Algiencele tresăriră puternic și întoarseră capetele spre ușă. O bătrînă de vreo șaptezeci de ani înaintă spre mijlocul odăii. Era înaltă, noduroasă și, deși se ajuta de un baston cu măciulie de argint, o simțeai puternică și plină de viagă.

Butculescu, fîstîcit, își pierdu instantaneu aplombul. Se ridică îndoindu-și mijlocul grăsun.

— Sărut mîinile, coană Aristiță.

Ar fi zbughit-o pe ușă, abia-și stăpînea tremurul picioarelor. Toată plăcerea vizitelor zilnice la surorile Algiu era stricată de spaima acestor apariții inopinate ale Verneascăi. Nu putea fi ocolită, pica din senin cînd avea chef și te bombarda cu observații dezagreabile tot după chef.

Bătrîna făcu un semn cu mîna „nu-mi bate capul" și se lăsă greoaie într-unul din cele două fotolii, cu ciucuri de mătase.

Zoe, Zinca și Zizine o priveau consternate, gîndind la unison :

„Ah, obiceiul ăsta detestabil al Anicăi de a lăsa ușile vraiște ! Am ajuns la cheremul slugilor..."

Femeia de fapt nu era vinovată. Verneasca dăduse buzna în casă și-o împiedicase să-i anunțe sosirea. „Lasă farafastîcurile, fetico !"

Aristița Vernescu își înnodă degetele pe măciulia bastonului proptit între genunchi și le azvîrli o privire sarcastică :

— Și voi ce-ați amuțit, așa, căprioarelor ? Sau v-or fi amețit cugetările dumnealui ? Ia mai cugetă, Butculescule, să te audă și maica. Mi-era chiar dor de o conversație inteligentă, de niscai stihuri, așa cum știi să le potrivești.

Zoe se agață fericită de propunerea Verneascăi:

— Oh, Aristița, ne-a citit domnul Cicerone o poezie adorabilă. De mult n-am auzit ceva atît de inspirat...

— I-auzi ! se miră bătrîna. Te-ascult, fătul meu.

Butculescu, roșu, cu răsuflarea tăiată de jenă, încerca să se tragă spre ușă :

— Scuză-mă, coană Aristiță, trebuie negreșit să plec. O afacere extrem de importantă...

— *Foutez-moi la paix !* N-ai avut în viața ta o singură daravelă importantă. Ai schimbat cravăți, ai tăiat bonuri și-ai plimbat ciinele pe ulița mare. Te găsi acuma zorul !

— Aristițo ! suflă speriată Zinca.

Zoe și Zizine deschiseră doar gura, incapabile să articuleze vreun sunet. Butculescu făcu un ultim pas spre ușă. Încercă să zîmbească :

— Așa e dumneaei, coana Aristița ! maliționsă. Știm cu toții însă ce inimă are...

— De gîde care trage în țeapă ! i-o reteză Vernească. Spui, domnule, poezioara aia sau aștepți să te îmbii cu ciomagul ?

— Altă dată... Vă rog, altă dată... Sînt în mare întîrziere... Omagiile mele... Sărut mîinile... Vă mulțumesc pentru amabila recepție...

Reuși să deschidă ușa și de pe coridor i se auziră pașii precipitați. Bătrîna dădu din umeri.

— Asta-i zălud.

— E un bărbat extrem de loial, cu o viață cît se poate de onorabilă, îndrăzni Zinca. Nu știu ce i se poate reproșa în afară de o politețe desăvîrșită.

— Neghiobia, fata mea. Cu cît are, semeni o moșioară potrivită... Ia ascultă, parcă-l auzii pe nătîntocul ăla pomenind de „amabila recepție". Cu ce l-ați tratarisit ?

Surorile se priviră stînjenite. Asta era Aristița, te punea totdeauna în situații extraordinare. Cine, din tot tîrgul, își mai putea permite să ofere oaspeților măcar o cafea Franck — surogatul acela oribil — cît de cît îndulcită ? Situația era unanim acceptată și în vizită ezitai să ceri chiar un pahar cu apă, pentru a nu sili gazda jenată să ți-l aducă pe o tavă complet cheală.

Zoe își frînse inconștient degetele :

— Parcă mai avem un rest de dulceață de afine.

Asta vrusese s-audă și Vernească.

— Bună și aia ! Nu'ș ce am de la o vreme, dar mă scol tot cu limba încleiată.

Zoe părăsi încăperea cu pași tîrșiți. Bătrîna se miră :

— Da ce, voi nu mai aveți slujnică ? Sau o țineți doar să aibă cu cine se întinde ordonanțile ?

Zinca și Zizine își mușcară buzele. Cum să lași servanta să umble la singurul borcan de dulceață din casă păstrat cu sfințenie pentru colita rebelă a Zincăi ? Nici prafurile de la spițărie n-o încuiau mai vîrtos...

Zoe puse tăvița pe o măsuță scundă și se retrase sfioasă lîngă fereastră. Vernească privi farfurioara strîmbîndu-se :

— Bine faci, fetițo, că ești chibzuită. Ce-i drept, a risipit taică-tău destul și pentru voi...

Zizine începu să frămînte capătul șnurului de la centură. Rosti luîndu-și inima în dinți :

— Așa au fost dumnealor în familie. Nici unchiul Mandache n-a lăsat mare lucru...

Bătrîna sări arsă, abandonînd cu zgomot farfurioara și linguriță.

— Ba, pardon ! Cînd m-am măritat cu Grigore, tata mi-a dat Dobrenii, Lunca și Frumușica, bașca două rînduri de case și o mie de poli de aur. M-a scos la covrigi calici Grigore cu speculațiile dumnealui.

— L-ai iubit mult, șopti Zoe, fericită că poate domoli printr-o observație amabilă înverșunarea bătrînei.

Aristița Vernescu săltă disprețuitoare din umeri :

— Pe dracu ! Eram oaie și mă uitam în gura lui ca la popă... Cam rîncedă !

Zoe, Zinca și Zizine săltară nedumerite capetele.

— Ce ? !

— Dulceața... Îmi coclii gura !... Da' ce-auzii în tîrg ! C-ați cheltuit o grămadă de parale la Mandy. De poze vă arde voua acum ? Umblați cu botinele sparte, rochiile atîrnă pe voi ciugulite de ciori și vă faceți portrete.

— Ce vezi rău aici, Aristițo ? întrebă Zoe. O buclișoară încleiată cu sacîz i se desprinsese și atîrna ca un melcișor pe frunte. Peste două luni e ziua lui tanti Nathalia și ne-am gîndit să-i facem o surpriză.

— Da, o surpriză, reluă Zinca însufleţită. Îi dăruim fotografiile noastre în rame brodate cu fir de argint. Motivele sînt deosebite, desigur. Eu am ales crini albi, Zoica miozotiși și Zincuța brînduşe. Încastrăm la colțuri și cîte o *pierre de lune*.

Vernească pufni pe nări :

— Uite la ce fleacuri le taie capul ! O ţin şalele pe moşneagă de chipurile voastre ! Mai bine i-aţi trînti colea o ciozvîrtă de miel și o kilă de mastică și încaltea ar avea o bucurie !

— Cred că azi ești prost dispusă, spuse Zoe ofensată. Există în viaţă lucruri înălţătoare...

Aristiţa Vernescu o întrerupse izbind cu pumnul în gheridon.

— Nimic nu-i mai înălţător decît stomahul, că ești crai ori opincă ! Și p-ormă nu pricep, de ce a trebuit să vă trageţi toate în poză ? N-ajungea una singură ? Cruţaţi-vă fränculeţii, dragele mele.

— Cum adică ajungea una singură ? Sîntem trei.

— Toate trei, aceeași căpăţînă de vrabie. Nu vă holbaţi la mine, holbaţi-vă în mirază ! Vă ştie o urbe întreagă : „Zînele sau caii de dric", că prea zornăiţi din toate încheieturile și umblaţi cernite ca cioclii. Vă imita deunăzi Catiţa grecoteiului. Ce Novelli, ce Granier ! Acolo să fi văzut teatru ! Își strîmbă vocea, încercînd să reproducă ciripitul Algiencelor : Bună ziua... Bună ziua... Bună ziua... Am venit... Am venit... Am venit... Să vă spunem... Să vă spunem... Să vă spunem... Că lui papa... lui papa... lui papa... l-a intrat un bondar în şezut...

— Ce oroare ! exclamă Zinca abia stăpînindu-și lacrimile. Nu mi-o închipuiam pe Catiţa atît de lipsită de inimă.

— Lipsită de...

Zoe își muşcă buzele.

— Zi mai departe, fata mea ! hohoti Vernească. Fiecare din voi cugetă cu miez, ca și nătîngul ăla de monsieur Cicerone... A cheltuit taică-tău cu voi un sac de galbeni să vă ţie prin pensioane — numai eu ştiu cît îl costa belgianca aia din Iași — să vă scoată, vezi Doamne, cu cărţi pecetluite și ce-a izbutit ? Trei netoate care se

izmenesc pe franțuzește și n-au fost în stare să arcănească un singur crac de izmană în bătătură.

Zizine izbucni în plîns.

— Eu nu mai suport...

— Istericale ! Și nu mieuna că mă enervează.

În realitate era flămîndă și furioasă. O pornise de dimineață într-un turneu de vizite și nu izbutise să se aleagă decît cu o linguriță mînjită cu dulceață. Trăsese nădejdea ca măcar la Algience să-și amețească foamea. „Un blid cu ceva cald acolo, și o bucățică de mestecat... Și doar am văzut fiertură pe plită. S-au călicit și proastele astea !...“

Ușa deschisă de o mînă hotărîtă o făcu să-și uite pentru o clipă nemulțumirea. Un bărbat de vîrstă mijlocie, în uniformă de general, destul de înalt, sec și subțire, se opri în prag, cuprinzînd dintr-o singură privire încăperea. Bărbia încăpățînată, nasul subțire cu nări nervoase, ochii duri, fără umbră de zîmbet impuneau. Își înfipse monoclul sub sprînceana stîngă și se uită ostentativ la Aristița Vernescu.

Bătrîna îi zîmbi cu ironie mieroasă.

— Da, *mon cher neveu*, sînt chiar eu, tante Aristița, sora mă-ti.

Bărbatul nu se clinti, cercetînd-o cu insolență studiată. Algiencele, sufocate de surpriză, încremeniseră pe canapea.

— Mă devizajezi cu mult interes și mă simt flatarisită. Dar uitași să te închini de bun găsit, fiule, ori printre răcani nu-i de bon ton ?

Parcă satisfăcut de ceea ce constatase, generalul își scoase monoclul și înaintă cîțiva pași. Se adresă tăios Algiencelor :

— De ce o primiți pe scorpia asta ? Dați-o afară ! Acum, imediat !

Zoe, Zinca și Zizine se făcură mototol icnind :

— Dimitrie !

Iritat, generalul se răsuci spre bătrînă, poruncind scurt :

— Ieși !

O flacără verde reteză căutătura Vernescăi.

— Apăi, fătul meu, nu domnia ta îmi poruncește cărările !

— Ba ți le poruncesc ! Ieși ori pun ostașul să te scoată în pinteni.

Bătrîna se ridică greoaie.

— Hm, chibzuiam că te-ai mai subțiat prin cele străinătăți, dar văd că ai rămas hapsîn și mojic ca și tac'tu. Mă duc, fiule, dar ține minte că rîndul viitor te scot eu. Și nu în pinteni ! Ba cu biciul, ca pe hoții de cai și țiganii robi !

Se auzea doar pendula. Surorile Algiu, atît de tulburate încît păreau țepene, își țineau răsuflarea, nu îndrăzneau să facă cea mai mică mișcare. Prin botinele din piele moale de Rusia, acum sparte și ponosite, generalul Dimitrie Dabija le vedea degetele chircite de așteptare. Le cîntări cu o privire rece. Rămaseseră la fel de caraghioase ca și în copilăria lui. Aceleași expresii de cocostîrc speriat, aceleași rochii odioase plouate cu jeuri, mereu lanțuri și lănțujele, tot „anglaisele" lansate de Eugenia de Montijo acum patruzeci și mai bine de ani.

„Niște nenorocite !" reflectă Dabija lăsîndu-și ochii să alunece în lungul pereților. Într-o cadră de bronz, așezată lîngă fereastra înaltă, perdeluită de draperii groase cu ciucuri albaștri, priveau din vreo treizeci de fotografii mici și ovale figuri țepene cu aerul de neconfundat al celuilalt veac.

„Galeria strămbunilor", rînji Dabija. Nenea Iliuță, gras, jovial și cu zîmbet parșiv, tatăl cretinelor care tremură acum pe canapea... Asta-i bunicul, proprietar a opt mii de fălci, prieten cu Theodor Diamant și la fel de țicnit. Ăla a dat faliment la Scăieni, iar pe bunicul l-au pus neamurile sub interdicție. Uite-l și pe unchiul mare Ionaș, hauptman într-un regiment de ulani. A murit la Essen, însurat cu o Gertrude oarecare... Aici e mama, nepoata lui nenea Iliuță și soră cu vipera asta de Aristița. Suplă, distinsă, rece și indiferentă... Spre deosebire de ceilalți e extrem de naturală. Poate pentru că toată viața a părut neînsufletită. Bucata de carton, depărtarea, neființa n-au avut ce să-i ia... O chema Zaïr. O pasiune scurtă și întîmplătoare a bunicii pentru Voltaire... Bunica, altă zurlie. Își

închipuia că seamănă cu Flora lui Tizian și scandaliza lumea umblînd pe la baluri aproape despuiată, cu roze în plete. Își inventase un gen, își exagerase pasiunea pentru flori, invitațiile le semna *Flore, dèesse des Jardins et mère du Printemps*... Fetele, Zaïr și Aristița, nu i-au semănat.

Se răsuci brusc spre bătrîne :

— Să n-o mai primiți pe Aristița !

Bătrînele, încremenite pînă acum, tresăriră. Zoe cuteză :

— Dar, Dimitrie, gîndește-te ! E verișoara noastră...

— Sora lui Zaïr, completă Zinca.

Zizine preciză :

— A mamei tale.

— Deajuns ! Îmi cunosc neamurile, nu trebuie să-mi faceți acum introducerile. Femeia asta e un mostru. De cînd o cunosc spionează, colportează, vîră intrigi, cerșește, trișează la cărți. Scurt, nu vreau s-o mai văd pe aici.

— Ai de gînd să mai...

Zinca își înghiți cuvintele. Totdeauna le impresionase nepotul ăsta, nepot de vară, așa cum le impresiona un glas autoritar, o fire voluntară sau prea impulsivă, izbucnirile de personalitate indiferent din partea cui ar fi venit.

— Da, rîse scurt generalul Dabija, am de gînd să mai vin. Vă sînt nepot, trebuie să am grijă de voi.

Bătrînele clipiră emoționate. Nu simțeau sarcasmul și orice intenție de gentilețe, cît de firavă, le mișca pînă la lacrimi. Zizine suspină și, ca să-și ascundă tulburarea, aprinse lampa cu gaz aerian. Se întoarse spre surori :

— Bună seara.

Zinca și Zoe se ridicară automat și făcîndu-și reverențe reciproce își dădură binețe una alteia :

— Bună seara.

— Bună seara...

Ținîndu-și grațios faldurile rochiilor, se înclinară și în fața generalului, rostind în cor :

— Bună seara.

— Mda, mormăi Dabija. Bună seara... Altfel cum o mai duceți ?

— Așa cum știi, Dimitrie, spuse Zinca așezîndu-se. Nimic nou. În viața noastră nu se întîmplă nimic extraordinar.

Generalul o privi fix : „Nimic extraordinar... E război, un război crîncen, cumplit, s-a răsturnat lumea și nimic nu s-a întîmplat nou pentru ele în cinci sau șase ani de cînd nu ne-am văzut. Exact șase ani ! La nunta Colettei..."

Se uită ostentativ la pereții cu tapetul jumulit, la lampa ciobită, la poltroanele cu ciucuri știrbi.

— Se pare că n-o duceți strălucit.

Bătrînele roșiră. Zizine rosti cu ochii în Hamadanul stins de pe podele.

— Da, n-am putea susține lucrul acesta fără a exagera puțin.

— ...puțin, repetă Zinca.

Zoe vorbi cu glas tremurat :

— Știi, Dimitrie, că papa nu ne-a lăsat mare lucru și poate nici noi n-am fost niște administratoare abile. Iar războiul ne-a... ne-a cam dezechilibrat.

— Asta mi-am și închipuit și m-am gîndit să vă procur un venit suplimentar.

Bătrînele își întinseră gîturile înnodate. Zinca șopti.

— Îți sîntem recunoscătoare, Dimitrie, dar nu trebuie să faci sacrificii pentru noi...

— ...pentru noi, se tînguiră celelalte.

Dabija dădu sîcîit din mînă. Capul Anicăi, rotund, morocănos, cu un tulpan gălbui alunecat pe o ureche, se ivi în crăpătura ușii :

— Mîncați astă-seară ori ba ?

Generalul, iritat, întrebă tăios :

— Asta n-a învățat că trebuie să bată la ușă ? Afară !

Anica pieri înainte de a fi auzit ultima silabă. Zinca explică fistîcită :

— Poate că am obișnuit-o prost, dar noi nu avem secrete. Iar astăzi e foarte greu să găsești o slujnică stilată.

Dabija n-o mai ascultă. Se așeză într-un fotoliu cu spinarea în formă de liră și își aprinse o țigaretă.

— Ce faceți voi cu aripa din spatele casei ?

— Am încuiat-o imediat după moartea lui papa. Era greu de întreținut și apoi noi nu dăm recepții, nu vin

mai mult de două sau trei persoane să ne vadă. Ne ajung odăile de aici, din față. Odată pe an deretică Anica, știi, ca să nu se degradeze prea tare...

— Înțeleg. O închiriez eu.

— Vrei să locuiești împreună cu noi ?

Generalul evită răspunsul. Se interesă sec :

— Ce pretenții aveți ?

Bătrînele se priviră speriate. Dumnezeule, prea multe evenimente pentru o singură zi !

— Dar nu ne-am decis încă, susură Zizine.

— Atunci grăbiți-vă. Peste jumătate de ceas trebuie să fiu la Statul major.

— Cred... Zoe își căuta cuvintele : Poate că ar trebui să ne mai gîndim puțin înainte de a lua o hotărîre atît de importantă.

Zinca ținu isonul :

— Ne-am obișnuit să trăim singure, Dimitrie.

— Știți perfect de bine, spuse Dabija, că nu puteți fi deranjate, aripa e complet separată, are intrarea și atenansele ei...

Completă în gînd : „Doar nu era să-și primească nenea Iliuță damele aici, sub patronajul vostru..."

Scoase o pungă din piele fină și numără cinci poli de aur.

— Aveți aici chiria anticipată pe două luni.

Bătrînele se dădură înapoi, arse parcă de strălucirea metalului.

— Dimitrie, dar...

— E un fapt stabilit. Vreau cheile !

Zinca se ridică împleticită și deschise cu mîini tremurînde un tabernacol uriaș, monstru sumbru care domina peretele opus ferestrei. Întinse colanul deslușind :

— Uite, asta e de la ușa cu marchiză... Asta de la biroul lui papa... Știi cît îi plăcea să facă pe misteriosul... Am păstrat și cheia de la Fichet-ul lui. Dacă te interesează...

Dabija le vîrî în buzunarul mantalei — acum băgară de seamă că nici măcar nu se dezbrăcase — cu un gest neglijent.

— Mai avem de pus la punct două chestiuni ! Nimeni nu trebuie să afle de aranjamentul nostru. Reţineţi ! Absolut nimeni, nici măcar slujnica.

— Chibzuiam s-o punem mîine să scuture, să deretice niţeluş, să frece argintăria de la Berlin... Am folosit-o ultima oară la parastasul lui papa de şapte ani...

Dabija declară răspicat :

— Nu e necesar. A doua problemă : pretind o lipsă de curiozitate fără prilej de abatere. Nu iscodiţi, nu lipiţi ochiul servantei de gura cheii. Stăpîniţi-vă nedumeririle. Siliţi-vă să vă fie indiferent cine vine, sau de ce vine, consideraţi pentru o bucată de vreme că aripa din spate nu există !

Zizine exclamă gîtuită :

— Drept cine ne iei, Dimitrie ? !

— Drept cine ? !

— Papa a trăit treizeci de ani retras acolo, şi noi n-am ridicat nici măcar colţul perdelei, cînd ştiam că se întoarce acasă acompaniat.

— Perfect ! spuse Dabija culegîndu-şi chipiul de pe gheridon. Încercaţi să nu vă schimbaţi obiceiurile. Sărut mîinile.

Capitolul III

Popota ofiţerilor din Divizia 8 infanterie fusese instalată în „parloarul" fostului pensionat de fete din N, Domniţa Ruxandra. Era o sală rotundă cu trei ferestre largi, care dădeau spre grădină şi vreo douăzeci de mese rechiziţionate de la confiseria Minerva „casă veche şi de mare încredere, avînd colaborarea preţioasă a simpaticei Duduia Olimpia". Pe ziduri fuseseră uitate tablourile corpului didactic — în general femei ţanţoşe, pieptoase

și înfoiate, dînd impresia că toate au fost imortalizate pe pînză la imposibila vîrstă de mijloc. — și fotografiile Princess-Portrait, ale premiantelor. Chipuri cuminți cu obraji puri, și aerul melancolic al bolnavilor de plămîni. Frunțile sînt încinse în cununițe de flori, fetele au în poale cîte o carte de rugăciuni. Degetul arătător e ținut prizonier între file, ca semn...

Încăperea era aproape plină. Stăruiau un fum ușor, albăstrui, parcă mai des în preajma pîntecelui de sticlă al lămpilor cu gaz, o rumoare specifică de discuții purtate pe ton moderat și clinchet de veselă și tacîmuri.

La una din mese, trei bărbați cam de aceeași vîrstă — douăzeci și opt sau treizeci de ani — fumau gînditori, observîndu-se cu interes abia camuflat. Cel mai înalt, chipeș, foarte brun, cu o figură specifică de meridional și epoleți de căpitan, își privi încă o dată ceasul.

— Mi s-a spus că nu întîrzie.

Cel din fața lui, un maior bucăliu, avînd o expresie de permanentă bună dispoziție, surîse :

— Am căpătat exact aceeași informație.

— Mai sînt șase minute, observă cel de al treilea, un bărbat subțire pînă la străveziu.

Capul de berbec, îngust, avea distincție, mîinile delicate și nervoase erau de muzicant. Părea și se simțea de fapt nelaîndemînă în uniforma de maior, își răsucea mereu gîtul cu o mișcare caracteristică, încercînd să se elibereze din strînsoarea tunicii.

Căpitanul îi strecură o privire scurtă :

„Aș fi curios să-l văd pe ăsta cum ține o pușcă... Și numele-i de lăutar... Teodorini parcă a spus... Exact, Valeriu Teodorini. Lăutar subțire..."

Își mută privirea spre celălalt, care-l cerceta la rîndul lui pe față, zîmbind.

„Ce-o fi cu individul de-i arde de rîs ? ! Parc-ar auzi tot timpul butade și nu Dicke Berthele lui Wilhelm... Inginer cartograf... Hm ! Acuma-i război, dar ce dracu faci în civilie cu asemenea profesie ?... Am avut un coleg la Lazăr, Roșianu, mă întreb dacă or fi neamuri..."

— Mai e un minut, anunță Teodorini.

Un colonel de la o masă vecină îl auzi. Îi surîse peste umăr.

— Peste exact cincizeci de secunde se va deschide ușa. Ții un rămășag ?

— Nu fi neloaial, dragă, rîse cineva. Știi bine că băiatul pierde chiar dacă...

Amuți. Dimitrie Dabija traversa încăperea.

„În pas de defilare", fu ultima reflecție a căpitanului, sărind în picioare. Un zgomot general, scaune date la o parte și cizme înfipte în dușumea simultan, spuneau mai multe despre autoritatea sumbră a lui Dabija, decît toate legendele care circulau printre gradații armatei române.

Dabja salută scurt, sobru, avînd aerul că nu vede pe nimeni. Un gest evaziv invită ofițerii să-și reia locurile la masă. Îi scrută rapid pe cei trei și își prinse gînditor bărbia în palmă. Pe mîna masculină, puternică dar cu articulații fine, strălucea un inel sigiliu ; o urmă de schijă, adîncă, îi găurea încheietura, lîngă ceasul-brățară.

— Domnii mei, începu pe un ton scăzut — glasul în ciuda liniștii părea că vibrează — v-am convocat aici pentru a face cunoștință cu dumneavoastră, colaboratorii mei, cu cîteva ceasuri mai devreme. Din cîte sînt informat, ați sosit în cursul zilei de azi.

— Da, domnule general.

Dabija cercetă chipul bărbătesc, de o masculinitate agresivă și tuși ușor :

— Dumneata ești căpitanul Ioanid... Alexandru Ioanid, noul meu aghiotant.

— La ordinele dumneavoastră !

— Mda... Perfect. Sper să fii la înălțimea importantei dumitale funcții. Pretind competență, onestitate, conștiinciozitate și promptitudine.

— Am înțeles, domnule general.

Își mută privirea :

— Maiorul Gheorghe Roșianu... Tonul era ambiguu, oscila între interogație și precizare.

— La ordin...

— Lasă !

— Permiteți-mi o mică rectificare. Sînt maiorul Gogu Roșianu și nu Gheorghe. S-ar putea crea confuzii nedorite.

În ochi îi stăruia o scînteie de rîs. Ai fi zis că găsește situația extrem de comică, amuzante în general toate fenomenele, determinările și categoriile din spațiul finit și infinit : aici, sau o sută de kilometri mai la sud — pe linia frontului — în Europa, în lume, în Univers.

Generalul Dabija, pe care nimeni nu-l văzuse zîmbind din copilărie, îl învălui într-o privire de gheață :

— Nu-mi plac subalternii veseli. Unde ai făcut studiile ?

— În Germania, la Tübingen, promoția 1911.

— Au dascăli buni, observă Dabija fără nuanțe.

„Școlarii-s imbecili, completă în gînd căpitanul Ioanid. Asta a vrut să spună..."

În sala de mese, liniștea era desăvîrșită. Ofițerii rămăseseră cu țigările neaprinse între degete, nu îndrăzneau să frece chibriturile. Dabija păru dintr-odată absent, ascultînd fără să audă deslușirile maiorului Valeriu Teodorini.

...Ofițer de contrainformații... absolvent al conservatorului din Grenoble. . „Hm, Grenoble ! De ce Grenoble și nu Paris, dacă tot au avut bani tat'su și mă-sa să-l trimită în străinătate... ? !" ....Detașat de la Statul major al Diviziei 5...

— Vă mulțumesc, domnilor, mîine dimineață vă veți lua în primire posturile. Dumneata, căpitane, mă vei însoți într-o misiune, la Marele Cartier General. Plecarea — își consultă ceasul — la ora 5,33.

Schiță aceeași mișcare rigidă din cap și se ridică.

Cînd ușa se închise, o răsuflare unanimă însufleți brusc popota. Chibrituri scăpărate cu nerăbdarea viciului, picioare deștepenite, trupuri care se relaxează în scaunele șubrede, din nou zvon de glasuri.

Maiorul Roșianu își poeni o palmă peste frunte și își privi consternat colegii :

— Ce număr, domnule, ce număr ! Vorbim între noi, amical. Auzi ! Ora 5,33. De ce nu cinci jumătate, de ce nu

șase fără un sfert ? Nici chefereul n-are ore atît de fistichii ! E nebun ! Nebun de-a binelea !

— În locul dumitale, spuse Ioanid, tot amical vorbind, aș fi mai prudent.

— Adică ce ? O să mă raporteze dumnealui — arătă spre Teodorini — pentru că e de la contrainformații ? Și ce-o să-mi facă ? Mă trimite în linia întîi și basta ! Dar scap, domnule, de balaur ! Brr ! Ce frig mi s-a făcut !

— A înăsprit probabil disciplina după festa lui Sturdza.

— Și de-aia face cu noi dresură de circ ? ! Fugi d-acilea, mon cher ! Ăsta-i veștit de tînăr printre toți pintenații Moldo-Valahiei. Nu l-a apucat acuma...

Maiorul Teodorini își dezmierdă degetele lungi.

— E un ostaș eminent, o capacitate. Dur, necruțător, dar a scos, fără îndoială, cele mai bune serii de ofițeri infanteriști din țară.

— Cu picioarele înainte, mersi !

Căpitanul Alexandru Ioanid rîse încetișor :

— Are obsesia disciplinei și a meticulozității. De, școală nemțească ! Academia de război din Berlin.

— Și d-aia s-a strîmbat cînd a auzit că am studiat la Tübingen ? Unde poftea să fac ingineria ? La Chitila ?

— Nu s-a strîmbat, interveni Teodorini. Adăugă gînditor : De altfel, acum îmi dau seama că practic nu-și schimbă niciodată expresia. Nu zîmbește, nu se încruntă, nu se miră. Privește, atît !

Gogu Roșianu dădu din cap :

— Și atunci îți vine s-o iei la goană și oriunde ai face haltă, nu ți se pare că ai ajuns destul de departe.

— Hm, făcu Ioanid... Nu susțin că-i un bărbat în compania căruia să te simți la îndemînă și totuși să nu uităm că el a cerut primul desființarea bătăii în armată.

— Așa e, confirmă Teodorini. În '901.

Maiorul Roșianu ridică din umeri :

— Te cred și eu ! Ce să se mai ostenească, cînd te ucide doar cu răsuflarea ? Auzi, că-s vesel !

Ceilalți doi rîseră și Roșianu continuă :

— De unde știe dumnealui că-s vesel ? Frate-meu a căzut prizonier la Neajlov, maică-mea moare de foame la București, bărbatul soră-mi a murit la Bazargic — era aghiotantul lui Basarabescu, alt geniu militar — și cu chiui de bucurie !

— Ar trebui să-ți controlezi expresia, spuse căpitanul Ioanid, conștient că emite o aberație.

— Cum s-o controlez, dom'le ? ! Asta-i fizionomia mea, zîmbăreață. Și la nuntă și la parastas tot ăla-s ! Acum că m-a luat în gripă, să vezi că se ține de capul meu !

— Asta în nici un caz, respinse Valeriu Teodorini. Nimeni n-a contestat vreodată corectitudinea absolută a lui Dabija. Dealtfel e atît de egal în conduită, încît nu-ți poți da seama pe cine are în grație și cine-i e dezagreabil. Puțin îi pasă ce sentimente nutrești vizavi de el. Pretinde doar serviciu ireproșabil.

Gogu Roșianu clătină sceptic din cap. Ioanid își pipăi instinctiv piepții tunicii, își luă cutia de țigări Macedonia de pe masă și se ridică.

— Eu vă salut. Am călătorit toată noaptea, în condiții mizerabile...

— Ce spui ? ! se miră Gogu Roșianu. Eu am picat în caleașcă à la Daumont, trasă de armăsari Lipizaner...

Căpitanul Ioanid rise.

— ...și mîine, mă scol în zori.

— Nu uita ! strigă în urma lui Gogu Roșianu. Ora 5,33, precisamente !

Rămase cîteva clipe cu ochii la ușa pe care dispăruse Ioanid, apoi se întoarse spre Teodorini.

— Pare un tip bine, deși ăștia care răpun dintr-o privire o oaste de muieri sînt de obicei antipatici și cam sărăcuți cu duhul. Ce zicea că face în civilie ?

— E aviator... Un as în materie. A fost al doilea după Blériot care a traversat Canalul Mînecii în avion. Au scris și gazetele despre el...

— Ca să vezi ! Nu seamănă de loc. Mi-am închipuit că-i artist.

— Nici unul nu semănăm cu ceea ce sîntem în realitate, declară Teodorini.

— Poate, făcu maiorul Roșianu mașinal. Mi-e o sete teribilă... Auzi, aș da un an din viață acum, pentru o sticlă Elite-Sec-Binet.

Valeriu Teodorini privi lung înainte. El l-ar fi dat pentru cu totul altceva.

*

Mîna Generalului Averescu alerga uimitor de repede, umplînd filă după filă cu un scris înalt, strîns și ascuțit. „E mai iute decît un copist de cancelarie încercat", își spuneau între ei subalternii cronometrînd discret timpul afectat unei singure pagini : două minute și jumătate.

Din cînd în cînd, capul uscățiv, cărunt, cu nas nervos, mustață deasă risipită în evantai și un cioc subțire și ascuțit amintind imaginea tradițională a Satanei zugrăvită pe ziduri de biserică, se ridica și ochii cu tăietură mongoloidă se opreau asupra portretelor regelui și al reginei. Ferdinand din profil, pentru a-și camufla urechile cărnoase, de liliac, gata parcă să zboare, cu pieptul ticsit de decorații, Maria splendidă, în mare toaletă cu *sautoir*-ul de perle al bunică-si, Victoria, și brațele — prea groase — retușate de fotograful curții regale.

În biroul auster — mobilă sumbră, dreaptă și incomodă, copiată parcă după trapezele mînăstirilor papistășești — se auzea tricotatul monoton al unei pendule englezești, scîrțîitul nervos al peniței, pașii ofițerilor de stat major pe culoar, uși trîntite, iar de afară zgomotele vătuite ale dimineții geroase de februarie.

Cînd pendula începu să bată de ora 9, aghiotantul pătrunse în birou anunțînd sosirea generalului Dabija.

Averescu abandonă tocul și își îndreptă privirea spre ușă. Cercetă cîteva clipe silueta suplă a generalului, pasul sprinten și totuși rigid, acea călcătură de neconfundat a militarului, fața dură și impenetrabilă. Îi plăcea Dabija, „ostaș veritabil". Îi cunoștea posibilitățile, loialitatea care nu-i putea fi pusă la îndoială. Loialitate, un cuvînt mai des pomenit azi decît se făcuse vreodată înainte, mai des, cu alt tîlc și cu alte temeri decît s-ar fi cuvenit.

„Sturdza... Hm ! Cine și-ar fi închipuit ? Din nefericire, nu știm niciodată din ce direcție vine glonțul".

Pe 29 ianuarie, cînd dezertarea lui devenise o certitudine, își notase în jurnal :

„Oribil !... Colonelul Sturdza a trecut la inamic !

Astăzi au fost prinși mai mulți soldați de ai noștri prizonieri, trimiși de Sturdza cu manifeste prin care îndeamnă trupele să treacă la dușman ! Locotenent-colonelul Crăiniceanu, comandantul Regimentului 25 Infanterie, a fost arestat pentru că a avut o întrevedere cu Sturdza între linii și s-a înapoiat cu un sul de manifeste ! Ambii acești ofițeri erau eroii Generalului Grigorescu... O pagină urîtă pentru noi..."

— Am onoarea să vă salut, domnule general !

Averescu îi indică scaunul de lîngă birou și îi întinse un manifest, format mic, imprimat pe hîrtie gălbuie. Îl urmări, mereu gînditor, în vreme ce citea. Da, un soldat bun, excelent, admirat. Din păcate doar temut, uneori chiar detestat, niciodată îndrăgit. „De pildă, reflecta Averescu, de dragul lui Razu sau Prezan, ostașii înfruntă și oștile iadului. Nici ai lui Dabija nu dau îndărăt, dar numai pentru că sînt bine struniți."

— Cunoșteam conținutul, spuse Dabija, dar pînă azi nu am avut prilejul să țin în mînă vreun exemplar. În fond, este o instigație la dezertare generală. Să sperăm că apelul nu va da rezultate.

— Vreau să fiu încredințat. O fuziune, așa cum încearcă să realizeze Sturdza, între ofițerii de pe front și oștenii români prizonieri în spatele frontului nostru, pentru a mobiliza o armată care să meargă alături de nemți, ar constitui o tragedie.

— Ca orice fenomen, trădarea are dimensiunile ei, domnule general.

Averescu își ațintì privirea albastră asupra lui Dabija.

— Trădare... Un termen extrem de riscat. Ascultă-mă, generale, dumneata l-ai cunoscut bine pe Sturdza, ați fost colegi la Kriegsschule. Ce crezi că l-a determinat să ia această hotărîre disperată, crucială, cea mai gravă și dezonorantă din cariera unui soldat ?

Dabija își strînse buzele subțiri, privirea înghețată de obicei deveni nemiloasă.

— De o lună de zile, adică exact de la 20 ianuarie, cînd Sturdza a trecut la inamic, sînt forfecate toate ipotezele posibile. Indiferent de rațiunea care l-a împins, călcarea jurămîntului față de Patrie și Tron, dezertarea în rîndurile vrăjmașului, nu poate avea decît un singur calificativ. Iar cînd țara, soarta războiului se află în cumpănă, trădarea devine odioasă.

— Mda... Soarta războiului se află în cumpănă. Gîndesc că pe aici trebuie căutată logica lui Sturdza. Catastrofelelanț i-au deformat perspectiva : eșecurile de la Turtucaia și Neajlov, Dobrogea, Oltenia și Muntenia ocupate, Capitala... Acum tulburările din armata rusă, răscoala armatei franceze...

— În consecință, s-a grăbit să sară în barca biruitorului.

— Cu ce scop ? Să-l facă Wilhelm general ? Pentru o litră de declarații ? Ordinul Grifonului din Mecklenburg, Ordinul saxon Albert sau ordinul bavarez de merit Sfîntul Mihai ? Înțelege-mă bine, generale. Mîine, avîndu-l pe Sturdza aici, l-aș împușca cu mîna mea fără remușcări, încredințat că împlinesc un act de justiție pentru care aș fi gata să răspund și înaintea lui Dumnezeu.

— Atunci ? Permiteți-mi, domnule general, să vă întreb : de ce a făcut-o ?

Averescu își încrucișă mîinile peste bărbuța de faun și privi lung înainte, încercînd parcă să străpungă negurile.

— Smintitul și-a închipuit că, deși mergînd împotriva năzuințelor neamului, a ales totuși singura cale de a-l salva de la pieire.

— Megaloman ?

— Orb. Unul dintre agenții noștri ne-a furnizat următoarea informație : cînd Sturdza a ajuns dincolo, împreună cu Wachmann, au fost primiți la comandantul diviziei și li s-a oferit un soi de dineu. Wachmann era vesel, a mîncat și a băut zdravăn, în vreme ce Sturdza părea abătut, preocupat, se plimba ca o fiară arcănită în cușcă. În cele din urmă, s-a dus să se culce. Înainte de a părăsi sala, un maior austriac i-a spus cîteva cuvinte care

mi se par memorabile : „Domnule colonel, cînd un ofiţer ia o hotărîre cu a dumneavoastră cu o mînă, în cealaltă trebuie să ţină revolverul la tîmplă..."

— Interesant, aprecie Dabija, în fond nu prea impresionat.

— Iată momente, spuse generalul Averescu, pe care nu mi-aş dori să le trăiesc. Natural, discuţia noastră are un caracter confidenţial. Rămîne în sarcina viitorului să desluşească tainele prezentului. Motivul pentru care te-am convocat este altul...

— La ordinele dumneavoastră, domnule general.

— Ca să mă înţelegi foarte bine, te voi pune întîi la curent cu cîteva informaţii proaspete privind frontul de vest. Luna trecută, din ordinul Kaiserului, ministrul de externe german a telegrafiat Mexicului propunîndu-le să invadeze teritoriul Statelor Unite.

— E nebun ?

— Cred că da. Obiectivul ar fi recucerirea de către Mexic a Texasului, New-Mexicului şi a Arizonei. Propriilor săi sfetnici, stupefiaţi, Wilhelm le-a explicat că siliţi să lupte pe teritoriul lor împotriva invadatorilor mexicani, americanii nu ar mai avea energia, oamenii şi materialul necesar pentru a trece de partea Antantei împotrivă Puterilor Centrale.

Generalul Dabija, sincer uimit, îşi vîrî monoclul sub sprînceană de parcă amănuntul în sine l-ar fi ajutat să se dezmeticească. Averescu îşi aprinse una din puţinele ţigarete pe care şi le îngăduia într-o zi.

— În consecinţă, urmă, *Pumpernickel* * se va putea lansa cu toate forţele într-o ofensivă, *à outrance* care îi va aduce victoria în cîteva luni. Spre ghinionul Kaiserului, telegrama a fost descifrată de englezi şi publicată în toate gazetele din Statele Unite. E lesne de închipuit reacţia americanilor şi mai cu seamă a texanilor. În paralel, cele 148 de submarine Krupp au invadat apele Atlanticului, scufundînd vasele comerciale americane care încearcă să spargă blocada. Cuprinzi dimensiunile gafei, generale ?

* Pîine de Westfalia, făcută din secară şi care simboliza Germania.

— Firește. Tunurile de 420 ale lui Krupp au făcut ravagii la Liège, la Somme și Verdun, submarinele lui au aceeași misiune, în Atlantic... Îi dau pur și simplu brînci președintelui Wilson să declare război Germaniei...

— Exact, spuse Averescu, parcă satisfăcut că a fost înțeles. Iar aceasta se va întîmpla cît de curînd, poate chiar la începutul primăverii...

Dabija își scoase monoclul, edificat.

— Ceea ce deschide cu totul alte perspective frontului de răsărit.

— Aici doream să ajung. În conjunctura actuală, șansele ofensivei noastre de vară sporesc, echivalînd aproape izbînda. Avem o singură misiune : să ne coordonăm eforturile cu cele ale aliaților pentru a putea lovi simultan. Pregătirea trebuie să fie meticuloasă, nici un detaliu nu trebuie omis. Ți-amintești cuvintele lui Berthelot după primele inspecții efectuate pe cîmpurile noastre de instrucție ?

Generalul dădu din cap. Rosti cu lipsă de plăcere evidentă :

— *Vous êtes admirablement désorganisés.*

— Slavă cerului, situația s-a schimbat. Avem echipament, „scule" bune, cum spun ostașii din tranșee, muniție, moral extraordinar, și am mai învățat cîte ceva. Totul depinde acum de noi, de realismul și eficacitatea planurilor pe care le vom întocmi. Va fi o bătălie decisivă, pe un adevărat teatru de luptă și nu într-un *Jahrmarktsbuden* * ca să folosesc expresia lui Ludendorff.

Fără să se ridice, generalul Averescu deschise safeul de lîngă birou și scoase un dosar roșu. Pe un colț se putea citi, scris cu majuscule, *ultrasecret*.

— Este un exemplar, explică, al planului general de ofensivă. Marea noastră ofensivă de vară, bineînțeles. Celelalte patru le-am predat lui Grigorescu, Razu, Scărișoreanu și Bunescu. Vreau să-l studiezi cu toată atenția iar peste o săptămînă să-mi prezinți un raport scris cu obiecțiile și soluțiile pe care le propui. Odată întrunite și puse de acord toate opiniile, planul va fi discutat în Consiliu de Coroană. Inutil să-ți atrag atenția asupra caracterului ultra-

* Dugheană de bîlci.

secret al dosarului. E suficient ca vrăjmașul să aibă cunoștință de conținutul unei singure file, pentru a ne asigura eșecul. Și pune semnul egal între eșec și cataclism.

— Am înțeles, domnule general.

— Mă gîndesc de multe ori că Roman ar fi fost poate mult mai util aici decît la București. De ajuns că trebuie să-ți înfrunți inamicul din față. Să te uiți tot timpul și în spate, devine incomod. În sfîrșit, probabil că el a știut mai bine ce face. De altfel l-au susținut cu înverșunare Brătianu și Berthelot... Apropo, cum îi găsești pe noii dumitale colaboratori ?

— N-am avut încă vreme să-i cunosc. Au sosit în cursul zilei de ieri. Sper că va fi o colaborare fructuoasă.

Averescu se ridică. Îi întinse mîna surîzînd :

— O sper pentru ei.

Capitolul IV

— M-ați chemat, coniță ?

— Da, Sevastă. Aprinde te rog lampa. Cînd e lumină, parcă se face mai cald.

Glasul răsunase limpede, liniștit, cu rezonanțe cristaline bine acordate vreme de opt ani într-un pension din Elveția.

„Parcă ar fi clopoțelul de argint cu care-și cheamă Dumnezeu îngerii la masă, își zise Sevasta... Aoleu, daica mea ! Ce-o fi avînd muierea asta ? ! Cît se uită la mine și mă podidește plînsul..."

— De-ar ține-o Dumnezeu...

— Pe cine, Sevastă ?

Slujnica, o argeșeancă scundacă și îndesată, la vreo cincizeci de ani, cu broboadă și pestelcă încrețită, tresări. Fără a-și lua seama, ultimele cuvinte le spusese cu voce

tare. Încercă să-și ascundă tulburarea, răspunzînd morocănoasă :

— Parcă eu știu ? Mă gîndeam așa, la ale mele. Nu lua seama la bătrînețe, c-ai vreme berechet să-i treci hotarul.

— Bine, Sevastă. Cum zici dumneata.

Femeia moșmondi o vreme pe lîngă lampă, potrivind flacăra. Lumina îmbujoră odaia, scotocind cotloanele.

— Coniță Alexandrina...

— Da.

— N-ai pus nimic în gură de azi-dimineață... Nici schimnicii nu ajunează mai abitir. Să ți-aducă baba ceva.

Alexandrina Cerchez surîse :

— Mulțumesc, dar nu mi-e foame.

— Numa' o țîrică, să te îndulcești la inimă. Am eu ceva în bucătărie, între sobă.

— Poate mai tîrziu... Unde-i Adeluța ?

— Iacă, afară, se zbenguie cu toți puii de țigani. Parcă n-ar fi fata dumitale.

— Las-o să se joace și pentru mine, zîmbi Alexandrina, acum e vremea ei.

— Că parcă a dumitale a trecut ! Nu-l mînia pe Dumnezeu, că ce ți-a dat c-o mînă, îți ia cu două. Eu, cucoană, am fost a mai slută fată de la noi din sat, mi-s din Cocoreni.

Alexandrina rîse :

— Nu te cred.

— Ba să crezi, că baba nu minte. Slută de muica-mi zicea, să umblu tot cu nasu'n pămînt. Slută rău, dar prima la horă ! Uite așa îmi sfîrîiau picioarele astea, de zici acum că-s bulumacii podului de la Argeș !

Slujnica începu să joace și să chiuie, cu fustele ridicate pînă la genunchi. Alexandrina Cerchez, lipită de soba de faianță stropită cu floricele albăstrui, izbucni în rîs. Hohotele îi cutremurau trupul firav.

— Și-uite așa, gîfîi slujnica, la paișpe ani, îmi făcu Gheorghe conciul. Neghiobul s-a prăpădit în crucea tinereții. P-ormă, tot slută rămînînd de felul meu, am mai ținut trei bărbați, cu cununie. Crucește-te, cucoană, că s-au mai crucit și alții ! Doamne, unde n-am avut eu mîndrețe de chip ca la dumneatale !... Ei, ce zici ? Ți-aduce baba un bulzișor de oarece, cît să iei de două ori ?

Alexandrina Cerchez își șterse lacrimile, scuturînd din cap.

— Te rog, Sevastă. Nu acum. Vrei s-o aduci pe Adeluța ? Se joacă de trei ceasuri în ger și mi-e teamă să nu capete vreun gutunar.

Slujnica se holbă și își făcu cruce :

— Doamne ferește, coniță ! M-oi fi crezînd arhanghel sau zipilin ? Ăla-i țipar, nu-i vine de hac nici o oaste de draci... Da' văz că m-am pus la taifet. Mă duc într-ale mele...

Alexandrina își strînse șalul în jurul umerilor. Peste cîteva clipe, auzi glasul Sevastei în curte :

— Adeluța... Adeluță ! Vin-la baba să-ți dea candel !... Zău că am...

Alexandrina surîse și se îndreptă spre clavirul alb, cu ghirlande sculptate de trandafiri roz. Se așeză pe taburet potrivindu-și faldurile rochiei din catifea gris-perle, cu garnitură de șiret verde otravă, și își plimbă degetele — stol de rîndunici, zicea Sevasta — în lungul claviaturii. Oglinda florentină îi prindea chipul ca într-o cadră. O figură diafană, cu ochi catifelii de un negru adînc, de antracit și buze sensibile, mobile, ușor umflate, o gură parcă atunci smulsă din sărutări sfîșietoare. Gura era amănuntul caracteristic al fizionomiei doamnei Cerchez și de la care în general privirile, sau anumite priviri, se desprindeau anevoie. Părul blond cenușiu — vara vîrstat de șuvițe de un aur roșu, sălbatec — bine întins peste cap și strîns într-un conci greu, pe ceafă, lăsa liberă fruntea înaltă și boltită.

— *...Viens ! Sur mes genoux reste assise*
Nous serons bien seuls, tout seuls
Au souffle pur de la brise
Pleuvent les fleurs des tilleuls
Ton front qu'un nimbe auréole
Sur mon coeur reposera ;
Ta bouche à ma lèvre folle
De baisers s'enivrera...

Glasul amplu, din piept, înfioră ploița de cristal a sfeșnicelor vieneze, înginîndu-l cu clinchet argintiu.

— *Dors ! L'harmonie est profonde...*

— Coniță !... Coniță...

Alexandrina Cerchez își culcă mîinile pe clape și răsuci capul. Sevasta stătea stîlp în ușă, rezemată cu toată greutatea, de parcă cineva ar fi încercat să intre cu de-a sila.

— Coniță, șueră, a venit spioanca !

Sprîncenele Alexandrinei, înalte și fine, se ridicară a mirare. Întrebă zîmbind :

— Care spioancă ?

— Coana Aristița Vernească. Grijește la ce vorbești că asta-i izaltată rău ! Șerpoaică bătrînă.

De partea cealaltă se auzeau bufnituri, clanța scuturată cu furie.

— Dă-i drumul, șopti doamna Cerchez și slujnica sări ușoară în lături.

Aristița Vernescu intră ca o furie, mătăhăloasă, cu pălărie și manta largă de canavăț, bătînd cu bastonul. Semăna cu o corabie neguroasă.

— Da' ce, ma chère, ați căpiat ? Vă puneți dorobanț santinelă pe la porți ? De cînd e moda asta să faci anticameră în nemeți ? Ajunsei să-mi dea ausweiss servitoarea.

— Nu-i vina ei, tanti. Iorgu a învățat-o să nu dea drumul oricui. Îi e frică și lui de tîlhari, de oameni răi...

— Adicătelea, eu sînt oricine ? O cunosc pe mă-ta de cînd umbla teta cu țucalul după ea și pe tine...

— Știu, tanti, o întrerupse Alexandrina roșind pînă în albul ochilor. Sevasta e cam surdă, n-o fi priceput imediat...

Nu suporta expresiile grosolane, ocolea instinctiv tot ce era dur, brutal și urît, uneori își detesta propriul trup.

— Ei comédie ! bodogăni Vernească descotorosindu-se de șal și de manta. În locul vostru, aș cîrpi-o, de i-aș destupa urechile... Dă-i poruncă să-mi aducă ceva cald, c-am înghețătură ca orbeții la ușile voastre...

— Sevastă, grijește te rog de ceai.

— Cu Jamaică ! preciză bătrîna fără să se uite la slujnică. Și vezi să fie făcut cumsecade, că de lături mi-s sătulă pînă în cercei.

— Stai jos, tanti.

— Stau. Și zi așa, cîntai de inimă albastră ! Cu gîndul la Iorgu, bun înțeles. Nu-ți îngheață mîinile fata mea, tot fluturîndu-le peste țambal ?

Alexandrina, tulburată, își plecă pleoapele. Îngînă în șoaptă :

— Nu-mi îngheață. Cînd cînți, uiți de toate. Războiul, celelalte...

Bătrîna o cercetă cu atenție :

— Da' ce te fistîcișI așa, fată ? Ia uită-te la mine !

— Ți se pare dumitale... Nu-s fistîcită... Mai bine spune-mi ce-i nou prin oraș, pe cine ai mai văzut...

— Pe cin' să văz ? Tot ăia, parcă nu-i știi ? Catița Vanghelatului — i-au crescut grecului niște coarne de străpung bagdadia, nu-l mai cuprinde canotiera —, Butculescu, neghiob de rage, cum îl știi, fusei și pe la oile alea.

— Care oi, tanti ?

— Picași din nouri ? Care oi ! Toantele tîrgului, caii de dric. Zoie, Zinca și Zizine. Bonjour, bonjour, bonjour... am venit... am venit... am venit...

Alexandrina își trecu degetele peste fruntea boltită. Întrebă mașinal, cu gîndul aiurea :

— Ce mai fac ? Nici nu țin minte de cînd nu le-am' văzut... Nu ies deloc ?

— Cum să iasă cu tălpile rînjite ? Îs numai zdrențe și petice. În schimb, au vizite interesante. Butculescu care le filosoficește mai abitir ca un sobor de dascăli greci, ălălalt de le vine nepot...

— Cine, tanti ?

— Dabija, răspunse scurt bătrîna cu buzele strînse.

Pleoapele Alexandrinei tresăriră. Luă la întîmplare un evantai de pe clavir și începu să-și facă vînt. Vernească se miră :

— Ți-o fi cald !

— Am uneori fierbințeli...

— Vezi să nu dai în oftică. Biata mă-ta tot așa se prăpădi. Ori ți-o fi îmbobocit inima...

Alexandrina rîse silit :

— Nostimă mai ești, tanti... Mă întreb cîteodată : nu ostenești să fii mereu mînioasă ?

— Sînt apelpisită, fata mea, nu mînioasă. Sărită din cumpăt încă nu m-ai văzut și zi ferește și vai acelei zile !

Se auzi un ciocănit și Sevasta intră în odaie împingînd ușa cu umărul. Depuse o tipsie dinaintea bătrînei și se retrase morocănoasă cîțiva pași.

Vernească inventarie dintr-o privire conținutul tăvii : o ceașcă de ceai din porțelan englezesc, un flacon de cristal cu Jamaică, cîteva prăjiturele uscate — hm ! Vreascuri ! pe un fund de farfurie...

— Scuipași în zeamă, fă ?

Sevasta căscă ochii. Se interesă, încredințată că o lepădaseră urechile :

— Cum ? !

— Grigore, deslușî Aristița Vernescu, avea o vorbă : în birtul unde te-ai certat cu chelnerul ori n-ai dat bacșiș, să nu mai intri că-ți stupește în bucate.

— Ce oroare ! exclamă palidă Alexandrina.

Vernească se enervă :

— Și la privată cînd te îndemni, nu-i tot oroare ? Viața nu-i doar zambilă și stihurile Butculescului.

Sevasta, vînătă de indignare, se adresă Alexandrinei Cerchez :

— Domnișoara Adeluța vrea să vă spună noapte bună.

— Las' că doarme neîntoarsă și fără mofturi din astea, interveni bătrîna.

— E obișnuită s-o sărut. înainte de-și face rugăciunea.

— Prostii ! O deprinzi cu farafastîcuri ca să iasă balegă moale ca tine.

Fața Alexandrinei se contractă. Rosti cu dinții încleștați :

— Ad-o aicea, Sevastă !

Fetița, blondă, grăsună, cu bucle englezești care zburdau pe gulerașul de tafta pepit, năvăli zgomotoasă în încăpere. Schiță o reverență grăbită dinaintea bătrînei și se refugie în brațele Alexandrinei :

— Mamă, te-ai uitat pe geam ? Am făcut un moș de zăpadă uite atîta ! Întinse brațele care nu-i ajungeau : Zău, mamă ! E mai voinic și mai gros decît Vasile, surugiul... Mai gros decît... decît doamna asta. A zis și Sevasta : izbutiși o dihanie, pe potriva cucoanei Aristița...

Alexandrina, înghețată, încercă să-i stăpînească năvala cuvintelor :

— Desigur, Adeluță, du-te și te culcă.

— Dar nu te-ai uitat, mamă !

— Avem vreme mîine dimineață. O să ne jucăm împreună, toți trei : tu, cu mine și cu mosul de zăpadă.

Fetița bătu fericită din palme și se lăsă condusă pînă la ușă. Își luă rămas bun cu acelaș knix țeapăn, apoi i se auzi tropăitul botinelor pe coridor.

Vernească lepădă ceașca în care turnase cîteva degete de rom.

— Halal de creștere aleasă, Alexandrino, n-am ce zice ! Și după ce trîntește mojicia, o mai și dezmierzi... Înghină glasul doamnei Cherchez : O să ne jucăm mîine împreună... Aferim, soro !

Alexandrina se așeză stînjenită pe o margine de scaun frămîntîndu-și degetele neliniștite :

— Îmi pare rău, tanti... E un copil de cinci ani, nu știe ce vorbește.

— Trei scatoalce după ceafă și învață la repezeală.

— Nu stă în principiile mele și nici ale lui Iorgu s-o batem. Există alte metode de corecțiune.

— Am văzut. La o urmă, traba voastră, doar că mîine-poimîine să nu te miri dacă ți-o îmbătrîni în bătătură împletind cosiță albă. Bărbatului îi place muierea gingașă, supusă, de sfioasă ascultărică.

— Ca dumneatale, zîmbi Alexandrina.

— Apăi eu, fată, sări Aristița, nu mi-s de măritat. La vremea mea am știut har Domnului cum să mă port, iar acuma altele mi-s rosturile, nu să fac pe brîndușa de pădure.

Alexandrina își coborî pleoapele. Știa tot tîrgul cum își luase Vernescu lumea în cap. După cinci ani de însurătoare, cuprins de sat din pricina firii asupritoare a Aristiței, fugise la București. Murise tîrziu printre străini, pomenind cu limbă de moarte ca nevastă-sa să nu fie îngăduită la înmormîntare...

Bătrîna își turnă restul de jamaică în ceașca golită și trase un gît zdravăn.

— Parcă mă mai dezmorții niței... Dar cu Iorgu ce-o fi de nu pică ? Mi-era dor să-i văz ochișorii.

— Cu afacerile dumnealui, oftă doamna Cerchez. Parcă nu-l știi, tot pe drumuri. Ba la moșie, ba la Iași...

— Las' c-așa trebuie să fie bărbatul ! Bătătarnic nu mototol, s-aștepte să-i plouă cu lipii calde și poame de la Rusalim... Ia stai ! Parcă foșnește careva pe la geamuri.

— Ți se pare, tanti. O fi vîntul.

— Ci las-o păcatelor ! Vînt încălțat în cizme. N-auzi ? Tropăie ca o herghelie.

Sevasta își vîrî nasul pe ușă :

— Coniță, te cercetează cineva... Nu vrea să intre că-i zorit.

Alexandrina se ridică tulburată. Grăbi spre ușă în forfotă de fuste foșnitoare.

— Iartă-mă, tanti, un minut.

Reteză fulger coridorul rece și se opri în vestibulul cu marchiză. Un ostaș tînăr și îndesat, cu promoroacă în mustața bălană, salută și începu să scotocească în pieptii mantalei. Scoase un plic violet, exclamînd cu satisfacție :

— Asta e ! Am primit ordin să vi-l aduc astă-seară negreșit și să nu-l depui decît în mîna dumneavoastră.

— Mulțumesc, șopti doamna Cerchez.

Era tulburată, trăgea cu urechea spre odăile din față, fără să nimerească buzunarul rochiei. Dibui cîteva monede și le vîrî în palma soldatului. O băncuță se rostogoli pe prețul cărămiziu. Omul dădu să se aplece, dar Alexandrina, gîtuită de spaimă îl opri :

— Lasă... Du-te acum...

— Port vreun răspuns ?

— Nu... E cineva în vizită... Du-te, du-te.

Își mușcă buzele. Să te confesezi necunoscuților, uite unde ajunsese...

După ce închise ușa, se lipi de perete, așteptînd să i se domolească bătăile inimii. O luă amețită spre salon. Păși ca beată, cu genunchi moi, pe dușumea nesigură. Aristița Vernescu o măsură scurt :

— Da' ce pățișsi, Alexandrino ? Ești albă brînză de Brăila.

— N-am nimic.

— Și ăla ce vrusе ?

— Care ăla ?

— Nu te fă proastă, că ești deajuns. Ostașul...

— A, nimic important... A făgăduit Iorgu un car de lemne pentru comenduire... I-am zis să vină poimîine.

Îi ocolea privirea iscoditoare, atingînd covorul, tablourile de pe pereți.

— Hm ! Îți aleargă ochii zici că-s lăcuste. Și-n răvaș ce zice ?

— N-am primit nici un răvaș, spuse Alexandrina gata să plîngă.

— Așa o fi dacă zici tu, da' mie mi s-a părut altfel...

— Ți s-a părut, îngînă doamna Cerchez.

Bătrîna oftă, ridicîndu-se anevoie :

— Eh, tinerețe, tinerețe... La bună vedere, draga mea, și cruță-ți inimioara. Pe Iorgu trec eu să-l văz după ce și-o isprăvi daravelele...

Cînd auzi gîfîitul porților de fier ale curții, Alexandrina izbucni în plîns. Scoase din corsaj scrisoarea și se apropie împleticită de lampă. Flacăra mușca pereții de sticlă cu zvîrcoliri de șarpe. Citi printre lacrimi cîteva rînduri așternute în grabă :

„Adorata mea, .

Te știu singură pînă poimîine și-mi îngădui să-ți tulbur liniștea. Dimineață, te-am zărit pe strada Unirei. Am încercat emoții de licean. Cine și-ar fi închipuit ?... Cîteva versuri, deprinse în copilărie, îmi vin în minte. Ți le trimit :

...Si l'enfant repose,
Un ange tout rose
Que la nuit seule on peut voir,
Viendra lui dire : „Bonsoir !"...

Am vrut să-ți spun noapte bună. Noapte bună, Sandrela..."

Alexandrina Cerchez, zguduită de plîns, încuie scrisoarea în sipetelul chinezesc. Într-un tîrziu, luă lampa și se tîrî anevoie în iatac. La ferești, gîfîia viscolul.

*

Dimineața era geroasă. În spatele perdelelor ciuruite pe alocuri surorile Algiu tremurau cu mîinile vîrîte în manșoane de focă. Se priveau, păsări speriate, și din cînd în cînd trăgeau cu ochiul spre cartea poștală militară, pusă la vedere pe măsuța turcească bătută în cioburi de fildeș.

Zoe rosti în cele din urmă, dregîndu-şi glasul :

— Cred... cred că înainte de a lua o hotărîre, va trebui să ne întărim puţin. Cîte o picătură din Armagnacul lui papa nu poate să ne strice...

— N-ar trebui să exagerăm, spuse Zizine şi glasul se prelinse firav ca un firicel de fum. Dacă începi să te obişnuieşti, ţi-e foarte greu să mai renunţi. În două luni am consumat mai bine de o jumătate de sticlă.

— Adevărat, observă Zinca, dar gîndeşte-te că evenimentele din ultima vreme ar fi doborît persoane mult mai voinice decît noi. Nu ştiu cum am rezistat. Totuşi, ar fi bine ca Anica să nu bage de seamă. Asemenea deprinderi, dacă se află despre ele, te degradează.

Zoe, cea mai expeditivă, scoase trei păhăruţe de cristal cît cochilia unui melc şi le umplu cu mînă tremurîndă.

— Mi-a luat gura foc, declară Zizine, dar trebuie să recunosc că acum mă simt mai puternică.

Zinca apucă nesigură cartea poştală şi lorgnonul. O citeau a douăsprezecea oară de la avertismentele tipărite cu litere de o şchioapă — „Nu se scrie nimic privitor la armată", „Nu se pune nici data, nici localitatea" — pînă la semnătură : Tudorel.

— E în Regimentul 11 Roşiori...

— Locotenent, completară Zoe şi Zizine.

— Mă întreb cine o fi acest domn Mareş, şi în ce măsură îi putem fi noi de folos.

— „...vă rog fiţi amabile, cită din memorie Zinca, şi serviţi-l, îi sînt mult, nici nu vă imaginaţi cît de mult, îndatorat..."

Zoe clipi nervoasă :

— Aş fi dezolată dacă aş şti că Tudorel joacă. E mult prea tînăr pentru a căpăta asemenea năravuri.

— Dacă nu mă înşel, Radu era la fel de tînăr cînd a trebuit să vîndă Scăienii.

Zizine îşi duse mîna la frunte.

— Nu zău, Zincuţo, ce rost are să ne amintim acum toate istoriile neplăcute din familie ?

— „...eu sînt acum bolnav de dezinterie, urmă Zinca de astă dată citind, dar încolo — vorba ţiganului — sănătos tun..." Oare ce-o fi vrînd să spună ?

— Probabil că acum e în convalescență, presupuse Zizine.

Zoe își netezi poalele scămoșate.

— În orice caz, folosește expresii oarecum ciudate... Mă plictisesc de moarte, fericiți ofițerii înșurați care sînt aici cu nevestele lor. Cel puțin se amuză noaptea..."

— Doamne, Zoe ! exclamă Zinca ducîndu-și palmele la ochi. Cum poți repeta asemenea orori ?

Zinca suspină cu nostalgie :

— Ții minte ce copil drăgălaș era ? Ca o fetiță. Parcă-l văd cu bucle și în șorțuleț de dantelă. Îi simt încă greutatea în brațe... A fost totdeauna nepotul meu preferat.

— Toate acestea sînt din pricina războiului, decretă Zizine.

— Nu credeți că ar trebui să ne consultăm cu Dimitrie ? E un bărbat atît de hotărît !

Zinca își răsuci inelul subțire cu opal :

— Dar dacă acest domn Mareș se prezintă mai înainte de a fi apucat să vorbim cu Dimitrie ? Și apoi, nici măcar nu știm ce dorește de la noi.

— Simt că mă doare capul, se plînse Zizine. Hotărît, asemenea emoții sînt peste puterile mele. Cred că am să mă întind puțin...

— Nu te mai întinde, cucoană, că-ți pică pețitor de soi.

Surorile Algiu săriră arse. Ah, obiceiul Anicăi de a asculta pe la uși, de a se strecura în odăi cu pași pisicești.

— Cine a venit ?

Slujitoarea sălță din umeri.

— El știe ce a bălmăjit acolo. Parcă ține în gură trei prune și o nucă.

— I-ai spus că sîntem acasă ?

— Ba nu, la horă ! Așteaptă aci, în antret.

Bătrînele se priviră contrariate.

— Să... intre, șuflă Zoe cu inima purice.

Zoe, Zinca și Zizine priveau cu gurile căscate. Bărbatul din fața lor nu semăna cu nimic din ceea ce avuseseră ele vreodată ocazia să întîlnească pe stradă, în familie, la teatru ori puținele serate la care participaseră vreme de peste cinci decenii. Era natural, direct, lipsit total de conve-

nienţe, fără a fi comis de fapt nimic deplasat, se mişca dezinvolt prin încăpere şi dădea impresia că le cunoaşte de o viaţă.

— Mă numesc Mareş.

Exclamaţiile de groază ale bătrînelor fuseseră atît de perfect identice — ton, intensitate, emitere simultană — încît străinul izbucni în rîs.

— Se pare că eram aşteptat...

Privirea bătrînelor alunecă instinctiv spre cartea poştală abandonată pe gheridon. Mareş se uită scurt în aceeaşi direcţie şi un surîs cald îi lumină toată faţa.

— V-a scris Tudor, presupun. Mărturisesc, mi-era teamă că sînt prea grăbit, arătă spre misivă : Veşti bune ?

— Da, îngăimă Zoe fără să se gîndească, e bolnav de dezinterie.

— Dezinterie, repetă Zinca.

Mareş arboră o expresie de circumstanţă :

— Bietul băiat. Să sperăm că nu-i grav.

— Să sperăm... Ăăă... Luaţi loc... Pălăria puteţi s-o puneţi în spatele dumneavoastră... Da, da... Pe canapeluţă.

Cîteva clipe se cercetează în tăcere. Mareş cu o privire caldă, învăluitoare, care cucerea spontan, bătrînele emoţionate, la pîndă, încercînd să înţeleagă ce se întîmplă.

— Ce mai faceţi ? întrebă Mareş zîmbind, de parcă nu s-ar fi văzut de o săptămînă, de o lună sau de un an, dar erau îndeajuns de bune cunoştinţe pentru ca întrebarea să sune firesc.

— Bine, spuse nesigură Zizine.

Nu-l scăpa din priviri, constatînd cu stupefacţie că respiră mai uşor, că, da, străinul acesta cu figură de *roturier* o captiva, că se simte neaşteptat de bine în prezenţa lui. Se uită cu coada ochiului spre Zoe şi Zinca. Şi ele păreau mai însufleţite, obrajii prinseseră oleacă de culoare.

— A ! exclamă Mareş. Bine că mi-am adus aminte... Am ceva pentru dumneavoastră...

Scotoci în buzunarul interior al macferlanului cenuşiu şi scoase trei cutioare mici, rotunde. Pe capacele emailate, nimfe roz, dolofane păreau să galopeze pe cai invizibili.

Obrajii Zincăi se îmbujorară :

— Oh ! Bombons Élite. Nu le-am mai văzut dinainte de război...

— Permiteți-mi să vi le ofer cu regretul de a nu fi găsit ceva mai — căută cuvîntul potrivit — interesant.

Zoe își îndreptă spinarea și rosti din vîrful buzelor :

— Sînteți foarte gentil, dar poate că nu ne cunoaștem îndeajuns de bine pentru a putea accepta cadouri din partea dumneavoastră.

— Cadouri... reluă Zizine cu gura apă.

Erau niște bomboane parfumate, colorate delicios. Deși mici, puteai suge o jumătate de ceas o singură mărgică.

După ce împliniseră paisprezece ani, maman le dăscălise : „Dragele mele, nu se primesc daruri de la necunoscuți. Iar cînd un tînăr începe... *en fin*, să se intereseze de tine poți accepta flori, bomboane, un mărțișor sau un album de suveniruri. După logodnă, lucrurile se schimbă, totuși obiectele intime rămîn inadmisibile..."

Cuvintele răsunau acum în mintea bătrînelor.

— Dar eu vă cunosc de mult, zîmbi Mareș punînd cutiuțele pe măsuță. Nu vă închipuiți cîte mi-a povestit Tudor despre dumneavoastră. Ține mult la mătușile lui.

Mișcate, Algiencele începură să tremure. Jeurile și lănțișoarele umplură odaia cu cîntecel de greier.

— Mi-a vorbit de grația și gingășia dumneavoastră, urmă Mareș, și bag de seamă că nu mi-a vorbit destul, mi-a povestit cît sînteți de blînde, politicoase și îndatoritoare.

— Tudorel exagerează, spuse Zoe în pragul lacrimilor.

— Cîtuși de puțin. Vă asemănă mereu cu florile sfioase ale începutului de primăvară.

Zinca își duse prima batista la ochi :

— Bietul copil. Mi-am dat totdeauna seama că e un băiețaș sensibil.

— Datorită lui, vă cunosc astăzi atît de bine. De pildă, doamna Zizine face acuarele încîntătoare, doamna Zinca brodează minunat la gherghef, după cum doamna Zoe compune mici cîntece extrem de inspirate... Îmi pare rău că vă tulbur.

Bătrînele plîngeau de-a binelea tamponîndu-și ochii și nasurile. Zizine izbuti să vorbească cea dintîi :

— Vă mulțumim, domnule Mareș. Vă mulțumim pentru toate aceste cuvinte frumoase. În zilele noastre auzi atît de rar lucruri care să-ți facă plăcere...

— Atît de rar...

Dezgheţată, din nou la îndemînă în salonul ei, Zinca se interesă :

— Cum aţi izbutit să-l cunoaşteţi atît de bine pe Tudorel, domnule Mareş ?

— Simplu. Datorită unui gînsac.

Surorile Algiu făcură ochii mari şi bătură din palme :

— Un gînsac ? N-am mai auzit de aşa ceva !

— Povestiţi-ne mai repede. Sîntem atît de nerăbdătoare...

Ochii le străluceau de curiozitate, îi sorbeau cu lăcomie cuvintele.

— Îmi permiteţi să aprind o ţigaretă ?

— Dar bineînţeles ! Nu ne supără deloc. Mirosul de tutun este atît de bărbătesc şi înviorător !

Mareş trase două fumuri zîmbind aducerii aminte.

— Sînt negustor, angrosist, mă ocup de aprovizionarea armatei. Înainte de război făceam cu totul altceva... În sfîrşit. Deci cumpăr şi vînd cu toptanul ori cu bucata, după cum se iveşte prilejul. Într-o zi, mă opreşte un ostaş în piaţă — mă aflam la Bacău — şi-mi oferă un gînsac de toată frumuseţea. Vă spun sincer, m-am gîndit să-l iau pentru mine..

— Cu varză sau castane e delicios ! suspină nostalgică Zinca.

Zizine aprobă.

— Delicios ! Anica îl prepara admirabil... Ah, iertaţi-ne, domnule Mareş. Sîntem nişte coţofene guralive. Vă rog să continuaţi.

— I-am dat cincizeci de lei creştinului şi mi-am văzut de treburi. Cam peste un ceas, mă trezesc acasă, la gazda unde trăsesem, cu un locotenent terîbil de agitat care mă întreabă de gîscan. Pe scurt, se oferă să-l răscumpere la indiferent ce preţ. Dar ce zic se oferă ! Mă imploră pur şi simplu, ai fi spus că soarta lui, a războiului, a lumii întregi depinde de orătanie... După cum aţi ghicit probabil, locotenentul era Tudor.

— Nu înţeleg, spuse Zizine, vreau să spun, nu mi-amintesc ca Tudorel să fi avut vreun penchant special pentru gîşte...

Mareş începu să rîdă.

— Gînsacul este mascota Regimentului 11 Roșiori. Îl urmează pretutindeni, pe cîmpul de luptă sau în spatele frontului, și pot afirma că e ființa cea mai răsfățată și bine hrănită de pe teritoriul României. Ostașul, un amărît de prin Gorj, îl furase gîndind să facă rost de cîțiva poli.

Bătrînele izbucniră în rîs. Rîdeau cu umerii firavi, cu ochii înlăcrimați, cu zulufii descleiați, cu mulțimea de lanțuri și mărgeluțe.

Anica, contrariată, deschise ușa :

— Aferim ! Da' știu că vă veseliți !

— Porte-bonheurul regimentului ! sughiță : Zinca. Doamne, ce copii năzdrăvani !

— Bineînțeles, conchise Mareș stingînd țigareta, am făcut haz împreună și m-am bucurat că gazda, țintuită în pat de o criză de gută, nu apucase să sacrifice pasărea. După aceea, ne-am văzut mereu. Afacerile m-au ținut trei luni la Bacău...

— Și acum ? întrebă Zoe. V-ați mutat în tîrgușorul nostru ?

Mareș își desfăcu brațele:

— Să zicem mutat. Oricum, interesele m-au adus în oraș pentru o perioadă mai lungă. Așa îmi închipui. Evenimentele o vor hotărî.

— Unde veți locui ?

Bărbatul surîse plecîndu-și pleoapele. Declară cu jenă bine jucată :

— Aici este problema. Îndrăznisem să sper că m-ați putea găzdui dumneavoastră.

— Noi ? !

— Nu vă speriați, surîse Mareș. Nimeni nu vă poate obliga să mă primiți. Încerc să vă explic cum stau lucrurile: Afacerile mele presupun un program să-i zic... mai excentric. Plec în zorii zilei, altă dată abia spre amiezi, mă întorc la ore neașteptate. Am nevoie deci de o cameră izolată pentru a nu deranja gazdele. După cum știți, cea mai mare parte a caselor din oraș sînt construite în stil vagon. Afară de aceasta, afacerile mele necesită multă discreție. Sînt două condiții greu de realizat în persoana unui singur proprietar, dar Tudor m-a asigurat că domniile voastre le întruniți pe amîndouă...

Bătrînele se priviră uimite. Ca totdeauna, tulburarea sau nedumerirea li se citea în zbuciumul pleoapelor.

— Probabil acesta este serviciul la care se referea Tudorel în cartea lui poștală, rosti Zinca. Nu reușeam să ghicim deloc... Sîntem silite să recunoaștem că nu ne-am gîndit niciodată să închiriem...

Își mușcă buzele strecurînd o privire vinovată. Îl uitase pe Dimitrie...

— Fac o completare. Mareș ridică degetul. Prețul chiriei îl stabiliți dumneavoastră. De asemenea, mi-ar face plăcere să vă ajut pe cît îmi va fi posibil, în chestiunea aprovizionării.

Zoe își privi stînjenită mîinile.

— Nu sîntem niște ființe mercantile, domnule Mareș. Dar pur și simplu, nu văd cum...

— Tudor îmi vorbea despre o aripă a clădirii complet separată, o întrerupse Mareș.

Bătrînele săriră într-un glas :

— Acolo nu se poate !

— Nu, nici gînd, adăugă Zizine speriată.

Mareș le strecură o privire ascuțită. Tăcu.

— Poate... îngăimă Zinca nesigură... Cred că am putea încerca în odaia lui Jean.

— Jean ? întrebă Zoe neatentă.

— Da, fostul fecior al lui papa... Dar nu, e mult prea modestă...

— Nu sînt pretențios, doamnă, interveni Mareș. Îmi permiteți s-o văd ?

Zinca se ridică să-l conducă. Zoe și Zizine înțepenite pe canapeaua se uitară una la alta.

— N-o știam așa de curajoasă, șopti Zoe.

— Ba da... În realitate a fost totdeauna cea mai îndrăzneață dintre noi. Ții minte, cînd eram mici, la Blidari ? Zinca a fost singura care a cutezat să-și bage picioarele goale în havuz, deși mademoiselle Denis ne-o interzisese cu desăvîrșire.

— Știa că e plecată la poștă.

— O știam și noi... Totuși mi-e teamă, Zoico ! Ce-o să spună Dimitrie ? Oare am procedat înțelept ?

Zoe își duse mîna la frunte.

— Ah ! Nu mă pot gîndi la atîtea lucruri dintr-odată. Şi în definitiv, nu văd cu ce l-ar putea stingheri pe Dimitrie. Domnul Mareş va folosi uşa de la bucătăria de vară. Mi se pare dealtfel o persoană foarte bine.

— Foarte bine. Îl găsesc săritor şi spontan. Ştii, îmi plac oamenii în mintea cărora îţi dai seama că nu se petrece nimic ascuns. Presimt că domnul Mareş este un astfel de bărbat.

Cei doi se întoarseră cu expresii vizibil încîntate.

— Dragele mele, domnului Mareş îi convine. odaia. V-aţi fi închipuit ?

— E cu mult mai confortabilă decît îndrăzneam să sper şi vă sînt adînc recunoscător. Vă deranjează dacă mă mut imediat ?

— Dimpotrivă, ne face plăcere.

Mareş mulţumi înclinîndu-se. Se îndreptă spre uşă străduindu-se să păşească fără zgomot. Deschise brusc. La capătul coridorului se topea o siluetă masivă.

„Bărbat ? Femeie ? Interesant..."

Părăsi curtea surorilor Algiu preocupat, cu capul înghesuit între umeri şi bărbia rezemată în piept.

Capitolul V

— Părerea mea e să-ţi îmbraci tunica, spuse căpitanul Alexandru Ioanid închizînd un dosar cu coperţile roşii.

Aprinse o ţigară şi făcu doi-trei paşi prin încăpere încercînd să se dezmorţească. Părea impecabil chiar şi în uniforma de campanie bleu-horizon, genul de bărbat seducător şi desăvîrşit elegant oriunde, în foaierul unui teatru sau aici, într-un birou mohorît, cu pereţii verzi, de la Cartierul General.

Gogu Roșianu, doar în cămașă cu mînecile suflecate, manevrînd compasul deasupra unei hărți uriașe, îl măsură din cap pînă în picioare.

— Dom'le, dumneata făceai avere ca gigolo. Problema e că nu putem să-ți semănăm toți. Așa a lăsat Dumnezeu ! Frumoși ca dumneata ori simpatici ca mine.

— Sau sluți ca subsemnatul, zîmbi Teodorini.

Studia un nomenclator sosit chiar în dimineața aceea și lua note pe niște fișe înguste pe care le completa cu un scris nervos și ascuțit, amintind grafismul gotic.

Ioanid replică liniștit :

— Nu era vorba despre mine. Îmi cunosc fotografia și vocația. Îți atrag doar atenția că o să ai neplăceri dacă Dabija te găsește într-o ținută necorespunzătoare.

— Sîntem în război, nu mă duc în audiență la palat ! spuse Roșianu. În consecință, există afaceri mai serioase care ar trebui să-l preocupe.

— Cînd îți va fi subaltern, să-i comunici punctul tău de vedere. Deocamdată nu cred că l-ar interesa în mod special.

Valeriu Teodorini notă pe fișă : „Div. 5 și 9. gen. Razu și Scărișoreanu — corp 6 Arm. com. gen. E. Grigorescu..." Își ridică privirea adresîndu-se maiorului Roșianu :

— Ioanid are dreptate. Lui Dabija îi e perfect egal dacă te afli în tranșee sau la bal. Pretinde ținută fără cusur. Pentru el e o chestiune de principiu, mai exact de disciplină, și mai exact, de autodisciplină.

Gogu Roșianu azvîrli enervat compasul :

— Te felicit, mon cher, ești al dracului de tare la teorie ! Încearcă te rog să tragi o singură linie, la o hartă cît un cearceaf, într-o cutie de chibrituri ca asta de patru pe patru, unde mai lucrează doi inși, strîns în chingi ca un cruciat. Care-i deșteptul care a născocit gulerele astea, că l-aș pune acum la zid ! Nu poți să-ți privești buricul, fără să-ți fracturezi bărbia sau maxilarul !

— Cum crezi ! spuse Ioanid, apropiindu-se alene de fereastră.

Se vedea o parte din piața lipsită de vioiciune, de animația cumpărătorilor, de larma orătăniilor și a cupeților

care-şi fălesc marfa în versuri şi cu glasuri automatizate, de culorile vii care-ţi înveseleau ochii pe tarabele de altădată : orange-ul morcovilor şi portocalelor, verdele în paletă completă al legumelor proaspete, coşul sîngeriu al merelor sau al unei creste de cocoş, galbenul dulce, de pară pergamută sau bruma violetelor de Parma a strugurilor păstraţi peste iarnă...

Cîteva babe stăteau pe vine, dinaintea unor săculeţe săracuţe. Broboadele le înfăşurau capul şi trupul pînă jos, peste ciubote. Nemişcate şi mohorîte, semănau cu nişte muşuroaie uriaşe de furnici. Un moşneag plimba de colo-colo o funie pleşuvă de usturoi, un băietan nu prea răsărit înghesuise cu un coşuleţ de seminţe atîrnat de toarta braţului.

Trecătorii rari mergeau cu trupurile încordate de frig, părea că toţi se grăbesc, undeva anume, negreşit anume...

„Măcar de ar şti unde..." reflectă Ioanid, desprinzîndu-se de geam. Pe sticlă, aburul respiraţiei se chirci pînă ajunse cît un irmilic, apoi pieri ca o părere.

Bodogănind, cu mişcări bruşte, ostentative, maiorul Roşianu smulse tunica de pe spătarul scaunului şi o îmbrăcă.

Teodorini zîmbi vag. Îşi văzu de lucru fără să comenteze.

„...Div. 13-a gen. Popescu, aghiot. cpt. Miclea, Div. 14 gen. Bunescu... col. Frăţilă (?)..."

Îl trecu încă o dată pe fişă separată, subliniind numele şi repetînd semnul de întrebare.

Ioanid apăsă ca din întîmplare clanţa uşii de la biroul generalului Dabija, apoi se propti dinaintea lui Roşianu ţinînd mîinile la spate. Părea că-l urmăreşte cu toată atenţia.

— Mă treci în revistă ?

Ioanid aprobă dînd din cap :

— Ai procedat foarte cuminte. Dealtfel e destul de frig aici.

— Mie mi-e cald.

— Apropo, dacă tot te-ai ostenit, închide bumbul de la guler şi îndreaptă clapa buzunarului stîng.

Valeriu Teodorini se lăsă pe spătarul scaunului, cu mîinile abandonate din cot pe birou, şi începu să rîdă :

— Nu sînteți serioși de fel ! Ce rost are să vă ciondăniți ?

— Eu nu mă ciondănesc, spuse căpitanul Ioanid. Remarc. Și dacă amicul Roșianu e sincer, ar trebui să recunoască, cel puțin față de el însuși, că-i fac un serviciu dezinteresat. Am cunoscut un sublocotenent la Răzoare sancționat de Dabija numai pentru că avea părul crescut cu jumătate de centimetru peste lungimea regulamentară!

— Absolut exact ! se auzi glasul de gheață al generalului.

Ioanid încremeni cu capul întors. O singură secundă, după care Roșianu și Teodorini săriră de pe scaune. Căpitanul, încordat arc în poziție de drepți, își mușcă imperceptibil buza.

„Ce naiba ? ! Ascultă pe la uși ? Știam că-i boier..."

Dabija îi cîntări cu o privire lipsită de expresie.

— Nu, domnilor ! Nu ascult la uși. Am găsit-o întredeschisă, fapt pe care-l consider impardonabil pentru un ofițer de stat major... Maior Roșianu !

— Ordonați !

— Ținuta dumitale nu se supune niciunui regulament. Nu obișnuiesc să atrag niciodată atenția de două ori asupra aceluiași fapt ! Te afli aici în serviciul maiestății sale și nu la birt. Secundo ! Lucrarea pe care mi-ai prezentat-o ieri este necorespunzătoare, efectuată la o scară fantezistă.

Gogu Roșianu înghiți nodul din gît :

— Permiteți-mi, domnule general, am respectat indicația din legendă.

— Dumneata ești tehnician diplomat, nu copist. Nu mă interesează somnambuli care se supun ordinelor, ci specialiști care gîndesc în timp ce le execută. La ora 14 și 1 minut îmi prezinți lucrarea revizuită. Maior Teodorini ! La 14 și 16 minute aștept documentația completă.

Făcu doi pași și se opri brusc.

— Cineva a încercat să pătrundă în biroul meu.

Teodorini, Ioanid și Roșianu se priviră stupefiați.

— Imposibil, domnule general, declară Valeriu Teodorini. Nici unul din noi n-a părăsit o singură secundă această încăpere. Dacă...

Dabija îl fulgeră cu privirea făcîndu-l să-și înghită restul cuvintelor. Spuse răspicat :

— Cineva a încercat ușa, apăsînd pe clanță. Cînd am plecat, am lăsat-o la locul ei.

Căpitanul Ioanid, fistîcit, încercă să rîdă :

— Scuzați-mă, domnule general... Am avut o ușoară ameteală și m-am rezemat de ușă, deplasînd probabil clanța.

— Pe viitor să-ți reglezi mai bine vertijele.

Scoase o cheie mică de Fichet și deschise biroul. Căpitanul Ioanid îl urmă cu dosarul roșu sub braț.

Gogu Roșianu se lăsă să cadă pe scaun. Își cuprinse tîmplele între palme, înfigîndu-și degetele în părul castaniu.

Suflă istovit :

— Ora 14 și un minut ! Dumnezeule !

*

— Ne vedem la Tata Nicu și-i aduci și pe amici... N-or să refuze, te asigur... Sînt curios să-i cunosc, mai știi ? ! Poate am vreo inspirație... De pe margine vezi mai lucid. Da, da, așa rămîne pe astă-seară.

Domnul Mareș puse receptorul în furcă și-i mulțumi domnișoarei Aurica, telefonista, o fată visătoare cam de treizeci de ani, cu părul strîns melc în creștetul capului și guleraș de gupură. Coborî treptele poștei, aspirînd cu plăcere aerul rece. Seara era geroasă, cerul vătuit, greu, stăruia amenințător deasupra orașului. Cîteva ferestre, cu lumină săracă, gălbuie, sporeau tristețea străzii. Mareș ocoli atent o mică pîrtie de gheață, făcută de copii, și intră pe Unirii. Casa Algiu, înaltă, cu fronton triunghiular și un salcîm cu brațe descărnate, încremenite de frig, se vedea din capătul străzii. Parcurse douăzeci sau treizeci de metri și se opri brusc scoțînd o mică exclamație. La una din ferestrele aripei nelocuite se tîra anevoie un firicel de lumină. Mareș aruncă o privire atentă în lungul străzii pustii. O femeie scundă și masivă, cărînd o paporniță cadrilată, dispărea într-o curte. Calculă rapid că intrînd pe potecă ar fi fost imposibil să treacă neobservat. Tînguitul fierului ruginit, mai sigur decît cea mai sistematică sonerie nemțească, o aducea totdeauna și ne-

greșit pe Anica în pragul bucătăriei. Își propti gheata în trunchiul salcîmului și izbuti să apuce unul din stîlpii lați de piatră care încingeau dimpreună cu nenumărate suliți de fier clădirea. Își luă avînt și săltîndu-se în mîini, făcu o rotire dîndu-și drumul de partea cealaltă a gardului. Rămase cîteva momente în zăpadă, atent la zgomotele străzii. Un ciob de lună opintea să-și limpezească obrazul printre nouri, o cioară năpădită de somn ciugulea văzduhul cu croncănit lipsit de vlagă.

Mareș trecu pe sub ferestrele bătrînelor îndoindu-și spinarea, ocoli o statuie de piatră nu prea înaltă — o zeiță goală cu brațul ridicat grațios și capul culcat pe umăr — și, străduindu-se să calce doar pe zăpadă afînată, se furișă spre aripa din spatele clădirii. Prin crăpătura mică, o pană de lumină strecurată între faldurile draperiei, zări colțul unui birou masiv, baroc, un fragment din marginea buclată a unei rame florentine, un vîrf de botină îngustă și elegantă.

Mareș, iritat, își ciupi obrazul aspru. Îi venea să spargă geamul, să tragă draperia cu o singură mișcare. Încerca aceeași irezistibilă dorință de a ști pe care o încercase demult, în copilărie, cînd cu o lovitură de ciocan spărsese pendulul din salon. Cineva îi spusese că fetiței care se legăna veselă, în scrînciob de bronz, sub cununiță de trandafiri, îi face vînt un pitic ascuns în pîntecele ceasornicului. Zile întregi reflectase la modalitatea de a-i face cunoștință.

Așteptă o bucată de vreme, dar cioburile de imagine rămaseră aceleași, ca într-un caleidoscop stricat.

Sălță din umeri și se îndepărtă. Cînd ieși în curte își privi ceasul. Șase și zece. Iuți pasul, înfundîndu-și mîinile în buzunarele macferlanului.

„Interesant... Din ce în ce mai interesant... Cine o fi cucoana ?"

*

Tata Nicu Teodoru, jovial, cu mustața pleoștită mereu udă și șorț verde de piele peste pîntecele gogonat — „cum naiba e așa de gras, domnule ! Ce o fi vîrînd în el

pe seceta asta ? !" era întrebarea predilectă a muşteriilor — curăţă masa de scrum bătînd-o cu o cîrpă uscată.

— Mai aducem un rînd, domnu Mareş ?

— Da... Da.

Răspunsese maşinal, fără a-i consulta pe ceilalţi, ca şi cum problema se înţelegea de la sine : „Ce mai întrebi ?"

Gogu Roşianu bău ultimele picături de vin roşu, cu o grimasă de neplăcere.

— Poşircă ! Acru de ţi se încreţesc dinţii.

Valeriu Teodorini surîse cu blîndeţe :

— Ştii altul mai bun ?

— Nu mă incita ! Dacă-i dau cep, o ţin pînă mîine dimineaţă. Am o cultură solidă, aş zice impresionantă, în materie.

Căpitanul Ioanid aprinse a patra ţigaretă. Declară visător :

— Ca să vezi ! Altădată mă strîmbam cînd vedeam Byrrh pe masă. Avea mama o idee fixă că-i un aperitiv sănătos...

— Bun vin, aprecie competent Mareş. A luat optzeci şi două de medalii şi diploma de onoare la expoziţia generală românească din '906.

— O fi, nene, concedă Gogu Roşianu, dar Chablis-ul îl bate. Baremi la o cutie de caviar, mîncată aşa, de poftă bună, exclude orice concurenţă.

Vorbea cu gura plină, nu trebuia să-l priveşti de două ori ca să ţi-l închipui atacînd o masă compusă din paisprezece feluri.

Maiorul Teodorini îşi plimbă ochii prin bodegă, un stabiliment fără pretenţii, de cartier mărginaş, cu dever în vremuri bune. O bucătărie suculentă, probabil tocăniţe, mici şi tuslamale „memorabile", ciorbe grase iuţi şi aprige „îmbatabile", uger de văcuţă cu usturoi „inegalabil", asigura o clientelă fidelă de gurmanzi. Oalele aşezate pe poliţe, arămăria, scaunele ţărăneşti, cu trei picioare şi fără spătar, îi aminteau faimoasa cîrciumă bucureşteană aşezată peste drum de cimitirul Belu „Mai bine aci ca vizavi".

Lumea puţină din local, cîţiva bătrînei avînd aer de amploaiaţi la pensie şi trei ţărani cu paporniţele îndoite

din genunchi, își sorbeau molanul raționalizîndu-și înghițiturile. Erau cenușii, mohorîți, absenți.

— Cred că niciodată nu s-a vorbit atîta despre mîncare, constată Teodorini netezindu-și părul pe tîmplă. Cel puțin eu unul n-am auzit. Natural, n-o pun pe mătușă-mea, sora mamei, la socoteală. N-a avut în viața ei altă preocupare. O gămană de 98 de kilograme cu cea mai bogată colecție de rețete culinare din regat...

Roșianu sălță din umeri :

— Ce ți se pare curios ? Cînd ți-e foame, te gîndești la bucate.

— E curios, totuși, își urmă Teodorini ideea. După dezastrul de la Turtucaia, toți, dar absolut toți, ostași cu un singur bumb sau ditamai ofițeri, își comunicau unul altuia ce-ar pofti să mănînce, colaborau la întocmirea unor menuuri pantagruelice, care mai de care mai abracadabrant.

— Firesc ! comentă Mareș. E o reacție animalică, o manifestare a instinctului de conservare. Cei mai mulți oameni cînd sînt necăjiți au un apetit disperat. Uită-te la înmormîntări și parastase ! Familia îndoliată se îndoapă pe întrecute cu oaspeții. Și sînt sincer îndurerați.

Teodorini dădu din cap sceptic :

— Poate. Mi s-a părut totuși extrem de straniu, după ce pierduserăm treizeci de mii de oameni, nu mai vorbesc de imensul material de război capturat, să-l aud pe unul sau altul explicînd cu gura apă cum se face mielul haiducesc ori cel mai rafinat *bombe d'amour*, cu sos de Curaçao.

— O fi fost Griguță, bucătarul de la Capșa, rîse maiorul Roșianu. Trebuia să te uiți mai atent la el, monșer ! Cînd a născut nevastă-sa și l-au chemat să dea o mînă de ajutor — trebuiau cărate hîrdaie cu apă clocotită, în fine nu cunosc mecanismul — cică le-a zis ălora „S-aștepte Ileana numai o țîră, că mi se arde vol-au-ventul".

— Dacă pofteau atunci, interveni Ioanid, la numai zece zile de la intrarea noastră în război, ce-o fi acum !

Mareș îl privi lung pe Teodorini :

— Ai luptat la Turtucaia ?

Maiorul duse paharul la buze. Bea puțin, cel mai puțin dintre toți, cu vădită lipsă de aplicație, persoană politicoasă care nu vrea să facă notă discordantă.

Un bătrînel se ridică de la masă și se apropie de tejghea tîrșindu-și picioarele. Articulă greu, cîntărindu-și parcă în palmă fiecare cuvînt :

— Încă... încă o regală, don'Nicu.

Ținea în mînă o sfoară de care era legat un motan uriaș, cu blană stufoasă.

Roșianu făcu ochii mari :

— Ei uite, una ca asta n-am mai pomenit ! Văzusem dobitocul, nu și frînghia, și mi-am închipuit că face parte din decorul stabilimentului. A căpiat toată lumea !

Mareș continua să-l privească pe Teodorini.

— Da, spuse silnic maiorul într-un tîrziu. Am luptat...

Căpitanul Alexandru Ioanid oftă și se lăsă pe spate, uitînd că stă pe un taburet de lemn.

— A fost un coșmar. După Bazargic, mi-am dat seama că am pierdut manșa.

— Ei da ! exclamă maiorul Roșianu. Trebuia ce-i drept să fii Wellington ca să sesizezi rahatul ! În materie de cretinism, căpeteniile nu merg cu linguriță. Cît ai fi de tembel, nu se poate să nu te dezmeticească zdrobirea vertiginoasă a unei Belgii sau iadul de la Verdun ! Zaioncicovski și Basarabescu și-au imaginat probabil că se joacă manevrînd soldați de plumb. Iar ălălalt, comandantul Armatei a III-a, a dus basmul mai departe, nici măcar nu s-a deplasat pe front, vedea piesa de la București. Ce să mai discutăm, domnule, că mi-e greață !

— Belgia și Verdunul sînt opera lui Krupp, declară Ioanid. Tunurile Dicke Bertha au făcut ravagii, ca să nu mai amintim de obuzierul de 420. Cînd au atacat fortul Pontisse, norul de beton, oțel și mădulare omenești s-a ridicat la trei sute de metri.

— Trebuia s-avem și noi un Krupp ! replică bătăios Gogu Roșianu. Dacă asta-i regula jocului, de ce nu-l avem ?

Căpitanul Ioanid zîmbi :

— Postu-i liber și momentul oportun. Fă-l dumneata pe Krupp.

— Am să mă ocup de chestiunea asta chiar mîine dimineață ! Cînd mi-amintesc cum a scos de pomană untul din noi Zaioncicovski, îmi vine să-l strîng de gît. Dă-i cu marșuri și contramarșuri de colo-colo — ziceai că-l interesează — priveliștile — ne-a fărîmițat prin toată Dobrogea, și cînd dădeam ochi cu inamicul eram epuizați, storși literalmente și totdeauna în inferioritate numerică.

— Oricum ne aflam în inferioritate, observă Ioanid rotind paharul pe masă. Au fost douăzeci și opt de batalioane vrăjmașe împotriva a nouăsprezece românești...

Roșianu își umflă dubla bărbie : „Ce ți-am spus eu !“

— ...și alea risipite între Turtucaia și Silistra. Șaizeci de kilometri, domnule ! Șaizeci, repetă sufocat.

— Aici a fost marea greșeală, spuse maiorul Teodorini privind mereu în gol. Trebuia să ne retragem spre Silistra unde, împreună cu Divizia 9, să prelungim rezistența. Bineînțeles, neinspirată a fost și trimiterea diviziilor nu în bloc ci „pachet cu pachet“. Brigăzi, regimente, batalioane, companii picau într-o mare de trupe demoralizate.

— Neinspirată ! pufni Roșianu. Ești prea dulce, mon cher ! Imbecilă !

Mareș își ridică coatele pe masă și își rezemă bărbia. Ținea țigara ciudat, chiar la îmbucătura dintre arătător și degetul mijlociu.

— E tîrziu, constată căpitanul Ioanid uitîndu-se la ceas.

Roșianu explodă :

— M-ați înnebunit cu orologiile, oameni buni ! Asta de la papa Dabija vi se trage.

— E chiar atît de ortodox ? se interesă rîzînd Mareș. Începusem să cred că-i o legendă...

— Ortodox pe dracu ! Un nebun care a împărțit lumea în două : răcanii, adică deștepții, singurele ființe care merită să fie luate în considerație, și ăilalți — țivilii —

toți fără excepție dobitoci nedisciplinați. Dă-l dracului ! Ascultă mon cher, mi s-a făcut o sete năpraznică. Cînd ne virezi marfa aia ?

— Mîine la șase. Rămîne deci stabilit : patru sticle de Martell, două de Armagnac și zece cutii Flor-Fina.

— Ai o memorie remarcabilă. Știi ceva, mai pune una de Armagnac... Voi ce ziceți ?

— Cum vrei, făcu Ioanid, încheindu-și nasturii mantalei. Mergem ?

Teodorini, cu gîndul în altă parte, nu răspunse.

Se despărțiră în fața bodegii, sub firma lui Țata Nicu Teodoru. Pe tabla vopsită cu ripolin verde, un țăran radios, cu un ochi închis, își muia mustățile într-o halbă uriașă din care se revărsa spuma.

Mareș privi lung în urma lor. Căpitanul Ioanid, siluetă de gladiator cu eleganță de dansator profesionist, Teodorini subțire pășind stînjenit cumva, lipsit de armonie, celălalt rotofei pe punctul de a deveni gras, prototipul capșistului, care umblă după coada prepeliței pe Calea Victoriei cu pălăria dată pe ceafă, pendulîndu-și bastonul pe șezut, caraghios în uniformă militară. Glasul caracteristic, impregnat de o permanentă indignare jovială se auzea de departe, mai răzbătu chiar și după ce dispărură la colțul uliței.

Mareș se îndepărtă adîncit în gînduri.

„Care din ei ? Amîndoi par la fel de suspecți sau la fel de nevinovați, doi ofițeri obișnuiți... Mda, colonelul meu știe să-și dreseze oamenii...“

Peste un sfert de oră era acasă. O ață de lumină — faldurile înghițiseră crăpătura — stăruia în chenarul ferestrei. Deci, reflectă Mareș, botina îngustă și elegantă zăbovea încă în aripa nelocuită a casei Algiu. Poarta de fier gemu și pătrunse în curte, preocupat de o idee. Trebuia să afle neapărat ce se ascunde în odaia cu geamuri camuflate.

„Cît e de caraghioasă viața, gîndi pipăindu-și cheia în buzunar. Lucruri despre care vrem cu adevărat să se afle, s-o știe un tîrg, o lume, o țară, se împotmolesc pe drum, mor undeva într-un sertar. Și e de ajuns să încerci să ascunzi ceva, pentru ca faptul în sine să

devină imposibil. Tainele sălășluiesc în case cu ziduri de sticlă...»Hm ! Iată-mă și filosof...“

Trecu prin bucătăria de vară și intră în camera lui, cu un vag sentiment de nemulțumire.

*

Generalul Dabija, rezemat în picioare de biroul baroc, fuma visător. Pe peretele din spate, dominînd încăperea, atîrna prins în hățuri puternice de șnur roșu împletit tabloul cu ramă florentină al lui Iliuță Algiu. Deși în robă și cu degetul arătător stîlpit într-un vraf impresionant de coduri cu cotoarele aurite, aerul mucalit de bonviveur tolerant și hedonist transpărea în fiecare tușă de pensulă. În fața oglinzii venețiene, chenăruită de flori din cristal gălbui ca rășina, Alexandrina Cerchez își încheia cu degete nervoase, împiedicate de grabă, nasturii rochiei din catifea neagră cu jabou bogat de dantelă Valenciennes. Cînd începu să-și înnoade cocul, Dabija abandonă țigareta și, cu pași de lup, o cuprinse în brațe.

— Încă nu, Sandra, șopti, căutîndu-i ceafa cu buzele, mai rămîi te rog așa... Ești atît de frumoasă !

Femeia, prizonieră, încercă să se elibereze.

— Trebuie să plec... S-a făcut tîrziu.

— Nu, se împotrivi generalul, nu-i nici șapte. Te rog...

Alexandrina i se răsuci moale în brațe, îi privi în față cu ochii negri, umezi, larg deschiși.

Se observară în tăcere, lacomi, tremurînd, singuri într-o lume a lor, catapultați undeva departe, departe de suferințele războiului, de orășelul mohorît, de biroul sumbru cu arome vechi al lui Iliuță Algiu.

Dabija, ametit, îi căută gura. O sărutare lungă, sălbatecă, încleștată. Doamna Cerchez, sfîrșită, se lăsă moale pe canapea. Ținea ochii închiși, respirînd precipitat și generalul, în genunchi la picioarele ei, presărîndu-i palmele cu sărutări, își zise că era cea mai frumoasă femeie pe care o întîlnise în viața lui.

Figura fină părea și mai diafană între buclele năvalnice, o cascadă de aur alb și roșu care-i aluneca pînă

aproape de centură, gura însîngerată, smulsă din sărutări, zvonea voluptăți dulci și aprige, nebănuite. „Poamă dată în pîrg" erau cuvinte care căpătau pentru prima oară semnificație în mintea lui Dabija.

— Mă istovești, dragul meu, șopti Alexandrina deschizînd ochii. După fiecare... după fiecare întîlnire zac în iatac două zile. Dar sînt atît de fericită ! Mi-ar place să mor de fericire.

Generalul îi dezmierdă conturînd cu deget șovăielnic aripa îndrăzneață a sprîncenelor.

— Bucuria mea, îngăimă culcîndu-și capul în poalele de catifea. Cînd te-am văzut prima oară, atunci la Teatrul Liric...

— „Doamna în violet" își aminti surîzînd amintirii Alexandrina, cu Jane Harding și Granier.

— ...mi s-a părut că visez, nu-mi închipuisem niciodată că asemenea făpturi există. O zînă în mare toaletă de moar alb stropită cu violete de pădure.

— Rochia mea Marguerite Gauthier, zîmbi doamna Cerchez.

Dabija o cercetă amuzat și Alexandrina deslușì cuprinsă de o veselie neașteptată :

— Îmi botez toaletele. O fac din pension. Toate rochiile mele au cîte un nume. Asta de acum e Ana Karenina, catifea neagră cu dantelă albă, cea de rîndul trecut la care asortez de obicei un turban roșu se numește Esther, după eroina lui Balzac, cea din mătase cu dungi Liberty e Abraham Lincoln...

Dabija o strînse în brațe cu duioșie :

— Dumnezeule ! Cît poți fi de copil ! Un copil splendid care mi-a furat inima doar cît a clipit o dată, și acum se joacă...

— Nu mă joc, Dimitrie, spuse Alexandrina dintr-odată serioasă, și tu o știi.

— Știu, Sandrela. Și am știut-o din prima secundă. Pe vremea aceea nici măcar nu îndrăzneam să sper că într-o zi... Cînd am aflat că ești măritată, am avut sentimentul că s-a prăbușit întregul univers. Sînt șase ani de atunci, Sandra, și iubeam pentru prima oară...

Alexandrina se aplecă sărutîndu-i tîmpla. Cine ar fi putut bănui că ofițerul acesta matur, de o frumusețe aspră, aproape prea bărbătească, puternic și sumbru, totul numai voință, forță și hotărîre, omul în fața căruia tremură o armată, punîndu-și uneori nelaîndemînă chiar superiorii, poate iubi cu prospețimea și spontaneitatea unui băiețel de cincisprezece ani ?! Cine ar ghici în ofițerul de carieră Dimitrie Dabija dur și sobru, pe care nimeni nu l-a zărit surîzînd de pe vremea cînd purta ciorapi trei sferturi, imensele rezerve de tandrețe, sufletul bogat, forța, sălbăticia și poezia cu care poate iubi...

Dabija se ridică și-i îmbrățișă umerii. O întoarse cu fața spre el, privind-o înfrigurat.

— Ești încă aici și mi-e dor de tine. Dacă n-am fi în război, nu te-aș mai lăsa să pleci acasă...

Alexandrina i se tupilă în brațe, zîmbind blînd.

— Așa ceva n-ar fi posibil chiar în vremuri normale. Nu sînt dintre femeile care îndrăznesc să înfrunte lumea, prejudecățile ei.

— Sînt eu în stare pentru amîndoi, scrîșni generalul. Am patruzeci și cinci de ani și am făcut, fac destul pentru societate ca să-mi fi cîștigat dreptul la fericire.

— Din păcate, suspină Alexandrina, lumea n-o îndrepți cu umărul, iar noi sîntem siliți să trăim în mijlocul ei, fiindcă alta nu s-a inventat încă.

— Asta se cheamă înțelepciune ?

— O ții minte pe Frumușica Filitti ? După ce a fugit cu căpitanul ăla — Vlădoianu parcă — n-a mai putut să intre într-un singur salon, n-o mai saluta nimeni, toată lumea bine i-a închis ușa.

Chipul generalului se înăspri.

— Știu eu cît face toată lumea asta bine ! Ascultă-mă, Sandra, spuse brusc Dabija cuprinzîndu-i capul între palme. Ascultă-mă bine ! În prima zi de pace, dacă mi-ajută Dumnezeu să răzbesc pînă acolo, îl părăsești pe Cerchez. Și dacă n-o faci singură, vin eu și te iau pe sus.

— Nu-mi vorbi pe tonul ăsta, spuse înfiorată Alexandrina. Mi-e frică... Nu vreau să-mi fie frică de tine, Dimitrie.

— Ba să-ţi fie ! Eşti viaţa, eşti bucuria, eşti raţiunea mea de a exista. Victoria şi Sandrela reprezintă tot universul meu. După cum vezi, amîndouă sînt femei.

— Mă înspăimînţi !

— Te-ai înspăimînta mai tare dacă ai putea să vezi ce se petrece în sufletul meu cînd mă gîndesc că te duci acasă, în casa lui Cerchez, că străinul acela are cheia de la dormitorul tău, că are dreptul, blestematul drept legitim să dispună de trupul... de... de... Îşi înfipse mîinile în păr. Mă cutremur ! Auzi, strigă, îmi vine să-mi trag un glonţ în cap. Dumnezeule, nopţile mele de coşmar cînd...

Se întrerupse muşcîndu-şi pumnii. Alexandrina îi auzi pîrîitul măselelor şi se înfioră. Rosti speriată :

— E bărbatul meu, Dimitrie. Şi e bun cu mine, mă iubeşte, o avem pe Adeluţa. De ce e vinovat ?

— Nu-mi pasă ! strigă Dabija. Nu te poate iubi atît cît te iubesc eu. Mai presus de orice ! Orice !

Alexandrina izbucni în plîns :

— Ce vrei de la mine, Dimitrie ? Pentru numele lui Dumnezeu, de ce mă chinui ? Iorgu e cel mai cumsecade om de pe faţa pămîntului. Un nefericit care a avut neşansa ca nevastă-sa să-l iubească pe altul... şi şansa să n-o afle. Dar chiar aşa, nu crezi că-i îndeajuns de rănit ? Gîndeşte-te că ai putea fi tu în locul lui. Ce ai face ? Izbucni cu patimă : Ce-ai face ? ! ?

Dabija o privi uscat. Rosti aproape fără să-şi mişte buzele :

— Te-aş ucide, Sandra. Şi în orice revolver încap două gloanţe.

Alexandrina îşi ascunse faţa în îndoitura cotului. Trupul, cutremurat de suspine, era fragil, vulnerabil, abandonat şi generalul, din nou tulburat şi umil, îi mîngîie părul.

— Iartă-mă, bucuria mea ! Te iubesc. E singurul meu păcat. Iartă-mă.

— Iubeşte-mă frumos ! Lasă-mă să fiu fericită. De cîte ori ne vedem, trebuie să sfîrşim la fel. Reproşuri, lacrimi, ameninţări. Mă zbucium destul acasă ! Remuşcările, spaimele, ruşinea mă ucid ! Îngăduie-mi ceasurile noastre de fericire, Dimitrie ! Lasă-mi-le întregi ! Nu mi le

sărăci ! Hohotele o înecau. Spune-mi tu ce vrei să fac ! Te conjur, spune-mi și să isprăvim !

— Calm, Sandra, articulă cu mînie stăpînită, ținîndu-i brațele prizoniere. Calm !

Dezlănțuită, la capătul puterilor, Alexandrina scutură din cap. Se smulse cu putere neașteptată și se dădu cîțiva pași înapoi.

— Vorbește, Dimitrie ! Vrei să rămîn acum cu tine ? Rămîn ! Uite, rămîn ! Nu mai îmi pasă de nimic. Aleagă-se ce o vrea Domnul !

Începu să-și dezbumbe nasturii, zburau spelcile în zbuciumul degetelor, dantela Valenciennes a jaboului se făcu ferfeniță.

Dabija se apropie liniștit, cu pași mărunți. Doar ochii erau arși de flăcări amenințătoare. O trase pe Alexandrina lîngă el, cu violență. Femeia gemu de durere.

— Spune-mi, Sandra, ții neapărat să te bat ?

Erau de toate în glasul acela : dulceață, mînie abia stăpînită, ciudată tandrețe, presimțirea mîinilor puternice, pricepute în dezmierdări și totuși gata să zdrobească, tot din dragoste sălbatecă, trupul iubitei.

Alexandrina, răvășită, puf de păpădie alungat de vînt între bucurie și nefericire, la fel de adînci, la fel de intense, la fel de imposibile, își ridică obrazul ud de lacrimi. Copilăria petrecută la moșie îi trezi aducerea aminte.

— Vrei să-i semeni lui Vasilică, vătaful nostru de la Ciuceni ? Tot așa, își strivea ibovnica în pumni. Hai, lovește-mă !

— Sandra, scrîșni Dabija, nervii mei au un hotar. Nu mi-ești ibovnică. Detest cuvîntul, urăsc semnificațiile triviale pe care îl presupune.

— Și crezi că-i deajuns să-l ocolești pentru ca relațiile dintre noi să însemne altceva ? Te știam destul de curajos ca să privești lucrurile în față. Așa sîntem, amanți, iar pentru tot tîrgul, dacă s-ar afla ce fac, o prostituată. Da, urlă, o prostituată ! O cocotă ordinară !

Nu văzu plecînd palma generalului, care o plesni cu toată puterea peste față. Încetă brusc să plîngă, cu ochii

negri lărgiți, prea uluită pentru a putea reacționa. Dabija nu-i lăsă timp să se dezmeticească. O luă în brațe, și se așeză pe canapea legănînd-o ca pe un prunc. Îi vorbi cu dulceață :

— Copiii neascultători au totdeauna urechile prea lungi.

Alexandrina, încă năucă, își pipăi obrazul înfierbîntat. Generalul îi sărută mîna și dîndu-i-o ușor la o parte, fața lovită.

— Nu doare... Nu mai doare... Habar nu ai cît mă doare pe mine sufletul, adăugă strîngînd-o cu disperare.

Alexandrina vorbi ca din transă, cu ochii fixați în tavan :

— E prima palmă pe care o primesc în douăzeci și cinci de ani... Nu m-a lovit nimeni... Niciodată...

— Uită-te la mine ! Nu pe pereți ! La mine ! Auzi ce-ți spun ?... Așa ! Te-am lovit eu, bărbatul care te iubește cum nu a fost iubită nici o femeie pe lumea asta. Și am făcut-o pentru că nu-ți îngădui nici chiar ție să pîngărești dragostea noastră ! În conștiința, în mintea și în inima mea îmi ești nevastă. Și vei fi și în fața lui Dumnezeu și a oamenilor îndată ce războiul acesta blestemat se va fi isprăvit... Ți-am spus să te uiți la mine ! Ascultă bine ce-ți spun ! Am să te bat, dar bătaie, nu hîrjoană, ca pe geambași, ori de cîte ori vei încerca să întinezi tot ce am mai scump.

— Asta îmi făgăduiești, căsătorindu-mă cu tine ?

Începu iar să plîngă. Plîngea frumos, lin, cu o față neschimonosită, fără nas roșu și fără batistă. Inconștient, i se ghemuise în brațe căutînd parcă ocrotire, se lăsa alinată, dorlotată de mîna care o izbise, simțind o voluptate stranie, necunoscută.

— Nu-ți dau voie să gîndești urît, Sandra, în mintea ta lucrurile trebuie să fie frumoase, așa cum sînt de fapt ele. Tot ce se petrece între noi e minunat.

Cuvintele se pierdură în șoaptă. Buze înfierbîntate îi căutau gîtul, vad spre dantela albă a corsajului. Degetele puternice descopciau nasturii de cristal ai rochiei, răsuflarea de jăratec înfiora trupul Alexandrinei.

— Mai stai puțin, iubito, nu-i așa ?... Încă puțin. Nu-i tîrziu...

Toropită, fără putere, doamna Cerchez se lăsă purtată în iatacul lui Iliuță Algiu. Coama de aur roșu și alb se risipi în așternutul răvășit. Aici, între sărutări sfîșietoare, orbecăind bezmetic de fericită pe limane neștiute cu dimineți nerăsărite pînă atunci, Dabija îi smulse făgăduiala.

— Ai să-ți încui iatacul, da, Sandra ? Jură-mi !

Cu buzele arse, în extaz, devorată, un singur trup cu Dabija, doamna Cerchez jură.

Alexandrina se înfășură în pelerina neagră căptușită cu vulpe rusească, încercînd să-și înghesuie părul blond sub glugă. Răvășite, șuvițele scăpau pe obraz, exasperînd-o.

— Ține-ți firea, iubito, spuse generalul întinzîndu-i două agrafe culese de pe covor.

— Niciodată n-am întîrziat... Dacă a venit Iorgu ?

— Era vorba că sosește abia mîine.

— Ah ! Nu poți să știi niciodată... Și Sevastei ce-i spun ? Cum e prăpăstioasă, o fi ridicat mahalaua ! Doamne Dumnezeule !

Se mișca agitată prin încăpere, căutîndu-și mănușile, poșeta — un săculeț mic de mărgele — șalul. Generalul, îi puse mîinile pe umeri :

— Păstrează-ți calmul, draga mea. Pun rămășag că nu s-a întîmplat nimic acasă. Cerchez n-a venit...

— Și dacă a venit ?

Dabija zîmbi :

— Mi-ai spus doar că nu te-a bătut niciodată. Glumesc, scumpa mea... Sevastei ai să-i istorisești că le-ai vizitat pe Algience. Am eu grijă să confirme, deși nu e cazul. Sîntem cuminți, da ?

Alexandrina dădu mașinal din cap, se lăsă sărutată pe frunte.

— Te iubesc, Sandrela.

O privi lung, fără să se satur, așteptînd răspunsul.

Ieșiră prin portița dosnică, pe unde altădată intrau auzindu-și bătăile inimii dame voalate, și în dispoziții mai

degajate amicii de chef ai cuconului Iliuță. Ajunseră într-o ulicioară pietruită, paralelă cu strada Unirii.

Dabija cercetă scurt împrejurimile și luă brațul doamnei Cerchez. Se îndepărtară cu pași grăbiți.

Mareș se desprinse surîzînd de peretele rotund, din tablă, al unui chioșc cu ziare.

„Dabija ! Extraordinar ! Ultimul tip pe care mi-l închipuiam erou de aventuri galante..."

La cîțiva metri de el, o siluetă ascunsă în șopronul abandonat al unui pantofar, așteptă plecarea lui Mareș, apoi ieși în uliță.

Pieri la un cot, înghițită de negură.

Capitolul VI

Omul care îl însoțea vorbea puțin, era mohorît, cu un obraz întunecat și o expresie de suferință permanentă care-i stîlcea trăsăturile, i le boțea, adunîndu-le cumva spre bărbia ascuțită. Figura, socotea colonelul Roman, caracteristică subnutritului, adultului rău hrănit în copilărie sau bolnavului cronic de plămîni. Privirea dogoritoare, căutînd mai ales pămîntul, se lăsa rar surprinsă și atunci colonelul se simțea tulburat, ars de patima a ceea ce el traducea drept vîlvătaia din ochii unui fanatic. Și, cu intuiția momentului, desluși dintr-o dată certitudinea bărbatului uscățiv, prost îmbrăcat și sfîșietor de trist care pășea alături de el că va muri curînd și că odată acceptată ideea, nefericitul avea poftă, o poftă sălbatecă s-o facă nu pe saltelele de cîlți de la Filaret, ci într-un mod unic, cutremurător.

— Hm ! reflectă Roman cu voce tare, nu ești prea vesel, prietene.

Capul bărbatului zvîcni scurt spre dreapta.

— Dumneavoastră sînteți ?

— Așa și așa. Azi sînt mai vesel decît ieri și cu siguranță mîine voi avea motive să fiu mai voios decît astăzi.

— Pesemne, perspectivele noastre nu coincid.

„Ia te uită ! surise în gînd Roman. Voce cultivată, langaj spălățel. Păcat că-i așa de acrit nefericitul..."

Mergeau pe străduțele întortocheate din spatele cimitirului Bellu, luminate la intervale rare de felinare strîmbe și o lună de sticlă, înghețată. Frigul aspru, dens, le ardea obrajii, văzduhul încremenit de ger părea corp solid, le strivea umerii, opunea rezistență, trebuia străpuns, spintecat. În stînga și dreapta ulițelor bolovănite cu chifle rotunde de piatră, căsuțe curate și modeste, împrejmuite cu uluci albe, îți purtau gîndul spre un sat mai răsărit din județele de deal. Liniile aveau nume pitorești, Ghiocei, Fîntîna Doamnei, Licurici, Miracolului sau Livada Albă, tei și castani iar la rigolă, ici-colo, cișmele de lemn văruite, cu clonțuri scurte. Cercetînd locurile, colonelul își zise că mahalaua e înțesată probabil de cîrciumioarele acelea romantice, cu coviltir de viță de vie, unde odinioară cîntau scripcari falimentari la viori cu două corzi, fleicile și micii a la coana Frosa — specialitatea Bucureștilor mărginași — se mîncau pe talgere de lemn, iar tuslamaua, în castroane de pămînt cu linguri țărănești.

Bărbatul se opri brusc și Roman înțelese că ajunseseră la destinație. Gospodăria era aidoma celorlalte : o căsuță joasă, căzută parcă în genunchi, cu acoperiș cușmă înaltă tuflită pe sprînceana ferestrelor ocrotite de perdele lucrate în igliță, o palmă de grădină stufoasă, puț american în curte și gărduleț văruit. Lîngă portiță, atîrnau numărul scris pe o bucată de tablă : 5, și cutia poștală verde cu un deget alb îndreptat spre gaură.

— Aici, spuse omul. Veniți după mine.

— Intrăm așa, ca la moară ? întrebă colonelul. Nu avertizezi întîi gazda ?

Celălalt rîse scurt :

— Vă e teamă ?

— Sînt prudent, amice. N-am venit în vizită, să beau o țuică cu nea Marin, ci la o întîlnire clandestină.

Își mușcă înciudat mustața : „Stai acuma și explică-i ăstuia ce va să zică conspirativitate..."

— Știu, domnule Roman.

— Știi al dracului de multe ! ricană colonelul.

Bărbatul rise din nou :

— Chipul dumneavoastră e lipit pe toate gardurile, din zece în zece metri. Între timp, v-a crescut cota : 20 000. V-ar recunoaște și un copil.

— La prețul ăsta ?

— Am vrut să spun altceva... Fiți liniștit, vă aflați în deplină siguranță.

Urcară trei trepte, în tinda cu stîlpișori de ghips, și se scuturară de zăpadă cu o măturică, aflată la îndemînă, lîngă prețul din petice. Ușa se deschise și un bărbat cam la cincizeci — cincizeci și cinci de ani, cărunt, în cojocel și o cămașă groasă, de barchet, fără guler, îi bägă înăuntru.

Pătrunseră într-o sălită rece și întunecată apoi în „odaia bună", o încăpere scundă, curată și destul de confortabilă.

Colonelul își roti ochii.

— Există și altă intrare ?

Gazda zîmbi :

— N-aveți grijă. Sînteți aici mai în fereală chiar decît la cartierul lui Mackensen.

— Așa nădăjduiesc, spuse mecanic colonelul cîntărindu-l cu o privire scurtă, ascuțită.

Părea un lucrător mai subțire — „un uvrier devotat", bătea cîmpii Marghiloman în parlament, sub Dimitrie Sturdza — bunic probabil la mai puțin de cincizeci de ani, mulțumit de soartă și încredințat că a făcut suficient pentru a fi cîștigat considerația neamurilor, a camarazilor de fabrică și a mahalagiilor care i se adresau reverențios „bă, nea Fane !"

„Înșelătoarele aparențe ! gîndi Roman așteptînd să i se ofere un scaun. Personajul a organizat sabotajele de la Letea și Lemaître, a pus la cale „accidentul" personalului de Craiova care transporta un tren de muniții și specialiști nemți, și, spre deosebire de mine, nu-i căutat de Hentsch. Am ajuns o paiață, un Jolly Jocker, tot ce se întîmplă mi se pune în circă, cretinii ignoră că individul — nea Dobre cazangiul de la Letea — există, acționează, îi torpilează, că are oameni, sufiu și energie, și se țin de capul meu. îmi adulmecă călciiele... Gîndul îl făcu să rîdă : Sînt un paratrăznet... La urma urmelor tot e ceva !... Ce mi se pare

singular, e că și ăstuia îi vine să rîdă, dar are prea mult bun simț ca s-o facă în nasul meu. Cum glăsuiau novelele din Evul Mediu ? Eu știu, că el știe, că eu știu, că el știe... Perfect ! Îmi plac partenerii inteligenți și cu bosa humorului..."

— Vă aștept afară, domnule Roman.

Bărbatul care-l însoțise pînă aici, în Ghiocei 5, o ulicioară din preajma cimitirului Bellu, ieși cu un zîmbet chinuit. Nea Fane îl însoți pe săliță și se întoarse cu aceeași figură radioasă.

— Cine-i dumnealui ? se interesă Roman.

Dobre păru întîi surprins de întrebare „cine nu-l știe pe...", apoi răspunse evaziv :

— Anton... Om cumsecade.

— Pare școlit, iscodi colonelul.

— Da, da... Citește băiatul. Are gură de aur, cînd se urnește, zici că-i popă !

— Probabil, spuse Roman. Cu mine nu s-a urnit de fel.

— L-oți fi tulburat din cale afară. Ce-i de colea, să-l cunoști pe colonelul Roman ?

Roman îl privi iute, îi surprinse căutătura bl'ajină fulgerată de un licăr maliții, bine camuflat. Un gînd bizar îi trecu prin minte :

„Ăsta-și bate joc de mine. Individul era tulburat așa cum sînt eu Isabela de Castilia și el episcopul de Canterburry".

— Da' nu stați jos ? Și cu iertare să ne fie, că de, la noi, știți dumneavoastră, ca la mahala...

Colonelul se așeză pe un scaun de lemn cu spătarul încovrigat, ca o ureche, și își roti ochii prin încăpere. În spatele perdelelor cu ochiuri mari, ițite din igliță — Pierrot și Columbina — iscau căpețele purpurii mușcate și cercelușii. În stînga și dreapta, scoase din almanahurile gazetelor „La Roumanie" și „L'Independance Roumaine", pe anii '909 sau '910, două poze înrămate : Napoleon, scund, grăsun, cu tricorn, mantaua deschisă și buza inferioară umflată agresiv, cutremurător de trist în mijlocul leșurilor la Waterloo, și Kriemhilde, odrasla Niebelungilor, pe jumătate despuiată, bine împlinită în umeri și șolduri, implorînd mila cerului într-un peisaj exotic. Pereche le

făceau, pe peretele din față, Genoveva de Brabant și Scara vieții.

Completau interiorul o lampă de bronz cu abajur lăptos, un șifonier cu oglindă, două canapeluțe clasice, de zestre, pe care nu se așezau decît oaspeții, cînd veneau prima oară, o masă ovală, importantă, pe un singur picior. Era așternută cu un covor de pluș, chenăruit de ciucuri, peste care se aflau, dispuse simetric, un vas de sticlă suvenir din Constanța, un ghioc arătos, utilizat ca scrumieră, și o cutie de lucru încropită din cartoanele țigărilor Macedonia.

— Mda... făcu Roman, lăsîndu-se pe spătarul scaunului și întinzîndu-și comod picioarele sub masă.

Gazda se interesă zîmbind :

— Adică ce ?

— Domnule Dobre...

— Spuneți-mi Nea Fane. Așa m-am deprins... Îl văzu învîrtind țigareta între degete și-i întinse ghiocul : Dacă vreți să fumați...

— Mulțumesc... Rosti pe gînduri, privind măciulia aprinsă a țigării : Ai auzit probabil despre marea ofensivă de vară pe care o pregătim împreună cu rușii.

— Au auzit toți, rîse nea Fane, pînă și nemții.

— Da... Perfect... Normal ! Am ținut să iau legătura cu dumneata pentru că socot firesc ca în momente de mare cumpănă — așa cum sînt cele pe care le trăim azi — să contribuim cu toții la răpunerea vrăjmașului. Eu te cunosc de mult, nea Fane...

Dobre dădu din cap cu același surîs moale.

— Și eu, domnule Roman.

— Încă din... Își încreți ochii iscodind amintirea : ...din '910, în Fichet-ul meu se afla dosarul dumitale complet. Nu poți fi un bun ofițer de informațiuni, fără să cunoști ceea ce se petrece în propria țară... Știu ce rol ai jucat în grevele de la Pașcani, la Nicolina, Craiova, aici la Fabrica de tutun... Și ți-am apreciat chiar de pe atunci, forța — pentru că ești o forță, domnule... da, vreau să zic, nea Fane, darul organizării, inițiativa și mai ales considerația de care te bucuri printre camarazii dumitale. Nu-i în intenția mea să te flatez... adică să te măgulesc...

— Nu trebuie să-mi tălmăciți, spuse blînd Dobre. Vă pricep, chiar dacă nu rostim aceleași cuvinte.

Colonelul îi cercetă surprins fața brăzdată :

„Ia te uită ! Personajul e un subtil, face aluzii subțiri... Vezi, Doamne, te înțeleg chiar dacă nu vorbim aceeași limbă : Dumneata cu maiestățile lor, eu cu roșii..."

Se arătă încîntat :

— Splendid ! Voiam dară să-ți spun, să-ți propun de fapt, o colaborare momentană. De vreme ce tot luptăm fiecare în perimetrul nostru, de ce să n-o facem împreună ? Averescu pe front, eu la Informații, dumneata în fruntea lucrătorilor.

Dobre dădu din umeri. Netezi plușul feței de masă :

— Nu eu mi-s în frunte...

— N-are importanță și nu-ți cer să-mi desconspiri secrete. Ceea ce mă interesează, ne interesează pe toți, sînt încredințat, este coordonarea tuturor forțelor în vederea unui efort comun. Să avem un țel, același — victoria — și să acționăm simultan.

Dobre se ridică, reteză odaia cu pas greoi, împovărat dintr-odată de ani, drese inutil perdeaua trăgînd-o de margini, după aceea, la fel de ticăit, scormoni cu vătraiul în sobă.

Roman îi urmărea atent mișcările, fără să-și ascundă surîsul. „Tipul are o capacitate de disimulare cu totul particulară ! Pînă mai adineaori era sprinten ca o ciută, pun pariu că-ți escaladează trei garduri fără să-și tragă măcar sufletul, și acum cînd întîrzie răspunsul, dracu știe de ce ! abia-și tîrăște picioarele, zici că-i ghiuj, contemporan cu domnul Kogălniceanu..."

— Noi acționăm, declară brusc nea Fane, cînd colonelul se aștepta cel mai puțin să-i audă glasul. O facem neîntrerupt... Completă fin : Vreau să zic, continuu...

Roman, pricepînd jocul, dădu din cap :

— Nu-i nevoie să-mi tălmăcești... adică traduci, nea Fane.

— Așa... E bine că ne înțelegem. Ne aflăm vasăzică în făurar... Luna trecută, dacă-s trei săptămîni de atunci, scria în jurnalele englezești că uzinele din Essen, Rheinhausen, Annen, Kiel, Hamm și Magdeburg, n-au dat nici jumătate din tunurile și obuzierele pe care se bizuia Kaiserul.

Sprîncenele colonelului săltară spre rădăcina părului.

— De unde ai căpătat dumneata asemenea informații ?

Nea Fane scotoci buzunarul jiletcii și scoase o țigară mototolită. Dibui cu vătraiul un miez de jăratec ca inima de harbuz și trase fumul în piept.

— Îi a doua pe ziua de azi. Tușesc noaptea și de... îmi „deranjez" muierea. Urmă, ocolind întrebarea lui Roman. Vagoanele de cupru și nichel ce se dovedesc prea trebuincioase la călirea aliajului de oțel a lui Krupp, au sărit în aer la Ploiești. Își drese glasul cu ochii în scoarța chindisită cu flori și păsări verzi : De, luarăm pildă de la olandeji...

— Bună pildă, rîse Roman.

Dobre acceptă modest :

— Așa am socotit și noi... Nici merindea n-a ajuns în tranșeele nemților. Făina, lumînările, slănina, găinile, zahărul și barabulele — că mălaiul le strîmbă ăstora nasul — s-au fost întors pe căi viclene în gospodăriile urgisiților. Își ridică ochii albaștri : Așa că, domnule Roman, noi *acționăm*...

Accentuase ultimul cuvînt și colonelul pricepu tîlcul : „Dar ce dracu faceți voi ?"

Cazangiul, neridicîndu-și ochii din pămînt, adăugă :

— Și cînd o fi, la o nevoie, scoatem flinte, topoare, desfundăm ulițele și pe față, ori din spate, om ști „să colaborăm".

Roman, într-un acces de spontaneitate, îi prinse mîna peste masă. Mișcarea bruscă răsturnă ghiocul. Scrumul se împărștie pe masă. Jenat, colonelul vru să repare accidentul. Dobre îl opri :

— Are grijă muierea... A ostenit căscînd.

— Îmi placi, nea Fane !

Dobre surîse și-l privi cu ochi blajini.

— Cînd vulpea a avut nevoie de urs, dinții i-a tolocănit că seamănă cu Făt-Frumos. Nici mie nu-mi sînteți urît, domnule Roman.

Colonelul îi zvîrli căutătură hîtră :

— Cunosc și eu vorbă cu tîlc : șoarecele cu o singură gaură, lesne îl dibuie pisica.

— Adevărat este, rîse sincer Dobre, că cercetîndu-vă urmele, nemții nu se istovesc adulmecîndu-ne pe noi. Și tot adevăr grăiesc, lăsînd la o parte șaga, domnule Roman, că

vă dovediți nechibzuit. Toată potera nemțească vi se află pe urme, 20 000 vă e prețul iar sămînță de ticăloșie se găsește pretutindeni.

Colonelul sălță din umeri cu ochii pe fereastră.

— Ce-ai pofti să fac ? Să mă ascund în gaură de șarpe ?

Dobre îl privi lung. Rosti în șoaptă răspicat :

— Să nu-i asmuțiți. La ce îl stîrniți pe Hentsch ? Nu-i om să nu vă știe după chip, pînă și în mahalaua noastră pricăjită plouă cu afișe, și dumneavoastră vă plimbați bimbașă prin tot orașul, vă vînturați în văzul tuturor de parcă v-ați gătit de însurătoare. Iar locuință v-ați găsit taman lîngă Marele Cartier al lui Mackensen...

Surpriza pictă obrazul colonelului. Depășindu-și un moment de neplăcere, se interesă vag amuzat :

— De unde știi unde stau ?

— Avem și noi iscoade bunicele, domnule Roman, chiar dacă nu-s școliți în străinătate. Și zic eu, aflători oleacă mai de soi decît ai nemților, de vreme ce noi v-am dibuit iar ei orbecăie.

Roman rîse cu poftă. Îl cerceta încîntat, ochii îi luceau.

— Ia zi, nea Fane, care-i pricina pentru care mi-ați cercetat urmele ?

— Păi, e lesne de ghicit. Știm cam ce fel de treburi v-au ținuit în București și cîte atîrnă de izbînda lor. Știu și nemții și de aceea v-au scos capul la mezat.

— Tot nu înțeleg !

Dobre își deschise palmele mari. Erau uscate, încăpătoare cît să cuprindă un cap de prunc, arătătorul drept, știrbit de o falangă, stătea tot timpul îndoit.

— Mai deslușit decît atîta !... Vă pîndim cărările pentru a vă feri de nechibzuința dumneavoastră și de mîna vrăjmașului. Cinci inși au primit sarcină să vă ocrotească, să țină piept la o nevoie neamțului, pînă oți izbuti dumneavoastră s-o luați la sănătoasa. Anton, băiatul de adineaori, e unul dintre ei...

Impresionat, Roman își căță cutia cu țigarete. Rosti cu voce nesigură :

— Bine, dar e... E de-a dreptul extraordinar ! N-am simțit niciodată că sînt filat.

— Oamenii cunosc meșteșugul și apoi dumneavoastră vă feriți de nemți, nu de ai noștri... Asta e ! Sînteți păzit

zi și noapte cu schimbul. Pe stradă, acasă, în strada Umbrei, ba și dincolo în Vergului, pe Teiul Doamnei, în Colentina, pe unde vă aveți vizuinile.

Colonelul încercă să-și camufleze tulburarea. Trase un fum pe care, nerăbdător, îl expiră odată cu vorbele. Întrebă pe un ton ușurel :

— Ascultă, nea Fane, mucenicii ăștia ai dumitale își dau seama la ce se expun ? Admitem că sînt acroșat... ăă... agățat de o patrulă germană. Ăștia sar să mă elibereze, îmi dau posibilitatea să fug. În schimb ei sînt prinși.

— Și ?

— Îi împușcă nemții înainte de a apuca să se închine.

Dobre săltă din umeri :

— Asta-i sarcina. Și dacă vă pasă de mucenici, nu-i lepădați pe mîna sfinților. Fiind dumneavoastră mai cu luare aminte, s-ar afla și pîndașii în fereală.

— Am înțeles, nea Fane.

Îl întrerupse un ciocănit discret în geam. Cazangiul făcu un semn liniștitor cu mîna.

— E Anton. Ne dă de veste că nemții au început raziile în Bellu. Domnule colonel, umblă sănătos și la o adică știi unde mă găsești de acum încolo.

Roman îi strînse mîna cu putere.

— Am aflat mai mult : pe cine mă pot bizui.

— Pe Ghiocei, riscați să cădeți în brațele nemților, spuse Anton. Își încep razia din capătul străzii. Luați-o în direcția opusă. Cînd ajungeți pe Suspinelor, o țineți drept înainte, ocoliți bodega „La sfinții cu nasul roșu" și după o sută de metri, intrați în Șerban Vodă.

Colonelul îl cercetă cu o curiozitate nouă. Îi venea să rîdă. El, Roman, diplomat — șef de promoție — al Școlii de informații de la Castelul Negru, și cap de afiș în agenda lui Hentsch și pe listele Militärverwaltungspolizei-ului, filat luni de zile ca o mazetă de niște ageamii.

— Mulțumesc... Sper să rețin... Mi-am închipuit că mă însoțești. Sau tovărășia mea nu-ți face plăcere...

Anton răspunse cu maliție :

— Dimpotrivă, *compania* dumneavoastră e cît se poate de îmbietoare. Cum însă n-ați venit aici ca să beți o țuică

cu nea Marin, ci la o întîlnire clandestină, voi rămîne zece paşi în urmă. Am onoarea să vă salut, domnule colonel.

Roman zîmbi. Duse două degete la un chipiu imaginar şi se răsuci pe călcîie. Înainte de a intra pe strada Suspinelor, incapabil să reziste tentaţiei, întoarse capul. Nu se vedea nimeni. Rîse încetişor :

„Uite-al dracului !"

Capitolul VII

Uşa fu izbită de zid cu atîta putere, încît zăngăniră geamurile, iar cîteva hîrtii, luate de curent, palpitară scurt şi căzură pe duşumeaua cărămizie dată cu bradolină. Ioanid şi Teodorini, năuciţi de intrarea vijelioasă, rămaseră cu condeile în aer. Maiorul Gogu Roşianu trînti mapa pe masă şi prinzîndu-şi mîinile la spate se propti în picioarele răşchirate.

— Uite, monşericilor, cum devine chestiunea ! Dacă-l mai prind pe unul că-mi scotoceşte sertarele, îi fărîm ţeasta. Simplu ! Nu ies la raport, nu-mi prăpădesc vremea cu reclamaţii. Îi sparg capul !

— Ia-o domol, spuse calm căpitanul Ioanid. Biroul e încuiat cu cheie de saîe şi de cînd te cunosc, n-ai scos-o niciodată din lanţul de la ceas.

Roşianu îl fulgeră cu privirea :

— Eşti candid sau mă crezi pe mine ? Ai auzit în viaţa dumitale de chei potrivite ?

— Ca să le faci, trebuie să posezi originalul.

— Impedimentul cade cînd ai de-a face cu borfaşi ! Nu există cheie care să reziste unui tîlhar profesionist.

Ioanid se crispă. Maxilarele îi jucau sub piele :

— Domnule Roşianu, cenzurează-te !

— N-am chef ! Şi în orice caz, nu primesc ordine de la dumneata.

Valeriu Teodorini, consternat, aranja mecanic teancul hîrtiilor dintr-un dosar.

— Dacă lucrurile stau într-adevăr așa, e foarte grav. Sper totuși că e vorba doar de o impresie... mă rog, o neînțelegere.

Gogu Roșianu își întoarse fața congestionată. Mînia îi bulbușase ochii, îi ciumpăvise glasul care răsună hodorogit :

— Insinuezi că am halucinații ? Mi-am găsit hîrtiile alandala, sucite și răsucite, întoarse cu fundul în sus ! Sînt zăpăcit în ținută, mă anfișez de distanța reglementară dintre epoleți, dar știu să-mi țin lucrările. Asta-i plicul cu date secrete de la cartierul lui Averescu ! Fă-mi plezirul și uită-te la sigiliu !

— E rupt, constată Teodorini. L-ai rupt alaltăieri cînd l-ai primit. Te-am văzut cu ochii mei.

— Pardon ! L-am desprins cu coupe-papier-ul, dar l-am lăsat intact. Acum e frînt și jumătate din el evaporat.

— Berfașul, observă Ioanid prefăcîndu-se că își continuă lucrul, o fi colecționînd suveniruri. Pecetea lui Averescu reprezintă o piesă importantă.

Gogu Roșianu îl măsură furios :

— Ești al dracului de spiritual, domnule !

— Interesant ! Nu mi-a mai spus-o nimeni. Își săltă capul inițiat : În definitiv, ce acuzație ne aduci ?

Maiorul Roșianu rînji :

— Îți dau voie să ghicești de trei ori.

— Ne crezi spioni ? Trădători ? În cazul ăsta ne ești complice sau în cel mai bun caz inconștient dacă nu-i raportezi chestiunea generalului Dabija. E în biroul lui și nesătios de vești bune.

— Cred că așa trebuie procedat, interveni Teodorini cu un aer grav. Ca ofițer de contrainformații, am obligația să cercetez cazul și să-l aduc la cunoștința superiorilor.

— Foarte bine ! spuse Roșianu pe tonul omului care se spală pe mîini. Și ar fi bine să depui în cestiune măcar jumătate din sîrgul cheltuit întru urmărirea neînsemnatei mele persoane. Îți prăpădești vremea talonîndu-mă, de răul dumitale nu mă pot duce nici pînă la privată, sau nu pot intra la damă, iar aici, unde ți-e locul, domnește vraiștea. Halal !

Valeriu Teodorini, palid, cu mîinile zvîcnind de emoție, se ridică ostentativ.

— Constat că ai o zi proastă și în orice caz, e împotriva principiilor mele să port o discuție în condițiile și termenii pe care-i propui. Scuzați-mă.

După ce închise ușa, Roșianu, pleoștit dintr-odată, își dădu drumul țeapăn pe scaun. Căpitanul Ioanid îl contemplă cîteva momente în liniște. Declară pe un ton obișnuit, fără umbră de supărare :

— Încă unul cu care te-ai pus bine ! Și cel mai cumsecade.

Gogu Roșianu, încercînd să păstreze ceva din indignarea explozivă de adineauri, epuizată acum și fără energie, izbi cu palma în masă.

— Mă enervează, domnule ! Se ține scai de capul meu în tîrg, i-o fi cășunat că-s spionul secolului, — pesemne că am *visage*, am să mă uit mai atent în oglindă — și aici mi se dă iama în dosare ultrasecrete. Inadmisibil !

— Ai grijă ce-i spui lui Dabija.

— Ce să-i spun ? ! Exact ce-am pățit și punct. Nu încap floricele. Îmi văd conștiincios de treabă, mă dau peste cap să-l mulțumesc. Ordin să dorm aici, la ușa cabinetului, încă n-am primit.

— Mai gîndește-te totuși, vezi dacă nu se strecoară pe undeva vreun amănunt ce ți se poate reproșa. În privința asta, este un explorator desăvîrșit. Poate te interesează unul din aforismele pe care le cultivă cu strășnicie : vinovată e totdeauna victima...

— Mde, o fi știind el ceva...

Peste cîteva minute, se aflau toți trei în biroul generalului.

Dabija îi primi în picioare, lîngă masa de lucru, într-o atitudine care-i era caracteristică : drept lumînare, țeapăn, fără să se rezeme cu mîna, ori leneș, în cot și șolduri de vreo mobilă. Emana atîta vigoare, hotărîre și un anume soi de mînie stăpînită — fără răgete și gestică dezordonată — de fapt mînia în forma ei cea mai primejdioasă, încît căpitanul Alexandru Ioanid, în admirație sinceră, încercă pentru prima oară de cînd se cunoștea impulsul

sîncer de a-şi scoate pălăria dinaintea cuiva care nu era întins pe năsălie.

— Am fost informat, domnilor, începu cu o voce care făcu urechile celorlalţi să vîjîie, nu din pricina acutelor ci a intensităţii înfrînate, despre faptul deosebit de grav petrecut în biroul dumneavoastră. Consecinţele unui atare incident nu prezintă dubii pentru nişte ofiţeri de stat major. Cert este că sînteţi toţi trei culpabili în aceeaşi măsură.

Gogu Roşianu, încercă să profite de pauză :

— Permiteţi-mi, domnule general, sînt cît se poate de atent cu documentaţia secretă. Hîrtiile se află permanent sub cheie, nimeni nu are acces, nici măcar colegii mei.

Dabija îl întrerupse pe un ton categoric :

— Realitatea a demonstrat contrariul. Bizar mi se pare că dumitale ţi se întîmplă totdeauna cîte ceva.

— Dacă nesansa mi-ar fi subalternă, aş şti să-i dau ordine. Sînt ghinionist...

Îşi pierduse cumpătul, pumnii i se încleştau şi descleştau spasmodic. Ioanid îl privi speriat : „Ce-i cu el, a înnebunit ?"

Generalul replică îngheţat :

— Nu cred în ghinion, domnule maior, ci doar în reacredinţă şi imbecilitate. Şi dacă aş crede, aş proceda ca Bonaparte : pe ghinionişti i-aş înlătura din drumul meu.

— Permiteţi-mi să raportez, nu eu mi-am semnat ordinul de numire la Statul major.

— Constat însă că-ţi iscăleşti destituirea ! Deajuns ! Căpitane Ioanid, eşti vinovat de lipsă de vigilenţă. Trebuie să fii atent la tot ce se petrece în jur şi nu doar la lucrările de sub nasul dumitale. Ochelarii de cal n-au ce căuta în acest cabinet.

— Am înţeles, domnule general.

Privirea dură îl căută pe Teodorini, care aştepta cu faţă şi mîini de ceară, neîndrăznind să-şi ridice ochii mai sus de centura lui Dabija.

— Părerea mea despre felul cum ţi-ai îndeplinit misiunea de ofiţer de informaţiuni, ţi-am comunicat-o acum cîteva minute. Cuierul din spatele dumitale s-a dovedit mai folositor... Domnilor, ne aflăm în ziua de 11 februarie, ceasurile 12 şi 17 minute. Aveţi la dispoziţie din clipa

aceasta, șaptezeci și două de ore și un minut pentru descoperirea celui care a violat biroul maiorului Roșianu. Aștept deci rezultatul joi, 14 februarie, ora 12 și 16. În caz de eșec, veți fi deferiți Curții Marțiale. Sînteți liberi !

Căpitanul Alexandru Ioanid trăgea nervos din țigară.

— Uite ce ai izbutit !...

Roșianu îl cercetă abătut :

— Parcă ziceai că-s inconștient dacă nu semnalez un incident care mi se pare suspect. Or aici e categoric vorba de o mînă criminală. Și în definitiv, nu eu am ieșit la raport.

Maiorul Teodorini tăcea, adîncit în gînduri.

— Curtea Marțială, spuse pentru el Ioanid. Ei uite, eventualitatea asta n-am prevăzut-o.

— Cum ne-o fi scris ! sălță Roșianu din umeri. Dacă or fi și ăia la fel de smintiți să ne condamne pe simple supoziții, îmi pierd orice iluzie despre țară, neam și dinastie.

— Ai grijă să-i avertizezi chiar de la începutul instrucției... Ei fir-ar al dracului ! Se uită la Teodorini : Cum procedăm ? Îți spun sincer, n-am nici o idee.

Celălalt ridică o privire goală :

— Mă gîndesc.

Roșianu închise toate dosarele, ca unul care și-a isprăvit treburile :

— Eu n-am la ce să mă gîndesc. N-am talente de polițist și ce-i esențial, știu precis că nu eu mi-am dezvirginat propriul birou ca pe urmă tot eu să fac tapaj. Nu-s țîcnit și nici pervers. În concluzie, dacă nu s-a strecurat cineva de afară, „curiosul" e unul din voi doi. Personal, sînt scos din cauză.

Căpitanul Ioanid strivi țigara cu o mișcare apăsată.

— Nu se știe niciodată...

*

Smaragdul de pe degetul domnului Cicerone Butculescu se asorta cu țurțurii de la veilleusa otomană, o „antică" achiziționată în bazarul Constantinopolelui acum vreo șase

decenii. Din pricina ochilor de sticlă diferit colorată care găureau abajurul de bronz — și care îmbrăcau un altul de fapt, din cleștar — lampa împestrița odaia cu pete jucăușe roșii, albastre, verzi, chihlimbarii și violet.

Tot interiorul, în general, ambiționa spre o ambianță orientală ; puzderia de chilimuri, tabrizuri, ispahanuri și ghiordezuri, seturile complicate de narghilele iscate în argint și fildeș, de pe pereți, mescioarele cît roata carului, dar scunde, o șchioapă de la pămînt, un tandur, glastrele pîntecoase de faianță din care aromeau altădată doar flori „islamice" : chiparoase, laleaua mult îndrăgită de Profet, trandafiri ghiordii... Ținuta de casă a domnului Butculescu se înscria în aceeași atmosferă : halat din brocart (acum vestejit) lung și larg ca un caftan, fes roșu, papuci cu nasul ridicat, amintind de corăbiile piraților vikingi.

Adorînd să fie socotit un original, lui Cicerone Butculescu i se părea extrem de rafinat să îmbine ceea ce își închipuia că ar putea fi gusturi bizantine (practicate acasă) cu cele ale civilizației apusene, arborate pe strada principală și în vizită.

Pe măsuța franțuzească — excepție care prin stridență făcea notă picantă — se aflau trei albumașe îmbrăcate în piele, o plumieră de cristal umplută cu trei feluri de cerneală și o pipă. Domnul Cicerone nu fuma niciodată, dar îi plăcea să-și imagineze că o face, pufăind în gol din lulele sterpe.

Luă primul album, al Zoei Algiu — albastru, cu chipul lui Goethe în medalion, nervos și năpădit de barbă zburlită de vînt — îl deschise, își luă avînt rotind de cîteva ori mîna în aer și începu să scrie cu o caligrafie lăbărțată și înflorită :

„Am răstignit pe crucea vremii cîteva clipe pentru tine. Lasă-le în cumpăna timpului, să-ți vorbească mîine, din negura trecutului. Dacă azi n-au farmecul lor, îl vei simți mai tîrziu..."

Bătrînul reciti cu glas tare rîndurile și radiind de mulțumire, luă cel de al doilea album — nuanță Isabel cu miozotiși azurii, firește, Zizine e cea mai romantică — și, trudind întru același grafism grațios, copie după ciornă :

„Precum dintr-o scînteie se naște un incendiu / Tot așa dintr-o privire / Se naște o iubire... *Je t'aime trop, pour te parler d'amour...*

Cicerone Butculescu contemplă încîntat pagina și reflectă tare, cu nostalgie :

— De ce n-am știut să perseverez ? ! Din nefericire, am fost totdeauna prea modest.

Suspină, deschizînd albumul Zincăi ocupat de Cupidoni rozalbi gata să-și sloboadă săgețile spre cer.

„Nu e mort acel care trăiește mort în sufletul celor care l-au iubit, ci e mort acel care trăiește uitat...

Din amintiri parcă prevăd / Că n-ai să păstrezi nici una / Căci ochii care nu se văd, se uită întotdeauna...".

Ridică instinctiv privirea și rămase încremenit. Coana Aristița Vernescu — cînd, cum, în ce fel, atît de mătăhăloasă, intrase fără să suspine dușumelele ori măcar ușa ? ! — îl cerceta cu o mînă în șold, și cealaltă rezemată în cortel :

— Iar stihuiești, Cicerone, fiule ?

Butculescu închise precipitat albumele și se ridică.

— Poftim, cucoană Aristiță, poftim ! Iertare de neglijeu !

— Bată-te mîntuirea să te bată, Butculescule ! zîmbări Vernească, înaintînd. Vasăzică tot crai, nu te lași ! Sucești inimile cucoanelor, le strîmbi cugetele, le faci să ofteze la lună proastă precum cotorlanii în săptămîna brînzei ? Nu ți-i teamă că te-o trăzni Cel de Sus ?

Butculescu, măgulit în fond — uite unde era craiul tîrgului, corupătorul de suflete feciorelnice și coapte ! — se împiedică în cuvinte :

— Așa ești dumneatale, coană Aristiță ! Necruțătoare cu neghiobii.

— Phii ! Adevăr grăit-ai fiule ! Te pomeni că s-a întors lumea cu cracii în sus de-ai început să slobozi înțelepciune... Ia dă-mi un scaun acătării că farafastîcurile astea îs de fasonate cu șezutul țunțurliu.

— Da' cum nu, coană Aristiță ! Îndată...

Se repezi alergînd cu pasul specific bătrînilor, mărunt și prudent, spre fundul încăperii. Vernească îl urmărea ironică : „Un caraghios și prostălău peste toate ! Nu l-aș ține în curțile mele nici cîine la coteț".

— Mulțumesc, rosti așezîndu-se greoaie. Tare mă mai țin picioarele. De, voi ăștia tinerii nu cunoașteți metehnele moșnegilor... Așa se și cuvine.

Cicerone Butculescu, care se știa doar cu cîțiva ani mai tînăr, oscila între adevăr și acceptarea unei păreri false dar măgulitoare. Învinse cochetăria de Casanova a unui bătrînel care nu fusese în viața lui un Don Juan ci doar un individ cumsecade, inofensiv și inutil, azi prăfuit și demodat. Dacă avea să supraviețuiască din întîmplare războiului, va reprezenta pentru ultimii romantici ai începutului de secol o piesă de muzeu, o mostră înduioșătoare a ce va să zică „vremile de altădată...“ O mostră a manierelor parfumate, a bunului simț cu jabou de dantelă, a lipsei de griji cu desăvîrșit accent parizian, a generozităților de nabab săvîrșite cu discreție și grație, în pas de gavotă...

Vernearsca înregistră satisfăcută gîfîitul bătrînului, potrivindu-și bine în scaunul de lemn, cu spătar înalt — „parcă-i strană bisericească“ — șoldurile late.

— Ci stai locului odată, nu te foi ca un limbric !

Butculescu se execută fără să crîcnească, zîmbind tîmp. Ca și pe surorile Algiu, îl impresionau firile autoritare, orice voce ridicată îl inhiba paralizîndu-l pur și simplu, orice vorbă răstită devenea poruncă. De pildă, ar fi putut s-o dea afară pe Vernearsca, obraznică și nepoftită, dar numai ideea în sine îl îngrozea. Și iarăși, ca și Zoe, Zinca și Zizine, se lăsa terorizat, infirm, din pricina unei delicateți excesive, de către o bătrînă fără semnificație socială, ruinată și care vegeta trăgîndu-și seva din propria otravă, colportînd, mînjind cu dohot, adulmecînd neobosită tot ce semenii încearcă să țină ascuns în besactea cu trei lacăte.

— Ce se mai aude ?

Butculescu luă un aer conspirativ.

— Ne preparăm de ofensivă, coană Aristiță.

— I-auzi ! Și cum te prepari tu, fătul meu ?

Domnul Cicerone, zdrobit totdeauna de întrebările directe, lăsă nasul în jos. Vernearsca urmă :

— Prin tîrg ai mai ieșit ?

— Mai puțin... Adică din ce în ce mai puțin. Mă deprimă peisajul, coană Aristiță. Prea mult cenușiu, prea

multă tristeţe. Stau în casă, meditez... Abia cînd eşti în suferinţă reflectezi că există şi *un aù delà*.

— Socoteşti să-ţi lepezi potcoavele, puiule ?

Cicerone Butculescu ridică braţele spre tavan :

— Este marea încercare pentru care trebuie să fim gata în orice clipă.

Verneasca se strîmbă :

— Eu nu sînt gata.

— Mare păcat, coană Aristiţă, surîse superior amabil domnul Cicerone. Un bun creştin trebuie să fie totdeauna pregătit pentru a da ochi cu Tatăl Atotputernic.

— Şi cum adică să mă pregătesc ? ! Să-mi fac geamandanul şi să iau un pui rece la paneraş ? Ei nu, că-mi place ! M-oi ţine de picnicuri în fund de groapă cu Grigore şi bietul tata ! Du-te la vale, Butculescule, că mă ameţişi cu neroziile ! Zii mai bine, pe la zîne trecuşi ?

— A ! Domnişoarele Algiu ?

— Chiar aşa !

— N... nu le-am văzut cam de multişor.

Verneasca clătină capul a mustrare :

— Butculescule, Butculescule ! Un bun creştin nu minte, ori vreai să te trag de urechi ca acum şaizeci de ani, cînd ai dat iama în chitrii din grădina noastră ?

Domnul Cicerone, cu obrajii bucălii parcă, îşi frămînta mîinile grăsuţe. Se simţea la fel de jenat, prins în greşeală, ca în urmă cu şase decenii cînd, băieţel de zece ani, în costumaş de marinar danez cu pantaloni pînă la genunchi şi cravăţică lată, sugrumată într-un anou de oţel, fugise plîngînd din livada Verneştilor ţinîndu-se de şezut. Îngăimă aiurea :

— Păi, dumneatale, coană Aristiţă...

— Eu, ce ? Nu mi-oi fi vreo filosoafă, dar nici nătîngă de tot. Le umpli cu zăpăceli albumaşele, uite-le colea, pe masă, şi-mi tolocăneşti că nu le ştii de rost. Aferim, flăcăule ! Din patru urechiaţi, izbutiraţi două perechi de măgari.

Ofensat pînă în adîncul sufletului, Cicerone Butculescu rosti moale :

— Aşa ne-a lăsat Dumnezeu...

Verneasca rîse gros :

— Ți-am zis eu că te făcuși cugetător. Cam tîrzior, la plete albe — nu te holba, știe un tîrg că te cănești, mi-a zis spițerul și ce chimicale pui — dar tot e o scofală. Și-acu', spovedește-te, fiule, ce fac oile alea ?

— Bine...

— Bine de se răsucește Algiu în mormînt. Auzii c-au deschis tractir în casă !

Consternat pînă la lacrimi, Butculescu abia izbuti să sufle :

— Coană Aristiță !...

— Chiar eu mi-s ! Te faci prost, ori nu știi ce vasăzică ăla bordel ? Te pomeni c-ai rămas neînceput la șaptezeci de ani, precum sfîntul Grigorie Decapolitul ?

Fără grai, scăldat în sudori de rușine, domnul Cicerone își privea genunchii în care își încleștase mîinile ude. Vernească urmă fără să se sinchisească :

— Vuiește tîrgul că-i la Algience un du-te-vino de craidoni și dameze, mai dihai ca la lupanar. Cică le lipsesc doar vreo două tipese în fustișoare scurte, ca la Moulin Rouge, și fanar roșu în zidul casei ! Da' mai bine povestește tu, că te ai bine cu ele, de, ca mai intim...

— Nu știu, coană Aristiță... Nu știu despre ce vorbești... Domnișoarele Algiu sînt singure și neajutorate... Am sărăcit cu toții... Or fi închiriat și ele o odaie, două... Asta nu înseamnă însă... Nu, nu înseamnă deloc...

— Cui au închiriat ?

Încurcat, domnul Cicerone dădea din colț în colț :

— N-am întrebat... E nedelicat să insiști, nu-i așa... Sînt chestiuni personale...

Necruțătoare, Vernească nu-l scăpa din hățuri. Emise ca pe o certitudine, ținîndu-l în priviri :

— Aripa lui nea Iliuță i-au dat-o lui Dabija...

Butculescu răsuflă ușurat : „De vreme ce tot știe"...

— Le e nepot de vară și dumneatale nepot bun... Nu văd nimic neconvenabil.

Cucoana Aristița își ascunse satisfacția. Asta vroise să afle. Se interesă în continuare pe un ton ușurel, fără interes și doar ca să abată atenția bătrînului :

— Și ălălalt cine-i ?

— Care ălălalt ? !

— Chiriașul din odăița feciorului.

Domnul Cicerone își ţuguie buzele :

— A... un negustor mi se pare... Cineva destul de modest, lipsit de importanţă.

Vernească își mestecă șoldurile plăvane în scaun.

„...pe mă-ta de prost ! Parcă ştii tu cine-i important !"

Se uită prin odaie inventariind obiectele. Se apropia ora dejunului, dar bătrîna știa că în casa lui Butculescu nu-i rost nici măcar de un ceai. Mînca pe sponci din ce rostuia un slujitor bătrîn și surd — fidel lui Cicerone din obișnuinţă, tembelism, n-am ce face și încotro mă duce — și care avea neamuri destul de ortomane într-un sat din apropiere. Dintr-o găină, mîncau amîndoi o săptămînă, dintr-o gîscă, două. Cucoana Aristiţa știa, după cum știa tot ce se întîmplă în fiecare casă din oraș. Cum ar fi rezistat altfel fără leţcaie de mai bine de patruzeci de ani ? Colportajul, peţitorlîcul, micul șantaj îi aduceau venituri aleatorii dar nu rareori substanţiale. Cînd o găsise pe Catiţa grecului în iatacul lui Mitiţă Rateș, judele de la ocol — zăpăcise slugile cu prăștină și intrase nestingherită în odăi — se alesese cu zece mii de lei. Mîndruţa îi strecurase plicul grațioasă și dezinvoltă :

— Un mic cadou pentru dumneatale, coană Aristiţă. Am primit o moștenire și se întîmplă să fiu oleacă mai înlesnită. Tot te plîngeai că te necăjesc dinţii și aud că dentistul cel neamţ care s-a aciuat la noi, face toate paralele...

Vernească o cercetase cu căutătură de geambaș :

— Măsele vreai să-mi cumpăr, Catiţo, ori botniţă ?

Desfrînata rîsese cu gura pînă la cercei :

— Dintotdeauna am socotit că două îs mai bune ca una...

Hotărînd să se urnească, prost dispusă din pricina pîntecelui sleit și a viscolului care opintea să smulgă jaluzelele de la ferestile lui Butculescu, bătrîna cercetă în jur după baston.

— Pe seară, la șase, vin și te iau. Grijește să fii gata gătit, că-s negreșită la ceasuri !

Domnul Cicerone se sperie :

— Unde să mă iei, coană Aristiţă ?

— Nu la cimitir, domolește-ţi teama ! Încă nu... La vremea cuvenită, te-oi însoţi și pînă acolo... Trag nădejdea, coliva să-ţi fie de soi... Deseară mergem la Algience.

— Coană Aristiță... Mi-e peste poate... Am un alt aranjament...

— Ai pe dracu ! i-o reteză Vernească dispreţuitoare.

Butculescu încerca să se apere din răsputeri.

— Nu te înţeleg, coană Aristiţă ! Pe cuvînt dacă te înţeleg. Du-te dumneatale singură. Or să se bucure grozav, chiar se întrebau zilele trecute — inventă disperat — de ce le ocoleşti în ultima vreme. N-ai nevoie de mine...

— Ba dimpotrivă ! Îmi lipseşte un paj. Rînji : Te ştiam gentilom, Butculescule ! Cum ai să laşi o bătrînă singură să opintească în nămeţi la vreme de seară ?

Răpus de argument, domnul Cicerone tăcu. Bătrîna îi întoarse spatele uriaş. Picioarele umflate, greoaie, îi smulseră un geamăt, îngînat de vaietul duşumelelor.

„Aşa, nepoate ! Le poruncişi oilor alea să nu mă mai primească. Ei iată că-mi sticlesc ochii tot pe unde poftesc eu ! S-o văz numa' pe servitoare că-l vîră în casă pe Butculescu şi că mie-mi zice zît !"

Rămas singur, domnul Cicerone se azvîrli pe sofa cu pumnii în gură. Se dusese de rîpă frumoasa lui seară pe care şi-o făgăduise la surorile Algiu. Bun rămas ceasuri plăcute, de o bucurie domoală, gingaşă, între prietene dragi, stihuri delicate şi amintiri vechi ; siluete elegante în crinoline uşoare de muselină, cu umbreluţe jucăuşe, ca nişte fluturaşi, domni impozanţi în redingote albastre, din postav de Flandra, ba mai departe, în cotlon neguros, un caftan de canavăţ, peste halat din taftă florie şi briu cu două pumnale persane... Umbre topite în foile calendarului, definitiv şi iremediabil pierite pentru că nu-şi mai aminteşte nimeni de ele. Nimeni în afară de domnul Butculescu, de Zoe, Zinca şi Zizine.

„Cred că sîntem singurele persoane din lumea asta care o ţin minte pe Eugenia Varlam. A murit la nouăzeci şi unu de ani pe vremea cînd nenea Lăscăruş era caimacan... Se dădea în vînt după crema aceea albă, foarte dulce... Exact ! Dame blanche Montreaux..."

Domnul Butculescu îşi şterse o lacrimă şi în curînd adormi.

— Mai cu seamă, nu te expune .. spuse domnul Mareș cu ochii la domnișoara Aurica. Fata căsca de zor. Fără imprudențe gratuite... Bineînțeles, poți face unele cercetări pe cont propriu... Sînt justificate, mai ales după discuția cu Dabija... Fii atent în special noaptea ! La cea mai mică bănuială, nu va șovăi să te lichideze... Da, da, ca de obicei... Deocamdată, e recomandabil să nu ne vedem... *În extremis*, știi unde mă găsești... Noroc și nu uita ! Ferește-ți spatele și uită-te bine pe unde calci.

*

— Te așteptam abia peste cîteva zile, rosti generalul Averescu țintind un punct pe harta Europei. Alături, atîrna, la fel de mare, cea a României, o ciubotă scurtă fulgerată de săgeți albastre și roșii. Se întoarse cu fața la Dabija : Cum ți se par planurile în ansamblu ?

— N-am izbutit încă, domnule general, să le studiez în întregime. Veți avea raportul meu detaliat, marțea viitoare la ceasurile nouă. În principiu, am propuneri privind o mai mare elasticitate a Armatei a II-a și a III-a, mai multe variante pentru eventuale jonțiuni și replieri, măsuri care să ne asigure coeziunea. Să nu cădem iar în greșeala din toamna lui '916 cînd Armata a II-a n-a ajutat Corpul de la Olt, iar armata din Nord s-a aflat în imposibilitate de a-i sprijini pe ceilalți.

— Mda, făcu Averescu ciupindu-și bărbuța căruntă. Toamna de tristă amintire... Dacă aș fi superstițios, aș zice că e anotimpul favorabil nemților. În octombrie 1914, Hindenburg îi bate pe ruși în Prusia Orientală, în 1916 Falkenhayn dă lovitură după lovitură în Ardeal, Mackensen ocupă Dobrogea... În sfîrșit !... Îmi pare bine că ai venit, generale. Am primit planurile de ofensivă coordonate ale lui Alexeiev și Saharov. Vreau să le studiezi și să-ți întocmești raportul pe baza întregului material. Acesta este dosarul... Și acum te ascult ! Despre ce e vorba ?

Generalul Dabija își drese glasul și la invitația lui Averescu scoase tabachera și o țigaretă. N-o aprinse, bătîndu-i capătul ușor în tăblia de argint.

— Domnule general, am certitudinea că la statul meu major s-a strecurat un trădător.

Averescu se lăsă pe saptele scaunului și-l cercetă lung, cu privirea îngustată.

— Iarăși ? ! Ce se întîmplă cu unitatea asta, generale ? E blestemată ?

Dabija relată succint și sec faptele pe un ton care voia să arate că nu comentează, ci se mulțumește doar să nareze incidentul brut.

— Ești încredințat că nu exagerezi ? Știi cum se întîmplă cu individul pățit... Acum, după nenorocirea cu Sturdza, sîntem speriați, înclinați să dăm proporții.

— Trăim evenimente mult prea grave, domnule general, trudim întru pregătirea unei bătălii de importanță vitală în istoria acestui neam, pentru a putea trece cu superficialitate peste asemenea fapte. În orice șoaptă, spunea bunicul meu, există și o diavolie. Forțarea unui birou de stat major în focul unor momente încleștate mi se pare mai mult decît o șoaptă...

— Fără îndoială. Suspicionezi pe cineva anume ?

Dabija reflectă cîteva secunde îndreptîndu-și pe deget inelul sigiliu.

— Nu. Toți trei au venit cu recomandări excepționale, sînt mai presus de orice bănuială. Poate că nu-s de acord cu... să zicem temperamentul maiorului Roșianu, fac eforturi însă să-mi amintesc că nu-i absolvent de școală militară, îndură anevoie unele rigori și că e categoric un tehnician capabil. Față de Ioanid și Teodorini nu pot ridica nici o obiecție.

— Ai luat măsuri ?

— Le-am acordat trei zile pentru descoperirea făptașului. Vinovatul sau Curtea Marțială.

— Cam dur, generale, nu găsești ?

— Aveți o soluție mai bună ?

Averescu începu să tamburineze nervos coperta dosarului.

— Fir-ar să fie ! Sîntem nevoiți să facem acum și poliție ! Ăsta nu mai e război serios ! E hingherească după cambrioleuri pe cheiurile Senei sau în Soho.

— Spioni au existat dintotdeauna, domnule general, și avem și noi. Pe vremea lui Hannibal, iscoadelor rase în

cap li se scriau pe piele informațiile secrete cu cerneluri speciale rezistente, se aștepta creșterea părului, după care îndeplineau slujba de curieri, traversînd liniștiți taberele vrăjmașe.

— Hm ! Aveau timp dumnealor ! Ăștia de acum sînt mai rapizi... Oricum, așa nu mai merge. Din cîte știu eu, nici cartaginezul, nici Wellington, nici Suvorov n-au fost ipistați. Voi solicita chiar azi chemarea urgentă a colonelului Roman aici.

Dabija își coborî pleoapele. „Deci, Averescu contra Berthelot și Brătianu. Să vedem cine-i mai tare..."

Capitolul VIII

Căpitanul Alexandru Ioanid deschise geamul și aspiră de cîteva ori aerul înghețat. Pale de zăpadă purtate de viscol opinteau să-i stingă țigara. Un țurțure atîrna lacrimă lungă la marginea streșinii. Ioanid îl rupse și-l păstră în palma fierbinte. Îi amintea anii de școală cînd ei, copiii, îi vînau ca pe niște trofee. Îi sugeau fericiți și acum, după mai bine de douăzeci și cinci de ani, căpitanul simțea încă gustul de gheață cu miros de lînă udă și aspră. Purta mănuși croșetate, cu un deget, ținute pereche de un șnur trainic care-i rodea gîtul deasupra gulerașului de uniformă. Se simțise „mare", abia într-a patra, cînd maică-sa îi îngăduise primele mănuși cu cinci degete, fără „sfoară..." Învățase la Matei Basarab și cîteva case mai la vale, pe Călărași, exista o ghimirlie cu acoperiș scund unde țurțurii „creșteau" unul lîngă altul amintind frînghiile oltenilor pe care atîrnau căpățînile de usturoi ca o colecție de scalpuri.

Azi, din liceul Matei Basarab nemții făcuseră spital de prostituate... Lui Ioanid îi venea greu să-și imagineze transformate în lazaret sălile de clasă austere, cu pupitre cafenii, care aveau capac după modelul liceului Louis le

Grand din Paris, laboratorul de științe naturale, unde fascina — mai ales pe cei mici — un urangutan, împărat peste ceilalți monștri prizonieri în dulapurile de sticlă, sala de gimnastică. Acolo aveau loc și serbările de sfîrșit de an. Băieții jucau în travesti și rolurile de fecioară, dar cel mai mult pe micul Alexandru îl interesau nu versurile alexandrine recitate cu patos, nici drama Ximenei ori tribulațiile lui Cyrano, ci mingile de oină... Monsieur Lafôret, dascălul de franceză, îi obliga să învețe pe de rost pagini întregi din proza lui Balzac, Maupassant și Paul Geraldy pentru a-i deprinde cu sinuozitățile limbii... Ionică Bunescu, de geografie, era adept al metodei intuitive. Primăvara, îi scotea în curtea liceului, zgîria țărîna cu un băț conturînd harta României, principalele fluvii și rîuri. Un ulcior plin îi stătea totdeauna la îndemînă. Turna apa în șănțulețe cu picurișul, explicînd de unde izvorăște Oltul, Trotușul, Mureșul, cum ajung de se îmbină, haltele pînă la gurile Dunării și Marea cea mare... Ioanid simți că i se face frig și își strînse la gît mantaua. În odaie avea să fie o atmosferă polară, dar cel puțin n-o să-l sufoce mirosul de tutun rece, de odaie săracă, neaerisită la vreme de iarnă, specifică mizeriei mansardelor studențești. O miasmă specială de țigări ieftine, așternut cenușiu și mototolit, parcă totdeauna umed, încălțăminte veche și picioare neîngrijite...

„Încă trei fumuri și închid..."

O lună trîndavă, de vată, se tîra moșnegește opintind să spintece nămeții cerului. Nu ostenise nici viscolul. Din susur de șarpe devenise urlet înfricoșător, de fiară înfometată. Poate de aceea, căpitanul Ioanid nu auzi vaetul văzduhului sfîșiat. Limba de oțel se înfipse în ușorul ferestrei, păstrînd o clipă tremurul mîinii din care țîșnise.

Buimăcit, căpitanul scrută întunericul. O singură clipă. Privelișlea era cuminte ca în felicitările de Crăciun catolice și poveștile lui Andersen ; căsuțe care trudeau sub căpițe de omăt și viscolul, mereu viscolul amplificînd voluptatea închipuitului cămin cu sobă caldă, papuci de pîslă și oale de aramă spînzurate în bucătăria veselă unde robotește „mama" grăsună, caldă, rumenă... Scufița albă seamănă cu o varză bine scrobită...

Cu o mișcare precipitată, Ioanid închise ferestrele oblonite și smulse cuțitul din blana de lemn. Îl puse pe masă ca pe un corp străin ciudat, care simultan îți stîrnește repulsie dar și nestăpînită curiozitate științifică.

Încet, lăsînd clipe lungi să treacă între un nasture și altul, își dezbumbă tunica, apoi cămașa. În pijama — sminteală importată din papistășime, pufnea mamă-sa care socotind că-și însoară azi-mîine feciorul comandase la călugărițele Agapiei două duzini de cămăși cu rîuri — se strecură sub pilota de puf a coanei Ecaterina. Era un pat înălt, cu perne multe, atît de gogonate, încît Ioanid avea mereu sentimentul că doarme într-un hamac. Își puse mîinile sub ceafă, încercînd să-și orînduiască impresiile.

Ochii rătăceau printre boscîrțele gazdei fără luare aminte, cercetînd alte cărări.

...Un ceas cu cuc — din cottage-ul elvețian, năpădit de guguștuci și păsărele scotea capul o scăfîrlie roșie cît o măslină cîntînd cu-cu pe nemțește — și un corn al abundenței de porțelan albastru unde coana Ecaterina păstra „chitănțile...“

„Doar doi centimetri și mă achita. Ceasul rău, zicea mama. Să dai iiturghie la biserică și s-aprinzi lumînări vreme de șase săptămîni Sfîntului Neculai, izbăvitorul de primejdie și vrăjmași la drum“.

...Dagherotipul căpitanului Anghel Vîntu, bărbatul coanei Ecaterina, mort la Grivița. E trist, îndepărtat, de parcă ar ști, „pozînd“ italianului, că n-apucă Rusaliile...

„Cine ?... Cine poate să fie ?... N-am stat la geam mai mult de șapte sau opt minute... A trecut din întîmplare, ori mă aștepta ?“...

...O poliță din cireș cu un ceainic de argint și trei cărți : Cugetările lui Efrim Sirul — fratele cucoanei Ecaterina e ieromonah la Cernica — Istoria Bucurescilor de Ionescu Gion ediție princeps 1895 și Almanahul gălățean al Damelor Române : rețete ieftine, îndreptar de tinere gospodine, povățuitor întru toate nevoile și rînduielile bisericești. Motto : De mîncarea-i bună acasă, lesne soțul birtul lasă, de ibovnice nu-i pasă !...

„Am fost avertizat și totuși... Acceptăm teoretic aproape totul, și mai ales cînd este vorba de alții, surpriza noastră

nu depășește parametrii normalului. Cînd întîmplarea însă ne lovește, intrăm în fantastic. Cuțitul ăsta — uite-l acolo, pe masă — pare pierdut de o fantomă...

...Un bufet vienez înalt, trist și practic, aducînd cu un sarcofag. În rafturile laterale, ca niște terase rezemate pe colonete fuselate, zburdă fără să fugă o căprioară, suvenir din Borsec, ultima cutie de țigări Kuru-Cișme, cu cartonul îngălbenit, pe care o atinsese căpitanul Anghel, o ulcică de lut cu trei narcise de tul, o cutioară emailată pentru ace de gămălie și fotografia unei fete sașii, pieptănată și îmbrăcată după moda anilor 1880. În conciul cățărat pe creștet e înfipt un trandafir înflorit, umerii căzuți, a la Eugenia de Montijo, sînt goi, chenăruiți cu gupură, din dreptul subțiorilor, pînă la vîlcica dintre sîni. Figura e tristă, sceptică, fără poftă de viață, în ciuda sprîncenelor groase haiducești, îmbinate, și a gurii cu colțurile ridicate.

„Trebuie să fiu atent... De fapt, ce înseamnă să fiu atent ? Nu te poți feri de un glonț cînd nu știi din ce direcție vine, nu-ți poți supraveghea în permanență spatele.. Un lucru e limpede : nu voi pomeni nimănui de atentat, mi-ar ploua doar cu ponoase. Trebuie să-mi port singur de grijă... O știm cu toții, de mult, dar practic n-o învățăm niciodată... Hm ! Un cuțit..."

...În ungherul dinspre răsărit, deasupra crivatului, cruci, icoane dispuse simetric. Lemnul vechi a plesnit, cicatrice pe obrazul sfîntului Ioan cel Mare, anii au însemnat sînul Preacuratei de la Olari, mîna țeapănă a Sfîntului Elefterie, tămăduitorul de dinți. O candelă din sticlă de Bohemia, în zăbrea de argint, viețuiește anevoie. Mucul fitilului, cît capul de bondar, abia clipește. Cînd căpitanul Ioanid suflă în gazorniță, licuriciul candelei spînzură noaptea odăii într-un cui albastru...

„Un cuțit azvîrlit cu adresă de circar sau văcar aventurier care străbate fredonînd melodii străniі și sălbatice, preeriile texane... Da... Procedeul nu sună românește, nu-i iscat pe tărîmurile mîloase ale Dîmboviței..."

...O carte poștală ilustrată, înfiptă în rama de stejar a oglinzii de deasupra lavaboului. Destinatar — coana Eca-

turina. Expeditor — căpitanul Vîntu Anghel, în tratament la Covasna, august 1875 : „Scumpă consoartă, eu mi-s bine, dumneatale — raportează ordonanța — tot bine, roibul bine. Și țara tot bine ! Auzii la Cazino, de la inși deștepți, c-o să cază guvernul. Cu bine..."

Într-o căsuță din Fundătura Doamnei, maiorul Gogu Roșianu și Valeriu Teodorini își sorbeau coniacul din păhărute de sticlă verde. În sobă mijea foc molcom, odaia mirosea a lemn de brad, rufe scrobite, fructe ținute peste iarnă, a „bunici"... Pe figura maiorului Teodorini stăruia un zîmbet incert, ochii aburiți de dispoziție duioasă cercetau ulițele acelea fără nume, deștelenite de mult și cari nu se las străbătute decît o singură dată : „Acum douăzeci și cinci de ani.. Sînt cinșpe ani de atunci... Purtam scufiță de dantelă și ciorăpei cu ciucuri cînd..." Bunicul avea un ceas mare de argint, cu capacele bombate, pivnița era uriașă și bîntuită de stafii — acolo, cu sufletul înghețat de spaimă, citise micul Valeriu romanele domnului Walter Scott — bunica, slăbuță, prăpăstioasă, mereu gata să plîngă, arunca în ungherul odăilor, după obiceiul jupînesele valahe, ierburi aromitoare : jaleș, mintă, iasmin. Tot ea cînta la clavir cu degete șubrede, uscate, arse în dulcețuri și doar cînd bunicul lipsea — „dacă mi-e dor de țambal, fac chef cu lăutari sau mă duc la șantan" — tapa fără cine știe ce aptitudini dar punînd suflet melodii cu aromă de trandafiri albaștri : muzicile domnului Lully lieduri, Amorul unei fecioare... Bunica suferea că s-a născut prea tîrziu, tînjea după anii Rococo, nu-i păsa că în epocă lipsea săpunul sau se murea „din apendicită" — cine are zile, trăiește — îi dădeau lacrimile cînd privea tête-à-tête-ul din porțelan de Sèvres unde doamne grațioase cu talii să le prinzi într-un cercel, mereu dansînd, primesc omagiile unor cavaleri eleganți, îngenuncheați și împovărați, de pălării ninse cu pene de struț. Culorile vestmintelor sînt rose și bleu — minunat îngemănate cîndva de doamna de Pompadour — bolțile de trandafiri, aurii... Melodia preferată, „Plaisir d'amour", n-o cînta

decît cînd era răcită. Atunci, după două chinine și un păhărel de vin tonic, se găsea într-o dispoziție ușoară, vaporoasă, pusă pe șolticării. Își plimba degetele pe clapele de fildeș cu sentimentul că săvîrșește un lucru neîngăduit — hotărît cîntecul era mult prea îndrăzneț, aproape frivol — a doua zi, se mărturisea duhovnicului... Credea în bobi, descîntece, vrăji, ghioc, semne, vise, cheie de argint vîrîtă în Biblia deschisă la întîmplare.

— Ce faci, mon cher ? Ai venit să tăcem împreună ?

Gogu Roșianu îi turnă în pahar, umplîndu-l pînă la buză : „adicătelea de ce să mă ostenesc de două ori ?"

Teodorini ciocni de formă, nu era băutor dar știa să dea impresia că bea. Roșianu, expert, nu se lăsă înșelat.

— Îți arde domniei tale de rachiu, cum am chef eu acum să dansez cotillon.

Valeriu Teodorini surîse blînd. Avea obrajii ușor îmbujorați.

— Chiar nu-ți arde ? Faci parte dintre fericiții pentru care negrul nu e niciodată chiar negru. Pe ici pe colo, măcar la chenar, și tot se întrevede oleacă de roz.

— Ce vorbești, dom'le ? ! simulă Roșianu stupefacția.

— Pentru tine, rîse Teodorini de parcă simpla constatare îl încînta la culme, viscolul e alizeu, nămeții — covoraș de blăniță albă, pantera — cotoi siamez cu panglică roșie la gît care se „asortează" cu o canapea Biedermeyer, moartea... Moartea, un sejour mai mult sau mai puțin amuzant pe moșiile cu maci și albăstrițe ale Domnului. Există sau nu există acolo șampanie Binet...

— I-auzi ! se miră Roșianu. În capul tău sălășluiește ideea că dacă primesc o carte poștală „mon cher, nu zăbovi, sînt acilea birturi bine asortate, serviciu prompt, ireproșabil și gratuit", iau acceleratul ăla fără retour ca să-i strîng mîna lui Dumnezeu ? !

Un rîs tîmp despică obrazul lui Teodorini :

— Chestiunea e că n-o primești. Nu s-a inventat încă serviciu poștal pe ruta asta.

Gogu Roșianu îl cercetă cu atenție.

— Beat nu ești, și nici nu e genul tău să te amețești. Am să-ți fac o mărturisire : cu excepția whistului, mausului și a pokerului — alte jocuri nici nu cunosc — obișnuiesc să joc cu cărțile pe masă. În concluzie ! Ce vrei de la mine ? Mă suspectezi de ceva ? Întreabă-mă ! Dacă am chef sau îmi convine îți răspund, dacă nu, treaba ta. Detest pisicile, mai ales cînd am impresia că eu sînt șoarece.

Valeriu Teodorini își descheie un nasture de la tunică și își vîrî mîna înăuntru, în dreptul inimii. Rosti liniștit, fără înverșunare, dintr-odată străniu de detașat :

— Nu te suspectez... Ești inteligent, jovial, amuzant, dar nu ticălos... Ca să fii foarte bun, sau foarte rău, îți trebuie o anumită forță... Tu nu o ai... Scuză-mă, nu o ai !

— Iată un punct cîștigat. Nu am forța exceselor, sînt de acord cu tine. Nu mă interesează să fiu nici măcar cu un centimetru peste ce a fost bietul taică-meu : un om cumsecade și înțelesnit, într-o urbe liniștită. Am căzut deci de acord ! Te întreb atunci, ce dracu vrei de la mine ?

— Faptul că nu te consider un tip malefic nu mă împiedică să sesizez că ai bun simț, perspicacitate, simț de observațiune. Care-i părerea ta despre Ioanid ?

— E un cretin, mai puțin cretin decît alți frumoși — întîmplător sînt și onest, amănuntul ăsta l-ai omis — cretin și superb. Curajul, ca tuturor imbecililor, îndeobște lipsiți de imaginație, nu-i lipsește. Nu-i amarnic, se socoate buricul pămîntului și de-ar fi să grindine cu bombe în jurul lui, înainte de a suspina amin, își va desăvîrși manechiura. După mine nu gîndește, l-a greșit mă-sa frumos, și de aici i se trage totul. Nu contest că e un cutezător. I-a mers însă din plin și s-a obișnuit să aibe noroc.

— Cred că exagerezi.

Roșianu sorbi lung din pahar, rezemîndu-și nasul în marginea de sticlă.

— Sînt încredințat că nu. În orice caz, nu o fac conștient. Atîta mă duc lumina și înțelepciunea. Ascultă-mă, Teodorini! Nu sînt invidios și n-am fost niciodată. Știi de ce ?

— Știu, rîse Teodorini, ai o părere excelentă despre tine și în plus, probabil, nu ți-ai dorit altă soartă.

— Exact ! M-am simțit totdeauna — nu vorbesc de rahatul acestui rezbel — splendid în pielea mea. Iar dacă îți închipui că Ioanid ar fi vreun spion neamț, încredințat sînt că te înșeli. N-are stofă !

— Tu ai ?

Gogu Roșianu se înghesui între umeri. Declară pe un ton ciudat, care nu-i semăna :

— Nu... Sincer cred că nu. Deși... M-am rugat totdeauna lui Dumnezeu : Fere-mă, Doamne, de momente cruciale... Momentele acelea cînd nu știi încotro s-o apuci... Cum trebuie să procedezi... Să rămîi împăcat cu lumea, cu ce-ai învățat în poala de taftă sau stambă a mamei și la școlița din mahala... Să-ți poți privi obrazul clăbucit în oglindă... Înțeleptul, spun chinezii, nu disprețuiește nimic, înțelege orice...

— Și trădarea ?

Roșianu clătină trist capul.

— Și !

— Ce înseamnă trădare ? întrebă într-un tîrziu Gogu Roșianu.

Avea o beție ciudată, tristă, care ținea de starea de spirit „îmi vine să mă spînzur" sau pur și simplu „vreau să mă îmbăt, uite așa, de-al dracului !" și nu de cantitatea de alcool consumat. Cu două păhărușe de Martell nu-l vîra nimeni sub masă, iar la Tübingen era un as al campionatelor bachice. Cincizeci de halbe ingerate într-o oră, sau o carafă de Kirsch, băută dintr-o răsuflare. După aceea, slalom demonstrativ printre douăsprezece sticle goale înșirate în lungul salonului. Dacă ar fi răsturnat o singură glajă, era obligat să plătească întreaga consumație. Nu plătise niciodată...

— Ce înseamnă trădare ? repetă privind fix iconostasul dintre ferestre. Pe una din laturi, spînzurau mătănii de fildeș vîrfuite de o cruce emailată turquoise, cu brațele în trifoi. Ce dracu înseamnă trădare ?

Teodorini săltă din umeri. Socotea că întrebarea, pur retorică, nu merita, sau nu aștepta răspuns.

„Are chef de ditirambe, ăsta e doar semnalul de pornire, o să-mi țină o prelegere acum despre ideea de

felonie, concept filosofic, politic, social... Nu-mi arde de discursuri inteligente, de cuvîntăreți înțelepți..."

— Dacă te plictisești, spuse brusc Roșianu, de ce nu te duci acasă ?

Pe chipul maiorului Teodorini se așternu expresia imbecilă care-i păcălea pe mulți. Surprins de perspicacitatea gămanului, începu să rîdă. Un rîs scurt, din gît, ca un behăit.

— Nu mă plictisesc... Îmi placi... Îmi placi mult...

— Mie, nu, se strîmbă Gogu Roșianu. Vreau să zic că nu-mi placi tu. Cu mine m-am împăcat de mult.

Teodorini rise încîntat. Timid în fond, îl stinghereau gentilețurile ostentative, roșea la cel mai inofensiv compliment, prefera o sinceritate brutală care nu-l obliga.

— Nu-mi placi, urmă Roșianu ștergîndu-și ceafa asudată. Ești prea intelectual pentru mine... Nu mă refer la kilogramele de tomuri îngurgitate. Am păscut și eu destul, am fost îndeajuns de imbecil ca să-mi dau și doctoratul. Rahat ! Chestiunea e că simți prea intelectual. Cum zicea prostul ăla, Kant...

— Lasă-l pe Kant, spuse Teodorini amuzat.

— Îl las. Uite ce vreau să zic. De pildă, presupunem că dumneata îmi salvezi viața. O să-ți ridic osanale, am să-ți aprind lumînări, o să le pălăvrăgesc și răsnepoților despre maiorul Valeriu Teodorini.

— N-ar fi cazul.

— Ba da, pentru ăla salvatul. Trăncănind ode și ridicînd osanale ăluia de ți-a fost binefăcător, ai sentimentul că ți-ai mai achitat din datorie. Te simți mai puțin meschin, pentru că în definitiv, superioritatea categorică a unui semen de-al nostru ajunge să ne ostenească, admirația începe să ia nuanța șofranie a lalelei ce se cheamă invidie... Apropo, știai că boșii sînt singura nație care au un zeu al pizmei ? Amănuntul mi se pare semnificativ.

— Te-ai îmbătat.

— Dacă da, profită ! Profită de singurele momente cînd sînt pe de-a-ntregul sincer. Și-acu să-ți zic de ce nu-mi placi. Nu mă simt la îndemînă în prezența ta, și dacă ar fi să fac un chef ai fi ultimul om care ai figura pe lista mea de oaspeți. Îmi plac tipii bine dispuși cu care să

pot petrece într-o crîșmă din Vergului, cu bucate mitocănești : uger de văcuță bine usturoiat, tuslama, ciorbiță la minut, în vreme ce lăutarii balaoacheși îmi cîntă „Of, dorule !" ori o Corăbierească îndrăcită. Pe dumneata, sclifosit, nu pentru că vrei, dar așa ți-e fizionomia, te văd doar la Capșa consumînd șalău à la Victor Hugo, *truîtes aux amandes*, homari rococo, gigot de păun, țiței sau colibri isteric...

— Am ulcer, surîse Teodorini, și în consecință gusturi mai puțin complicate.

— Cum e mai rău ! Deci — își tuguie buzele — o aripă de pui rece și cartofi natur ! La care se asortează, bineînțeles, un pizzicato în re major, Berceusa de Mozart — asta ca moment frivol — sau nu știu ce zăpăceală a lui Paganini ! Mersi ! Domnul cu tine !

Teodorini continua să se amuze.

— Ai uitat damele...

— Exact ! După trei fleici și patru-cinci flacoane de tămîioasă, colea, eu mă duc să-mi sting ardoarea la Madama Clemansa, pe Șepcari, în vreme ce tu fredonezi de inimă portocalie versuri bleumarine din Rimbaud. Frumoasa inimii matale are ochi ca cicoarea — scuză-l pe ca-ci — cosiță de mătase bondă și degetul împiedicat în novelele bleu din Bibliotheque Rose. Metresa mea — azi a altuia — are subțiorile și cracii goi, jartiere negre... Începu să cînte pe nas : „Ce picioruș nebun /, Ce elegant colțun /Să jur că i-am văzut și calțaveta. ...Adică nu, ascultă pe ăsta ! Numai o noapte să fii a mea, dar pînă în zori de zi / Dorința-mi te cheamă acum, pe-același splendid drum / Căci te ador știi bine...

— Nu mai am nici un dubiu, oftă Valeriu Teodorini, te-ai afumat ! Cred că am să plec...

Gogu Roșianu replică pe melodie :

— Pleacă !... Noaptea cînd răsare tainic, chiar și în vis, eu te zăresc mereu / Și mă obsedează neîncetat, dragostea ce mi-ai jurat... Continuă pe ton obișnuit : Dar n-ai să pleci !

— Crezi ? rîse Teodorini.

— Precis. După expresia amicului Clayaux, ucis de o grenadă la Pralea, nu mi-ai scos încă viermii din nas. Tot mai speri să trec la mărturisiri complete.

Valeriu Teodorini își greblă părul pe tîmple. Degetele lungi, sensibile alunecară spre ceafă. Și-o masă ușor, rotind capul de cîteva ori.

— M-ai ucis cu citatele și poezioarele.

— Cunosc și altele. Uite, de pildă asta, a lui Adain, doftorul, mi s-a părut foarte înviorătoare. Știi, a la Bolintineanu : ...„*En dix-neuf-cent-dix-sept, au Roumain victorieux / Le Francais pourra dire, en faisant ses adieux : / Je n'en connaissais qu'une, et j'avais deux patries : / La France mon pays, et puis, la Roumanie*... Mai vrei mostre mon cher ?

— Su-fi-cient ! Se ridică nesigur : Mă duc să mă culc.

— Ura ! Îți spun sincer, abia aștept să rămîn singur. Mă distrez mai bine.

Teodorini chicoti :

— De ce dracu nu mi-ai spus-o mai devreme ?

— La ce bun ? Ai știut din prima clipă că nu-ți duc dorul, iar ca să te dau de umeri afară, tot nu puteam. Sînt prea bine crescut pentru asta.

— Hm, bine crescut ! Superstiție ! Superstiția bunei educații. O floricică inutilă, mofturoasă și incomodă.

— De acord, dar trăiește în fiecare grădiniță, precum mușcatele din ferești... Ce faci, n-ai plecat ?

Teodorini rise cu poftă :

— Asta, apropo de etichetă ?

— Nu, dragule, mi-e pur și simplu somn, iar înainte de a face nani, am chef să discut cu Gogu Roșianu în tête-à-tête... Ca să-ți fie somnul lin, te asigur, îți dau cuvîntul de onoare că nu sînt agent german, bref, că nu-s omul pe care-l cauți. Bate alte cărări, ciocănește la alte uși !

— Dacă-ți dai cuvîntul de onoare...

Totul se petrecu instantaneu. Prin geamul țăndărit cu zgomot pătrunse o pară mică, metalică, de culoare verzuie după cum băgă de seamă Teodorini într-o fracțiune de secundă, nimerind în pîntecele șifonierului cu oglindă.

Explozia îi asurzi, și se făcu întuneric.

Capitolul IX

— Bine ai venit la noi, coană Aristiță ! Închinăm o tescovină ori o jamaică ?

— Mă mulțumesc cu un Cointreau, c-ălelalte mă dau de-a dura.

Ochii lui Iorgu Cerchez surîdeau sub sprîncenele groase. Avea un obraz mereu sfecliu, cuprinzător, pe care trăsăturile lătărețe se lăfăiau în voie. Trupul masiv, întreaga făptură emanau cumsecădenie, o bunătate imposibil de alterat — chiar răstignit pe ghilotină și-ar fi scuzat gîdele „de, își face și el slujba, săracul !“ — nimic nu-i mutila dispoziția : o zi mohorîtă, ani de secetă, vicleniile arendașilor pe care se jena să le dea în vileag, o moștenire ratată ori răutățile semenilor. Hainii, firile meschine nu suportă bucuria altora, mînjesc cu dohot surîsul pruncului din leagăn, un cais înflorit, aroma zambilelor din duminica Paștilor. Iorgu Cerchez avea excelenta umoare pe care o generează de obicei — după cum opina profesorul Charcot — o digestie fără cusur. Răutățile coanei Aristița le socotea de pildă badinerii, „adicătelea de ce nu ne-am amuza oleacă ?“, intrigile colportările tendențioase, niște „n-am ce face, trebuie să frîncănim la cafeluță“ sau „tot nu citesc gazeta — numai minciuni — mai aflu ce se petrece în lume...“

Acum hohoti gros :

— Te dezmierzi, cucoană, parole ! N-am întîlnit încă ins, arătare de vis ori te miri ce, să te dea pe dumneata de-a dura ! Ai vlagă cît să înfrîngi un regiment de dorobanți !

Verneasca își încrucișă picioarele butucănoase gemînd :

— Ei, fătul meu, așa și așa ! Mi s-au trecut vremile cele vîrtoase, de-acuma-s numai rămășițe ! Ești tu blajin la cuget și opintești să-mi dai un curaj, și iacă trebușoară pentru care-ți aduc mulțămită !... Dar iarăși sătulă mi-s de betegi și drag mi-e să-mi bucur sufletul cu priveliște înviorătoare. De s-ar încumeta Alexandrina să-și arate ochișorii, multă dezmierdare inimii și căutăturii ostenite mi-ar aduce.

În privirea lui Iorgu Cerchez înflori livadă de cireși. Alexandrina și Adeluța, dar mai dintîi și dintîi, și iarăși

dintii, Alexandrina, iacă stîlpișorii pe care-și rezema vieţișoara.

— Alexandrina zăbovește în iatac, desluși cu voce aromită de duioșie. În ultimele zile, parcă tot nu i-a fost la îndemînă... De, cucoană Aristiţă, îi făptură gingașă hărăzită meleagului însorit și vremilor dulci. Zilele înverșunate nu-i sînt pe potrivă și iacă, ăl mai mărunt zvon ce stîrnește spaimă ori jale, o zvîrle zăcașă.

Ochii Vernească cercetară dintîi spre vîrful nasului. Trase aer în piept înainte de a glăsui :

— Și de cînd zici că bolește, Iorgule, maică ?

— De alaltăieri, oftă Cerchez. M-am întors de la Stoicești spre nămiezi și-am găsit-o lîncezind pe sofaua din salon. Ochii i se umeziră și șopti cu voce căzută, ferind urechea zidurilor : Mi-i teamă să n-o răpună pieptul, coană Aristiţă. Cunoști doară că acesta e beteșugul neamului care n-a cruţat-o nici pe soacră-mea, cucoana Raluca, și nici pe bunică-sa...

Prea tulburat ca să continue, începu să dezmierde lanţul ceasornicului, de parcă ar fi fost mătănii. Bătrîna, potrivindu-și șoldurile în jilţ, se strîmbă plictisită.

— Ăsta să-ţi fie necazul, Iorgule ! Alexandrina e plămadă vîrtoasă, nu s-a izbit mă-si, așa că grija ţi-e zadarnică. Poate însă că alte aleanuri îi cearcă sufletelul. Nu-i lesne, de pildă, să oftezi într-una după omul dorit...

Nu-și urmă vorba, zvîrlindu-i privire piezișă. Iorgu Cerchez ridică chipul însufleţit.

— Doar afacerile mă mînă de colo-colo, coană Aristiţă, și Alexandrina a priceput-o. Opintesc să le fac trai lesnicios — ei și Adeluţei — pe cît îi cu putinţă, în vremi vrăjmașe. Ţi s-a mărturisit oare că aceasta e pricina care o încearcă ?

Vernească își ciupi nervoasă un neg răsărit lîngă aripa nasului.

„Tăntălău ești, fiule ! Oare trebui să-ţi vîr degetul în ochi ca să pricepi ?...“

Se mulţumi să rostească în doi peri, înconjurînd cu degetul marginea păhăruţului de Cointreau :

— E greu, muiere tînără și singură...

— Adevărat, dar cine-i vinovat ? Oare am născocit eu războiul ? Se află doar Alexandrina tînără și singură ?

— Mai adăugește, fiule : atît de chipeșă, tînără și singură. Spun drept, Iorgule, nu știu cum te-a pălit norocul, căci nu ești iscat pentru asemenea mîndrețe de muiere. Ruptă din soare, avută și de neam, zău că i se cuvenea ceva mai de soi !

Cerchez dădu din cap surîzînd fericit.

— Adevărat, cucoană Aristiță. Îmi cunosc belșugul de cusururi și nu ostenesc a mulțămi cerului căci Alexandrina mi-e norocul și bucuria...

— Ei, iaca noroc și bucurie după care jinduiesc și alții. Nu poate ieși biata în uliță, fără a nu trage după ea turmă de craidoni, că așa-i românul nostru, bată-l mîntuirea ! Într-o mînă ține flinta, iar cu cealaltă cercetează șezut de muiere.

— Coană Aristiță !

— Ce coană Aristiță ! Eu zic să caști ochii că azi, mîine cum ești tu tont, și mereu urnit din bătătură, umblînd după frunza frăsinetului, iar nevastă-ta bleagă mioară, ți-o saltă unul în șea și du-te de-i caută în cea parte de lume !

Iorgu Cerchez oftă cu tristețe.

— Amarnic îți mai place să necăjești oamenii, coană Aristiță...

— Pentru că v-ați deprins cu minciuni și adevărul vă e nesuferit. Zi-i slutului că-i frumos și cornoratului că s-a însurat cu Prea Curata și să vezi cum le rîde fața și te-mbie doar la vin dulce și mieji de nucă.

Iorgu Cerchez își înfipse mîinile în brațele jilțului.

— Nu-ți îngădui, cucoană Aristiță, să insinuezi lucruri abjecte despre soția mea.

Bătrîna îi rise în nas.

— Nu-ți cer eu ție învoială fătul meu, după cum nu i-oi cere nici lui Vodă, oricare ar fi pricina. De tot hazul e că nu ți-o cere nici nevastă-ta ! *À bon entendeur, salut !*

Doamna Cerchez lîncezea în balansoarul de lîngă sobă, cu o broderie uitată în poale. Faldurile rochiei de casă, albă cu panglici din satin bleu, se desfăcuseră. Alexandrina ținea picioarele pe grătar și simțea căldura arzîndu-i genunchii, apoi urcînd lacomă și cuprinzîndu-i tot trupul.

Era toropită și gîndurile îi rătăceau — senzația fizică asemănătoare alegea cărările — la augustul petrecut în vara lui 1910 la Carmen Sylva. Divine zilele acelea cu soare necruțător care-ți dădea brînci să te scalzi în valurile diamantine, răcoroase ca o oranjadă băută pe nerăsuflate în zi de arșiță, delicioasă halvița și feliile de harbuz vîndute pe plajă de tătăruși ochioși, mărișori, ia ! cît un deget... Splendide nopțile cu lună portocalie petrecute pe veranda largă, argintuită de puzderia stelelor. Din pîlnia gramafonului, ureche uriașă de animal preistoric, glasul Adelinei Patti viersuia despre frumusețea unor meleaguri îndepărtate, cu bărbați aprigi și inimi fierbinți, condottieri care știu să iubească și să ucidă, firi neguroase, sălbatice, iscate pe tărîm binecuvîntat de Dumnezeu cu poame aurii, mult soare și aromă de chiparoase. Dimitrie le semăna... Își duse reflex mîna la obrazul pălmuit, dar gîndul nu zăbovi, cercetă din nou alte cărări. Cîtă nefericire să-i fi intrat în viață atît de tîrziu ! Cuvintele sorei Angèle trîmbițau — trîmbițele de argint ale arhanghelilor în cele zile de apocalips — remușcări, presimțiri funeste. Tîmplele Alexandrinei zvîcneau : „Adulterul, crimă fără iertare... Ce-a legat Dumnezeu, nu-i e îngăduit nimănui să deznoade... Să ne supunem ! Judecata și deciziile Atoiputernicului, uneori de nepătruns, sînt definitive și le vom înțelege la vremea cuvenită... Fericirea trupească, o turpitudine... Femeia, unealtă a lui Dumnezeu întru înmulțire și continuitate..."

Așa ar fi fost, dacă nu l-ar fi cunoscut pe Dimitrie. Cu Iorgu, nopțile fuseseră cuminți, blînde, obligatorii. La început penibile, apoi plictisitoare. Așa se fac copiii ! Păcat că mecanismul e dezgustător...

Cînd o sărutase Dimitrie prima oară... Obrajii Alexandrinei luară foc, inima începu să-i bată. Erau la Iași — cîteva luni după refugiu — în casa Anei Racoviță. Serată lipsită de strălucire cu ceai și biscuiți economici, multă îngrijorare, fețe adumbrite.

„Marghiloman a spus... Brătianu pretinde... Regina nu va tolera... Averescu, eroul de la Oituz... N-avem echipament... 20 de franci, kilogramul de unt... Mackensen e tare, n-avem generali pe potrivă ! ...Catastrofa de la Ra-

sova — Cobadin — Tuzla... Țarul Ferdinand de Coburg, un nebun !"...

Alexandrina se plictisea. Auzise de zece ori, de o sută de ori aceleași lucruri. Și o dureau liniștea din jur, sărăcia, rochiile negre de doliu — Ilinca Voevozeanu văduvă la douăzeci și doi de ani — ceaiul sălciu, mizeria, obrazul sfîșietor de trist al lui Iorgu, cu atît mai trist, cu cît îndeobște vesel, robust, optimist, era deajuns să-l privești ca să-ți închipui că vine Paștele...

Purta o rochie gris-souris, cu manșete mousquetaire din dantelă roz-pal. Își mușca buza de jos, fascinată, iar ochii umezi căutau spre vîrful pantofilor de satin. Îi simțise privirea. Fixă, cutezătoare, fierbinte. Tandră și în același timp necruțătoare. Un ofițer uscățiv, elegant, sobru. Emana o bărbăție care-ți tăia respirația. Se uitase la el nedumerită, cuprinsă de o emoție neobișnuită. Fără să schimbe un cuvînt, se retrăseseră amîndoi în salonul turcesc. Erau singuri și, amănunt caraghios, Alexandrina remarcase un cîrlig desprins la draperia de brocart albastru brodat cu irișI.

— Mă numesc Dabija.

Alexandrina își îngăimă numele cu glas șovăitor.

— Știu, o întrerupse generalul. Știu tot ce se poate ști în legătură cu persoana dumneavoastră.

Tulburată, nu-și găsea cuvintele. Încercase să fie cochetă :

— Oare ?

— Sigur. Acum o lună, s-au împlinit cinci ani de cînd v-am văzut prima oară. Sînt cinci ani de cînd vă iubesc.

N-o lăsase să-și macine uimirea. Cu o îndrăzneală de pirat, înnebunit de patimă, într-o odaie, la trei metri de oaspeți, unde în fiece clipă putea intra cineva, gazdă, slugi, Cerchez însuși sau oricare musafir, o cuprinsese sălbatec în brațe și o sărutase devorîndu-i buzele.

Pînă atunci, Alexandrina avusese sentimentul că buzele îi sînt de lemn... După îmbrățișările lui Iorgu, își spăla îndelung gura cu apă de lavandă.

„Dimitrie ! șopti, cu trupul tot o flacără. Mi-e dor de tine ! M-ai jignit, m-ai înfricoșat, m-ai lovit, dar ai făcut din mine femeia ta... Și mi-e dor de tine..."

— Porumbiță !

Doamna Cerchez întoarse capul, smulsă din vis.

— Ah ! Tu erai, Iorgule...

Cerchez îi sărută mîna, se așează pe un taburet la picioarele ei.

— Cum te simți, iubito ?

— Bine, surîse femeia chinuit. Bine de tot. Nu trebuie să fii îngrijorat din cauza mea. Adeluța s-a culcat ?

— S-a culcat... Era tristă că nu te poate săruta.

— Trebuia s-o lași.

— N-am vrut să te tulbure.

Alexandrina îi mîngîie ușor tîmpla.

— Cine a fost la noi ? Parcă am auzit glasuri.

Figura lui Cerchez se înnegură. Săltă din umeri scîrbit.

— Coana Aristița Vernească...

Alexandrina îi zvîrli o privire scurtă. Rosti cu glas nesigur :

— Îmi pare bine că nu m-ai chemat. Doamne, cît știe femeia aceasta să-ți adumbrească sufletul !

— Nu trebuie s-o bagi în seamă, spuse Cerchez sărutîndu-i vîrful fiecărui deget.

— Trebuie să poți.

— Eu pot.

Alexandrina îi observă surîsul silnic.

— Ce ți-a spus ? Ce-a mai născocit ? Zi, Iorgule, ție nu-ți stă bine să faci pe misteriosul.

— Habar n-am... Nu-mi pasă... Îi sărută palmele reci : Te iubesc, Alexandrină. Lucrurile acestea s-au spus de mii de ori, dar n-am avut vreodată pretenția de a fi original. Te ador și încredințat sînt, îi singurul meu merit.

Doamna Cerchez îi simțea greutatea capului pe genunchi. Înduioșată, stoarsă de milă, îi trecu degetele prin păr, alintîndu-l ca pe un copil. El, Iorgu, și Adeluța tot una erau în sufletul ei.

— Ești prea modest... Ar trebui să ceri mult... Mult mai mult.

Iorgu își ridică fruntea. Ochii cerșetoreau, cercetînd chipul nevestei cu adorație.

— Cer imens ! Nemăsurat de mult... să-ți fiu mereu în preajmă.

— Acesta e doar fapt împlinit, Iorgule !

— Nu putem nimica hotărî peste vrerea Proniei Cerești... Adăugă împiedicat : Și a ta...

Alexandrina îl scrută cu atenție. Altădată, asemenea vorbe ar fi umplut-o de spaimă. Acum simțea doar durere, intuind suferinți nemeritate ce aveau să cutremure viața, întreg universul lui Cerchez. Și-i era teamă nu de blestemul lui Iorgu — îi va săruta pînă la capătul zilelor batistele rămase în garderob doar la gîndul că au fost atinse cîndva de ea, o mănușă desperecheată, fotografiile de la Mandy, pînă și umbra... — ci de fulgerele Zidito-rului. „Nimeni, decreta tot sora Angèle, nu-și poate născoci fericirea spălîndu-și mîinile cu lacrimile altora..."

Îl apucă de urechi ca pe un cățeluș și-l întrebă, surîzînd cu dulceață :

— Ia zi tu, Iorgule, ce ți-a băsnit Verneasca ?

— Nu-mi pasă.

— Aceasta mi-ai mai spus-o.

Cerchez i se smulse ușurel din strînsoarea palmelor, întoarse capul, ocolindu-i căutătura. Glasul răsună, năpustit de lacrimă :

— Cîndva, cineva mi te va desprinde... Făt-Frumos ce te va sălta pe șeaua calului într-aripat, de poveste, răpindu-te spre alt capăt de pămînt. Departe de mine... Lucru ce negreșit se va împlini, căci prea mi-s săracît de însușiri...

Buzele Alexandrinei începură să tremure. Plîngea, cum numai ea știa să plîngă, păstrînd chip neted de madonă. Lui Cerchez îi răsări dinainte icoana Prea Curatei de la Schitul Vechi, pictată de un rus osîndit la Siberia și care izbutise prin vicleșug să se slobozească. Își măcinase traiul, pînă la cel din urmă suspin, găsind liniște și alin în sfîntă mînăstire din Moldova. Chipul Fecioarei, neasemuit de frumos, răsărea între mărgăritare și catifele albastre. Două lacrimi însuflețite — să întinzi degetul să le culegi — perlau obrazul diafan.

— Doamne, Iorgule !...

— Nu plînge, iubita mea ! Numai nu plînge... Un lucru te rog, ține-l minte... Îngăduită ți-e orice greșeală,

căci ești din făpturile alese ce pot fura cireșe chiar și din livezile cerului fără a necăji Prea Sfinții...

— Ce vrei să spui, Iorgule ? îngăimă femeia.

— Doar una ! Nu mă lepăda.

— Pot să rămîn, Alexandrină ?

Ochii doamnei Cerchez alergară instinctiv spre patul năbușit de horbotă înspumată și se crispă. Ochii privirea bărbatului — Doamne, cîte nu se citeau acolo ! implorare, dor, tot aleanul unui suflet înspăimîntat — și îngînă înfigîndu-și unghiile în palme.

— Mă simt încă lipsită de-puteri. Cruță-mă...

Iorgu Cerchez o privi lung, apoi își coborî pleoapele. Părăsi odaia cu umeri osteniți. Îi deslușeai pe spinare — imaginea o fulgeră pe Alexandrina — obida și lacrima din cuget. Mare, blînd, semăna cu un cîine Saint Bernard ocărît pentru a fi înfruntat nămeți vrăjmași, pentru a fi smuls morții unul, doi ori nouă temerari ai piscurilor.

Ochii Alexandrinei. năpădiți de lacrimi, cercetau arabescurile draperiei de pluș albastru.

„Doamne ! De ce nu l-ai născocit aprig ? Crunt și ticălos ? E nevolnic, cu inima toată o rană, iar eu mînuiesc gîrbaciul ca un gîde..".

Visase deunăzi că peste piersic de april, înflorit în livadă, turnase un ciubăr de apă clocotită. Copacul zîmbise chinuit și cu ultimă suflare, florile catifelii îi dezmierdaseră mîna.

„Asta trebuie să fie", își zise doamna Cerchez. Se ridică anevoie din balansoar și se tîrî spre gheridonul de lîngă pat. Sorbi pînă la ultima picătură paharul cu licoare întocmită de Sevasta spre a da brînci somnului.

Afară, noaptea se zvîrcolea, căznită de viscol.

*

— Doar nu v-o fi somn ! se miră coana Aristița. Îs abia nouă ceasuri !

Cicerone Butculescu, numai o apă — toată seara îl dăduse Vernească în undă, nu-i îngăduise clipă de răgaz — îndrăzni să cîrtească :

— Și două de cînd ne aflăm în vizită. Parole, coană Aristiță, n-ar trebui să exagerăm. Doamnele sînt ostenite.

Dădu să se ridice dar bătrîna îl opri autoritară, atingîndu-i umărul cu bastonul.

— Stai jos, Butculescule ! Ia ziceți, fetelor ! Ați tras astăzi la plug ?

Zoe, Zinca și Zizine încercară să zîmbească. După o seară întreagă de emoții, se simțeau literalmente epuizate. Dintii, sosirea intempestivă a coanei Aristița care o silise pe Anica să înfrîngă porunca lui Dabija, strecurîndu-se tîlhărește în casă. Văzîndu-l pe domnul Cicerone, slujnica deschisese. Cînd să închidă, ușa se împiedicase în bastonul Vernească. Uluită, înlăturată din prag ca o muscă, Anica își făcuse cruce :

— Doamne ferește, cucoană ! Parcă ai fi Fanache, majurul de la poliție ! Halal boieroaică !

— Gura, fă, că te croiesc ! Și grijește repejor de o dulceață și o cafea... Hai, hai, știu că v-ați chivernisit !

Slujnica, nedusă la biserică și fără frică de stăpîne, îi ține piept :

— Da' ce cucoană, mi-ai păzit borșul pe plită, de cunoști ce am în oale ?

— V-am văzut gunoiul în curte, toanto ! exclamă cu satisfacție bătrîna. Una să înveți ! După ordurile pe care le aruncă omul, îi afli belșugul din casă. Și-acum lipsești din fața mea, că nu fac taifet cu slugile.

Stupoarea surorilor Algiu cînd Vernească le intrase în salon nu fusese egalată decît de jena Butculescului care, vînăt de confuzie, încercase să explice eufemistic inițiativa bătrînei. Coana Aristița i-o retezase cu brutalitate :

— Ci vorbește verde, Butculescu, și nu te foi în izmene ! Da, am vrut să-mi văd neamurile — sîntem vere drepte — și cînd eu poftesc ceva, nu s-a născut încă ăla care să mă împiedice s-o fac, chiar dacă-i ghinărar și-l cheamă Dabija. Cînd l-oți vedea, să-i ziceți că ausweiss-ul lui îl folosesc în privată, după ce-mi iau clistirul...

De două ceasuri surorile Algiu tremurau închinînd aceeași rugăciune mută Cerului : „Doamne ! De n-ar pica Dimitrie chiar astăzi !...“

Vernească, dimpotrivă, se simțea excelent, sorbise cu poftă cafeaua și ceruse al doilea rînd de dulceață cu biscuiți sărați : „Prea multă zăhăreală mă îngrețoșează...“

— Ai ficatul sensibil, coană Aristiță, observă domnul Cicerone ca să se afle în treabă.

— Pe dracu, sensibil ! Zi că mi-e dor de un mizilic, ceva ! Icrișoare netescuite, o felioară două de ghiudem... Chiar ! Voi n-aveți prin casă niscai lebăr din ăla muscălescul, în fine, ceva moale ? Își supse un dinte găunos, explicînd : strănutai azi-dimineață și mi-a sărit sărăcia de proteză pe țiment. A pleznit. De-acu ce să fac ?

Distrat, domnul Cicerone sugeră aiurea :

— Să nu mai răcești, coană Aristiță...

Vernească nu-i dădu atenție :

— Voi ce-ați adormit ? O chemați ori nu pe toanta aia de la bucătărie ?

Zizine se interesă timidă :

— Ai nevoie de Anica ?

— Ei nu, că ești picată din lună ! Nu-ți spusei adineauri că poftesc ceva sărătură ? Numa' moale să fie că-ți povestii dandanaua cu dinții. Niște sardelușe de Lissa ar fi bune...

— De unde sardele, Aristiță ? se holbă Zoe.

— Hai nu te miorlăi ! Cu atîția craidoni în casă, numai fețe luminate, vă geme cămara !

Zinca și Zizine se mirară într-un glas :

— Craidoni ? !

— Da' cum le zice ălora de vin la bordel cu dame mascate ? Arhangheli ?

Pe Zoe o podidiră lacrimile.

— Cum poți să vorbești așa ? Mi-e... mi-e rușine pentru tine !

— Ba pentru voi să vă fie, fata mea, că nu eu am deschis în casă tractir.

De rușine, Butculescu își vîrî capul între umeri. Țintea aceeași pată cafenie de pe covor, neîndrăznind să ridice ochii.

„Ce langaj de precupeață ! Nici pe surugii nu i-am auzit folosind asemenea expresii triviale. Poate doar pescărești din halele Parisului să-i ajungă în dreptul umărului. Ce calvar pentru domnișoarele Algiu !...“

— Degeaba ai rămas cu nasul în țărînă, Cicerone fiule, că nu la tine m-am referit. Damezele voalate nu-s de nasul claponilor ! În toată viața n-ai ținut în așternut decît cărămizi calde și plosca !

Butculescu, tremurînd de rușine și umilință, se ridică. Rosti într-o încercare disperată de a salva ceva din demnitatea ferfeniță :

— Îmi pare rău, coană Aristiță, dar mă văd silit să mă retrag. Gluma are și ea o margine.

Bătrîna rîse gros.

— Dacă-ți închipui că-mi prăpădesc vremea stînd de șagă cu tine, apăi ești mai nătîntoc decît mi-am închipuit.

— Omagiile mele ! spuse bîlbîit Butculescu luînd-o spre ușă.

— Stai jos ! Pleci cînd îți spui eu.

Domnul Cicerone, înspăimîntat să nu-l apuce de poale, reteză încăperea și ieși precipitat.

Surorile Algiu plîngeau ghemuite pe canapea.

— L-ai gonit ! suspină Zinca. Pur și simplu l-ai dat afară din casă.

— ...afară din casă, hohotiră Zoe și Zizine.

— Pîrț ! făcu bătrîna reproducînd cu buzele sărace zgomotul. Mi-s dragi proștii ca izmenele de sîmbătă !

— Nu ți-or fi ție, spuse Zinca.

— Dar vă e vouă. Aferim ! Trageți nădejde că se însoară ? Păi ăsta n-a fost nici la douăzeci de ani bărbat cum nu m-a greșit mama pe mine Cosînzeana ! Una la mînă ! A doua, tot nu se poate însura cu toate trei.

Ochii roșii ai Zoei clipiră mărunt :

— Știi bine că n-am umblat niciodată după măritiș. Ne-am opus chiar atunci cînd papa a insistat...

— Cu alții, fetițo ! Zi-mi mie unul singur care v-a cerut și voi i-ați zîmbărit, după cum vă învățară la pension, că vă simțiți onorate dar inimioarele vă bat pe alte uliță !

Zinca, zdrobită de ofense, prinse curaj :

— În definitiv, sînt chestiuni care ne privesc pe noi. N-aveai dreptul să-l alungi pe domnul Cicerone...

— ...n-avem atît de mulți prieteni ca să ne putem îngădui să-i pierdem.

Vernească o cercetă surprinsă :

— Ia te uită, ai făcut gît ! Vezi-ți lungul nasului, Zinco, atîta îți spun ! Sînt verișoara voastră mai mare și nenea Iliuță v-a lăsat în grija mea.

— De aia sughiță Zizine, plîngem de cîte ori vii la noi și zăcem cu migrenă o săptămînă.

Zoe intervenî :

— Dacă nu-ți place domnul Cicerone, n-ai decît să nu-l primești la tine acasă, nicicum să-l expediezi de la noi ca pe un argat.

— ...ca pe un argat !

— Voi ați căpiat ? rînji bătrîna. L-am zvîrlit eu pe ușă sau a fugit el ca un iepure cu o alică în șezut ? Dezmeticiți-vă !

Spumegă cîteva clipe, zvîrlindu-le priviri nimicitoare, apoi sări de pe scaun ca mușcată de bondar.

— M-am săturat de bîzîit și văicăreală. Întinse mîna : Cheile !

De uimire, plînsul surorilor Algiu încetă instantaneu. Căscară ochii roșii de plîns :

— Care chei ? !

— De la pavilionul lui nenea Iliuță ! Iute că m-am sastisit. La turmă de oi stă bine doar măgarului.

— Pentru ce ai nevoie de chei ?

— Uite-așa, vreau să văd șantanul iscat în casele lui unchiu-meu !

— Aristiță !

— Nici o Aristiță ! Fuga marș, ori le iau eu singură ?

— N-ai să faci asta ! rosti cu glas piițigăiat Zinca.

— Ba pe mîntuirea mea c-o fac ! Urmă agresivă : Nu trei moșnege neputincioase or să mă împiedice și nici măcar un ghimărar curvar care umblă după mîndruțele altora și sparge case de oameni cumsecade.

Zoe suflă palidă de încordare :

— Îți îngădui... iartă-mă, dar îți îngădui cu mult peste ceea ce se cuvine.

— Parcă știți voi ce se cuvine ! Îmi dați ori nu cheile ?

Zizine spuse prima minciună din viața ei :

— Sînt... sînt la chiriaș. Iar celălalt rînd l-am rătăcit după moartea lui papa. Eram atît de tulburate.

Zinca și Zoe o priviră cu admirație. Ce minunat o ticluise ! Nu zău, Zizine are uneori niște spontaneități...

— Așa ? făcu Vernească furioasă. Ei bine, las'că le găsesc eu.

Din doi pași uriași, fu în fața tabernacolului. Deschise ușița de cristal și vîrî mîna înăuntru. Se răsuci triumfătoare agitînd ca pe un clopot colanul zornăitor.

— Lasă-le acolo ! gîfîi Zoe.

— Lasă-le.

Vernească rîse :

— Știi că aveți haz ! După ce m-am opintit să le găsesc ?

— O sun pe Anica !

— Mă doare în spate de șuia aia ! Nu bîzîiți că mă întorc degrab. Drumul îl știu singură.

Se strecură pe ușă, iute șopîrlă. Atît de iute, încît Anica abia avu timp să se ascundă în oficiul de lîngă bucătărie.

Vernească aprinse lampa de pe birou. Se descurca lesne, cunoștea locurile. De cîte ori nu tăifăsuise aici, dinaintea samovarului, cu nenea Iliuță ! Pe bătrînul Algiu îl amuzau răutățile Aristiței — nu se afla în tot tîrgul limbă mai dibace în cleveteală — iar Vernească, abandonată timpuriu de bărbat, se plictisea acasă. În plus, vizitele la nenea Iliuță, jovial și filotim, îi rotunjeau portofelul, acoperindu-i pentru o săptămînă cheltuielile de coșniță. Nu erau de lepădat nici nenumăratele ceaiuri cu mult rom, gustările delicate pe care bătrînul le poruncea aduse în birou. Algiu era gurmand și se dădea în vînt după hors-d'oeuvres-urile rafinate. Nicăieri nu mai mîncase Vernească supă de moluște picantă și delicioasă sau pulpă de lebădă fiartă în șampanie și ienibahar și tăiată

în felioare transparente. Dar drobul de păun stropit cu vinul acela spumos, ușor acidulat, de culoarea topazului...

De poftă, coanei Aristița îi salivară și ochii. Oftă aducerii aminte. În odăi — birou și iatac — mirosea a tutun bun, a piele și a chypre. „Hm, ai văzut fante să nu duhnească a spițerie ? Pînă și ordonanțele au ajuns să dea cu odicolon..."

Pe măsuța volantă din stînga biroului găsi două sticle de Armagnac începute, o alta cu rachiu de Chios, o carafă de cristal în care Vernească reperă, întîi după miros, apoi trăgînd trei-patru gîturi zdravene, mastică.

— Tot spirturi ! bombăni cu o satisfacție ciudată. Dintr-o singură înghițitură, rîndunica e răpusă. Cine ar fi crezut că mamelucul ăsta de Dimitrie e un Casanova ! Ziceai că în afară de flintă și „drepți, răcane !" nu-l taie capul la altceva.

Cînd pătrunse în iatac, un zîmbet unsuros îi lăbărță obrazul. O incita patul mototolit, harababura de dantelă fină care se înfoia spumoasă ca un albuș de ou bine bătut. Savura mai ales cu deliciu panglicile desfăcute iar o bucată de horbotă sfîșiată, la cearceaf, îi aprinse în ochi luciri lubrice.

— Brava ! În patul lui nenea Iliuță... Cum s-ar zice, dumnealui, răposatul-gazdă, nepotelul cu bacanalele și tușa Aristița care veghează la fericirea gușturilor... Da, da... veghez eu să vă fie moale... Și o să-ți fie, nepoate, făgăduință fac !... Sîntem doar în familie...

Bătrîna, mereu neașteptat de sprintenă, se strecură în spatele paravanului. Pe un fond azuriu, gheișe împiedicate, cu ghiozdane în spinare și ochii subțiați de parcă ar fi cercetat mereu către soare, miroseau flori. Inventarie cu un ochi expert ștergarele, săpunul fin „Fleurs de Nice", lavaboul de porțelan, două perii de cap și pieptenul de baga.

„Boscîrțe curățele, cu cheltuială, dar în cumplită neorînduială ! Pesemne că nici Anica nu are îngăduință să-și vîre nasul... Ia te uită !..."

Ochii Vernească străluciră și mulțumire fără seamăn îi învăpăie obrazul gălbinicios. O spelcă de aur cu căpețel de safir, rătăcită în grabă — văzut-a cineva ibovnici să le

ajungă vremea, să nu soarbă din bardaca bucurici nelegiute pînă la cea din urmă lacrimă, mereu nesătui, mereu cu sufletul la gură căci ceasul nu mai e ceas ci minută ? — strălucea pe marginea lavaboului.

Bătrîna o înșfăcă lacomă. Cunoștea podoaba, adusă mărțișor de Iorgu în cel dintîi an al războiului. Alexandrina o purta sub conci, adunînd părul scurt de pe ceafă.

O vîrî în buzunarul adînc, unde-și mai găsiră loc două linguriță de argint și o tabacheră emailată — „ce nu prinde bine la o casă de văduvoaie ?“ — mai zăbovi adulmecînd prin cabinetul de lucru al bătrînului Algiu și unde acesta nu lucrase niciodată.

La o vreme, socotind că a scotocit îndeajuns, deschise fereastra iatacului. Cu coupe-papier-ul de pe biroul fostului prezident de tribunal desprinse la un capăt una din stinghiile jaluzelei de lemn, închise, trase cu grijă perdelele de muselină și suflă în lampă.

— Nu vă mai deranjez ! Îmi iau bastonul și cale sprîncenată, coană Aristiță !

Zoe, Zinca și Zizine, galbene, prăbușite se uitau la ea ca la un strigoi. Cînd bătrîna le întoarse spinarea de muscal, îngăimară într-un glas :

— Cheile !

Vernească rînji. Proteza, slăbită, se deplasă și coana Aristița o puse la loc împingînd-o cu buza inferioară.

— A ! Cheile ! Păi pe alea le păstrează baba suvenir, zînelor ! Pagubă mare nu vă fac și vorba aia, tot nu v-ați spetit cu pomenile la parastasele lui nenea Iliuță.

Se regală cîteva momente constatînd efectul produs de cuvintele ei și adăugă cu o bună dispoziție sarcastică :

— Ascultați povață înțeleaptă ! Dacă poftiți măcar un singur zuluf întreg și nu frunți pleșuve, nu suflați cuvîntel ghinărarului. La mînie, nu-l întrec nici tătarii cei înverșunați... La bună vedere, sau vorba Butculescului, *mes hommages !*

În uliță, Vernească hotărî rîzînd în gușă : „ Am să mănînc un cîrnat cu usturoi. Dar înainte-i trag o cănățuie cu rachie. Mi-au deschis apetitul delicatesurile lui nepotumeu !... Halal să-ți fie, coană Aristiță !“

Capitolul X

Pe malul drept al Dîmboviței, între Podul Mihai Vodă și mănăstirea cu același nume ridicată pe vîrf de gorgan și strînsă în cingătoare înaltă din piatră de codru, șerpuiau scurt, cu convulsii neașteptate, ulicioarele uneia dintre cele mai vechi mahalale ale Bucureștilor. Strada Sapienței, Pacienței, Bateriilor, Dumbravei și Brutus se împleteau cu Ulița Sfinților Apostoli care le reteza de-a curmezișul, dîndu-și suspinul în Calea Rahovei. Aici, pe o palmă de loc, se îmbulzeau ghimirlii mărunte, coșcovite, cu zăvozi răi în curte, arnici roșu agățat în copaci de mărțișor, iar vara, miros iute, atîțător de fleici fripte pe jăratec sub oghial de cimbru. Și tot aici, între muzici de scripcar cu pieptul scobit de oftică, vaiet de fecioară neiubită ori țipăt de liubovnică osîndită pentru necredință, mișuna o lume ciudată, aprigă pe care ipistații o socoteau primejdioasă ocolind-o îndată ce pogora înserarea, iar școliții călătoriți o asemănau acelei cumplite Curți a Miracolelor * care pîngărea Parisul Rigăi Soare.

Străbătînd mahalaua, colonelul Roman cerceta numerele caselor însemnate cu vopsea de-a dreptul pe pieptul coșmeliilor. Se întreba amuzat pe unde s-or ascunde camarazii lui Dobre, cazangiul, umbrele lui fidele. Din curiozitate strict profesională, întoarse de două ori capul. Nu zărise decît chivuțe scociorînd prin lăzi de gunoi, un vidanjor potrivindu-și țigara în hîrtie de gazetă, prunci cu nasuri mînjite...

Guță Ac — de ce ac ? Era subțire ? Avea replică acidă ? Înțepa cu șișul ? — starostele cambriolcurilor și al milogilor din București, personaj respectat în lumea interlopă și chiar printre vardiști — urma să-l aștepte într-o cocioabă de la poalele mănăstirii Mihai Vodă...

Colonelul îi strînse mîna — „maman Roman, trag nădejde că acum, acolo, în livezile de piersici și caiși înfloriți ale Domnului, dormi sau ții capul întors" — cîntărindu-l cu o privire curioasă. Corespunzînd așteptărilor, Guță Ac era zvelt, cam la vreo treizeci și cinci de ani, frumușel, oacheș, mlădiu. Deranja, obosind o viioiciune

* Cartier rău famat din Paris — în secolul al XVIII-lea.

excesivă, o mobilitate de argint viu : ochii, buzele, mâinile, ultima fibră îi zvîcneau, neastîmpărate, întreaga făptură era scuturată de un permanent freamăt.

— Cred că pricep, rîse Roman, de ce ți se spune Guță Ac.

— Eu nu cred.

Avea o voce cultivată, surprinzătoare, bine timbrată.

„Extraordinar ! Ăsta îl bate pe Battistini, domnule ! A ratat o carieră unică la Scala din Milano !"

— De ce ?

— Nu-mi zice Ac ori Spelcă fiin' că-s ciine ogar.

— Dar ?

— Smulg potcoavele cu bold de pălărie. O spun verde, nu mi-e teamă. Eu ți-s de trebuință dumitale și nu dumneatale mie. Umblați după pradă mai de soi decît niscai șuleri.

— De unde știi ?

Pungașul rîse scurt.

— Știu. Și acum sloboade-te, coane ! Care ți-e dorul ori oftatul ? Dăm gaură ?

Colonelul Roman îl cercetă dintr-o parte, subțiind ochiul cu privire mai slabă. Și-ar fi pus monoclul, dar nu trebuia să fii un psiholog fin ca să intuiești genul de observații pe care l-ar fi generat amănuntul, aici, în parohia lui Spelcă. Îl surprindea contrastul dintre vocea armonioasă și limbajul de șut, îl amuza decorul. Alături de obiecte caracteristice, de mahala, răsăreau în chip neașteptat, șocînd ca un nufăr proaspăt ițit într-o pubelă, mobile de preț, piese scumpe, „fleacuri" rafinate. De pildă în blidarul rudimentar sălășluiau dimpreună bibelouri de Obor sau cumpărate de la Moși și un Gallé elegant, pe laița îmbrăcată cu o scoarță părea uitată o Biblie rară în vestmînt de argint, în bahut-ul florentin unicat, cum nu se aflau poate zece în toată țara, împărăteasa un cocoș pușculiță uriaș, strident vopsit.

— Manglite, desluși scurt Guță Ac, urmărind privirea colonelului.

Roman surîse amuzat :

— Citești în stele ?

— Nici măcar în gazete. Îs neșcolit, coane, semnez cu degetul.

— Păcat...

— De ce ? Dacă se iscă ceva mai cu chichirez în lume, aflu oricum sau vin alții să mi-o toarne. De-o pildă dumneata...

— Eu n-am venit să te informez.

— Știu. Ți-i de trebuință mandea.

— Nu te înșeli. Uite... Roman ezită o clipă negăsind apelativul potrivit. Se hotărî : Uite, domnule Guță, trăim momente grele, zile în care se hotărăște soarta războiului...

Se întrerupse, ciupindu-și ușor buza de jos. Cuvintele i se păreau searbăde, situația — dintr-odată ilară, și se întrebă dacă nu cumva el, Roman, și-a pierdut bunul simț. Să faci declarații patriodarde unui pungaș, să-i vorbești despre neam, tron și dinastie era absurd, smintit, de un ridicol monumental. Simți privirea ațintită a gaborului și, oftînd imperceptibil, continuă :

— M-am gîndit că în aceste împrejurări dumneata ne-ai putea fi de mare folos. Completă flatîndu-l : Mai mare decît îți închipui.

— Ia te uită ! rîse Guță Ac. Ajunsei și ziua aia să strige sticleții la mine S.O.S. !

— Nu sînt sticlete.

— Dar ?

— Ofițer. Un ofițer cu îndeletniciri mai... speciale să zicem.

— Aha ! ginitor. Tot nu plivim în aceeași jumătate de București. Cum de m-ați luat în telescop ?

— Ești un om inteligent, cu o mare influență asupra... prietenilor dumitale.

— Zi-le șuleri, și intri în gară. Hai s-o luăm pe scurtătură, coane ! Dacă am priceput bine, ți-s de trebuință lumea șuților și căpetenia... De ce ?

— Ne aflăm sub ocupație, orice om poate fi util, atunci cînd străduința lui se alătură unui efort general.

— Și ce să facem ? Să vămuim șoacății ?

Roman îl privi lung :

— Și asta.

— Și mai ce ?

Colonelul se lăsă pe spătarul în formă de trifoi. Scoase cutia de țigări. Spelcă îi făcu semn să aștepte. Întinse mîna și dibui în blidar un pachet de țigări auriu.

— Ia d-acilea, cu fumegante egiptene. Nu fac macedoniile de fotografia matale.

Roman rîse încetișor, mirosi cu plăcere țigareta.

— Le știu. Sînt excelente.

— Te cred. Am ciordit un sac de la maiorul ăla neamț care stă acum în casa Lahovary. După cum vezi, coane, gînd la gînd cu bucurie.

— Mă bucur că ne înțelegem.

— Vasăzică dăm cu palma în cotețele Fritzilor. După ce marfă ?

— Oricare. Furați tot ce vă cade în mînă : bani, țigări, stilouri, uniforme, chipie, alimente, ceasornice, așternutul, cizmele din picioare, patul de sub ei. Umbra și surîsul...

Dintîi, hoțul îl măsură năuc apoi o scînteie de lumină îi fulgeră privirea. Fluieră lung :

— S-a aprins semaforul, boierule ! Nu boscîrțele te interesează, ci viața amărăluță !

— Ai priceput. Viață amărăluță, șicane cu orice chip. Un cerșetor pisălog și respingător care se ține de poalele lor, un flașnetar care nu-i lasă să doarmă, sonerii care țiuie în miez de noapte, șoareci, șobolani și ploșnițe care le invadează casele, lăzi cu gunoaie răsturnate în prag, fire telefonice tăiate, lemne și cărbuni uzi în pivniță, pîntecăraie, boli lumești, tot ce vă trece prin minte, cît de mult, mereu, sistematic. Orice, numai să turbeze, zilele, nopțile să le devină imposibile !

— Ușurel, coane ! spuse rîzînd Spelcă. Le-am priceput pe toate, nu și trebușoara cu pîntecăraia și bolile lumești. Cum o întoarcem aici ?

— Nu ți-e străină tagma cerșetorilor, nu ți-s străine nici cocotele de pe Cheiul Dîmboviței și din Crucea de Piatră.

— Surori ! Și ?

Roman zîmbi.

— Ți-ar fi greu de pildă să-l povățuiești pe Fane Orbul — orb fie vorba între noi — ca atunci cînd cutreieră localurile încercînd să-și vîndă șoricelii de catifea să dea o raită și pe la bucătărie ? Cît scociorăște șeful prin oale să-i mînjească blidul de milog, amicul n-are decît să arunce un pumn cu praf de curățenie în cazanul cu merinde de pe plită.

Guță Ac fluieră din nou admirativ :

— Ai ceva glagorie, neamule, să nu-ți fie de deochi !

— Așa și așa, concedă surîzînd Roman. În chestiunea cealaltă, e și mai simplu. N-ai decît să vorbești cu patroanele de la *Papagalul Roșu* și *Acasă, la mămica,* respectiv madamele Margareta și Eleonora. Astea-s bordelurile preferate de nemți. Cînd vin în petrecere, să le paseze doar „atinsele". Îți pot oferi cîteva nume : Nuța portjartier, Iapa, Contesa, Mili buric, Gigeta...

Spelcă rîse dînd din cap :

— Ai o inimă, să tai geamuri cu ea ! Mili, Gigeta, Iapa... Crupă și gogire să umpli toată nemțimea... Da' dacă le știi pe de-a rostul, de ce nu le iei dumneatale la o parolă ?

Colonelul își răsuci palma deschisă, într-un gest de neputință :

— Ți-am explicat ! Te bucuri de o influență pe care noi nu o avem.

— Las-o baltă, jupîne ! M-ai periat îndeajuns, nu mai trebuie să-mi faci și zulufi. Drotu-i bun, pînă nu te arde...

— Mai e o problemă, îl întrerupse Roman. Oamenii dumitale, „șuleri" ori de bogdaproste, mișună pretutindeni : pe stradă, în birturi, prăvălii, la gară, în biserici și cimitire. Roagă-i să deschidă bine ochii și urechile. Orice informație e prețioasă, oricît de măruntă.

Spelcă își înfipse mîinile în șoldurile înguste :

— Da ce-ți închipui matale, coane, că șuții din meleag, alde Nicu tramvaistul, Zulă Mormînt, Sile Barosanu. Nae Picior mic, Gore Pîrț ori Ghiță Recreație — îi lipsesc trei dinți la streașina de sus — or fi niscai Sorboniști ? Că pricep nemțeasca ? ! Poa' să dea din urechi pînă în cea zi, că tot păsărească aud.

— Pesemne n-am fost îndeajuns de deslușit, spuse colonelul. Nu trebuie să vorbești germana ca să poți culege unele informații : de exemplu să numeri cîte trenuri militare pleacă din Gara de Nord, cîte vagoane de muniții... Cînd e vorba de transporturi speciale, peroanele sînt deșertate, civilii alungați. De ologi, schilozi, mosnegi cu mîna întinsă nu țin seamă, socotindu-i orbi și neghiobi. Și iar nu trebuie să le pricepi graiul ca să te uiți în farfuriile cu mîncare din popote, să vezi soiul de

merinde și să-ți dai seama în ce măsură sînt mulțumiți ori nemulțumiți ofițerii și ostașii. Ori să-l tragi de limbă pe bucătar — de obicei român — sau doar să reții ce discută cu ajutoarele lui. Bineînțeles, atît dumneata cît și oamenii care te vor ajuta, veți fi răsplătiți. Iată deocamdată o arvună, pentru primele cheltuieli.

Guță Ac se uită la teșchereaua de pînză cenușie care părea ticsită. O expedie cu un bobîrnac puternic în fața colonelului.

— Ia talerii, căci nu-mi fac trebuință, ține-i pentru alții, mai neprocopsiți.

Colonelul îl privi derutat :

— Ce trebuie să înțeleg ?

— Taman ce-ți zisei. Ni-s de prisos, mai cu seamă că ne vom răsplăti pe săturate din lipscănia cu șoacății. Doar două ceasornice babane ciordite într-o zi, și dacă mai ține halimaua lui Wilhelm șase luni, la zi de pace sîntem toți chiaburi.

— Mda, surîse Roman. E o socoteală...

— Mai e una ! Bănui că sticleții ne cunosc învoiala. Altfel greu de răzbit cu două rînduri de vardiști în spinare : și-ai noștri și ai nemților.

— Se înțelege de la sine că poliția va fi avertizată.

Guță Ac îl scoase în uliță. Își plimbă privirea peste curțile năpădite de verdeață și-i strecură printre dinți, avînd grijă să păstreze expresia jovială a gazdei care-și ia rămas bun :

— Ai trei ginitori pe urme, coane. Te-au adus pînă aici și bag de seamă că încă nu s-au plictisit. Zi o vorbă și te spăl de umbre.

Roman cercetă surprins împrejurimile. Hoțul avea categoric ochi de linx.

— Mulțumesc, dar nu e nevoie. Lasă-i în pace, îmi sînt... prieteni.

Speleă ridică din umeri :

— Cum ți-i voia și nevoia. Una să ții minte ! Cînd oi fi la ananghie, vino la Guță Ac ca la tetea. S-auzim de bine.

Roman își scoase mănușile și aprinse o țigară ferind flacăra chibritului. Un vînt, subțire ață, tăia Bucureștii în felii.

„Mai ai de învățat, mon colonel !"
Și se simțea ciudat de liniștit.

*

„Domnule general,
Vă aducem la cunoștință, că în urma unui schimb de mesagii cu Bucureștiul, Consiliul de coroană a respins cererea dumneavoastră privind transferul colonelului de informațiuni Roman în Moldova, prezența domniei sale fiind indispensabilă pe teritoriul ocupat. Cu stimă..."
Averescu mototoli furios hîrtia. O ținu cîteva clipe strînsă în pumn, apoi dădu drumul ghemotocului pe birou. Aprinse una din rarele țigarete pe care și le îngăduia — una la patru, cinci și chiar șase zile — și o puse pe marginea scrumierei. Tutunul îi făcea rău, și în general nu trăgea mai mult de trei fumuri, lăsînd țigareta să se consume singură.
„În orice caz, au lucrat repede. Nu-s nici trei zile de cînd am discutat cu Dabija..." reflectă uitîndu-se gînditor la harta ciopîrțită a României. Fuseseră folosiți desigur porumbei călători. Slavă Domnului, în debandada plecării, cel puțin păsările acestea atît de prețioase nu fuseseră uitate. În 1914, cînd nemții invadaseră Belgia, serviciul de contrainformații ordonase uciderea a 30 000 de porumbei pentru a nu putea fi folosiți de nemți. Acum, în Anglia existau peste 6 000 de asemenea „poștași". Porumbeii se dovediseră cei mai rapizi, siguri și fideli curieri. În timpul luptelor de la Oituz, unul din ei rănit, aproape pe moarte, s-a tîrît două zile pentru a ajunge la porumbar, aducînd un mesaj de importanță capitală.
Da, iuți, incoruptibili, mai siguri decît cîinii. Istorisea de pildă Berthelot, cîtă bătaie de cap pricinuise spionajului aliat cîinele ciobănesc prusac Fritz. Uneori trecea linia frontului și de două-trei ori pe zi purtînd comunicările agenților germani. S-a lăsat pînă la urmă capturat, cedînd farmecelor unei domnișoare, cățelușa Rosi, care îi fusese scoasă în cale...
Tot datorită unei muieri puseseră mîna și pe Schneider, tipul ăla cu fantezie nărăvașă... Făcea o incizie în pîntecele unui pește viu unde își vîra mesajul, apoi îl

slobozea în rîu. Peștele era ulterior pescuit în perimetrul pozițiilor nemțești...

„Fleacuri ! se smulse din visare Averescu. Problema e ce fac cu Dabija... Hm ! Mi-e teamă că va trebui să ne descurcăm singuri...“

Strivi țigara și ridicînd receptorul ceru centralistului legătura cu N.

*

— Mai avem exact douăzeci și două de ore, trei minute și unsprezece secunde, pînă la expirarea termenului.

Maiorul Gogu Roșianu își pendulă ostentativ ceasornicul, ținîndu-l de capătul lanțului.

— Și ? întrebă posac Alexandru Ioanid.

— Ce-i recităm ăluia ?

— „Cîinele soldatului“.

— Mă rog... Cum zici dumneata, nene...

Valeriu Teodorini se bătu ușor cu pumnul peste gură.

— Oricum, bag de seamă că ești bine dispus.

Roșianu se strîmbă plictisit :

— Ți-am explicat, mon cher, că asta-i fizionomia mea, că-i rezbel ori bătaie de flori la șosea. Mai am o nelămurire : îi spunem lui Dabija că a încercat cineva să ne smulgă potcoavele ?

Teodorini împinse scrumiera spre capătul mesei.

— Este de datoria noastră să-l informăm. În orice caz, a mea.

— În locul tău, interveni Ioanid, mi-aș vedea de treabă. Ai văzut ce s-a întîmplat cu sertarul lui Roșianu. Nu ghicesc deloc ce ai realiza povestindu-i lui Dabija că era să sări în aer. Sîntem destul de mari ca să ne purtăm singuri de grijă.

Roșianu își deschise bumbul de la tunică. Trase de guler încercînd parcă să-l lărgească.

— Scuză-mă, iubitule, dar raționamentul matale nu-i faimos. Balaurul află oricum de explozie. E genul de amănunt pe care nu-l poți ascunde în buzunarul de la vestă.

— Natural, spuse Teodorini. Casa-i ferfeniță iar pe uliță, pelerinaj de tîrgoveți, gură-cască și n-am ce face,

care vin să vadă ravagiile produse de bombă la acareturile madamei Tulnic.

Ioanid ridică din umeri.

— La urma urmelor, vă priveşte. Eu unul...

Nu continuă. El unul ştia ce are de făcut. N-avea să-i povestească nici lui Dabija, nici altcuiva că se atentase la viaţa lui. Stiletul, înfăşurat în hîrtie subţire, de mătase, îl ascunsese pe fundul lăzii de campanie.

— Cînd se întoarce Dabija ? întrebă Roşianu.

Teodorini se uită instinctiv pe calendarul de birou.

— Mîine. Au telefonat de la Cartier.

— Trebuia să vină azi, observă Ioanid.

— L-au reţinut probabil din cauza incendiului de la Plopiţa. Îţi dai seama, două hangare distruse şi cinci dirijabile făcute arşice.

Roşianu căscă ochii :

— Ce vorbeşti, dom'le ! Asta-i sabotaj, clarisim !

— Nu zic nu, rosti doctoral Ioanid, însă nici un accident nu-i exclus. Cunosc tipul de aparate. Sînt umplute cu hidrogen care e uşor inflamabil. De ajuns o mică scurgere de gaz şi...

Scoase un şuerat caracteristic, sugerînd explozia.

— N-au păţit tot aşa şi nemţii pe aerodromul din Alhorn ? Şi n-a fost diversiune...

— Aici te înşeli, interveni Teodorini. Isprava aparţine unei echipe de agenţi belgieni. Nemţii au pus mîna pe un bătrîn invalid care se balada cam mult în jurul aeroportului. Au început să-l scotocească şi i-au găsit în proteză „raportul" băieţilor despre îndeplinirea misiunii. O compunere în toată regula, cu lux de amănunte.

Gogu Roşianu se ridică plictisit :

— Dobitocii ! Le-a fost teamă că explozia nu s-a auzit destul de departe ? !

— Pesemne.

Căpitanul Ioanid închise cu zgomot încuietoarea metalică a servietei, apoi ţacticos cureluşele de piele.

— Ce faceţi ?

— Nu vezi ? se hlizi Roşianu. Ne plimbăm cu bicicleta.

— Hm, părerea mea e că în timp ce daţi din picioare să reflectaţi şi la raportul de mîine. Am onoarea să vă salut.

Teodorini se uită lung în urma lui. Declară gînditor :

— Nu există decît două posibilităţi : biroul ţi l-a scotocit o persoană străină, aceeaşi care a încercat ulterior să ne lichideze, sau...

— Sau ?

Teodorini îl cercetă cu o privire concentrată :

— Sau ţi l-ai „aranjat" singur ca să creezi probleme. Eu ori Ioanid te deranjăm într-un fel, şi în ipoteza asta ai încercat să te debarasezi de noi.

Roşianu se holbă perplex :

— Ai căpiat ? !

— Nu încă, zîmbi silnic Teodorini. Oferă-mi dumneata altă variantă !

— De ce să-ţi ofer ? se bîlbîi vînăt de furie Gogu Roşianu. N-ai decît să ţi le născoceşti singur. În viaţa mea n-am auzit asemenea aberaţie ! Vasăzică întîi îmi sulemenesc biroul ca să-l scot din ţîţîni pe Dabija, de parcă eu aş naviga în altă barcă — şi pe urmă, stînd cu dumneata de vorbă îmi trimit alter-ego-ul în ogradă ca să-mi azvîrle tot mie o bombă în ţeastă. Du-te, domnule, şi fă-ţi Wassermanul, mă îngrijorezi !

Trase ostentativ de poalele tunicii şi îşi puse chipiul.

Teodorini continuă să surîdă la fel de liniştit :

— De ce un alter-ego şi nu un complice ? Argumentul e lipsit de relevanţă.

— I-auzi ! Adică îl plătesc pe unul să mă achite numai aşa, fiindcă tînjesc să mă înfăţişez Celui Veşnic de mînă cu dumneata ?

— Poate că persoana a făcut exces de zel, erorile nu-s excluse. Sau, şi mai probabil, s-a gîndit să scape cu ocazia asta şi de tine.

Gogu Roşianu îşi trimise cu un bobîrnac chipiul pe ceafă.

— Foarte interesantă ipoteza, mon cher, şi-ţi făgăduiesc c-o să cuget la ea pe îndelete. Mi se pare însă că există un punct nevralgic. E valabilă nu numai pentru subsemnatul. Adicătelea de ce individul care a tras cu praştia n-ar fi amicul matale ?

Teodorini își ciupi ușor vîrful nasului, apoi degetele îi alunecară spre bărbie, replică pe un ton categoric :

— Pentru că eu știu că necunoscutul nu e complicele meu.

— Halal logică ! Auzi, nene ! Cine te-a făcut pe dumneata ofițer de contrainformații era beat mort sau pocnit cu o cărămidă în cap. Dacă stau și mă gîndesc, în fond n-ai nici o vină.

— Am susținut aceeași teorie, acum cîteva clipe. Nu văd de ce te enervezi.

Gogu Roșianu dădu din mînă edificat :

— Adio și n-am parole !

Teodorini îl urmări pe fereastră. Surîsul înghesuit între colțurile buzelor sărace nu-i părăsea obrazul. Cînd silueta bondoacă a lui Roșianu pieri, înghițită de ulița strîmbă, se întoarse la masa de lucru. Scoase din buzunar un pachețel minuscul. Despături atent hîrtia de mătase și privi cu atenție bobițele negre-argintii. Erau două. Dizolvate în apă, dădeau o cerneală simpatică.

„Collargol ! Cum naiba or fi ajuns aici ?... Dar mai ales, cine le-a rătăcit ?...“

*

Un rînjet untdelemniu lăbărța trăsăturile coanei Aristița Vernească. Semăna acum — iacăt-o în lumina firavă a dimineții de făurar — cu un bulibașă ticăloșit în fărădelegi, cu madamele sulemenite de pe cheiurile cele spurcate ale Dîmboviței. Răsăreau dinaintea portițelor străjuite de fănăraș stacojiu la ceasul cînd luceafărul deschide ochi albastru, ademenind mușterii puicuțelor despuiate din salonul cu oglindă scorojită, persiene uzate și foteluri cîrmîzii tari tapițate cu păr de cal.

Sub cîrpa udă, tăvălită prin cenușă, straiul de argint al Prea Curatei dobîndea o lucoare caldă. Frecînd cu nădejde, bătrîna chicotea — ziceai că behăie — chibzuind la cele ce ascundeau hăinuța icoanei. O aflase de mult, cînd vrînd s-o curețe mai destoinic, desprinsese vestmîntul din țintișoare. Rămăsese cu bucata de lemn în mînă, holbînd ochi cît blidele la muierea zugrăvită aproape goală,

în fustișoară scurtă de baletistă. Spurcase pictorul desfrînat și păgîn, dar la o urmă începuse să rîdă. Încopciase din nou icoana și se veselea nespus mai cu seamă cînd îi poposea în case părintele Ștefanache cu botezul.

Ridică ochii spre pendula înaltă care străjuia blidarul vienez și se miră în gura mare :

— Unsprezece ceasuri ! Teribil mai fuge vremea ! Acum erau abia nouă... mai ieri a fost duminică, ne aflăm în zi de vineri...

Obișunuia să vorbească singură, deprindere veche căpătată din anii tinereții și care amarnic îl mai vîra în toate năbădăile pe Grigore. Tot pereților vorbea și tatăsău, cuconu Tase, după cum tot dumnealui, în asfințitul vieții ajunsese cu spaimă de calendar. Fusese om ciudat, cu hachițe cît să saturi un azil de bătrîne, altfel croit decît frate-său. Nenea Iliuță, bucuria tîrgului — de ajuns să-l vezi și răsărea soarele ori irmilicul lunii — numai voie bună și risipă, și drag de viață ocolea casele lui frate-său. Se vedeau rar, la înmormîntări și atunci Ilie avea grijă să-și încrucișeze degetele spre a alunga piaza rea. Tase îl căuta însă cu dinadinsul, și mai cu seamă la tribunal, unde Iliuță, ca să nu intre în gura aprozilor, era silit să-l primească în cabinetul înalt, tapetat cu mătase vișinie.

Aristița îi moștenise cărpănoșenia și cugetul neguros, îi pricepuse inima închisă semenilor, căci simțea la fel. Nu îndrăgise pe nimeni într-o viață, nici măcar pe Grigore. Îl luase doar „ca să-și facă rîndul". De înțeles însă, se înțelegea cu nenea Iliuță.

Gemînd, cu durere aprigă în mădularele grele, Verneasca își trase pe umeri o manteluță veche căptușită cu biber. Era frig și umed în iatac — celelalte odăi le ținea încuiate încă dinainte de război spre a se descotorosi de slugi „vrăjmași cu simbrie și pîntece de iapă" — apa din carafă prinsese pojghiță subțire de gheață.

Chibzuind la ceasul dejunului, bătrîna începu să scociorască în rafturile blidarului.

„Merindeață de calic !", oftă dibuind doi cartofi copți, cu pielea zbîrcită, rămași din ajun, o lingură de jumări

— noroc cu parastasul Corneliei, tot au și ăștia un bun în neam, mor ca mușteleː — și o jumătate de ceapă. Rămase cu solnița în mînă, răsucind urechea teafără spre curte. Cineva zgîlțîna porțile cu nădejde și lipsă de răbdare.

— Ho ! că le dărîmi ! urlă mînioasă.

Zvîrli un ștergar peste bucate, cercetă odaia dintr-o privire și ieși în coridorul întunecat, tubular ca un burlan.

— Sărut mîinile, doamnă Vernescu.

Bătrîna rămase pironită în prag, uluită de politețea onctuoasă a glasului. Ai fi zis că altcineva îi zdruncinase porțile.

— Vă rog să-mi scuzați ăăă... impetuozitatea ! Mareș surise fermecător. Am avut impresia că nu auziți.

— Poți fi încredințat, mîrîi Vernească, dar tot nu-i rezon să-mi dărîmi casa. Intră, te cunosc...

Mareș încercă să pară plăcut surprins.

— N-aș fi îndrăznit să-mi închipui că v-am atras atenția. Sînt încîntat.

— Lasă mofturile că nu te prind ! Ești chiriașul Algiencelor.

— Adevărat... Cum însă n-am avut plăcerea să vă fiu prezentat...

— Cînd mă interesează pe mine cineva, n-am nevoie de carte de vizită, nici de introduceri speciale. Stai jos... Nu în ăla că-i desfundat. Deajuns că ai tăbărît pe porți, baremi lemnele să rămînă întregi.

Mareș o urmărea cu interes, ascunzîndu-și zîmbetul. Bătrîna îl amuza copios și-i stîrnea curiozitatea. Își roti ochii prin încăpere, fără a avea aerul că inventariază. Tatacul era trist, fiecare ungher aromea bătrînețe. Fotografiile sepia de pe pereți, chilimul cu culorile stinse, hapurile de pe gheridon, cauciucul roșu, impudic al clistirului care se zărea după paravan.

Coana Aristița întrebă brusc :

— Ce ai în paporniță ?

Mareș i-o întinse, zîmbind mereu :

— O mică provizie de alimente... Vremurile strîmbă canoanele. Altădată se venea cu flori...

— N-am păscut niciodată ! Ai chibzuit bine, fiule. Nu știu ce gînduri te-au mînat în bătătura mea, dar mi-s pe jumătate cîștigată. Ia zi, ce vrei ? De casă n-ai nevoie, stai la tutele alea, tînără nu-s să-ți pese ce culoare țin la camizol, bani n-am !

Mareș începu să rîdă :

— Poate că aveți și nu știți.

— Aici te înșeli, căci buzunările mi le-am cunoscut bine dintotdeauna. Iar cînd le osîndește crivățul, țîi socoată și de o băncuță.

Totuși ochii îi scăpărau, îl cerceta lacomă cu gura ușor întredeschisă.

— Stimată doamnă, începu Mareș șovăitor, simulînd că s-ar simți stînjenit, trăim timpuri aspre...

— Pe acestea le cunosc, căci avan le mai îndur. Dă-mi novele...

Bărbatul făcu un gest cu mîna, vezi Doamne, intenționase s-o menajeze, dar dacă doamna Vernescu gîndea altfel, cu atît mai bine...

— Vă explicam că nu mi-aș fi permis niciodată să vă fac o propunere, socotită altădată drept jignitoare. Din cîte sînt informat, posedați o interesantă colecție de monede. Dacă sînteți dispusă să vă despărțiți de ea, urmează să fixați prețul și vă stau la dispoziție.

Coana Aristița își țuguie buzele, cîntărindu-l lung, ca un prețăluitor :

— Cine te-a informat ?

— Domnișoarele Algiu. Nădăjduiesc să n-o considerați drept indiscreție.

Bătrîna sălță din umeri cu dispreț :

— Nu există indiscreții într-o urbe unde toată lumea știe de cîte ori în zi ieși la privată și cît de vrednic se dovedește în iatac fiecare purtător de nădragi.

— Aveți un mod de a vă exprima foarte direct, rîse Mareș.

— N-am alcătuit stihuri nici la douăzeci de ani. Alta, fătul meu ! Cine-i nababul ăla de-i arde acum să-și vîre paralele într-un săculete de tinichele ?

— Un colonel rus, încartiruit la Bacău, colecționar pasionat.

— Ihî, făcu bătrîna ridicîndu-se anevoie.

Deschise șifonierul cu oglindă pleznită. Încăperea se umplu cu o miasmă iute dulceagă. Mirosea a paciuli, levănțică, straie vechi neaerisite, sudoare mocnită, rufă mușcată de rugină.

Bătrîna deșertă o veche pungă de tutun împrăștiind monedele pe mescioară, dinaintea negustorului. Mareș le aprecie dintr-o privire, le pipăi simulînd interesul. Erau fără valoare, piese obișnuite strînse fără nici un discernămînt, firește de către un novice. Coana Aristița îl urmărea sarcastică :

— Strașnice, fiule, așa-i ? Mahmudele, icusari, napoleoni austrieci și alte năzbîtii de pe vremea lui tata Traian.

Cu o mișcare bruscă le mătură furioasă de pe masă. Monedele se rostogoliră cu zgomot prin unghere.

— Eu nu mă pricep, se scuză Mareș surprins de violența gestului. Nu văd însă de ce nu le-am arăta clientului. Au fost nenumărate cazuri, cînd piese considerate total lipsite de valoare s-au dovedit de preț. De aceea există experți...

— Înaintea lor a existat bărbatu-meu, domnule ! A știut ce vinde și ce toacă, iar Algiencele, cît îs de netoate, n-au uitat-o. Prostul are ținere de minte...

Striga dezlănțuită, mînioasă peste măsură, și Mareș schiță intenția de a se retrage. Se ridică în mîini pe brațele jețului. Glasul, bubuit de tunet, al Verneascăi îl opri. Rămase sprijinit în palme, cu genunchii îndoiți.

— Ci stai locului ! M-ai deranjarisit, dator mi-ești deslușire. Cu ce gînd tainic mi-ai bătut la porți, bogasierule ?

Mareș se lăsă moale pe spătarul fotoliului. Vernească era nebună, fără îndoială, dar cu minte vicleană, suplă, iute șopîrlă.

„Vrea să mă enerveze. Ei bine..." Zîmbi larg :

— Și dacă nu vreau să vă spun ? În definitiv — bag de seamă că ăsta-i limbajul care vă convine — eram dispus să vă fac o pomană. Nu cine știe ce, rînji. Vreo cincișase mii. Am deghizat-o într-o ofertă onorabilă. De ce ? Nu știu. M-am trezit peste noapte milostivul Samarithean. V-am observat adulmecînd plita surorilor Algiu, bătînd cimitirul la înmormîntări și parastase. Două-trei cere-

monii dintr-acestea pe săptămînă și v-ați asigurat menu-ul zilnic.

— M-ai spionat, vasăzică ! răcni bătîrna.

Mareș, calm, își aprinse un trabuc fără să ceară permisiunea. Replică liniștit :

— Am făcut exact ceea ce faceți dumneavoastră de cel puțin cinci decenii în acest tîrg.

Coana Aristița, vînătă, mugi :

— Nu-ți îngădui, telalule ! Eu mi-s vlăstar de boieri pămînteni. Cînd muică-ta și strămuică-ta țesălau vacile stăpînului, moșii mei hotărau soarta țării. Porți ciubote dar călciiele ți-s crăpate. Țarina și lutul de la bordeiul lui tac'tu ! Neam de neamul meu n-a coborît din trăsură...

Mareș o întrerupse insolent :

— Erau birjari ?

Coana Aristița ridică pumnii, gata să tabere asupra lui Mareș :

— Afară ! Ieși afară, golanule !

Mareș își potrivi cușma pînă în dreptul urechilor surîzînd. Își mișca buzele și obrajii de parcă și-ar fi clătit gura cu o băutură delicioasă. Arăta spre monedele risipite pe covor :

— Aveam intenția să vă ofer pe... „mahmudelele și icușarii" dumneavoastră cinci mii de lei... Ce ziceți, facem tîrgul ?

Vernească îi zvîrli o căutătură galbenă și negustorul urmă degajat :

— Mi-ar conveni un răspuns imediat. Din cîte am auzit, intrarea în casa domnișoarelor Algiu vă este formal interzisă, iar eu mîine plec la Bacău... Aștept, stimată doamnă.

Bătrîna gîfîi. Nu-i trecuse mînia. Dar peste ifosele de boieroaică, pe care le trăia autentic, peste deprinderea veche de a stăpîni și înspăimînta neamuri, bărbat, cunoștințe, o urbe, împărăția lăcomia. Ochii plini de otravă salivau. Gemu :

— Ce vreai de la mine, ticălosule ?

Dar vocea răgușită nu mai avea vlagă. Mareș, surîzător, se așeză din nou. Picior peste picior, gentil, afabil,

ca într-un salon plin de dame grațioase, îmbrăcate în toalete de bal.

— Așa, coană Aristiță ! Acum putem discuta.

În ograda pustiită de frig, ciori hămesite ciuguleau liniștea.

Capitolul XI

Trîntit leneș în fotoliul baroc, colonelul Hentsch privea gînditor fotografia înrămată a lui Ferdinand de Coburg, țarul bulgarilor. Trăsăturile moi, vag orientale ale neamțului erau animate de un surîs îngăduitor. De cealaltă parte a biroului, domnul Quintescu, elegant și scrobit, își stăpînea greu iritarea. Colonelul îi auzea respirația precipitată, înregistra calm scîrțîitul scaunului care îndura gemînd nerăbdarea fostului ministru și continua să privească figura țarului. Era o poză caracteristică, la fel și ipostaza arborată. În costum de suveran spaniol, din catifea neagră cu butoni de aur și un clăbuc de dantelă Frivolité, ținea o mînă în șold, iar cealaltă rezemată într-o spadă splendidă. Pe degetele cu unghii lungi, abundau pietrele prețioase, în urechea stîngă strălucea un cercel. Sub ochii de viezure nasul exagerat de mare, cărnos, săltat trufaș trăda pofte nedomolite, dorință pătimașă, patologică de putere. Grand seigneur pînă la decadență, era iubitor de arte, causerie fină și arlechinade, fiind el însuși dealtfel, în viață un excelent actor.

„Ce-o fi contemplînd atîta poza aia ?" se întreba domnul Quintescu gata să explodeze.

Hentsch împinse în sfîrșit rama înzorzonată spre marginea mesei. Comentă surîzînd :

— Am primit-o azi de dimineață, în semn de omagiu și prețuire.

— I-au ajuns probabil la urechi, ricană Quintescu, ultimele și răsunătoarele dumneavoastră succese.

— Așa mi-am închipuit și eu. În orice caz ipoteza nu-i exclusă. Îi întinse peste masă cutia cu trabuce. De fapt ce vă supără ?

— Ce mă supără ? ! Asta-i culmea ! explodă Quintescu. Au trecut trei săptămîni de cînd Porta a plecat în Moldova și n-avem nici o veste pozitivă.

— Activitatea unui agent de contrainformații presupune calm, răbdare și oportunitate. Impetuozitatea nu-i cea mai prețioasă însușire într-o astfel de muncă. Mai țineți seama și de faptul că Porta acționează pe teren inamic, unde nu poate miza pe aproape nici un ajutor.

Quintescu sări disprețuitor din umeri :

— La naiba, inamic ! Voi acționați aici, pe teritoriu ocupat...

— Ceea ce se cheamă tot vrăjmaș, zîmbi liniștit Hentsch. Sentimentele dumneavoastră progermane, pentru care vă felicit și pentru care vă sîntem recunoscători, vă împiedică să sesizați realitatea. Sîntem categoric detestați, simpatia românilor îndreptîndu-se de secole — fapt binecunoscut — spre Franța.

— *La foule !* Nu plebea face destinul unei țări. Românii sînt neghiobi, nu-și cunosc interesele.

— Probabil că dumneavoastră n-ați știut să le explicați îndeajuns de bine.

O spusese ușor, fără nuanțe, privindu-l pe sub gene.

— Explicații ! se enervă domnul Quintescu. Cînd îți flinta în mînă, n-ai nevoie să te justifici nici dinaintea lui Dumnezeu Tatăl.

— Adevărat, Isus n-avea decît bici... Să lăsăm parabolele, domnule Quintescu. Cu o pușcă sau o mie, e greu de luptat împotriva a douăsprezece milioane de oameni, care nutresc o singură dorință și știu să se bată pentru ea : să scape de noi, boșii...

— Scuzați-mă, colonele, îl întrerupse Quintescu. Douăsprezece milioane sîntem cu toții, dintre care o bună parte se află aici, în teritoriul ocupat.

— Ceea ce nu-i face mai puțin primejdioși. Nu pomenesc de actele de sabotaj zilnice : în uzine și fabrici efortul nostru de război este în permanență subminat,

trenuri și vase germane sar în aer ca petardele, ofițeri și ostași nemți mor la fiece colț de stradă. De circa o săptămînă, s-a declanșat un nou război, al nervilor, perfid și tenace, la care presupun că e antrenată toată populația.

Domnul Quintescu îl cercetă surprins. Luă mecanic un trabuc și scoase din veston forfecelul. Îi tăie atent capătul.

— Habar n-am la ce vă referiți.

— Înseamnă că ați avut noroc, rîse scurt Hentsch, dacă n-ați băgat de seamă că viața în Bucureștiul ocupat a devenit pentru nemți și prietenii lor un iad. Mijloacele la care se recurge sînt neașteptate, aș zice absurde și ilare, dar extrem de eficace. Scopul : să ni se creeze o stare de nervi permanentă, să fim sistematic persecutați, să ne pierdem somnul, răbdarea, timpul. Făcînd bilanțul unei săptămîni de „tratament", n-aș zice că românii dumneavoastră sînt tocmai proști...

— Tot nu înțeleg. Oferiți-mi cîteva exemple.

— Am la dispoziție nenumărate, o colecție, se poate afirma fără exagerare, impresionantă. De pildă, toate localurile ocupate în momentul de față de către autoritățile germane, locuințele ofițerilor superiori și chiar cartierul nostru general, da, domnule Quintescu, această clădire, au fost invadate de șobolani. Sute și mii de șobolani mișună, forfotesc în birouri, sub paturi, în cizme, la popote, în cazanele cu mîncare. Suficient să vă spun că funcționarele noastre se află în pragul isteriei. Și evident, toate pîsicile au dispărut. Am ajuns să oferim o sută de mărci pentru un singur exemplar, fără nici un rezultat. Cetățenii le țin probabil sechestrate în casă, o să fim siliți — oricît ar părea de caraghios — să trecem la rechiziționări.

Quintescu, sufocat de rîs, își scoase pince-nez-ul și își șterse ochii de lacrimi.

— Dumnezeule mare ! Viteaza armată a Kaiserului împotriva oștirilor de șobolani.

— V-am spus că e vesel și în același timp nu mă pot împiedica să apreciez fantezia inepuizabilă a conaționalilor dumneavoastră „nătîngi". Să vă mai dau cîteva mostre : în fiecare noapte sîntem treziți de cîteva ori de țîrîitul soneriei sau apeluri telefonice. Zeci de echipe de lăutari

colindă orașul în orele de siestă cîntînd, dar ce spun cîntînd, urlînd de inimă albastră. Nevestele ofițerilor noștri primesc scrisori anonime în care li se comunică infidelitățile soților, numele amantei sau al bordelului pe care-l frecventează. Dinaintea locuințelor găsim în fiece dimineață hîrdaie pestilențiale care ar fi trebuit deșertate la canal, hoituri, putreziciuni, tot soiul de murdării.

— Ah ! hohoti Quintescu. *Ca c'est plus for que tout.* De neînchipuit !

— Bănuiesc, urmă Hentsch, că au fost mobilizați și borfașii, și în această privință îmi vine să cred că românii sînt extrem de dotați, se dovedesc talente autentice, concurînd strîns cu rudele lor, italienii. În afară de spargeri — și aici se simte șicana, se fură orice, bijuterii, arme, proteza dintr-un pahar cu apă sau limba de pantofi — furturile în plină stradă au ajuns o calamitate. Ne dispar din senin actele, cheile, țigările, ceasul, ochelarii.

Pe Quintescu îl dureau fălcile.

— N-am mai rîs atît de la spectacolele lui Karatis ! Borfașii, ce idee !

— Nu numai ei, domnule Quintescu. Borfași, milogi, surugii, copii și bătrîni, femeile, uvrierii, intelectualii, întreaga populație civilă. Ieri, toți ofițerii care au luat masa la popota Continentalului s-au îmbolnăvit de diaree. Cozile de la toalete ofereau un spectacol îndeajuns de penibil.

— Bine, reuși să îngaime Quintescu, dar aici e o mînă diabolică.

— Vă mai îndoiți ? zîmbi amar Hentsch. Un creier machiavelic care a născocit tot acest bîlci și care totodată îl coordonează. Rezultatul este, din punctul de vedere al inamicului, excelent. De o săptămînă în birourile noastre practic nu se mai lucrează, nu poți deschide o ușă fără să dai de figuri galbene, nedormite, cu nervii în vîrful degetelor, sau care orbecăie neputincioși printre hîrtii pentru că le-au dispărut ochelarii. Ca vechi jucător de tenis, obișnuit să-mi apreciez un adversar de valoare, nu pot decît să-l felicit pe colonelul Roman.

— El e autorul ?

— Dar bineînțeles. Toată această mascaradă îi poartă semnătura.

Domnul Quintescu redeveni serios :

— Mi se pare fantastic că încă n-ați reușit să-i veniți de hac. Cu atîția oameni mobilizați pe urmele lui, cu chipul afișat pe toate zidurile, cu toată recompensa promisă, hotărît e fantastic !

— Nu chiar, replică placid Hentsch. În afară de faptul că avem de-a face cu un personaj redutabil din multe puncte de vedere, se bucură în plus de sprijinul devotat al populației. E apărat, ascuns, însoțit de gărzi personale discrete — în privința aceasta posed informații exacte, am un agent care i-a adulmecat în fine urma și a cărui soartă, sincer o tem — dispune de nenumărate locuințe conspirative.

— Și totuși ce aveți de gînd să faceți ? Omul acesta pur și simplu sfidează, mai mult, ridiculizează autoritatea administrației militare germane.

— E inutil, domnule Quintescu, să ne biciuiți orgoliul. Simțim singuri greutatea palmei. Deocamdată urmărim pista dibuită de spionul nostru. Trebuie lucrat cu mult tact și delicatețe. Încercăm să prindem o vulpe extrem de abilă.

Îl întrerupse un ciocănit ușor și ușa se deschise fără zgomot. Un ofițer înalt, sfrijit, cu expresie năucă, de lunatec, bătu puternic din călcîie.

— Dacă a venit generalul von Lewetzov, spuse Hentsch, poftește-l.

— Tocmai... Tocmai că nu poate veni. Werner de la magazie a dispărut.

Fruntea colonelului se încruntă :

— Nu ești în toate mințile ? Ce naiba am eu cu feldwebelul de la magazie ? Vorbesc de generalul von Lewetzov.

— Am înțeles, domnule colonel, dar fără Werner nu poate veni. Doar dacă spargem magazia.

— Să spargeți magazia ? !

— Permiteți să raportez ! Domnului general i s-au furat pantalonii de la toate uniformele. Șase perechi. Susține că nu se poate prezenta la Marele Cartier al Grupului de Armate Mackensen doar în tunică și cizme.

Hentsch se uită semnificativ la Quintescu. Era vinăt de rîs, și colonelului îi fu teamă că fostul ministru ar putea avea un atac.

În aceeași după-amiază, bucureștenii citeau afișe lipite pe fiecare a zecea clădire. Erau negre, literele uriașe albe, iar chipul colonelului Roman impertinent de vesel — singura fotografie de care dispuneau nemții — zîmbea într-un chenar roșu.

Acest criminal deosebit de primejdios este căutat de poliția militară germană și de poliția română. Ținînd seama de pericolul excepțional pe care-l prezintă, pentru orice informație care ar duce la prinderea numitului Barbu Roman autoritățile germane instituie un premiu de 25 000 de lei. Recompensa pentru capturarea lui, viu sau mort, este de 50 000.

Administrația Militară de Ocupație în România.

Un domn în vîrstă, fost profesor de limba latină la Colegiul Sfîntul Sava, întoarse spatele grupului mut care citea afișul — oamenii nu îndrăzneau să vorbească, comentau doar din priviri — și luă viscolul în față pe strada Academiei.

„Cretinii ! Criminal primejdios ! Nimeni n-a oferit vreodată 50 000 — o casă ! — pentru un Terente sau Sucă, ucigașul din Tei. Roman ăsta trebuie să fie un copil brav. Am avut în '899 un elev, Roman cam zurbagiu. Nemții n-au avut niciodată psihologie. Cu asemenea tactică, nu pui în veci mîna pe omul rîvnit. *Vox clamantis in deserto*... Da, da, acum mi-l amintesc bine. Avea o cravată în picățele și o colecție de broscuțe de tablă... Gerundivul îi dădea mereu de furcă..."

Începu să-și caute cheile și-l uită.

*

Îi scoase cu gesturi delicate gluga și-i răvăși părul care se desprinse din coc învăluindu-i umerii. Spelcile se risipiră pe covor, dar nici unul nu le luă în seamă.

— Ce-i cu tine, Sandrela ? Pari foarte tulburată.

Dabija scrută atent chipul palid, ochii mușcați de cearcăne vioii, bazele neliniștite, bărbia care tremura a plîns. O luă în brațe șoptindu-i :

— Mi-a fost îngrozitor de greu fără tine. Șase zile de caznă...

Era ostenit, figura cu trăsături dure, unghiulare părea și mai contractată ca de obicei. Arăta însă puternic, sigur de el. Proaspăt îmbăiat, trupul emana o aromă ușoară Chypre.

— Abia am scăpat, bolborosi doamna Cerchez. Nu stau mult... Mi-e îngrozitor de frică...

Generalul îi astupă gura cu palma.

— St ! Ai să-mi povestești totul. Spune-mi întîi că mă iubești...

Se cuprinseră într-o îmbrățișare disperată. Alexandrina îi tremura în brațe, rîndunică răpusă. Cînd o depuse în jilțul bătrînului Algiu, simți cum i se strînge inima. I se părea fragilă, gingașă, prea gingașă pentru tot ce o înconjura : vremurile aspre, războiul, oamenii, iarna care se zgîia în ferești, biroul lui nenea Iliuță cu aromă de crai bătrîn și bon-viveur, pentru el, Dabija, prea puternic, nedomolit, excesiv, autoritar.

Îi duse la buze un păhărel cu Cointreau. Doamna Cerchez deschise ochii și se strîmbă.

— Bea-l ! o încurajă surîzînd generalul. Te rog eu. Tot și dintr-o dată. O să te simți după aceea mult mai bine. Așa... Și-acuma spune-mi ce s-a întîmplat.

— Iorgu știe, suflă Alexandrina și ochii i se umplură instantaneu de lacrimi.

Dabija o cercetă lung, parcă încercînd să înțeleagă. Dintr-o dată, chipul i se destinse.

— A ! Așa... Perfect. Asta ușurează considerabil lucrurile.

— Te implor, Dimitrie, încetează. Nu suport să te văd atît de crud.

— Lasă-mă pe mine acum. Avem timp să discutăm subiectul. Cum a aflat ? Ce ți-a spus concret ?

— Nimic. M-a implorat doar să nu-l părăsesc. Orice s-ar întîmpla...

„Hm ! Bărbat ! Gîndi Dabija. Eu te-aș omorî..."

Dar nu spuse nimic.

— Trebuia să-i vezi ochii ! Nu, așa ceva nu se poate îndura !

Începu să clatine zbuciumat din cap și își ascunse chipul în palme.

— Calm, fetițo. Ți-a mai spus și altceva ?

— Nu-i de-ajuns ? țipă Alexandrina. Voiai să mă biciuiască la scară cum a făcut bunicul cu prima lui nevastă ?

— Am înțeles că ești măritată cu un gentilom, nu cu un rîndaș.

Un rictus schimonosi chipul femeii.

— Și boier Manole ce era ? Țigan rob ? Dar tu ? Tu ? ?

Dabija îi mîngîie obrajii uzi.

— Nu-i bine, Sandra, să-ți lași nervii s-o ia razna.

Doamna Cerchez începu să se plimbe agitată prin odaie.

— Nu mai pot, Dimitrie... Nu mai pot ! Dacă l-ai vedea cum se uită la mine ! Cu ce privire chinuită ! Și nu spune un singur cuvînt. Aș fi preferat să mă smulgă de conci, să mătură ograda cu mine... Să mă facă să-l detest. Așa, mă simt de parcă l-aș fi înjunghiat pe Christos.

Cînd ajunse în dreptul lui, generalul încercă s-o prindă de mînă, dar Alexandrina se feri.

— Vino, iubito...

— Nu, nu acuma. Lasă-mă.

— Și răgazul care ne e îngăduit să-l petrecem împreună îl stricăm. Îți dai seama, Sandra ? De la o vreme, ne necăjim mereu.

— Eu sînt de vină ? Dinaintea cui vrei să mă mărturisesc ?

— Ești prea simțitoare și acum, tulburată, oftă Dabija aprinzîndu-și țigareta. Dacă ai încerca doar o clipă să fii lucidă, ai înțelege singură că totuși situația s-a simplificat. Cunosc nenumărate perechi care continuînd să rămînă împreună, au trăit de fapt separat, așteptînd momentul potrivit ca să se despartă.

O lumină răutăcioasă aprinse ochii minunați ai doamnei Cerchez.

— Adică, Iorgu ar trebui să aștepte tăcînd mîlc sfîrșitul războiului pînă mă poți lua tu, și în vremea asta să ne patroneze legătura. Poate chiar să mă conducă pînă la întîlnire, s-aștepte vreo două ceasuri sub șopron, iar

după aceea să mă însoțească acasă. Așa ai face tu, Dimitrie ?

Generalul scutură iritat țigareta într-o scrumieră de argint, un cap de tigru cît o portocală, cu gura căscată.

— Nu te recunosc, draga mea. Ai un mod de a pune tema de la o vreme, că mă înspăimînți. A rămîne în relații civilizate cu cineva, strict-camaraderești, nu înseamnă a face codoșlîc.

Alexandrina i se alătură ostenită pe canapea.

— Ești inepuizabil cînd trebuie să-ți aperi propria cauză. Că-i spui relații civilizate, că-i zici codoșlîc, esența e aceeași.

Generalul îi prise umerii. Buzele fierbinți scotoceau printre bucle, căutîndu-i gîtul.

— Te frămînți prea mult... Lasă totul în seama mea... O să fie bine.

Alexandrina suspină. Urmă, cu ochii pironiți în obrajii bucălați ai fostului președinte de tribunal :

— Nu ți-am spus încă totul... Există cineva în oraș care a aflat de legătura noastră... Știe cine ești, unde ne întîlnim.

Își întoarse fața înspăimîntată. Dabija, fără s-o lase din brațe, săltă totuși capul.

— Nu-i iar vreo idee de-a ta ?

Femeia rise silnic.

— Idei de ale mele ! Am primit marți o scrisoare. N-am păstrat-o, mi-a fost teamă. Dar o știu pe dinafară. „Doamnă, cunosc amorul dumitale pentru generalul Dabija pe care-l întîlnești în casa Algiu. Dacă vrei ca taina să fie păstrată, depune pînă la finele săptămînii zece mii de lei în ocnița cavoului Dobrotă. Dacă te împotrivești, vor fi informați despre bacanalele ce au loc în strada Unirei, domnul Iorgu Cerchez, superiorii ibovnicului dumitale ca și întreg orașul. Biciul lui Dumnezeu !“

Generalul își încleștă pumnii, pînă albiră. Scrîșni :

— Biciul lui Dumnezeu... Ce mascaradă murdară ! Ce-ai făcut ? Ai depus banii ?

Alexandrina clătină din cap.

— Nu, nu încă... Mai am timp pînă duminică. Am vrut să mă sfătuiesc întîi cu tine.

Dabija, atît de furios încît îi tremurau mîinile, își turnă un pahar plin. Îl bău cu o singură mișcare din cot, îl umplu a doua oară. Trase din țigaretă și se opri amenințător în fața doamnei Cerchez. Respiră adînc, cu zgomot, părînd să numere pînă la zece, înainte de a vorbi.

— Ascultă, Sandra ! Ascultă-mă bine ! N-ai să depui nici măcar o centimă.

— Dimitrie ! șopti înspăimîntată femeia. Am bani... I-am pregătit.

— Puțin îmi pasă de bani ! Zece mii ! *Merde !* La prețurile de azi, trei godaci costelivi. Pentru tine aș fi în stare să sacrific totul. O sută de mii, un milion, viața mea ! Dar nu sînt dispus să mă las șantajat în mod vulgar de o canalie. De tot ce a dat mai abject, în materie de excremente, natura umană.

— Mă nenorocești, nu-ți dai seama ? Luni o să urle tîrgul, n-am să mai pot scoate capul în lume, îți distrugi cariera și asasinezi viitorul Adeluței. Fiica unei desfrînate...

Negru de mînie, generalul azvîrli paharul de cristal în perete, făcîndu-l țăndări.

— La dracu cu lumea ! Puțin îmi pasă de cîteva nătăflețe ! Oamenii cu cap au griji mai importante : războiul, foametea, nemții care ne stau în cîrcă, tifosul ! Ah ! Ce n-aș da să știu cine e canalia !

— Dimitrie, te conjur, nu mă supune la asemenea încercare. N-am s-o pot înfrunta, e peste puterile mele. Mai bine omoară-mă ! Omoară-mă !

Hohotele îi scuturau făptura firavă. Impresionat, Dabija se lăsă în genunchi. Îi dădu la o parte părul de pe fruntea asudată. Rosti cu o voce care tremura din pricina enervării, dar pe îndelete, deslușit, ca unui copil :

— Iubita mea, tu nu știi ce-i ăla șantaj. E ca o mocirlă care te trage încetul cu încetul la fund, pînă te distruge. Odată acceptat, nu mai poți da înapoi. Azi ne-a cerut zece mii, mîine o să pretindă o sută, luna viitoare, un geamantan cu documente secrete de la statul-major.

— Încă n-am ajuns la documente.

— Dar vom ajunge negreșit.

— Obținem totuși o amînare. Se poate întîmpla orice între timp. Ceva care să ne scoată din impas.

— Nimic, decît dacă mizearbilul crapă. Dar ăştia nu crapă singuri ! Doamne, cum l-aş ucide ! Dar cine poate fi ? Cine ? Nu bănuieşti pe nimeni ? Gîndeşte-te !

— Mi-e teamă, Dimitrie...

— De ce ţi-e teamă ? întrebă neatent. Să încercăm să detectăm persoana. Surorile Algiu sînt excluse din capul locului. Au suflete de mucenice şi creier de pasăre. Slujnica lor, o balcîză redusă mintal... Te-ai destăinuit cuiva ? Poate Miliţei Rareş sau Elizei Cantuniari... Ai fost colege de pension...

— Nu... Nici măcar nu le-am văzut de astă-vară. Sînt amîndouă la Iaşi. Stau cu Marta Florescu... De ce te gîndeşti neapărat la o femeie ?

— În materie de scorpii, iartă-mă, iubito, dau exemplarele cele mai izbutite. Mai ales cînd e vorba să-şi vîre nasul sub plapuma oamenilor.

— Cred...

Doamna Cerchez şovăia. Dabija, simţindu-i ezitarea, o scuturâ de umăr.

— Ce crezi ?

— Nu sînt sigură... S-ar putea să greşesc.

— Spune...

— Coana Aristiţa Vernescu... Ultima oară mi-a făcut tot soiul de aluzii... Dar parcă nu-mi vine să cred.

Ochii generalului străluciră. Îşi izbi pumnul în palmă.

— Asta e vipera ! Precis ! Mai ales că am dat-o afară din casa Algiencelor. Cum nu mi-a trecut mai devreme prin minte ?

— Totuşi nu se poate, Dimitrie. O fi ea inimă pestriţă, ţi-e totuşi mătuşă, a fost prietena mamei.

— N-o cunoşti... Rămîne stabilit, Sandra ! Nici un leu, nici o centimă !

Alexandrina îl cercetă cu spaimă :

— Ce-ai de gînd ?

— Fii liniştită, totul se va aranja cum e mai bine. În orice caz, o să-i placă !

Ochii şi dinţii îi sclipeau, sprîncenele întunecate se înnodaseră într-o panglică îngustă şi neagră.

— Ce-ai de gînd, Dimitrie ?

Generalul Dabija nu răspunse. O luă în brațe, astupîndu-i gura.

*

Înainte de a ieși pe poarta fabricii, Dobre cazangiul zări silueta sfrijită a lui Anton rezemînd un chioșc rotund de ziare. Sub Gazeta Bucureștilor proaspăt lipită și afișele de propagandă nemțești se mai zăreau ici-colo fragmente din titlurile jurnalelor de altădată, cîteva litere din „La Roumanie", alte cîteva din „L'indépendance roumaine", steaua cu semilună și majuscula „Stamboul"-ului.

Anton părea bolnav, înfrigurat, lihnit. Nu de foame, o foame imediată. Lihnit pur și simplu. Cînd îl văzu pe Dobre, mai trase o dată din chiștoc și-l azvîrli, strivindu-l din obișnuință sub talpă. Cazangiul aruncă o privire scurtă în jur. Nimeni nu-i lua în seamă. Lucrătorii își vedeau de ale lor, osteniți, cu frig în oase, grăbiți să ajungă fiecare în bătătura lui. Întinse mînă tînărului și observă necăjit :

— Tutun îți trebuie ție, măi băiete ?

Buzele lui Anton zvîcniră a plictiseală.

— Las-o baltă, nea Fane ! Baremi de mahorcă să mor sătul. Vreau să-ți vorbesc despre Roman...

Cazangiul întoarse iute capul.

— L-au prins ?

— Încă nu, dar ceasurile îi sînt numărate.

Mergeau pe Lînărici. Căsuțele coșcovite păreau și mai turtite acum, în ceasul aburit al înserării. Într-o curte, un bătrîn cu șal cadrilat pe umeri încerca să spargă cu lopata zăpada înghețată. Dobre privi reflex acoperișul. Din coș nu ieșea ață de fum. Și lui îi era frig, îl simțea pînă în inimă, parcă nu fusese niciodată vară.

— Nu te mai urnesc pînă în Belu, Antoane. E frig al dracului ! Luăm o țuică aici, la Costache. Ne mai încălzim.

Anton își muie buzele în lichidul tulbure și se schimonosi cumplit.

— Otravă, nea Fane.

Dobre îl corectă zîmbind :

— Prăștină.

Îl cerceta cu inima strînsă. „Vai de capul lui. Om de douăzeci și șase de ani ! N-a băut, n-a iubit... A citit și și-a scuipat plămînii..."

— Zi, flăcăule, ce-i cu Roman ?

Chipul tînărului se întunecă :

— Nea Fane, eu zic că omul ăsta e nebun. Sau își bate joc de viața lui, dar și de a noastră. Propun să-l lepădăm păcatelor și să ne vedem de treabă. Nu-i drept și nu-i cinstit să ne riscăm viața cinci inși pentru un pehlivan. Asta-i colonelul dumitale : un boscar de iarmaroc.

Cazangiul surîse :

— Ești aspru.

— Îs treaz.

— Ce-a făcut ?

Anton mai luă o înghițitură. Nu-i plăcea dar începuse să simtă sîngele gonindu-i prin vine. Pomeții palizi prinseră culoare cireșie. Izbucni cu patimă :

— Procedează exact ca un comediant care joacă pentru hazul galeriei. Nu-i pasă de misiunea lui și riscă prosteşte, doar ca să-i enerveze pe nemți, să le dovedească că nu-i e teamă, că le dă cu tifla, că el, colonelul Roman e cel mai deștept.

— Adică ?

— Alaltăieri, l-a oprit pe căpitanul Fleischer de la cîrciumă în plină Calea Victoriei ca să-și aprindă țigara de la trabucul ăluia. Am rămas înciudat. Cred că neamțul e ori chior, ori era beat de nu l-a recunoscut. L-am ajuns din urmă după zece pași. „Ce-a fost asta, domnule colonel ?" A început să rîdă. „O butadă nevinovată, mon cher. Diseară îi telefonez, ca să-i spun că mi-a oferit foc... O să scoată flăcări..."

— Oleacă de curaj are, trebuie să recunoști...

— Sminteală ! Înțeleg să-ți joci viața și libertatea pentru o cauză, pentru un prieten căzut, pentru familie, dar nu din fală deșartă ! Azi, alta mai gogonată ! Trecea tocmai prin fața Cartierului lui Mackensen. Vreo cinci inși descărcau cărbuni. S-a vîrît printre ăia, sub ochii santinelei, care, alt orbete, cu afișul mare lîngă el, nu l-a mirosit, ba dădea din cap rînjind „ce săritori sînt românii, uite la ăsta cum ajută, fără simbrie, așa, din drag pentru

șoacăți"... A cărat ce a cărat la brichete și pînă să mă dezmeticesc, bag de seamă că Roman nu mai e. Am așteptat cam la jumătate de ceas ascuns în coasta prăvăliei lui Moșoiu. A ieșit liniștit, pe poarta mare, nici Mackensen n-ar fi fost mai calm, a dat mîna cu santinela și a luat-o agale spre casă. „Asta ce mai fu, domnule colonel ? Tot butadă ?" Mi-a făcut cu ochiul : „M-am dus în sala cazanelor și le-am lăsat un cadou. O mică încărcătură de exploziv. Regret că n-am avut mai mult la mine. O să-i zgîlțiie în orice caz și adio apă și „chauffage, meine Herren..." Avem sarcina, ca indiferent ce vi s-ar întîmpla, să vă venim în ajutor. Vă dați seama în ce măsură ne expuneți ? De fapt, ne sacrificați fără scrupule. Nu-i drept..." „Sînt dezolat, dar am și eu misiunile mele. Spune-le alor dumitale că le mulțumesc, dar nu mă pot abate de la ceea ce consider că sînt dator să fac. Iar voi, copii, vedeți-vă de treburi. Cine nu știe să-și poarte singur de grijă, nu merită ajutat... S-ar putea să fie cazul meu."

Anton dădu ultima picătură pe gît. De indignare aproape că-i dăduseră lacrimile.

— Mda, făcu Dobre ciocănind ușor cu unghia în dorobanțul de sticlă groasă, cenușie. Așa-s ăștia trăiți ușor. Se cred născuți cu mîna lui Dumnezeu pe fes, iau totul în glumă, socot viața o joacă. Ce-a făcut el însă e lucru bun. Primejdios, dar bun.

— Se putea săvîrși altfel, nu pe față și nu cu mîna lui. Mai cred că nemții au început să-i adulmece urma. A fost descoperită una din locuințele lui conspirative. Hardughia din Luminei, știi matale, colț cu Smîrdan. Prăpăd au făcut acolo. Cum o fi aflat Roman că vine poliția militară peste el, nu știu. A părăsit casa doar cu jumătate de ceas înainte. Bineînțeles, a avut grijă și de data asta să-i stîrnească. A lăsat pe masă două căști nemțești umplute cu balegă și un bilețel explicativ : „Colonelului Hentsch, Generalului Mackensen, omagiul colonelului Roman".

Cazangiul începu să rîdă :

— Mi-e limpede, băiete ! Omul nu-i în toate mințile.

— Păi eu ce ziceam, nea Fane ? Umblăm după un zevzec cînd avem de organizat atîtea acțiuni importante.

Văd cum pleacă trenurile nemțești din Gara de Nord și-mi vine să mă zvîrl sub ele.

— Nu le putem arunca chiar pe toate în aer. Și pentru fiecare sarcină există oameni. Nu cu asta să-ți baţi capul. Iar Roman nu-i de tot zevzec, a făcut destule și bune. Oricum, eu am să raportez.

Mai luară cîte o prăștină și vorbiră despre altceva. Anton se simțea îngrozitor de trist.

Capitolul XII

Maiorul Valeriu Teodorini își îngădui o singură privire, scurtă, apoi coborî ochii încet, ţintuind epoleţii generalului Dabija. Ceea ce văzuse însă fusese deajuns și gîndul se formulă singur :

„Neguros al dracului ! Faţă de cum arată, dispoziţia lui normală pare joc de călușari !"

Era joi 11 februarie, ora 12 și 17 minute exact și spre surpriza lui, fusese chemat singur la cabinetul lui Dabija. Ioanid și Roșianu, în ţinută ultrareglementară, așteptau nedumeriţi, pe scaune de ace, alături.

Dabija, crunt, uscat, glacial — Teodorini, încremenit în poziţie de drepţi, frunzărea inconștient peisaje lapone cu iceberguri, foci mustăcioase și urși polari — aruncă încă o privire pe nota expediată din Bacău de generalul Averescu. Conţinutul era succint și cît se poate de clar. Trebuiau să-și rezolve singuri problemele, colonelul Roman nu putea părăsi sub nici un motiv Bucureștii unde-l reţineau interese majore.

Nările lui Dabija palpitară : „Interese majore ! Aș vrea să-mi explice cineva cestiune *mai majoră*, cu spor de importanţă faţă de secretul planurilor coordonate ale ofensivei aliate, și atunci eu sînt un nătărău".

Trase plictisit sertarul biroului azvîrlind înăuntru nota generalului. Rosti cu ochii pe ceasornic :

— Mda... Ora 12 și 18 minute. Care-i concluzia investigațiilor dumneavoastră, maior Teodorini ?

— Permiteți-mi să raportez, domnule general... Este vorba despre un caz special, concluziile ferme sînt riscante... Cred...

— Aha ! îl întrerupse Dabija. Deci din nou ipoteze, supoziții, șuetă de cafenea.

— În materie de contrainformații, timpul și răbdarea reprezintă adeseori aliați prețioși.

— Aforisme...

— Generate de o experiență milenară.

— Istorie ! Nu mă interesează. Fapte concrete !

— Iertați-mă, domnule general, dar în șaptezeci de ore și un minut este dificil să descîlcești ceea ce adversarul a urzit vreme de săptămîni, poate luni de zile. Doar dacă nu-și iscălește opera săvîrșind erori imbecile.

— Teorii ! Dealtfel mi se pare îndeajuns de imbecil să violezi un sertar cu documente secrete și să lași urme grosolane.

— Nu atunci cînd te socoți invulnerabil.

— Nimeni nu este invulnerabil.

Teodorini își înghiți replica : „Parcă nu vă interesau aforismele !“ Se mulțumi să răspundă :

— Unii se consideră totuși ca atare și, pînă la un anumit hotar determinat de împrejurări și abilitatea adversarului, nu se înșeală.

Dabija curăță cu muchia palmei cristalul mesei de lucru într-o mișcare bruscă, largă, nervoasă.

— Prelegeri, domnule maior ! Practic, la ce rezultat ați ajuns ?

— Înclin să cred, sînt aproape încredințat, că persoana care a forțat biroul maiorului Roșianu este un individ străin de cabinetul nostru. Poate fi vorba despre un alt ofițer al statului-major, sau chiar de un necunoscut, să-i zicem civil, care a izbutit să pătrundă fraudulos în această clădire.

Generalul Dabija își îngădui un surîs ironic :

— Cum, domnule maior ? Cu cîte două santinele la fiecare intrare, gratii cu un diametru de patru centi-

metri la toate ferestrele și pază interioară ? Cum ? Cînd ? Cine ?

— Ar fi suficient să pot răspunde la o singură întrebare, surîse trist Teodorini, pentru a vă satisface și în legătură cu celelalte două. Mai acordați-mi un răgaz, domnule general, sînt încredințat că mă aflu pe o pistă bună.

— Ce măsuri ați luat pentru ca faptul să nu se repete ?

Maiorul rosti scurt :

— Dorm aici.

Dabija se încruntă. Recapitulă, săltînd cîte un deget :

— Aforisme, istorie, teorii ! Ați trecut la spirite ?

— Dorm aici, repetă Teodorini. Santinelele și paza interioară v-o pot confirma. Dealtfel, pentru moment, nici nu am altă soluție.

Generalul întrebă cu o simplă zvîcnire a capului : „Cum adică ?"

— Am locuit împreună cu maiorul Roșianu — ocupînd fiecare două camere — pe strada Sulfinei, la doamna Tulnic. Asta pînă alaltăieri seara, cînd casa a sărit în aer. Cineva a aruncat o grenadă pe fereastră. Cum de am scăpat amîndoi, ține de miracol.

Dabija luă tocul din călimară și grifonă ceva într-un carnețel îmbrăcat în marochin galben.

— Așa vasăzică... Presupun că ați întreprins cercetări.

— Din nefericire, nu îndeajuns de rapide. În asemenea cazuri, ideal e să sari imediat pe fereastră și să investighezi împrejurimile. Pînă m-am dezmeticit însă, pînă am izbutit să ies dintre dărîmături și să constat că și Roșianu-i teafăr, era tardiv.

— Bănuiți pe cineva ?

— Nu pot pronunța nici un nume. Am o singură certitudine : aceeași mînă care a azvîrlit grenada, a forțat și biroul maiorului Roșianu.

— Hm, destul de puțin. Dabija începu să bată cu unghia în carnețelul gălbui. Domnule maior, nu vreau să pomenesc cuvîntul incapacitate. Nu încă, sublinie. Se petrec două incidente grave într-un interval extrem de scurt, iar dumneavoastră, ofițer de contrainformații, nu-mi puteți oferi nici o explicație, nici o soluție cît de cît satisfăcătoare.

Teodorini își încordă trupul. Își simțea tîmplele zvîcnind, inima bolovan nebun forțînd din răsputeri cușca pieptului.

— Sînt la ordinele dumneavoastră, domnule general.

Dabija aruncă plictisit carnetul spre marginea mesei :

— Fanfaronadă. Vreți să-mi spuneți că sînteți gata să plecați pe linia întîi. Voi lua această hotărîre, la momentul oportun, fără să mi-o sugerați. Deocamdată nu vă cer decît operativitate și competență.

— Mă străduiesc.

— N-am băgat de seamă. Am sentimentul, maior Teodorini, că ceea ce vă lipsește în primul rînd este elanul, devotamentul pentru cauza noastră. Nu sînt absurd și nu vă pretind fanatisme a la contele mareșal Nogi, eroul din Manciuria care la moartea Mikadoului s-a sinucis...

„Banzai ! exclamă în gînd Teodorini. Respira precipitat : Asta-mi place cel mai mult ! Ce pildă poate să-i treacă prin minte ! Nogi ! !"

— ...dar, urmă Dabija rece, în circumstanțele date, ar fi de dorit să aveți o atitudine mai... angajată, aș zice. În sfîrșit, vă acord răgazul solicitat. Precizez că nu este hotărîrea mea, ci a generalului Averescu.

Teodorini clipi mărunt : „Mie-mi spui ! Dacă era după fine, ne trăgeai în țeapă..."

— Străduiți-vă, domnule maior, să nu-l dezamăgiți, să nu-i înșelați încrederea. În ce mă privește, nu operez cu iluzii, ci doar cu certitudini. Mă aflu în posesia lor.

— Am înțeles, domnule general.

— De obicei, mă exprim destul de clar. Presupun că nu are sens să mai discut cu Ioanid și Roșianu.

— Rămîne la aprecierea dumneavoastră.

— Perfect. Timpul mi-l drămuiesc cu zgîrcenie. Vă aștept cît de curînd, la raport. Nu vă fixez un termen exact, ceea ce constituie din partea mea un act de indulgență, ca să nu spun slăbiciune. Totodată ar trebui să fie un stimulent pentru dumneavoastră, alături de importanța covîrșitoare a misiunii care ni s-a încredințat. Sînteți liber.

---

* Strigătul de luptă al soldaților japonezi.

Ioanid și Roșianu țîșniră ca la un semnal de pe scaune.

— Ei ?

Teodorini se rezemă de zid, ștergîndu-și sudoarea cu dosul palmei. Roșianu, deși emoționat, sugeră ironic :

— Ia un pahar cu apă.

— Cum stă chestia ? se interesă Ioanid.

— Remiză.

— Adică ?

— Cu voi nu mai discută, cică-și „drămuiește timpul cu zgîrcenie".

— Aha ! exclamă ușurat Roșianu din nou zîmbăreț. Ne-a sărit, socotindu-ne prea proști.

Teodorini confirmă :

— Cam pe-aici. Mie mi-a mai acordat o păsuire.

— Ora și minutul ! se interesă Roșianu.

— Fără.

— Ce-a pățit ? !

— Zice că-i indulgent. În rest, decizia lui Averescu...

— E bine, răsuflă Ioanid. E bine și așa... Vă spun sincer, mă și vedeam la Curtea Marțială.

Gogu Roșianu se lăsă să alunece în fotoliu. Își încrucișă picioarele sub masă, în toată lungimea lor.

— Prea le iei în tragic, mon cher. Nu zic că nu era în stare să ne trimeată la Curtea Marțială, asta nu înseamnă însă că ăia ne-ar fi și condamnat. Ce, sînt toți căpiați ?

— Nu știi ce poziție și ce cuvînt greu are Dabija, altfel n-ai vorbi așa. Noroc că l-a domolit Bătrînul.

Roșianu rîse :

— Alah alungă musca de pe spinarea vacii fără coadă.

Teodorini, incapabil să-și revină, își prinse capul în mîini :

— Ce om, domnule, ce om ! Auzi, că nu-s îndeajuns de devotat, n-am suficient elan.

— Nu i-ai spus că ai rămas corigent la gimnastică ?

Teodorini nu-i răspunse, urmîndu-și gîndul :

— Sînt literalmente năucit. Fii atent ce pildă și-a găsit să-mi dea : mareșalul Nogi care s-a sinucis la moartea Mikadoului.

— De ce ? întrebă Ioanid.

— N-auzi ? Din devotament. Sluga trebuie să-și urmeze stăpînul pretutindeni, chiar și pe lumea cealaltă.

— Adică, explică Roșianu, s-ar putea ca împăratul s-aibe nevoie de serviciile mareșalului și „dincolo", printre arhangheli. Parole, dacă glumesc, înseamnă că nu mă cheamă Gogu Roșianu.

— Poate că într-adevăr nu te cheamă, spuse încet, parcă absent, Teodorini.

Roșianu făcu ochii mari, oscilînd între amuzament și consternare :

— Credeam că-i un bîzdîc de moment, dar văd că ai fixații. Așadar tot mă mai suspectezi ?

— Bineînțeles !

Căpitanul Ioanid îi privi lung, pe amîndoi :

„Care dintre ei minte ?"

*

— Ce a căutat Frățilă la noi ? întrebă Alexandrina Cerchez.

Rochia de casă vișinie, cu dantelă bogată Valenciennes la piept și mîneci, îi accentua paloarea. Iorgu Cerchez privi în lături și răspunse repede :

— Daraveli lipsite de însemnătate, porumbiță, fără prilej de frămîntare.

Alexandrina își cercetă atentă bărbatul. Nu era în apele lui, pe trăsăturile mari stăruia un zîmbet șovăielnic, vag vinovat. De cînd își încuiase iatacul, Iorgu se schimbase, luînd deprinderi ciudate. N-o mai privea în ochi, părea să se furișeze ștergînd zidurile, ca într-o casă străină, întreaga comportare era a unui om care-și cere în permanență scuze, recunoscător unei situații de tolerat.

— Nu chiar lipsite de însemnătate, încercă Alexandrina să ia un ton ușurel, de vreme ce ați întîrziat în birou mai bine de trei ceasuri.

— Ne-am îngăduit a zăbovi la o cafeluță strașnică, stropită cu jamaică — Sevasta-i meșteră neîntrecută — și la o taclaua ca între bărbați. Te supără ?

Femeia ridică din umeri surîzînd cu blîndețe :

— Ești singurul om care nu m-a supărat niciodată, Iorgule. M-a surprins doar, neștiindu-te cine știe ce prieten

cu Frățilă. Și apoi, cînd îți intră notarul în casă, te simți cuprins de tot felul de idei năstrușnice.

— Alungă-le, porumbiță.

— Le alung. Îl cercetă dintr-o privire ! Ai de gînd să ieși ? Văd că te-ai îmbrăcat.

— Doar pentru un ceas. Mă duc la domnișoarele Algiu.

Alexandrina își simți inima bătîndu-i cu putere, o boare purpurie îi coloră obrajii.

— Tot daraveli ?

— Tot. Cred că vor să vîndă felioara aceea de vie de la Stoicănești.

Coborîse reflex privirea. Alexandrina își înfipse unghiile în dantela de la gît. „Minte". Spuse moale.

— Bine, Iorgule. Atunci, te așteptăm cu dejunul. Sărută-le pe bătrîne și... Adăugă cu un efort : Spune-le că am să trec mîine, poimîine să le văd...

În urma lui, năvăli în salon tropăind din botine Adeluța. Era cu blăniță și ionatane pîrguite în obrajii înghețați.

— Mămică, Vasile a înhămat caii la sanie. Merge la Ciuceni și ne ia cu dînsul. Grăbește !

Alexandrina îi îndreptă părul sub căciuliță.

— Du-te singură, iubito. Pe mămica o doare capul...

Își mușcă buzele : „Notarul... Casa Algiu..." Se simțea incapabilă să se gîndească la altceva.

Adeluța ieși strîmbînd din nas. De la o vreme, pe mămica o durea mereu capul, tăticu avea afaceri. Noroc de Sevasta și moșii de zăpadă. Prieteni de nădejde dimpreună cu Iliuță, iepurașul cel de pluș șofraniu.

*

Domnișoarele Algiu se prăpădeau de emoție. Le tremurau mîinile, bărbiile ascuțite, fălcile descărnate ; le zornăiau cerceii, lanțurile, jeurile.

Zinca, cea mai spontană, izbuti să deschidă gura :

— Iorgu ! Ce surpriză extraordinară !

— Extraordinară !... Extraordinară !

Năpădiră asupra lui ciripind, exclamînd, mirîndu-se, bucurîndu-se, încercînd să-l ajute — aici mănușile, da,

haina... uite acolo ! Căciula... bastonul — de fapt încurcîndu-l, făcîndu-l să se fistîcească.

Îl înconjurau cu bucurie sinceră, dar mai ales cu solicitudinea aceea caracteristică fetelor bătrîne, neîncărite de statutul lor civil, handicapate totuși de o situație în mod nemărturisit socotită umilitoare. Își revărsau în efluvii fățișe sentimentele refulate, simpatia entuziastă pentru Iorgu și nici măcar sufletul cel mai negru nu le-ar fi putut considera altfel decît inofensive, libere de orice suspiciune.

Îl așezară, îl răsfățară, poruncirăcafeluță. Nu din cea de secară, ci din cea rezervată — sînt doi ani de atunci — puținelor zile de sărbătoare și oaspeților într-adevăr dragi. Din cînd în cînd, domnul Cicerone Butculescu avea privilegiul să se bucure de același tratament.

Pe Iorgu îl iubeau din adîncul sufletului, ca pe copilul lor, ca pe Tudorel. Îl știau de cînd se afla de-o șchioapă, cu moț cîrlionțat din drot, împiedicîndu-se în fustișoarele de muselină, cu prisos de panglici. Așa-l purta mă-sa Aglăița, oftînd la al cincilea fecior că două fetițe gemene îi fuseseră smulse din leagăn de farmecele și blestemele unei țigănci alungată pentru furtișag din curțile dumneaei.

Iorgu luase de la mumă-sa trăsăturile lătărețe, belșugul de bunătate, se cam afla rob bucuriilor pîntecelui și se dovedea prea încrezător. Lui tată-su, Sașa Cerchez, i se izbise într-altele : cădea lesne tristeții lăsîndu-se năpădit de negreața necazului, se socotea mereu mai prejos de alții, în orice zîmbet și vorbă bună vedea daruri nemeritate ce trebuiau răsplătite îndoit, se afla iubăreț pe viață de o singură făptură. În neamul lui conu Sașa, atît cît se ținea minte, pînă la stră-străbunelul, bărbații nu cercetaseră niciodată mai departe de catrința muierii legiuite cu care, dreptu-i, se însoțiseră din drag. Ori știut e că creștinul fără ibovnică — spun tot cucoanele, însă iar dreptu-i, coapte — îi ca popa fără biserică și alivanca fără brînză.

Alexandrina, chibzuiau surorile Algiu, i se potrivea alifie pe rană și se bucuraseră nespus de însoțire. Chipeșă icoană, blajină mioara lui Dumnezeu, cu fustele bătîndu-i-se de glezne și nu săltate în creștetul capului.

„Edelweiss de argint", șopteau dumnealor în ceasurile de plictis așteptînd în aromă de bujori și roze timpurii, ori

de gutui, ori butuc hăpăit de flacără, ceasurile mesei poruncite de Anica. Poate cam neînsufleţită, parcă tot doborîtă de tristeţe, de alean fără pricină, cu rîs puţin lipsit de primăvară, dar supusă, suavă, stîrnind cu chipu-i neasemuit bucurie ochiului.

— Păcat că n-are temperament ! comentase cîndva Catiţa grecoteiului. E ca o baltă... Frumoasă, dar baltă. Îi lipsesc numai raţele... Mă rog, lebedele...

Coana Aristiţa Vernească rînjise :

— Eşti crudă, fătucă, n-ai apucat a vedea încă bălţi sălbăticite. Deajuns oleacă de vînt...

Iorgu Cerchez, impresionat de primirea festivă, îşi mototolea peste pîntece degetele groase cu două inele : veriga şi un onix cu iniţialele lui, bătute în spinele.

— Ce mai faceţi ?

— Ce să facem noi, Iorgule ? chicoti Zizine. Parcă nu ştii ? Mai cu ghergheful, mai cu visele, mai cu frigul...

— Frigul ! rîseră Zoe şi Zinca. Chiar aşa ! Lui papa îi plăcea grozav căldura, continuă Zoe. Ţineţi minte, în mai făceam încă focul. Nu-mi vine să cred că zilele acelea au existat aevea...

Zinca se plecă înainte. Clipea din ochii rotunjiţi de curiozitate ca păpuşile nemţeşti care spun „mama !"

— Cum se simte draga de Alexandrina ? N-am văzut-o din noiembrie... Exact ! Ne-am întîlnit la biserică de Sfinţii Victor, Mina şi Vichentie. Purta un complet extrem de chic : poitrine de crapaud şi un şal rose-pal. Conchise cu satisfacţie : N-am văzut niciodată ceva mai rafinat.

— Alexandrina are stil, decretă cu nasul sus Zoe. Oriunde s-ar duce, ebluisează prin simpla ei prezenţă. Tot nu ne-ai spus, Iorgule, cum se simte ?

Domnul Cerchez răspunse greoi :

— Bine, tanti Zoe. Aşa socot eu... Şi Adeluţa, mulţumim cerului, tot bine...

— Ce fetiţă drăgălaşă ! se extazie Zizine. Un adevărat bibelou...

— ...bibelou, reluară în cor Zoe şi Zinca.

— ...mi-aminteşte de infanta Margarita a lui Velasquez Ţineţi minte, fetelor ? Am văzut-o cu papa la Viena...

— Viena... repetă Zoe. La Kunsthistorisches Museum.. Cînd au trecut treizeci de ani ? Papa n-avea răbdare, nu-i

plăceau muzeele, zicea că-l interesează orașul, strada, viața care pulsează și dacă are poftă de morți, atunci se duce la cimitir ; ne aștepta în berăria aceea cu nume caraghios, am uitat cum îi spune...

— „Kaiserul beat", suflă Zoe pudică. Birtașul pretindea că acolo s-ar fi ciupit într-o zi însuși împăratul Franz-Iosef...

Zizine interveni energică :

— Sîntem niște bătrîne guralive și egoiste. De jumătate de ceas flecărim numai despre noi. Vorbește-ne despre tine, Iorgule. Ne vedem atît de rar...

— Atît de rar... Atît de rar...

Domnul Cerchez scoase din buzunarul de la piept un plic gălbui, sigilat. Îl puse pe masă, îl netezi, îl bătu ușor cu palma. Își drese glasul odată, de două ori, hotărîndu-se greu să vorbească. Surorile Algiu îl țineau în priviri, cu răsuflările tăiate, avide, stoarse de curiozitate.

— Am venit în casele dumneavoastră cu o mare rugăminte, rosti răgușit de emoție.

Bătrînele, flatate, își îndreptară trupurile șubrede. Se simțeau dintr-odată importante, erau luate în seamă, deveneau confidente și — sentiment picant, atîțător — complice.

— Sînteți singurele persoane din oraș, continuă Iorgu lac de sudoare, poate din viața mea, în care am deplină încredere.

Zinca exclamă speriată :

— Și Alexandrina ?

— Cu ea... Cu ea e altceva. Nu vreau s-o înfricoșez fără pricină. Aici... Da, aici se află diata mea. Acum pricepeți, isprăvi brusc.

Surorile Algiu, perplexe, înțepeniseră. Zincăi îi dădură lacrimile.

— Ce înseamnă asta, Iorgule ? Testament la vîrsta ta ? Papa împlinise șaptezeci de ani și tot nu și-l întocmise.

— Adevărat, confirmă Zizine. Nici de cavou nu se îngrijea. Trebuia reparat dar nu-i păsa. Spunea că n-a pomenit mort pe gard. Pentru noi era nedelicat să insistăm, îți dai seama...

— Nu-i vorba de noi acum, i-o tăie Zoe. Întrebă cu glas sugrumat : Ești bolnav, Iorgule ?

Cerchez își trecu palma peste fruntea încrețită.

— Vreau să mă înțelegeți... Sînt vremuri grele, oricînd ni se poate întîmpla te miri ce necaz. Viața omului, ca oul în mîna pruncului, nimeni nu știe ce-i e hărăzit. Dea Domnul să trăim laolaltă zile multe și îmbelșugate, dar hățurile nu noi le ținem. Vreau, oricum mi-or fi descîntat ursitoarele, ca Alexandrina și Adeluța să fie ocrotite pe cît îmi stă în puteri de vrăjmășiile sorții.

Bătrînele își pudrau obrajii cu batista, culegînd lacrimile.

— L-am ticluit în două exemplare. Cel dintîi se află, cu peceți în regulă, la notarul Frățilă. Pe al doilea vi-l încredințez vouă, căci deajuns un foc la primărie și totu-i dus de rîpă.

— Acasă n-ai nici unul ? întrebă Zizine.

— Nu, respiră greu Iorgu Cerchez. Mi-a fost teamă să nu-l dibuiască Alexandrina, să n-o înfricoșez. Explică : Nu țin chei la birou, între noi nu s-au aflat niciodată taine.

„Ce om fin !" gîndiră la unison bătrînele.

— Cam pentru acestea v-am necăjit, încheie Cerchez, răsuflînd ușurat.

Zinca, mereu cea mai spontană, în admirația surorilor înlăcrămate, luă plicul și-l strînse la piept :

— Îl vom păstra cu sfințenie, Iorgule, în sipetelul mamei. Bineînțeles, încercă să rîdă dar vocea îi tremura iar lacrimile îi alunecau în voie, noi vom fi moarte de mult, cînd tu ai să-ți amintești de testamentul acesta ca de o... de o idee originală. O năzbîtie.

— ...năzbîtie, hohotiră Zoe și Zizine la capătul puterilor.

Cerchez, mișcat de emoția bătrînelor, arborâ o mină tonică :

— Ci lăsați-o păcatelor de tristețe ! Nu mi-e gîndul nici la bolișteț, nici la îngropăciune. Mi-s grijuliu și atît ! Să ne veselim oleacă, să mai vorovim și despre altele. Ce mai drege cuconu Butculescu, ce mai clevetește coana Aristița ?

Surorile Algiu, dezmeticite dintr-odată se consultară cu priviri scurte. De astă dată, Zoe luă inițiativa rostind cu un oftat lung :

— Iorgule, ne-ai dovedit încredere...

— După cum s-a arătat, surîse Cerchez.

— Ei bine... Ezită, se uită încă o dată la Zinca și Zizine, în cele din urmă se decise. Izbucni : Confidență pentru confidență.

— Sluga matale, tanti Zoe, spuse amuzat Iorgu.

Ce secrete extraordinare puteau să aibă Zînele, gîndi cu compasiune. Cine știe ce nimicuri, mărunțișuri impresionante prin nevinovăția și lipsa lor de miză, necazuri de gospodărie sărmană — vecinii fură ouăle Moțatei, Anica, slujnica, prea s-a obrăznicit, Vasiliade ne-a ciuntit cireșul, zice că n-are lumină... — stăpînite de trei bătrîne neputincioase, fără crac de izmană, ar fi spus Verneasca, în bătătură. Un zîmbet îngăduitor cernea liniște în ochii căprii, pe figura cu trăsături masive. Semăna cu un mucenic gras și blînd. Își împleti degetele peste pîntecele rotunjor, pregătit să asculte o istorioară naivă, recitată pe ton de tragedie. Avea cu ce s-o veselească pe Alexandrina la dejun...

— Vorbesc eu ? întrebă Zoe pătrunsă de importanța momentului.

Zinca și Zizine aprobară repede, scuturîndu-și capetele.

— Da, da... Vorbește tu.

— E un secret mare, începu Zoe și glasul îi tremura de emoție, pe care nu trebuie să-l afle nimeni...

— Nimeni... nimeni, croncăniră Zinca și Zizine.

— ...pe tine te socotim fiul nostru și de aceea cutezăm. Explodă : Am închiriat pavilionul lui papa.

Iorgu Cerchez le măsură nedumerit. „Și ce-i cu asta ? Toată lumea procedează la fel... Nimic degradant..."

— Acum, suflă Zoe roșie la față, urmează un secret și mai mare ! Își adună puterile : L-am închiriat lui Dimitrie... Dimitrie Dabija, nepotul nostru... Răspunse privirii lui Cerchez. Feciorul lui Zaïr, soră cu Aristița.

— Îl cunosc, tanti Zoe.

— E un bărbat extrem de... autoritar, suspină Zinca. De cîte ori îl văd, mi se face frig.

Iorgu Cerchez nu pricepea nimic. Le luă cu duhul blîndeții.

— Pînă aici, nu văd pricină de dihonie.

Zoe îi făcu semn cu mîna să aștepte :

— Dimitrie ne-a avertizat că nu trebuie să cunoască nimeni aranjamentul nostru.

— De ce ? !

— Nu știm. Aristița însă, cum e ea iscoditoare din fire, a aflat și ne-a furat cheile pavilionului. Al doilea rînd. Vine mereu în lipsa lui Dimitrie și tot scotocește odăile.

Îl privi consternată. Zinca și Zizine, cu mîinile pe inimă, gata să plîngă, așteptau reacția lui Cerchez.

— N-am îndrăznit să ne sfătuim cu nimeni, continuă Zoe întrerupînd tăcerea. Ești singura persoană față de care ne deschidem inimile. Ce părere ai ?

— Adică ?

— Ce trebuie să facem ? Pe Aristița n-o poate opri nimeni dintr-ale ei, mai ales cînd are cheia în geantă...

Cerchez ridică din umeri :

— Istorisiți-i lui Dabija tărășenia și s-o griji el de cucoana Vernească. Iacă beleaua !

Bătrînele holbară ochii și se lăsară pe spate țipînd :

— N-o să îndrăznim niciodată !

— ...e atît de impulsiv !

— Presimt de pe acum că o să mi se facă rău !

— Nu-l cunoști pe Dimitrie, gîfîi Zoe. Doar ne-a atras atenția că trebuie să fim discrete, iar pe Aristița a dat-o afară din casă și ne-a poruncit să n-o mai primim.

Iorgu își deschise brațele :

— Cum vreți s-o dregeți atunci ?

— Nu știu, se lamentă Zinca, dar simt că Dimitrie trebuie să afle ce se întîmplă în lipsa lui.

— Am priceput că doarme aici...

— A, nu ! Vine doar o dată sau de două ori pe săptămînă, pe înserate. Nu-l spionăm, ferească sfîntul, știi cît îi plăcea lui papa să nu se amestece nimeni în viața lui și ne-am deprins să fim discrete, dar din iatacul Zizinei se vede cînd e lumină în pavilion.

— Socotiți musai ca Dabija să afle de iscodelile Vernească ? Atuncea sloboziți-i adevărul. Dacă nu vă încumetați, puneți pe altul. De pildă, cuconu Butculescu.

— E o idee ! se bucură Zinca. Mai cu seamă că Aristița a fost atît de grosieră cu el. Închipuie-ți, Iorgule, l-a alungat din casă. Din casa noastră !

Zoe păru să se îndoiască :

— Nu știu... dacă putem apela la domnul Cicerone. E o persoană delicată care evită... lucrurile dezagreabile. Țineți minte ? A preferat să piardă pădurea Ciucea, numai ca să nu se poarte prin judecăți. Cred că ar fi o îndrăzneală din partea noastră să-i pretindem asemenea demersuri. Poate...

Lăsă ochii în jos, plimbîndu-și unghiile peste jeurile de la piept.

— Poate ? !... Poate... ? ! exclamară Zinca și Zizine cu ochi lărgiți.

— Poate, își luă Zoe inima în dinți, poate că Iorgu ar fi dispus să încerce.

Cerchez începu să rîdă :

— Vrei să spui, tanti Zoe, că eu sînt îndeajuns de grosier pentru a mă urni la trebușoară „dezagreabilă" ?

— Vai, nu ! țipă Zoe. Nu s-a născut persoană mai bine crescută și fină ca tine. Ești însă atît de energic, de abil... de întreprinzător... Domnul Cicerone, ca orice poet, în chestiunile practice e la fel de neîndemînatec ca un copil...

— ...ca un copil, scînciră înduioșate Zinca și Zizine.

Odată spuse lucrurilor pe nume, Zoe dobîndise curaj. Brusc, se simți îndrăzneață, cutezătoare, încercînd o stare fizică specială, despre care își închipuise că o uitase de mult. Era copil, fetiță de șapte, poate opt ani și bunicii o duseseră la bîlciul Sînzienelor. Se dăduse în călușei și la un moment dat imaginile, — mama mare, femeie pe atunci coaptă, în rochie cu pazmanterii bogate și o pleureusă havan garnisită cu roze și rîndunici, un papa impozant, burtos, cu mustață agresivă și sașiu, mulțimea veselă, zgomotoasă, felurită — deveniseră un curcubeu, un caleidoscop nebun, o centură de culori ondulînd valuri poliforme, spinare de șarpe în vestmînt pestrițat. Și rîdea, și era amețită, uimită de propria-i îndrăzneală. Zinca și Zizine, aninate de umbrela bunicii și bastonul din bambus al lui papa, o urmăreau sufocate de admirație. Fusese eroina zilei și mîncase trei înghețate cu fistic bașca un bombe d'amour — premiul special al bunicului — la cofetăria „Franceza". Ei, da, se simțea acum la fel de vitează, Iorgu, acest copil încîntător, avea să le scoată din încurcătură, iar inițiativa — nu zău, ce curaj pe tine, Zoe ! — îi aparținea ei.

Iorgu Cerchez se simțea încurcat dar în același timp incapabil să le refuze. Îl cunoștea superficial pe Dabija, îl întîlnise la cîteva soarele, dar mai mult de binețe și strîngeri de mînă nu schimbaseră. Cerchez făcea parte din specia indivizilor care nu detestă pe nimeni, nu disprețuiesc, găsesc înțelegere acolo unde și un sfînt cercetează împrejur după un satîr, dar asta nu-l împiedica să încerce repulsie organică pentru anumiți indivizi. Generalul Dabija, hotărît, nu-i plăcea. Ocolea instinctiv oamenii duri, uscați, incapabili să lăcrămeze, *l'aguerissement*, „oțelirea" atît de cîntată de Saint-Cyr-iști îl crispa, o partidă de vînătoare îl deprima pînă la indispoziție fizică. Iorgu, de fapt un hedonist cumsecade și carităbil, îl intuia pe Dabija ca aparținînd cu totul altei specii, ținea de o faună din care el, Cerchez, era exclus dar mai întîi de toate se excludea singur.

Zinca, vag invidioasă, vrînd să se afirme, preluă tirul :

— Ce crezi, Iorgule, ai putea să...

Cerchez, abătut — toată viața făcuse numai ce-i plăcea și un destin amabil nu-l silise încă la conflicte cu lumea, cu sine însuși — se uită la bătrîne. În ochii lor palizi, cenușă clătită de ploaie, spaima, sentimentul neputinței, nădejdea, nerăbdarea, de pe acum recunoștința, înfipseseră buchete înflăcărate.

Rosti cu inima strînsă :

— Am să vorbesc cu Dabija.

— Totdeauna am afirmat că Iorgu e un băiat șarmant, chițăi Zinca.

Zoe, dornică de aplauze, observă parcă în treacăt :

— Îmi închipui că am fost destul de convingătoare.

— De-a dreptul extraordinară ! se extazie Zizine. Ții minte, papa spunea totdeauna că ești cea mai diplomată dintre noi.

Erau mulțumite de ele, mișunau prin salon, nu-și găseau locul.

— Cred, spuse Zinca, îndreptînd inutil bibelourile de pe o etajeră, că ar merita o mică atenție din partea noastră.

Zoe și Zizine se opriră din forfoteală :

— Ce-am putea să-i oferim noi, Zinca ? Te-ai gîndit ?

Zinca, încredințată de efect, își înfipse bărbia în gușa creață. Era atît de înfrigurată, conștientă de sacrificiul pe care-l propunea, încît se bîlbîi :

— M-am gîndit să-i facem cadou poza lui papa în costum de dorobanț. Știți, cînd a cerut capitularea lui Osman la Vidin...

— La Plevna, o corectă Zoe. Nu-mi dau seama, Zincuțo... E amintirea noastră cea mai de preț. Știți cît ținea papa la ea...

— Tocmai de aceea. Cred că Iorgu o să se simtă impresionat.

Ușa se trînti de perete și Anica, ursuză, porunci :

— La masă ! Nu v-ați mai săturat de taifet ?

Se întoarse în bucătărie bombănind :

— Toată ziua trăncăneală cu mîinile în poale ! Trei bufnițe în cetate... Aferim !

În ziua aceea, Zoe, Zinca și Zizine mîncară totuși cu poftă. După-amiaza și-o petrecură admirînd fotografia sepia a dorobanțului Ilie Algiu, unul din curierii generalului Mărăcineanu, în anul de grație 1877, luna iulie.

„Doamne ! gîndeau, numai de-ar primi-o Iorgu ! Oamenii delicați nu admit să te jertfești pentru ei, să accepte atenții prea... importante..."

*

Duminică dimineață — dormise numai trei ceasuri lucrînd pînă tîrziu, după miezul nopții, în biroul lui de la statul major — generalul Dabija străbătea strada mare, Alexandru Ioan Cuza, cu pași apăsați. Era în uniformă de campanie, aspru, uscat, grăbit. Silueta subțire părea că despică secure ceața dimineții, pe figura sumbră se citea hotărîre și mînie reținută. Rarii trecători întorceau capul după ofițerul cu chip întunecat, al cărui pas ritmic și egal trăda anii petrecuți la școala de război din Berlin, purta gîndul spre paradele militare din Heidelberg cînd floarea oștirii prusace defila dinaintea Kaiserului. Zimbetul trufaș al împăratului și dineul oferit la primărie răsplăteau cu prisosință cumplitele ceasuri de instrucție. Menu-ul, mereu același, ținînd seama de gusturile lui Wilhelm — cîrnați pe

varză, papricaș de berbec (oroare ! exclamase contele de Chantilly invitat la una din festivități ; săptămîni după aceea îi stăruise în cerul gurii, în haine, chiar și în aroma florilor, izul de oaie de mult înțărcată) și budinca cu zmeură și agrișe — nu stîrnea nici un fel de comentarii. Dimpotrivă, erau apreciate gusturile simple ale Kaiserului, militarii se gîndeau emoționați la austeritatea vieții de împărat. Mulți dintre ei își hrăneau slugile cu bucate mai de soi. Lordul Craven, supus și intim al majestății sale George al V-lea de Saxa-Coburg — se zvonea că va schimba numele dinastiei în de Windsor — dăduse în 1912 amănunte în legătură cu un festin la care participase : „O masă captivantă. Nimeni nu mînca nimic, cu excepția lui Wilhelm. Se prefăceau însă că o fac, cu un talent care m-a fascinat. Cantitatea de mîncare adunată ulterior de slugi de pe mese, dar mai ales de sub ele, era cu totul remarcabilă..."

Generalul Dabija încercă clanța marchizei care nu cedă. Era ora șapte și jumătate dimineața, paracliserul de la biserica Sfînta Treime se pregătea să urce în clopotniță, peste drum, la domnișoarele Algiu, ferestrele încă dormeau ocrotite de transperante știrbe.

Dabija, fără clipă de șovăială, lovi scurt în vitreul de lîngă clanță. Introduse mîna printre cioburi și deschise. Pe mănușa neagră, un dinte de sticlă lăsă dîră albă. La fel de sigur, traversă un oficiu umed, cu miros de șoareci și cauciuc ars, ocoli biroul unde nenea Grigore „lucra" altădată, adică citea „Petite illustration", căsca, dormea, se exersa în amestecatul artistic al cărților de joc — acestea literalmente zburau prin aer, se hotărau să ia contact cu masa după volte într-aripate, în fluieratul admirativ al asistenței — și cel mai adesea se îmbăta cuc, cu lichioruri dulci, grele, uleioase și mastică de la Pireu. Pe urmă, dormea țeapăn cîteva ceasuri, scutit de glasul de goarnă al Aristiței. Și era fericit ! Cînd n-a mai fost, și-a luat tălpășița, ca un elev care chiulește de la școală. *„L'école buissonnière..."* Plecase cu toți banii din casă, bijuteriile Aristiței, macferlanul și bastonul. „Plevușcă, licheluță, își aminti Dabija, dar fără îndoială simpatic și cu umor. Un prinț al petrecerilor, voevod al bulevardelor și cafenelelor, un fantast al existenței. N-am știut niciodată exact cum s-a prăpădit. Nici nu mă interesează..."

Dădu buzna în iatacul Vernească brutal, ostentativ zgomotos, fără menajamente. Mirosul îngrozitor îl făcu să reculeze, dar instantaneu își înfrînse greața. Vernească, în pat încă, sări cu agilitate de baletistă. Era mare, hidoasă, fără proteză, într-o cămașă de noapte bărbătească, încinsă peste șale cu o spinare veche de oaie. Urlă sugrumată de furie :

— Ai înnebunit, răcane ? Intri aici ca în stîna lui tac'tu ?

Era atît de mînioasă, încît nu mai avu timp să-și consume surpriza. Dabija, imperturbabil, se uită în jur și apucă o polcuță cu vîrful degetelor înmănușate. Îi era silă și n-o ascundea. Zvîrli treanța pe pat :

— Acoperă-ți slănina. Mi-e greață.

— Ieși afară ! răcni bătrîna.

Generalul o cercetă cu privire de gheață :

— Nu înainte de a-ți spune ce am de spus, și cînd poftesc eu !

Bătrîna amuți, fără aer. Făcea eforturi să-și revină. Gîfîia, pieptul uriaș, două lubenițe moi, trecute care căutau spre centură, se zbuciuma, avea parcă o viață a lui, aparte sub pînza nălbită. Se înfășură într-un șal cafeniu și se lăsă în jilțul cu spătar de paie ciuruit. Îndura greu clipele acelea, prezența generalului. Obișnuită să stăpînească, să înfricoșeze, să se țină seama de ea, să spună totdeauna și pretutindeni tot ce-i trecea prin minte, întîmpina pentru prima oară o personalitate cel puțin la fel de puternică, o voință îndîrjită. Iar cel mai greu digera disprețul lui Dabija, faptul că nu-i era teamă de ea, desconsiderarea totală, nimicitoare care emana din întreaga lui făptură.

„Se uită la mine ca la un melc, ca la o ploșniță. Alta nu știi însă, fiule ! Urma alege..."

Schimbă vertiginos, tonul, opintind să-l scoată din fire :

— Și zi așa, cocoșelule, răpus de dorul mătușii-ti venișii să-i dai binețe în zori.

— Mă numesc generalul Dabija. Scutește-mă de familiarisme.

— Eu te-oi scuti, rînji bătrîna, dar tot neamuri rămînem. Sînt sora mă-ti...

— Simplă eroare a întîmplării.

— ...pe care nici Dumnezeu n-o poate îndrepta. Dar mai știi ! Poate că tu cunoști altă legiuială.

— Nu te înșeli. Pentru mine exiști doar ca o scorpie care trebuie strivită. Un act de asanare socială.

Bătrîna primi din plin lovitura dar continuă să rînjească :

— Duioase vorbe ai deprins tu prin străinătăți, nepoate. Mai știi și altele ?

Dabija făcu un pas înainte. Era adeptul metodelor directe, nu practica niciodată, în relațiile cu oamenii, tactici de învăluire. Declară brusc :

— Las-o în pace pe doamna Alexandrina Cerchez. Dacă nu încetezi cu scrisorile dumitale murdare, cu acest șantaj, te strivesc. Înțelegi ?

Coana Aristița șovăi o singură clipă. Se hotărî să accepte jocul deschis, cu cărțile pe față.

— Oi fi eu scorpie, dar ție cum îți zice ? Bietul Iorgu, nu se mai poate cerceta în oglindă, o sparge cu coarnele. Mîine-poimîine o să umble de-a bușilea, să nu fărîme lustrele... De puicuță, ce să mai zic ? Pesemne că așa predică acum popa în altar : împarte cu răcanii ce-i cuvenit doar bărbatului, căci Dumnezeu a poruncit să-ți ajuți aproapele...

Generalul Dabija încleștă mîna pe sabie. Șuieră :

— Hoașcă scîrbavnică ! Nu-ți îngădui nici să-i pomenești numele.

„Așa, nepoate ! jubilă Verneasca. Ți-ai ieșit din țițîni. Las' că-ți face bine o frecție..." Rosti liniștită :

— Pentru aste cuvinte și altele asemenea, ai să-ți mușți mîinile, fătul meu.

— Nu înainte de a-mi fi săturat cîinii cu ale tale. Bagă-ți mințile în cap ! Cea mai mică supărare pe care i-o vei pricinui de azi înainte doamnei Cerchez, te costă scump. Atît cît nu poți duce în spinarea aia de dihanie.

— Ce-ai să-mi faci, fiule ? Așa, de o curiozitate. Mă strîngi de gît ?

— Și asta la nevoie. Îți dau un sfat, singurul bun pe care îl poți primi : nu mă stîrni. Te distrug, te alung din oraș cu pietre și lovituri de picior.

— Foarte frumos... Ascultă-mă, nepoate ! Oi fi tu mare și tare, te simți neasemuit de parcă ai purta coroană pe

tigvă, dar sînt alții mai presus, cu ureche răbdurie și flămîndă. Și au și aceia o ușă la care se poate bate.

— Încearcă !

Ieși trîntind ușa din răsputeri. Un păhăruț de cristal, ultimul dintr-un serviciu simandicos cîndva, căzu de pe poliția blidarului, făcîndu-se țăndări. Bătrîna îl privi minute lungi, respirînd sacadat. Întinse mîna orbecăind după o sticluță cu picături calmante.

Trase un gît fără a mai căuta linguriția. Se urni din jilț și luă de lîngă sobă mătura și fărașul. Strînse cioburile încet, cu atenție, de parcă fiecare țăndăr ar fi avut prețul și însemnătatea lui.

— Și pe ăsta o să-l plătești, nepoate !

Capitolul XIII

„Ce carte incîntătoare ! reflectă suspinînd domnul Cicerone Butculescu. Profund interesantă, stilul e de un farmec cuceritor..."

Era atît de emoționat, încît simți nevoia să-și noteze imediat impresiile în jurnal. Pendulul mic fredonă Berceusa de Mozart. La ora două noaptea, bătrînul, tremurînd de frig, însemna :

„Sînt vrăjit. Tocmai am terminat volumul lui Arthur Meyer *Ce que je peux dire*. Inima mi-e plină de recunoștință pentru ceasurile de regal pe care acest autor le oferă cu atîta generozitate. Toată societatea celebrităților din secolul XIX și începutul celui de al XX-lea defilează, pusă minunat în valoare de o pană inspirat savantă. Fiecare pagină e plină de viață, reîmprospătează un trecut minunat... Cartea a aparținut bietului Nicu Orleanu. Semnătura lui pe prima pagină, datată 11 februarie 1901, mi-a trezit duioase aduceri aminte, mă las cuprins, învăluit de nostalgie..."

Tremurînd, cu ochi umezi, se băgă din nou în pat. De la o vreme n-avea somn, ieșea rar din casă din pricina frigului, a ghetelor cu nasturi în care degera ; de teama Vernească, nu mai călcase nici pe la Algience. Își petrecea ziua citind, făcînd notații în jurnal. Se simțea în dispoziție filosofică și își încredința hîrtiei panseurile, avînd grijă să nu uite, să nu risipească nimic. Le bănuia doldora de înțelepciune, adevăruri insolite, suficient să fie rostite cu tonul acela ușurel, de glumă, al gentilomului spiritual, pentru a seduce saloanele cele mai fine. Cînd nu cugeta, își amintea de întîmplări și prieteni vechi. Nicu Orleanu de pildă... Ce băiat admirabil ! Ager, spontan, plin de humor ! Negricios și scund — umblă în picioare pe sub pat, spunea coana Aristița — semăna cu un spiriduș. În general, avea idei bizare pe care se grăbea să le pună în practică, cu efecte neașteptate care făceau deliciul unui oraș. Cît se rîsese atunci, cînd introdusese lumină electrică în cotețele de la ferma lui din Orzeni ! Argații aveau poruncă s-o aprindă de cîteva ori pe noapte. Cocoșii, derutați, crezînd că s-a făcut ziuă, munceau mai cu spor, găinile se ouau de trei-patru ori pe zi. Orleanu exulta, amețit de eficiența inovației... După o lună de zile, ostenite de muncă împătrită, lipsite de somn, păsările — cinci mii de cocoși și găini — își dăduseră duhul. Asurzit și excedat de hohotele orașului, Orleanu luase primul tren spre Paris. „Mi-e dor de Franța, se justificase. O iubesc ca pe o femeie...“ Acolo o cunoscuse pe Natalia Racoviceanu. După o lună, erau căsătoriți.

„Cea mai fericită căsnicie din cîte mi-a fost dat să întîlnesc în viața mea !“ își aminti Butculescu. Natalia îl considera un geniu, și dovedea la rîndu-i mult geniu cînd trebuia să justifice cu naturalețe boacănele lui bărbatu-su. Orleanu murise tînăr, dintr-o infecție, pretindeau medicii. O oră mai tîrziu, Natalia își trăgea un glonte în inimă, după exemplul doamnei Sembat. Urmînd același exemplu, lăsase un bilet pe coafeza din budoarul ei : „Iartă-mă, dragul meu, că am întîrziat un ceas, de la rendez-vous-ul nostru...“

— Unde se mai nasc astăzi asemenea femei ? reflectă cu voce tare domnul Butculescu. Aspasia din Milet, Cornelia, Livia Augusta, Pompeia Plotina, Atossa, iată galeria

de excepție, unde s-ar cuveni să fie omagiat portretul Nataliei...

Se întrerupse brusc, privind dușumeaua. Auzise glasuri sau fusese doar o părere ? „Ce idee ! rise singur... Glasuri care vin din pământ... Hotărît, sînt surmenat..."

Nu încercă să analizeze cauzele epuizării, la urma urmelor nu făcea decît să citească, să somnoleze, să tragă din luleaua goală și să „mediteze", dar și istoveala era o explicație la fel de bună ca oricare alta.

Își căută locul în așternut simțind cum somnul îi dă tîrcoale cu pași de pisică. Gîndurile, pestrițe, îmbucătățite, zăboveau încă asupra Orlenilor. Cine avea să uite vreodată petrecerile de la conacul lui Ghiță Racoviceanu, tatăl Nataliței ?... După douăzeci de ani, domnul Cicerone se întîlnise la Borsec cu un profesor vienez. Bătrînelul, specialist în egiptologie și arheologie semitică, cumsecade, vorbăreț, de o veselie naivă specifică, își amintea, cu ochi strălucitori și o precizie de amănunt trădînd puterea impresiei, de un asemenea dineu, oferit la conacul lui conu Ghiță.

„Ah ! Le țin minte, de parcă aș avea acum, în fața ochilor toate acele bunătăți. Vă amintiți, Herr Butculescu, porcii umpluți și gîștele împănate ? Homarii și langustele care înotau în aspic verde ? Dar compoziția aceea de nuga și zahăr roșu, macheta conacului ? O capodoperă ! Nu, lucrurile acestea nu se pot uita. Pot să vă spun că a fost masa cea mai rafinată, cea mai fantastică la care am participat..."

Adevărat, surîse Butculescu aducerii aminte, mesele oferite de bătrînul Racoviceanu constituiau totdeauna evenimentul sezonului. Era gămăn mare, angaja bucătari scumpi, mai bine plătiți decît trei lefegii clasa I-a, încărunțiți în slujbe, știa să poruncească. Dealtfel, din lăcomie i s-a tras sfîrșitul. Urnit de doctori la Bagdastein, pentru cură de slăbire, după o săptămînă a simțit că nu mai poate îndura năpraznica leșuială. A intrat într-un birt, și, spre uluiala hangiului, a dat gata în mai puțin de un ceas două gîște cu trufe. Atacul l-a avut în drum spre hotel...

Domnul Cicerone sări ars. Nu mai încăpea îndoială, glasuri înfundate veneau din pămînt. Își încordă urechea dar bătăile inimii, zvîcnetul tîmplelor îl împiedicau să des-

fușească vorbele. Fixa covorul roșu, încremenit de spaimă. Fără s-o mărturisească — în societate își îngăduia să zîmbească amabil, condescendent, cînd cucoanele povesteau întîmplări stranii, frizînd supranaturalul — domnul Cicerone credea în stafii, în duhuri, într-o existență de „dincolo", foarte concretă. În tinerețe, frecventase asiduu o societate de spiritiști. Emoțiile încercate la fiecare ședință fiind însă peste puterile lui, renunțase. Acum, lac de sudoare, cu pielea încrețită de spaimă, își aminti un amănunt la care nu se gîndise de multă vreme. Casa, de fapt toată strada, fusese construită pe locul unui vechi cimitir. În vremea lui Vodă Ioniță Sturza, adică pe la 1825, mai exista și bătrînii istoriseau că aici fusese înmormîntată vestita Marghioala Hizichioaia, ibovnica lui Pendedeca, omul de încredere al lui Ipsilanti...

O bufnitură surdă îl făcu să sară din pat. Nu mai simțea frigul, nu auzi nici pendulul care bătu de ora trei. Privea hipnotizat podeaua, îi venea să plîngă, îi venea să urle. La a doua bufnitură începu să se îmbrace ; inițiativă reflexă, fără noimă. Trăgea de haine, le punea de-andoaselea, nu nimerea ghetele.

Gîndurile fragmentate, febrile, se întretăiau :

„...Dedesubt nu-i pivniță... morții se întorc totdeauna în locurile unde au trăit... numai cealaltă aripă are beci... să nu tulburi sufletele adormiților, se răzbună amarnic... Sînt singur în toată casa, chiar dacă strig, nu mă aude nimeni..." Pe lespede, atunci cînd au făcut fundația, se mai putea citi „Negru Vartam 1698—17... litere chirilice... Trebuie să mai fie undeva, în grădină, năpădită de buruieni... Eu n-am avut nici o vină, eram copil... Ce vor de la mine ?..."

Zvonul îndepărtat străpunse din nou din adînceuri.

Domnul Butculescu înșfăcă paltonul și trîntind toate ușile părăsi îngrozit casa. Gonea cu capul gol, pe ulițele înghețate și pustii, despicînd în noapte drum bezmetic, despre care știa că nu duce nicăieri.

Pe verso-ul unei scrisori cu conținut oarecare — „Mă simt bine, dar zilele îmi par lungi, se petrec prea multe în decurs de douăzeci și patru de ore, cît aș aprecia acum viața monotonă a vacanțelor de la Buzău, v-am trimis o

mie de lei din economiile mele, îmi pare rău că, din cauza mamei, Maria a rămas la București..." maiorul Gogu Roșianu scria cu cerneală simpatică :

„Situație dificilă, sînt suspectat, urmărit pas cu pas. Tot statul major pare îmbîcsit de agenți. Mi-e greu să acționez. Dabija, personaj infernal de care nu te poți apropia. Deci din nou, imposibilitate de mișcare. Aștept directive..."

Ieși în zori. Scrisoarea trebuia depusă în cutie oarbă, urmînd să fie preluată de un necunoscut... poate necunoscută, pînă la ora 6 dimineața. Un frig aspru i se strecura pe sub manta pătrunzîndu-i în oase, își simțea dureros vîrful urechilor. Reteză centrul orașului și luînd-o prin spatele Bibliotecii publice Costache Negri intră în mahalaua Oțetari. Aici, ridicată pe un tăpșan, se afla biserica Sfinții doctori fără de arginți, Cosma și Damian. Își avea surată, mai bine zis tiză, la Roma, nu departe de Coloseum, ascunsă într-o grădiniță grațioasă, cu un havuz și păsări minunate, toate soprane. Roșianu o vizitase în 1912, cu prilejul unei excursii studențești. Îi plăcuse pentru că era „proaspătă", fără patină, era ea însăși, deosebită de celelalte edificii. „M-am săturat, dom'le, de ruine ! Aici, orice dărîmătură se cheamă istorie..."

Deși devreme, biserica era deschisă, în altar ardeau lumînări, o bătrînă cu spinarea încovoiată bătea mătănii la icoana cuvioasei Paraschiva.

Gogu Roșianu cercetă cotloanele neguroase și se apropie de cutia milei. Strecură înăuntru, odată cu cîteva monede, plicul îndoit. Se închină și ieși în aerul înghețat al dimineții.

— Ai fost matinal azi, constată căpitanul Ioanid, încrețindu-și ochii din pricina gerului.

De trei zile locuiau la aceeași gazdă și dimineața făceau împreună drumul pînă la statul major.

Roșianu tăcu și Ioanid, surprins că nu răspunde — fiecăreala era starea naturală a maiorului, de multe ori se întreba dacă trăncănește și cînd face dragoste — se explică :

— Te-am auzit cînd ai ieșit, pe urmă te-ai întors.

— N-ai somn ? întrebă sec Gogu Roșianu.

— Uite ce e, dacă ești prost dispus, avertizează-mă. Nu-mi place să beau și să mă cert pe stomacul gol. I-a fost

rău găzdoiului și nevastă-sa a mișunat tot timpul prin casă. Odaia mea e perete în perete cu dormitorul lor. În fond, nu înțeleg de ce mă justific.

— M-am săturat, domnule ! explodă Roșianu. Toată lumea spionează pe toată lumea, nu mai știe nimeni să conjuge alt verb.

Alexandru Ioanid respinse glacial afirmația.

— Eu nu spionez.

— Las-o baltă, mon cher ! De-aia adulmeci toată ziua prin birou, îți bagi nasul prin hîrtiile lui Teodorini, asculți convorbiri confidențiale...

— Trei sferturi din ceea ce susții sînt fabulații — restul reprezintă simple măsuri de apărare. Instinctul de conservare îmi funcționează încă.

Roșianu ridică din umeri :

— Botează-l cum îți place, mi-e absolut egal. Eu îi zic însă altfel.

— Te privește.

Își continuară drumul în tăcere. La ferestre apăruseră primele capete de bătrîni. Desfigurați de frig, jigăriți, aproape descărnați, păreau în lumina zgîrcită, leșioasă a dimineții, mumii expuse în vitrine de magazin falimentar.

— Stau și mă tot uit la dumneata, reluă după o vreme Roșianu.

— Ești un tip ocupat, am băgat de seamă. Dacă preferi profilul, să-mi spui. Schimb poziția biroului.

Gogu Roșianu nu-l luă în seamă. Exclamă iritat :

— N-ai mutră, domnule, asta e ! N-ai mutră.

— Ce mutră ? !

— De spion, de agent, de cum vrei să-i spui.

— Constat că pedalezi pe același verb...

— M-am molipsit de la alții mai inteligenți. Ești prea ferches, prea gigolo, pari — iartă-mă că ți-o spun, dar așa sînt eu, franc — prea găgăuță ca să te ocupi de chestii din astea mai subtile. Te-oi fi pricepînd la avioane — apropo, de ce astea ale nemților sînt toate albe ? lasă că-mi explici altă dată — vorba aia ce barză, ce rîndunea, ce cocori — matadori, le-ai luat pe toate, dar nu văd să te taie capul la mai mult.

Ioanid începu să rîdă :

— Sînt perfect de acord: Nu mă taie și nici nu mă interesează altceva decît aeroplanele.

— Eu m-aș ambeta de unul singur acolo, dar mă rog, fiecare cu damblaua lui... De Teodorini ce zici ?

— N-am nici o impresie.

— Chiar așa ?

— Pot să-ți dau cuvîntul de onoare. Mă plictisește, așa cum mă plictisești și dumneata. Apropo de franchețe, fără să fie o poliță. Poate că sînteți niște indivizi foarte cumsecade, capabili, cetățeni de nădejde ai gliei strămoșești, dar pe mine personal, nu mă „tulburați" dacă înțelegi ce vreau să zic. Nu-mi spuneți nimic, și în vremuri normale n-aș accepta să pierd nici măcar jumătate de ceas cu voi la o halbă.

Gogu Roșianu îl măsură înveselit :

— Adică nici eu nu-ți fac nici o impresie ? Măcar una proastă, domnule, dar să nu mă simt invizibil.

— Dacă insiști, pot medita.

— Meditează, mon cher ! Parole, m-ai făcut curios.

— Ei bine, fără să fiu vreun psiholog, dumneata prezinți două alternative. Ori ești o lichea fără egal, extrem de primejdioasă tocmai pentru că pari inofensiv, ori un zăpăcit cumsecade care-și va rupe gîtul cu proxima ocazie. Mulțumit ?

— Bineînțeles, rîse Gogu Roșianu. În ambele ipostaze posibile, rămîn un tip pozitiv.

— Îmi închipui că acesta trebuie să fie un motiv de permanentă satisfacție pentru dumneata.

Maiorul Roșianu scoase o țigaretă și o bătu de dosul palmei. Treceau prin piața săracă, lipsită de culoare. Cîteva grămezi de cartofi rebegiți — negustorii refăceau mereu mușuroiul, grijulii să nu se prăpădească o singură barabulă — ceapă ruginită, un singur cupeț cu trei găvănoșele de miere și, marfă rară, de lux, ulei în sticluțe de două sute de grame. Alături, un tîrgoveț mohorît păzea mai mulți șoricei fălcoși, cu burți țuguiate și lăbuțe cu degete, ca niște mîini, prizonieri într-o cutie veche de pantofi.

Roșianu se opri uimit, dîndu-și chipiul pe ceafă :

— Hamsteri ! Ce părere ai, domnule ? !

Ioanid își întoarse ochii. Îi făceau silă, nu le suporta nici neamurile, șoarecii cărturari cățărați pe mînavete. Cînd era copil, doar glasul flașnetarului „Planeta ! Ia planeta !" îi dădea senzație de vomă.

Gogu Roșianu continua să se mire :

— Cine cumpără, nene, lighioanele astea ?

Omul rosti cu o morocănoșenie absentă, care n-avea legătură cu nimic din ceea ce se petrecea acum în jurul lui, cu ofițerul jovial, cu frigul, cu dimineața scundă și ostilă :

— Îi dau ieftin... Șapte lei perechea...

— Ce să fac cu ei, neamule ?

Azvîrli o bănuță de cinci lei în cutie, „să fie de saftea", și se grăbi să-l ajungă din urmă pe Ioanid.

— Stai, dom'le, ce fugi așa ?

— Nu pot să-i văd, mi-e scîrbă.

— Că parcă mie-mi vine să-i mănînc ? Mă interesează însă ciudățeniile, tot ceea ce oferă natura umană ca bizar.

— Ei, atuncea ai la ce să te uiți în fiecare zi.

— Da, nu mă plictisesc. De-aia, cum îți spuneam, te contemplu și pe dumneata.

— Iar începi ?

— N-am isprăvit. Ziceam că nu faci impresia vreunui sprinten la minte, unul din ăia care croșetează machiaverlîcuri. Și totuși...

— Totuși ? întrebă fără interes Ioanid.

— Există ceva în dumneata, insesizabil, care îngrijorează. Nu pot defini, dar există. O anumită sclipire particulară a ochilor, o rezervă permanentă, o forță interioară bine strunită. Poate, nu știu...

Căpitanul Ioanid ridică din umeri.

— Mai studiază.

Roșianu își urmărea gîndul, trăgînd avid, des, din țigaretă.

— Cred că mă influențează și faptul că în civilie ai o profesie pozitivă. De obicei, ăștia cu tehnica sînt mai toți nemțofili. Prejudecată dacă vrei, dar așa se întîmplă.

— Caraghios ! Demonstrația te vizează în primul rînd. Ești inginer, în plus, cu studiile făcute în Germania.

— Da', dar nu despre mine discutam. Îți vorbeam de impresia aceea de insesizabil. Încerc să mă exprim mai

limpede : ești omul de la care te poți aștepta la orice. Da, asta e ! Orice aș auzi despre dumneata, nu m-ar surprinde.

— Interesant.

— Nu cine știe cît, dar subiectul, acum, la șapte fără zece, mă captivează. Dacă aș fi femeie, nu te-aș lua pentru nimic în lume în căsătorie.

— Și ai proceda extrem de cuminte.

— Te văd foarte bine, de exemplu, plecînd după țigarete, cu trenciul pe umeri și dispărut fără vorbă, fără urmă. Eventual, după cinci ani, cucoana primește o ilustrată de Crăciun, superbă și exotică, din Mexic. „Salutări, iepurașul !", sau mă rog, cum ți-o fi plăcînd să fii dezmierdat.

— Așa e, făcu mașinal Ioanid. Tot ce spui e eminent, dar îmi povestești și altă dată... Am ajuns.

Răspunseră scurt la salutul santinelelor și pătrunseră în vestibulul cu trepte mozaicate al fostului pensionat de domnișoare „Domnița Ruxandra". Roșianu strîmbă din nas :

— Nu mă pot obișnui, domnule, cu duhoarea asta ! Ce nu izbutesc să pricep e altceva ! Baraca a fost rechiziționată de statul major de mai bine de un an și tot miroase a domnișoare neîngrijite și a mîncare de cazan.

— Ești prea sensibil.

— Așa mi-a spus și mama.

„Ce dracu vrea ?" se întrebă Ioanid descheindu-și nasturii mantalei.

Gogu Roșianu zvîrli din mers țigara în scuipătoarea înaltă.

„Nu poți scoate nimic de la ăsta. Cu cleștele sau cu tirbușonul, tot nimic..."

La zece, sosi maiorul Valeriu Teodorini. Respira greu, de parcă pînă la statul major ar fi ținut-o într-o goană, părea grozav de afectat.

Căpitanul Ioanid își privi ostentativ ceasul. Continuă să lucreze însă, fără comentarii.

— Pînă la următorul raport, se justifică Teodorini, am permisiunea să întîrzii sau să nu vin deloc la slujbă.

Roșianu își ridică ochii de pe hartă, abandonînd compasul.

— Te-a întrebat cineva de sănătate, nene ?

Avea însușirea ca indiferent de violența discuției purtată cu un terț și de cantitatea lucrurilor dezagreabile comunicate, să-l abordeze în întîlniri ulterioare direct, cotidian, mereu bine dispus și afabil. Faptul în sine lua prin surprindere, descumpănea, dar rețeta se dovedise excelentă. Nimeni pînă acum nu-i întorsese spatele, relațiile redevenind firești, fără momente penibile, în genere anevoie de escaladat.

— Nu m-a întrebat nimeni, replică Teodorini, dar nu-mi plac suspiciunile.

Roșianu zîmbi cu tîlc :

— Hm ! N-aș fi zis...

Muie compasul în tuș și își reluă lucrul. Îl întrerupse din nou glasul lui Teodorini, alterat de emoția faptului excepțional.

— Trebuie să vă spun ceva...

Continuînd să scrie, Ioanid îi făcu semn să aștepte cîteva clipe : „isprăvesc îndată..." Roșianu rezemat în bărbie și coate, se uita amuzat la Teodorini. Mărul lui Adam forfotea pe gîtul slab, de recrut înțolit în uniformă prea largă.

— Ceva îngrozitor și totodată extraordinar, gîfîi Teodorini. Oribil și magnific ! De un teribil grandios ! Moment zguduitor de tragedie antică !

— Cunoști ceva adjective, aprecie Roșianu. Zii mai repede, să ne mirăm și noi.

— S-a judecat procesul locotenent-colonelului Crăiniceanu la Iași...

— Da, și ? Au hotărît probabil să-i facă douăsprezece butoniere la tunica fără epoleți. Mai corect, spus, rupți. Te așteptai la altceva ?

— Normal, interveni Ioanid. S-a dovedit în mod categoric că s-a întîlnit cu Sturdza între linii, că a luat în primire un sul de manifeste și le-a împărțit în tranșee. Ce mai vrei ? !

— Clevetiți ca babele ! se enervă Teodorini. Intîi că sentința încă nu s-a dat. Alta-i chestia formidabilă. Averescu, din considerație pentru tăică-su, generalul, ca să-l

scutească de toată mascarada unui proces îngrozitor, i-a oferit şansa să se sinucidă. Duse degetul arătător la tîmplă într-un gest semnificativ : Pac ! şi gata !

— Cine să se sinucidă ? întrebă Ioanid. Bătrînul ?

— Ţi-a luat Dumnezeu minţile ? ! Auzi, cine ! Fiu-său, colonelul, fireşte ! Averescu îşi închipuia că taică-său o să-l convingă s-o facă. Mai elegant şi mai demn s-o facă singur, decît plutonul de execuţie. I-a scris în sensul ăsta bătrînului prin generalul Mărdărescu. Adică să vină la Bacău şi să discute afacerea.

— Şi ?

— Ei bine, Crăiniceanu senior a refuzat categoric. Mai mult, aproape strigă Teodorini cu ochi strălucitori, a trimis o epistolă cutremurătoare curţii în care cere pedeapsa capitală pentru fecioru-său : „Între patrie şi fiul meu, nu ezit să-mi fac datoria faţă de patrie !"

— Într-adevăr, spuse încet Roşianu, grandios număr bătrînul ! N-am copii, dar spun sincer, nu cred că aş fi fost în stare să procedez la fel.

— Ce spuneam eu ! Vă daţi seama ce-i în sufletul lui, durerea şi ruşinea pe care o îndură, bocetele din familie, reproşurile nevesti-si ? ! Femeile simt şi judecă altfel...

— Doar dacă n-o fi din spiţa Oltei, mama lui Ştefan cel Mare, observă Roşianu.

Ioanid reflectă pe gînduri :

— M-am rugat totdeauna Cerului să nu fiu pus în situaţii cheie, cînd a lua o hotărîre presupune jungher într-o mînă şi pistol în cealaltă. Bătrînul este într-adevăr extraordinar...

Şi-l amintea falnic, cu mustăţi bătăioase, foarte „gardă imperială" la o defilare de 10 Mai. Şi mai proaspătă, surpriza pe care o încercase revăzîndu-l în acelaşi an la Baden, unde urma probabil o cură. Despuiat de prestanţa uniformei, nelaîndemînă într-o jachetă stil 1900, cu burticică ţuguiată sub o vestă de mătase şoricie (picioarele, restul trupului fiind firave, apropiaţii îi spuneau „greierele borţos") semăna mai degrabă cu un ipistat scos la pensie.

Ioanid ştia de mult că forţa interioară nu are neapărat ceafă de taur şi nici muşchii omului care rupe lanţuri la circ, şi totuşi se simţea incapabil să facă apropiere între

gestul de tragedie antică al bătrînului și făptura anodină de funcționar mărunt, care mănîncă de două ori pe săptămînă ieftin — pește și măsline — iar din două în două duminici, o găină arcănită din ograda lui (firește, dintre cele care nu ouă) friptă în tigaie...

— Asta este ! conchise mașinal bătînd cu coupe-papier-ul de ivoriu în călimară. Halal să-i fie ! De, nu fiecăruia îi e scris să aibe statuie în piața mare.

Roșianu completă :

— Vizavi de vespasian. Vorbesc cît se poate de serios, domnule ! Edilii noștri sînt cretini ! Am constatat matematic în toate tîrgurile prin care am trecut : latrinele sînt construite peste drum de bronzurile marilor fii ai urbei respective.

— Există un soi de post-scriptum oral la scrisoarea generalului, spuse Teodorini, răsfirînd cu două degete topul de hîrtie, în toată grosimea lui. E în firea lucrurilor și în conformitate cu orice normă de conduită morală și militară ca fecioru-său să-și primească pedeapsa. Mai există însă un trădător, în afară de Sturdza și Wachmann, la fel de vinovat și, în momentul de față, însutit mai primejdios întrucît n-a fost încă descoperit. Socoate echitabil și în spiritul necesar al onoarei militare ca și acesta să fie răstignit, judecat și osîndit după legiuială și dreptate...

Gogu Roșianu oftă și se aplecă deasupra hărții

— Răstignește-l, fiule.

— Am s-o fac, șopti Teodorini.

Ioanid mușcă ușor capătul tocului :

„Ăsta-i fanatic... Sau farsor."

— Nu, respinse domnul Mareș astupînd receptorul cu mîna. E riscant să fim văzuți împreună, numai noi doi. Mai ales acum, cînd atmosfera e atît de fierbinte... Bineînțeles... La dumneata în nici un caz, iar la mine există trei intrări cu tot atîtea rînduri de ochi... În caz de extremă necesitate, știi cum procedezi... Varianta a doua, M-ul cu cretă albă pe poartă... exact ! Cred că am prins un fir, să vedem unde duce... Ai grijă, consideră-te în permanență supravegheat... Da, da... Am să te caut.

Domnul Mareș își tamponă fruntea și obrajii — ca toți oamenii masivi transpira gros, mai ales cînd veneau de afară — și se opri în fața domnișoarei Aurica.

— Bine că mi-am amintit, zîmbi larg, pipăindu-și buzunarul. Era să plec cu ea....

Îi întinse o cutie rotundă, roșie, cu o dansatoare spaniolă surprinsă într-o fandare avîntată.

Domnișoara Aurica se roși de plăcere :

— Ah ! E chiar „Carmencita", pudra mea preferată. Vai, domnule Mareș, sînteți nemaipomenit !

— Mă bucur că am putut să vă fac o mică plăcere.

— Mulțumesc din suflet. Cît...

Mareș își duse mîna la piept :

— Mă jigniți și nu merit. Sărut mîinile...

— La revedere... În problema ecalaltă, să n-aveți nici o grijă... Notez ori de cîte ori sînteți căutat... Mi-am făcut un carnețel special.

„Gisca !" gîndi domnul Mareș și se pierdu printre trecători.

*

La masa ovală, în echilibru precar pe un singur picior, acoperită cu un covor roșu, stătea colonelul Verzea, mare, greoi, cu brațe uriașe și tenul pictat de cuproză. În fața lui se afla un bărbat pirpiriu, de vreo treizeci de ani, îmbrăcat în haine sărăcuțe care încercau să pară elegante. Ghiceai, cercetîndu-le atent, eforturile impresionante depuse de tinerel pentru a copia cu mijloace dramatic insuficiente șicul filfizonilor parizieni care hoinăreau înainte de război, cu acea nonșalanță inaccesibilă altor pămînteni, pe Champs-Elysées sau în Bois de Boulogne.

Colonelul Heutsch, așezat cumva mai la o parte, între sobă și fereastră, pe o canapeluță, definindu-și astfel precis statutul — martor și nu participant — încerca să descifreze chipul agentului. Avea o figură derutantă, de domnișoară, cu obraji netezi, priviri limpezi și păr buclat. Un gen foarte gustat în epocă, biruitor de inimi, irezistibil colecționar de victime printre codanele consumatoare de romanțe cîntate din gură și la pian. Mîna stîngă improvi-

zează totdeauna același acompaniament, de tobă, indiferent, de „bucată"...

Tînărul era agentul lui Verzea — directorul Poștelor. El aranjase întîlnirea din căsuța aceasta liliputană de pe strada Frumoasă, ambiționind să-i demonstreze lui Hentsch că-i mai abil decît toată poliția, și că dacă el, Verzea, își pune ceva în cap, apăi musai izbîndește ! Practica de fapt un soi de detectivism pe cont propriu, suportînd personal plata și cheltuielile agentului.

Hentsch, căruia i se făgăduise că de astă dată veștile sînt de soi și că prinderea lui Roman e o chestiune de zile, dacă nu de ceasuri, se hotărîse să asiste la întrevedere. Colonelul Verzea traducea ceea ce i se părea esențial. Între timp, neamțul inventarie interiorul. Era oarecare, comod, burghez (aparținea unei rude îndepărtate a directorului poștei, refugiată în Moldova) și-i amintea de locuința gazdei lui din studenție. Da, da, te puteai foarte bine crede într-un orășel cuminte din Prusia, în casa unui funcționar mijlociu. Aceleași cusături de mînă, scaunele țepene, albumul de familie legat în pluș roșu închis sau verde olive.

— Cred că am pus mîna pe recompensă, don' colonel, zîmbi mulțumit tînărul. Al nostru e...

Verzea îl cercetă neîncrezător. Rosti cu pronunțat accent ardelenesc :

— Numa' de nu te-ai făli în van ! Mulți s-or vitejit că-i vin de hac. Și aceia or fost domni cu învățătură și praxis. Au izbutit taman ca rața care opintește să arcănească uliul.

— Nu mă fălesc. I-am dibuit cotlonul.

— Ce vorbești mă ? Păi ăsta are vreo douăzeci numai din cîte a dibuit poliția.

Agentul își scutură capul.

— Știu ce vorbesc. Casa de care vă vorbesc e refugiul lui cel mai sigur. De o săptămînă îi țin umbra, dar n-am izbutit niciodată să ajung pînă la capăt. Făcea ce făcea și-mi aluneca printre degete.

Verzea îl cercetă cu atenție :

— Și unde zici că-i vizuina, Dincule ?

Tînărul rîse, contînd dinainte pe efect :

— În strada Umbrei.

Verzea, năucit, căzu cu trupul peste masă.

— Unde mă ? ! În spatele lui Mackensen ? ! La nici doi stînjeni ? !

Colonelul Hentsch, intrigat de reacția lui Verzea, se interesă :

— Ce spune ?

Directorul Poștei întoarse un cap uluit :

— Roman locuiește pe Umbrei, la zece metri de Ober-Kommando Mackensen.

Colonelul nu-și disimulă surpriza.

— Mda... Îi seamănă... Remarcabil.

— Domnule colonel, mie nu-mi vine să cred.

— Mie da, zîmbi neamțul. Exact așa ar fi procedat colonelul Roman, omul pe care-l cunosc eu.

Verzea se adresă lui Dincu :

— Cînd ai aflat ?

— Aseară.

Ochii lui Verzea părură dintr-o dată că-și ies din bolboașe.

— Mînca-te-ar gălbeaza de neghiob ! Și-ai adăstat ca balega în ploaie amar de ceasuri ? Te dureau încălțările să dai o goană pînă la Athenée Palace, să vorbești cu primul ofițer ?

— Nu vă înfuriați, domnule colonel. Roman e șiret ca o vulpe. În afară de asta, are vreo cinci inși care-l păzesc ca pe sfintele moște.

— Ei și ? N-avem destulă poteră ca să înhățăm șase inși ?

— Poteră se află, numa' că oamenii ăștia îs puși să lupte pînă la ultimul glonte ca să asigure retragerea lui Roman. Și odată scăpat, nu-l mai găsim pînă n-o vrea el să ne strîngă mîna. Ascultați-mă pe mine, domnule colonel, ca să-l prinoniți pe Roman, trebuie să organizați acțiunea pînă în cele mai mici amănunte și să folosiți oamenii cei mai buni. Am lucrat și eu în poliție...

— Tot nu pricep, măi nătîntocule, de ce ai așteptat pînă acum ?

— Unde să vă caut noaptea ? întrebă Dincu lăsînd ochii în jos.

Știa perfect unde l-ar fi putut găsi — descoperise adresa lui de acasă ca și amantei dealtfel, o mîndruță durdulie celebră în București — dar Verzea nu trebuia să simtă cît e de informat.

— ...iar azi-dimineață, nu v-am găsit la slujbă.

Directorul Poștei îi făcu semn să se oprească și-l puse la curent pe colonelul Hentsch cu situația. Neamțul ascultă încordat, aprobînd din cînd în cînd.

— Agentul dumneavoastră are dreptate, concluse în final. A făcut bine că nu s-a pripit și nici noi n-avem voie să procedăm altfel. Un colonel Roman nu mușcă din orice nadă, nu cade în orice capcană. Și, bineînțeles, vom mobiliza oamenii cei mai competenți. Important este că știm unde își are „sediul", unde se simte în cea mai mare siguranță.

„Sediu, pe dracu !" reflectă Verzea. Ceapcînul ăsta de Roman avea nenumărate. Ce anume le dovedește lor că locuința din Umbrei îi mai cu chichirez decît celelalte ? Începuse totuși să se uite cu un soi de admirație la Dincu, instinctiv își revizuise tonul. Ba, fu gata să se ridice în picioare, cînd îl auzi pe Hentsch :

— Agentul dumneavoastră, domnule colonel, este un tînăr capabil. Dacă izbutește să nu fie lichidat de patrioții români pînă cîștigăm noi războiul, va face carieră. Nu e necesar să-i comunicați chiar tot ce v-am spus. Apropo de riscuri... În orice caz, va participa la acțiunea organizată împotriva colonelului Roman.

Capitolul XIV

Cînd ieși din strada Sfinții Voevozi, colonelul Roman traversă Calea Victoriei și, după un scurt moment de nehotărîre, intră în cimitirul Mogoșoni, acolo unde peste cîțiva ani avea să răsară un părculeț între casa Ghica, impună-

toare, cu brîu muşcat de căpăţîni de lei, şi clădirea care în preajma celui de-al doilea război mondial va fi devenit ambasada Germaniei. Era devreme, abia nouă dimineaţa, ceaţa alburie, umedă se ridica greu din meleag, stăruind încă pe braţele crucilor, în aripile arhanghelilor, trudind să ostenească flăcăruia candelelor.

Colonelul Roman, trăgînd din ţigareta priponită între buze, fără să-şi folosească mîinile (le ţinea adînc înfipte în buzunar) aşa cum ştiu să facă doar franţujii, îşi aminti amuzat de preceptele-maximă, ale lui Archibald Wells, profesor de tactică la Castelul negru : „Nu intra niciăieri, înainte de a-ţi asigura ieşirea... Un adversar aflat în spatele tău e de patru ori şi jumătate (de ce şi jumătate ?) mai primejdios decît cel pe care-l ai în faţă. În consecinţă, preocuparea majoră a unui agent o constituie asigurarea cefii şi debarasarea de umbră... Nu te avînta niciodată într-un spaţiu cu vizibilitate redusă. Un singur centimetru mai departe de locul unde ochiul tău poate pătrunde, e adeseori fatal..."

„Dibaci oncle Archie, zîmbea Roman străbătînd aleea centrală, dar cam didactic şi oleacă fată bătrînă, ca toţi celibatarii de la o anumită vîrstă... O mai fi trăind ?"

Coti la dreapta, apoi la stînga şi se opri lîngă un mormînt cu cruce de marmură bizantină : I.N.R.I. Tudor Roman — născut 1840 — repauzat la 20 april 1888.

Colonelul controlă dacă arde candela, culese cîteva frunze uscate de pe stilovatul de marmură şi se aşeză pe o băncuţă, la cîţiva metri de monument. Chipul lui taică-său, zîmbitor — era singurul repauzat vesel din cimitir ; de neînţeles mentalitatea supravieţuitorilor care aleg pentru morminte fotografiile cele mai sumbre, de parcă toată viaţa decedaţii ar fi avut crampe ori cuie în pantofi — părea că-i face cu ochiul, din altă lume.

Dealtfel, fusese un om vesel, optimist, teribil de tonic. În prezenţa lui, totul devenea posibil, agreabil, viaţa o glumă excelentă, căpăta culori sărbătoreşti. Era generos pînă la excentric, dar mai cu seamă un mare original. Şapte-opt luni pe an lipsea din ţară, vorba aceea : azi aici, mîine în Calcutta, sclav al unei nelinişti speciale, generată de un anume neastîmpăr şi apetituri dintre cele mai bi-

care în fiecare vară pleca în Africa, la vînătoare de lei, fusese singurul român — în orice caz dintre puținii, presupunea colonelul — care încercase să forțeze jungla Amazoanelor în 1875. La un moment dat, îi intrase în cap că e îndeajuns de isteț pentru a putea descoperi celebra comoară din insula Cocotierilor și plecase în expediție cu încă doi franțuji, suficient de smintiți pentru a se lăsa antrenați într-o asemenea întreprindere. Una din fixațiile cele mai răznite o constituia însă cimitirul din Verona. Colonelul n-avea să uite niciodată augustul acela fierbinte și prăfos, cînd taică-său, întors dintr-unul din faimoasele sale „turnee", povestise buimac familiei nu mai puțin buimace că se întîlnise pe el însuși printre morții veronezi.

— Aceasta este doar una din obișnuitele tale răzneli, respinsese soră-sa, tanti Sofia, o femeie sănătoasă din toate punctele de vedere, prozaică și pentru care unu și cu unu fac totdeauna doi.

— Îți dau cuvîntul meu de onoare, Sofia. Mă plimbam pur și simplu pe aleile cimitirului, căutîndu-i pe Romeo și Julieta. Habar n-aveam că au mormintele în altă parte... În fine, n-are importanță. Hoinăream, deci, fără treabă cînd deodată mi-am văzut fotografia, fotografia mea, oameni buni ! fixată pe o cruce, iar dedesubt numele subsemnatului : Tudor Roman. Data morții coincide cu anul cînd m-am născut : 1840.

— Prostii ! De fiecare dată vii cu alte fleacuri. Vrei cu tot dinadinsul să te faci interesant.

— Jur ! Nu-ți poți închipui ce șoc am avut.

Sofia, calmă, își înfundase nara cu tabac — astea erau slăbiciunile ei, prizatul, partidele de maus și șalurile spaniole zvîrlite pe umeri, pe pian, pe divane, oriunde — și se interesă sarcastic :

— Și la ce concluzie ai ajuns ? Care e teoria ta, în fond ?

Tudor Roman replicase cu ton de sentință :

— În chip neîndoielnic, am mai trăit cîndva în acele locuri. Cîți români în definitiv nu s-au stabilit în Franța sau Italia ? Presupun, așa cum mă cunosc, că am fost exilat, sau poate sastisit de cretinismul unui domnitor Ghica ori Mavrocordat ori Popescu Vodă m-am autoexilat.

— Aha ! Şi ţi-ai schimbat iar adresa, cu ocazia celei de-a doua existenţe. Delirezi, *mon petit !* Sau, ar mai fi o explicaţie. Ori erai atunci beat cuc, ori acum. Eşti la al cincilea păhăruţ de tescovină. În orice caz, nu-i povesti fantezia lui tanti Matilda, e în stare să aibe un atac.

Fapt cert rămînea însă că ulterior, fie convins, fie cultivînd o legendă extravagantă, Tudor Roman mergea în fiecare an în Italia să-şi aprindă o lumînare şi să depună flori la propriul mormînt.

Mai tîrziu, colonelul Roman, purtînd în spinare aceeaşi bosă a vagabondajului — „tu ca şi taică-tu, spunea tanti Sofia, ai vocaţie de factor poştal“ — îşi propusese să viziteze cimitirul din Verona spre a-l verifica pe bătrîn. Întîmplarea însă care-l azvîrlea de fiecare dată de la un capăt la altul al Europei, îl împiedicase.

„Şi totuşi într-o zi am s-o fac ! Primul meu drum în străinătate, după război, va trece prin Verona...“

— Te mai înconversezi mult cu dumnealui, coane ?

Colonelul îşi stăpîni tresărirea. Întoarse calculat încet capul şi începu să rîdă. Guţă Ac, zis Spelcă, rezema un copac. Ţinea mîinile în buzunarele scurtei îmblănite şi un chiştoc lipit în colţul gurii. Părea dezinvolt, bine dispus şi elegant şi, ciudăţenie în peisajul cotidian al iernii bucureştene, umbla cu capul gol.

— Jupînul, presupun — arătă cu bărbia spre mormînt — e babacul matale. N-am pălărie s-o salt de pe ţeastă, dar îmi exprim respectele.

Se apropie de mormînt, îşi făcu cruce şi scoase de sub haină o crizantemă galbenă, Turner. Era splendidă şi pe placa de marmură părea că se rătăcise o portocală de aur.

— Am zulit-o, explică scurt Spelcă. Aici, în spate, a fost îngropăciune de granguri. Pesemne, pretenari de-ai nemţilor. Zici că-i chermeză cu bătaie de flori, nu bordei de veci.

Se mai închină o dată şi urmă, scuzîndu-se parcă :

— N-am ştiut că facem haltă acilea, că aduceam două coşuri.

Roman, impresionat, îi zîmbi cald :

— Chiar, domnule Guţă, cu ce ocazie ai venit la cimitir ?

— Ai haz, nene! rîse hoțul, îți calc pe călcîie de dimineață.

Colonelul se încruntă imperceptibil: „Nu e bine! Mă filează oamenii lui Dobre și nu-i simt, îmi ține umbra ăstălalt și eu habar n-am...“ Sentimentul de invulnerabilitate, pe care-l capătă la un moment dat agentul, spunea oncle Archie, generat de abilitatea acestuia, dar cel mai adesea de șansă, îi semnează actul de deces. Prudența și clarviziunea, camarazii săi fideli, se rătăcesc pe drum, eficiența lor începe să oscileze spre zero. În acest moment, agentul este mai expus decît un începător, iar adversarul poate în principiu să dea dispoziție pentru mobilizarea plutonului de execuție...“

Își alungă gîndurile neplăcute și zîmbi:

— Presupun că vrei să-mi vorbești, domnule Guță. Înainte de asta însă, țin să-ți mulțumesc, camarazii dumitale fac o treabă pe cinste. Din cîte sînt informat, datorită șicanelor și micilor mizerii, nemții au ajuns la capătul puterilor, se pare că marele cartier s-a transformat pur și simplu în balamuc.

— Băieții văd ceva meserie, coane. Aveam unul în tagmă, Ghiță Floare — mă-sa era florăreasă și pe fecioru-său tot așa-l făcuse, pe tăpșan de lalele — bun caramangiu, nu zic, dar i-o luau mulți pe dinainte. Într-o toamnă, i s-a făcut de ducă. Avea creștinul pipotă la colindat. Acuma-i la Paris. Zicea un șuț care le cunoaște slovele c-a citit în gazetă despre el. Cică ar fi ajuns împărat peste gaborii băștinași, îi învață meserie. A asmuțit toată potera, nu-i săptămînă să nu scrie la jurnal despre... Pocni din degete căutînd: Ăsta e! Gigi Fleur.

Roman rîse:

— Avem talente în toate domeniile. Ce voiai să-mi spui, domnule Guță?

Spelcă deveni brusc serios. Își trecu degetele peste buza superioară, potrivindu-și o mustață inexistentă.

— Te trag de poale, coane, și-ți vîr parul în ochi! Grijește căci te-a-mpresurat nemțimea, te țin în faruri fără să te slăbească.

O lumină blîndă se aprinse în ochii colonelului.

— Ești un om de nădejde, domnule Guță, și de la început mi-am dat seama că se poate pleca la drum cu dumneata. Te rog să mă crezi că nu despre mulți am făcut această afirmație în viața mea. Sînt convins, însă, că de astă dată te-ai neliniștit degeaba. Am... hai să-i zicem, o gardă personală, cinci sau șase prieteni care mă urmează pretutindeni și pe care i-ai luat drept agenți.

— Lasă-i pe ăia, nene, se strîmbă Spelcă. Pe oamenii lui Dobre îi știu. Forfotesc și acuma printre morminte. Unu-i chiar în fața dumitale, nu ți-l arăt cu degetul. M-a învățat guvernanta că nu-i frumos! Uite-l colo, lîngă goarna îngerașului. Are streașină pe țeastă.

— Mda, făcu amuzat Roman. Îi văd șapca.

— Ăla-i! Dacă vrei, ți-i dibui accelerat și p-ăilalți. De vreo săptămînă însă, îți suflă în ceafă un limbric cu muian de fecioară. Cînd îl vezi, nu scuipi două patace pe coaja lui, zici că-i unul d-ăla poponar, dar ți-o spune mandea: are stofă de sticlete, e dibaci și cu mînă ușoară.

Colonelul Roman se încruntă, simțea că începe să se enerveze. Totdeauna, de copil, obișnuit să fie admirat pînă la exces, iubit, înregistrînd succese răsunătoare indiferent ce ar fi întreprins, să epateze reducînd imposibilul la proporțiile posibilului, îndura greu sentimentul de autonemulțumire. În asemenea zile, evita să se uite în oglindă, nu se bărbierea, încerca mînii de fiară rănită și uneori se îmbăta.

„Ce se întîmplă cu mine? Mi-am pierdut reflexele? Sînt prea bătrîn pentru jocul ăsta ori am devenit imbecil? E inadmisibil să mă las dus de orice ageamiu, chiar dacă are har...“

— Zici că-i o săptămînă de cînd mă urmărește?

— Rotundă și întreagă ca poama. Remarcă tulburarea colonelului și adăugă: Acu' n-o lua nici matale în bernă, coane... Voiam doar să-ți spun că trebuie să fii cu mare luare aminte. Mai alaltăieri, limbricul te-a dus pînă acasă, în Umbrei. S-a uitat la firmă, a strecurat un ochi și-n curte, ca ăla care n-are ce face, și și-a văzut de drum...

Colonelul își aprinse nervos țigara. Vasăzică nemții îi descoperiseră locuința din spatele Athenée Palace-ului, refugiul lui cel mai sigur. Fusese o simplă întîmplare că nu trecuse pe acolo de două zile. Iar faptul că totuși

poliția militară încă nu reacționase, dovedea că se pregătește o acțiune meticulos pusă la punct, se împletește un năvod cu ochiuri strînse...

— Te-au filat și azi, reluă Guță Ac. Limbricu' și încă trei țivili. De la gară și pîn-acilea, în cimitir.

— Azi ? !

— Stai blajin, că te-au scos din primejdie șuierii mei.

— Cum adică ?

— I-au culcat, rîse Spelcă. Nu parastas, ferească sfîntul, doar somn țeapăn un ceas-două, în mijlocul naturii.

Își lovi ceafa cu muchia palmei, într-un gest semnificativ. Conchise :

— Așa că mirîștea-i curată, poți da bice bidiviilor.

Se despărțiră la capătul aleii centrale. Roman îi întinse mîna. Spelcă, de surpriză, scuipă chiștocul și reflex, își șterse palma de poalele surtucului. Era atît de impresionat, încît abia atinse degetele colonelului.

— Belșug s-auzim, coane !

Pieri nălucă, urmărit de privirea gînditoare a lui Roman. „Iată-mă și protejatul apașilor !..."

Ieși din cimitir și rămase cîteva clipe în cumpănă, neștiind încotro s-o ia. La casele din față, o slujnică cu tulpan verzui bătea perne gogonate dinaintea ferestrelor deschise. Înăuntru se vedea o pendulă înaltă — zece fără un sfert — un colț de bibliotecă barocă. O cunoștea bine căci nu odată discutase acolo împreună cu conu Manolică, înfundați în fotolii englezești de piele — singurele comode din București — politică subțire. Verneștii, proprietarii, se refugiaseră la Iași, iar casa fusese rechiziționată de adjunctul lui Mackensen.

Se hotărî brusc și o luă la vale, pe Calea Victoriei :

„Cît pe-aci să cîștigi o manșă importantă, Herr Hentsch... Sînt obișnuit să-i trag de urechi pe insolenți. Nu văd deloc de ce aș proceda altfel acum..."

Anton întoarse capul spre oamenii lui și ridică din umeri abătut. „V-am spus că-i nebun !". Oftă și se luă după colonel.

Așezat la secretărașul din salon — de la o vreme, din pricina lemnelor tot mai scumpe (trei mii de lei o căruță țigănească) și a sărăciei de cărbuni, nu se mai făcea foc decît în iatac, salonaș și odaia Adeluței — Iorgu Cerchez verifica șiruri lungi de socoteli. Pe fața mare, ușor bovină se citea concentrare. Respirația greoaie, caracteristică indivizilor corpolenți, însoțea mișcarea tocului plimbat în toată lungimea foilor comerciale.

Din cînd în cînd, ridica ochii spre nevastă-sa. Se foia prin încăpere, părînd să-și facă de treabă. Muta bibelourile de pe consolă, îndrepta cîte un tablou și numai lustra o ștersese de praf cu plumeau-ul de vreo patru ori. La răstimpuri din ce în ce mai dese, își arunca ochii pe fereastră. Manevra se repeta de cîteva zile, la aceeași oră, în toată dimineața, după care, constatase Cerchez, lucrurile reintrau în normal. Alexandrina se liniștea urmîndu-și programul obișnuit : lectură, reverii, joacă și rîs cu Adeluța. Fără să fi fost un subtil, lui Cerchez nu-i fusese greu să-și dea seama că agitația nevesti-si e legată de sosirea factorului poștal, căruia, ca niciodată înainte, îi ieșea în cale, nemailăsînd-o pe Sevasta să primească jurnalul și corespodența.

Iorgu Cerchez, evitînd explicațiile — presimțea adevăruri fatale, urmate ca o consecință firească de hotărîri care precis nu i-ar fi aparținut — simula că nu observă nimic.

Lăsă tocul în plumieră și aranjă hîrtiile într-un dosar roșietic. Alexandrina, din nou cu capul între perdele, bătea din picior fără să-și dea seama. Călcîiul pantofului toca mărunt dușumeaua și Cerchez, luîndu-și inima în dinți, se interesă parcă într-o doară :

— Aștepți pe cineva, porumbiță ?

Alexandrina sări ca arsă și întoarse un obraz învăpăiat :

— Eu ? ! Ce idee ! Încercă să rîdă : Pe cine să aștept ?

— Nu știu... Am întrebat. Așa am avut impresia. Vrei să poruncești Sevastei să-mi aducă șoșonii ?

— Unde pleci ?

Iorgu Cerchez își îngădui oftat pînă în adîncul pieptului :

— Nu m-aș mai urni ! Mă duc să împlinesc slujbă afurisit de păcătoasă. M-au rugat domnișoarele Algiu și mi-a fost anevoie să mă pun de-a curmezișul, zicînd ba !

Nevastă-sa zîmbi cu îngăduință :

— Ce te-au rugat ? Bietele bătrîne ! Nu fi supărat pe ele. N-au toiag — neam ! și în lipsă se reazămă și într-o nuia. Bat la toate ușile după ajutor.

— Așa am socotit și eu. Cînd gîndesc însă să dau ochi cu căpcăunul cela de Dabija, simt crivăț în pîntece.

Alexandrina păli, ochii negri se dilatară de spaimă :

— Dabija ! ?... Ce să cauți tu la Dabija ?

Cerchez îi sesiză tulburarea.

— Ți-i rău ?

— N-am nimic... amețelile mele obișnuite... Nu, nu... nu te îngriji... Uite, stau jos.

Iorgu o cercetă cu îndoială. Nu putea să nu lege tulburarea Alexandrinei de pronunțarea unui simplu nume, cunoștință ocazională pentru amîndoi : Dabija. O idee tulbure, o spaimă nedeslușită care-i strîngea inima începu să mijească în cugetul lui Cerchez. În ambianța stranie din casă, generată exclusiv de oscilațiile Alexandrinei — cînd doborîtă de mîhniciune neguroasă, cînd zburdalnică veveriță, de o veselie primăvăratecă, aici cuprinsă de spaimă mută ce-i înfigea torțe în ochii catifelii, aici sleită de amorțeală — temerile și neliniștea lui Cerchez căpătau alte proporții.

Scociorînd cu vîrful ghetei printre franjurile covorului, bărbatul rosti în silă :

— Au un necaz cu coana Aristița Vernească.

Nevastă-sa își mușcă buzele să nu țipe. Întrebă cu limbă încleiată :

— Ce soi de necazuri ?

— Dabija e chiriașul bătrînelor. Vernească a pus mîna cu japca pe cheile de la pavilion și în lipsa generalului nu's ce drac' scotocește prin odăi.

— Tot nu pricep... Ce vor de la tine ?

Iorgu Cerchez sălță umerii masivi :

— Nu cutează să-i spună adevărul. Cînd a arvunit odăile, generalul le-a poruncit să nu pomenească nimănui despre afacerea aceasta. Acum, nu numai că Verneasca cunoaște tărășenia, dar îi mai și cercetează casa. Le e teamă să nu se petrecă te miri ce pocinog și socot că e mai bine ca Dabija să aibe știință de toată pozna.

Alexandrina își prinse gîtul între degetele înfrigurate.

— De... de ce s-au gîndit tocmai la tine ?

Cerchez rîse amar :

— Taman ce spuneai tu adineaori, porumbiță. N-au toiag și se reazămă de un fir de iarbă.

— Bine... dar e absurd, Iorgule. Tu nici nu-l cunoști pe Dabija. Mi se pare de-a dreptul caraghios să te introduci în chestiuni atît de intime.

— Ce vrei să fac ? oftă bărbatul. Nici mie nu-mi place, astăzi și mai puțin decît alaltăieri, dar n-am încotro. Cînd le-am văzut neajutorate, șubrede surcele, cu ochi plînși, mi s-a muiat inima și am făgăduit s-o săvîrșesc și pe aceasta.

Alexandrina se apucă de brațele jilțului :

— Să nu te duci, Iorgule... Te rog.

— De ce ? Mi-i nelaîndemînă, bun înțeles, dar la o urmă, le fac un serviciu. Zăbovesc cinci minute, slobod ce am de slobozit și-mi pun cușma.

— Nu ! țipă Alexandrina. Nu e bine. Nu mă întreba de ce, dar simt că nu-i bine. Dabija îi om ciudat, aspru, care-mi stîrnește teamă. Nu te amesteca, Iorgule...

Cerchez îi mîngîie înduioșat creștetul capului. Rosti cu glas sugrumat de tandrețe :

— Ești prea simțitoare, porumbiță. Domolește-ți teama căci nu are să se petreacă nimic rău. Gîndește-te la sărmanele bătrîne...

Buzele Alexandrinei, albe, tremurau. Șopti :

— Cum se întîmplă, așa e bine...

Iorgu Cerchez încercă să pară vesel :

— Mă întorc peste un ceas. Hai, Alexandrină, fii înțeleaptă. O ridică din fotoliu și o strînse în brațele de urs. Cîtă vreme mă îndrăgești, mă aflu în fereală de orice primejdie. Tu ești îngerul meu cel bun... Cînd mă întorc, poftesc să bem dimpreună un pahar de vin vechi. În-

dreaptă rugăciune Sevastei să scoată din sticlele celea colbuite, ocrotite în răcliţe de răchită...

•

Anica fiind dusă prin vecini, — „Doamne, exact cînd ai nevoie de ea, nu este niciodată acasă", se lamenta Zizine, care dealtfel nu îndrăznea să cîrtească în faţa slujnicei — deschise uşa Zoe. Din prima clipă îşi dădu seama că „ce cher monsieur Cicerone" nu se află în apele lui, mai mult că i s-a întîmplat ceva teribil. Avură aceeaşi senzaţie, cînd le pătrunse în salon, şi celelalte două domnişoare Algiu.

Domnul Butculescu, desfigurat, rătăcit, gata să plîngă, îşi dădu drumul ca un sac de nisip pe prima canapeluţă ieşită în cale. Era rebegit şi şuviţele de păr cărunt, pline de promoroacă, începură să-i plîngă pe tîmple şi frunte. Buzele înţepenite de frig, vinete articulau greu cuvintele :

— Am aşteptat să se facă o oră convenabilă... Cît să fie ceasul ? Nouă ? Zece ?... Nu ştiu... Bat uliţele de la trei dimineaţa... A fost destul de neplăcut... Iertăciune, dacă v-am deranjat. Sper că nu v-am trezit din somn. E inadmisibil să prezinţi omagii unei doamne înainte de douăsprezece... *Le lever*, toaleta... Chicoti : Cel mult îţi poţi depune cartea de vizită...

Bătrînele îl priveau interzise. Zinca suflă :

— Delirează. Ar trebui să-l chemăm pe doctorul Ciurea.

Bărbia domnului Cicerone începu să tremure.

— Nu sînt bolnav. Am venit... Am venit...

— Nici un cuvînt în plus ! interveni energică Zinca. Veţi lua întîi un *chaudeau* ca să prindeţi putere şi după aceea vom putea sta liniştiţi de vorbă.

— Chiar aşa ! confirmă Zoe. Zîmbi cochet : Ar trebui, de fapt, să vă punem la colţ ! Nu sînteţi deloc cuminte ! Auzi năzdrăvănie, să umbli de la trei dimineaţa, pe un ger imposibil şi fără nimic pe cap... Zizine, vrei să prepari tu băutura aceea întăritoare ? În aceste chestiuni, tu ai fost totdeauna cea mai îndemînatecă dintre noi...

— ...cea mai îndemînatecă, întări Zoe.

Zizine, îndeobște docilă, se zburli. Întîi, era curioasă să audă ce spune domnul Cicerone ; al doilea, ce înseamnă „cea mai îndemînatecă dintre noi în asemenea chestiuni ?“ Vasăzică, într-un cuvînt, cea mai bucătăreasă dintre surori, specialistă în îndeletniciri grobiene... Merci ! Al treilea, cum se prepară chaudeaul ? Nu mai băuse combinația aceea fierbinte, calină, insinuantă de cînd se prăpădise papa și fuseseră silite să concedieze bucătarul, un „specialist“ cu mult prea costisitor.

— Nu vreau chaudeau, scînci ca un copil domnul Cicerone. Nu vreau...

Zoe, cu degetele încurcate în mărgelele de la gît, se sili să rîdă :

— Nimeni nu vă întreabă ce vreți. Un hap și un chaudeau...

— Cînd era răcit, o întrerupse Zinca, papa lua un grog. Rom dat în undă, îndoit cu apă și zahăr cît cuprinde... Cea mai indicată e Jamaica...

Domnul Butculescu, zgrepțănîndu-și cu unghiile genunchii răriți ai pantalonilor, clătină capul ca o pendulă. Îngînă, parcă fără legătură :

— Nu-mi plac marinarii... Sînt persoane atît de violente... Le privi tulbure : Cînd am fost la Marsellles în '891... Înghiți în sec : Ce-am vrut să vă spun ? ! A, da !... Se afla acolo o persoană extrem de primejdioasă... O chema Madeleine... Era slabă ca o scîndură, văpsită din gros pe pleoape, avea obrajii scobiți și pomeții ca două nuci... Purta tricouri marinar, pantaloni roșii și espadrile... O persoană cam... neașteptată, dar fascinantă... Bea absynth, priza opium și în fiecare seară se afla la barul „Cortez“... Avea un prieten, marinar... Un corsican, Giulio... chicoti : O bătea la șapte coaste, dar ea îl iubea... iar hotelul acela mirosea totdeauna dulce-acrișor. *„Chez tantine“*... La mătușica... Țin minte și strada : 42, *Rue des Oiseaux*... Își holbă ochii sticloși : A fost singura mea dragoste... O iubesc și azi pe Madeleine... A murit probabil la spitalul prostituatelor, dacă nu într-o rigolă, dar eu o iubesc, o iubesc... Ea, surîse, mă dezmierda : Mon vieux blanc-bec...“

Surorile Algiu, consternate, îl urmăreau cu sufletul la gură. Domnul Cicerone Butculescu urmă ca din transă :

— Am vrut s-o iau în căsătorie .. am conjurat-o... Iertați-mă... ce vă spuneam ? Sînteți singurii mei prieteni... Hohoti... Iubite domnișoare Algiu, vă implor, acordați-mi azil ! Luați-mă sub protecția dumneavoastră.

Sorbea cu înghițituri mici și dese, încălzindu-și palmele pe pîntecele ceștii de ceramică olandeză. În salonul domnișoarelor Algiu era liniște. Se auzea doar tic-tac-ul orologiului, zgomotele întîmplătoare ale străzii, zornăitul delicat al jeurilor însoțind respirația bătrînelor, uimirea — mîna la falcă, nerăbdarea — netezitul nervos al poalelor, neliniștea — foitul pe canapea, stupefacția — mîna la rădăcina gîtului.

— Știu că pretenția mea e nesăbuită, declară domnul Butculescu, iar glasul firav, destrămat îi sugeră în mod straniu Zincăi firicelul de fum al unei țigări. Eu sînt cel care ar trebui să acord protecție unor doamne... N-am fost prea... prea viteaz niciodată, dar acum... Acum am ajuns la capătul puterilor.

Zoe exclamă :

— Dar pentru numele lui Dumnezeu, domnule Cicerone, ce s-a întîmplat ? Presimt că e ceva îngrozitor.

— Lasă-l să-și vină puțin în fire ! exclamă Zizine. Permiteți-mi, domnule Cicerone, să vă umplu din nou ceașca. Veți putea constata singur cît de înviorător este efectul acestei fierturi.

Zinca, vag geloasă, sugeră :

— Poate că totuși o tizană ar fi fost mai indicată. E calmantă și inofensivă.

— Nu cred că tizana, decretă importantă Zizine, ar fi o băutură potrivită pentru un bărbat.

Butculescu ridică o privire jalnică.

— Nu sînt bărbat... Coana Aristița are dreptate... Declară brusc : Am fugit de acasă...

De uimire, bătrînele nu mai respirau. Îl țintuiau perplexe, în gurile căscate străluceau trei rînduri de proteze, prea largi. Zoe, pățită, și-o fixă reflex, rezemînd-o pe buza inferioară.

— Acasă nu mă mai întorc, spuse neașteptat de hotărît bătrînul. Dacă nu mă primiți dumneavoastră, sînt silit să dorm în uliță...

— Cine v-a dat afară din casă ? întrebă Zizine.

Un fior scutură trupul grăsuț al lui Butculescu. Răspunsul căzu ca o ghiulea :

— Spiritele.

Surorile Algiu se prinseră instinctiv de mînă. Zinca, nădăjduind că n-a înțeles bine, se interesă cu voce sugrumată :

— Cine ? !

— Spiritele. Duhul răzbunător al sufletelor neadormite cărora le-a fost tulburată odihna.

Zoe suflă :

— V-au vizitat stafiile, domnule Cicerone ?

— Glasurile lor... Le-am auzit, sub podele. Aș putea afirma că aveau o conversație destul de... vioaie.

— Bănuiesc că a fost un coșmar, sugeră Zoe.

— Nu dormeam, explică înfiorat bătrînul. Citeam și dintr-odată am auzit vocile acelea răzvrătite... Teribil... Au urmat după aceea trei sau patru bufnituri, de parcă acolo, în fundul pămîntului, ar fi avut loc o busculadă.

Zizine scoase din buzunar un flacon cu săruri. Trase adînc pe nări, pînă îi dădură lacrimile.

— Am știut dintotdeauna, declară trecînd sticluța Zoei, că eu nu sînt o persoană prea inteligentă... Explicați-mi, vă rog, de ce au trebuit să vă viziteze tocmai pe dumneavoastră ? Nu cunosc în tot orașul o persoană mai pioasă și cumsecade, cu un suflet mai generos...

Zinca și Zizine aprobară într-o inimă :

— Așa e... Nu există cineva care să vă egaleze.

Domnul Butculescu își suflă nasul plîns în colțul unei batiste cam dubioase. Surorile Algiu își întoarseră delicat ochii, contemplînd cu interes brusc perdeaua și o veche tapiserie lucrată în *petit point*.

— Așa mi-am închipuit și eu, rosti bătrînul, și-mi spuneam mereu că dacă altfel nu e mare lucru de capul meu, Dumnezeu mi-a acordat cel puțin acest privilegiu : un suflet onest, în stare să vibreze de dragul aproapelui... Dar pesemne că morala noastră nu este valabilă și...

dincolo. Judecătorii care ne cîntăresc faptele şi ni le osîndesc de la catedra eternităţii sînt mult mai severi.

— Dar ce vi se poate reproşa ?

— În primul rînd, spuse Butculescu sorbind din fundul ceştii, nu ştiu dacă sînteţi informate că locuinţa mea este construită pe locurile unui fost cimitir.

— Ce oroare !

— Această situaţie probabil că deranjează anumite... sfere.

— Papa, îşi aminti Zizine, pretindea că toată lumea este edificată, exact ăsta-i termenul, edificată pe ruinele unor oraşe care altădată trepidau de viaţă şi de viguroasă frumuseţe. Mi se pare că este acelaşi lucru...

— Nu peste tot, opină Zinca, oamenii sînt la fel de înţelegători. Dacă nu cunoşti anumite amănunte este ca şi cum n-ar exista. Nu uita că papa era un bărbat cult. Cei... cei care-l deranjează acum pe domnul Butculescu poate că n-au beneficiat de aceeaşi instrucţiune.

Bătrînul, uşor ameţit, le urmărea pendulîndu-şi capul cu o mişcare caracteristică, senilă.

— Mai există o întîmplare din viaţa mea care mă obsedează... Trebuie să vă vorbesc despre ea căci simt nevoia să mă eliberez... N-am pomenit încă nimănui nici un cuvînt... Dacă veţi socoti după aceea că nu mai merit nici măcar indulgenţa dumneavoastră, aveţi dreptul să mă alungaţi pentru totdeauna.

Surorile Algiu întinseră gîturile, încordate, aşteptînd parcă să fie ghilotinate. „Ce viaţă extraordinară, bogată în evenimente a avut domnul Cicerone ! Nu zău, un adevărat aventurier... Aproape un corsar... Şi Madeleine ! !..." Istoria aceea aveau s-o mistuie pe îndelete mai tîrziu...

— Trebuie să ştiţi, se hotărî în sfîrşit domnul Cicerone, că eu am contribuit la nefericirea coanei Aristiţa... Sînt autorul acestei tragedii şi nu voi înceta vreodată să mă simt vinovat faţă de ea.

Avea obrajii uzi de lacrimi. Zizine se lamentă :

— E prea mult, n-am putea continua mîine cînd ne vom simţi cu toţii mai întăriţi ?

— Iertați-mă, dar simt că nu mai pot să tac... E o povară pe care o port de cincizeci de ani... Eu l-am ajutat pe Grigore să fugă de acasă... S-o părăsească pe Aristița.

— Dumneavoastră !

— Eu, lăsă vinovat capul în piept bătrînul. Eram prieten cu Grigoriță din școala primară. L-am ținut ascuns la mine vreme de cîteva zile și i-am dat bani — toată recolta de pe Jitnița— ca să poată rezista la București. Sînteți libere să mă condamnați...

Bătrînele se uitară una la alta, depășite de tot ce aflaseră. Vorbi Zinca, puțin nesigură :

— Cine sîntem noi, domnule Cicerone, ca să vă putem judeca ? Ar însemna să ne credem cu mult mai presus decît sîntem cu adevărat... Cred însă că acum ar fi bine să ne odihnim cu toții...

Zoe și Zizine se agățară fericite de idee :

— Da... da... să ne odihnim.

— Sper că sînt în asentimentul surorilor mele, urmă Zinca, oferindu-vă adăpost în camera mea. Decise, conștientă de propriul sacrificiu : Deocamdată, îmi voi încropi un culcuș în oficiul de lîngă odaia Zizinei...

— Dumnezeu să vă ajute ! suflă domnul Cicerone cu ultime puteri și izbucni în plîns.

Vîntul bătea cu degete de gheață în obloanele șubrede. Anica își dezlipi urechea de ușă.

„Moșnege șui și smintite ! Proastă aia de-o slugări la azil de neputincioși !...“

Mînioasă, scoase oalele cu fiertură de pe plită și stinse focul. Se trînti pe laiță cu șezutul spre ușă, hotărînd somn dulce pînă la nămiezi.

„De-acu să mănînce romanțuri și omagiile Butculescului“.

Înainte de a adormi, chibzui cu nesaț la taifetul ce avea să-l poarte cu coana Aristița Vernească îndată, după chindie. Dacă nici acestea nu erau noveluri de soi, apăi ea își înghițea tulpanul.

Cînd o văzu pe coana Aristița Vernescu intrînd, domnul Mareș se ridică de la masă și-i ieși în întîmpinare. Bătrîna îl opri ridicînd cortelul :

— Nu te osteni în van, negustorule. La cîte ne-am spus, nu mai e loc de farafastîcuri. Creșterea aleasă altfel să mi-o dovedești.

— Îmi închipui, zîmbi Mareș, că recomandarea e valabilă pentru amîndoi.

— Asta s-o crezi dumneatale. Boieroaică cu hram vechi, n-o să primească învățătură de la un bogasier.

— Hm, constat că nu sînteți în dispoziția cea mai bună.

— Te cred și eu. Asta-i vreme cîinească, nu de promenadă.

— Dacă mi-amintesc bine, dumneavoastră ați propus să ne vedem în oraș...

— Dar nu la dracu în praznic și încă la lupanar. Se uită în jur cu silă : Vasăzică asta e biserica unde te închini ?

— Și asta...

Vernească se foi greoaie pe scăunașul incomod cu trei picioare. Bodega era pustie, nu se vedea nici măcar cîrciumarul. La tejghea picotea nevastă-sa, o muiere scundacă, sărită din tinerețe, cu grumajii mărgeluiți de negi. Deasupra capului, înfipt în zid, ardea un fanar cu sticlă tulbure, pîngărită de mușteie celeilalte veri.

— Am degerat de tot, spuse arțăgoasă coana Aristița. Îi rost ori ba de țucuială în stabilimentul ăsta ? Da' ceva mai de soi, vreo tescovină sau vișinaps, căci m-a străpuns geruiala pînă în pîntece. Arătă spre cănățuia lui Mareș : Ce țîșpoacă țuicărești acolo ?

— Secărică.

— Toarnă-mi și mie.

Bătrîna goli stacana cu o vigoare care stîrni admirația lui Mareș. I-o umplu a doua oară. Vernească se mulțumi de astă dată doar cu o înghițitură zdravănă. Își clăti gura înainte de a-i da drumul pe gît și oftă mulțumită.

— Cam apă de sapă, dar merge.

Mareș, căruia pîntecele îi luase foc, începu să rîdă :

— Dovediți multă bărbăție...

— Dreptu-i, nu mă fac cocă dintr-un păhăruț. La bătrînețe, nu-ți rămîn multe : Junghiul, biserica, morții care-ți bîntuie visele. Basamacul ce-ți mai îndulcește viața ticăloasă.

Mareș zîmbea, tamburinînd cu degetele pe masă. Spuse absent :

— Așa e, coană Aristiță... În problema pe care am discutat-o ce ați făcut ? A trecut o săptămînă...

— Fii mai răbduriu, negustorule, căci ceea ce cutezăm noi acum e trebușoară gingașă, unde graba și pripa îs primejdioase. Cîte ceva însă tot am izbutit...

— Adică ?

În ochii Vernească se aprinse o sclipire vicleană.

— Peștișorul de aur a mușcat din nadă.

Mareș clipi nervos. Nu de parabolele bătrînei îi ardea acum. Rosti, stăpînindu-și iritarea :

— Vreți să fiți mai deslușită ?

— Îs limpede, apă de izvor. Puicuța a plătit. Am fost ieri la cimitir și-am găsit teșchereaua în ocniță, cu paralele poruncite.

Mareș își îndreptă spatele, privindu-și îndelung mîinile, ca și cum ele în sine ar fi constituit obiectul unui studiu interesant.

— Așa vasăzică... A plătit.

Își ridică ochii spre bătrînă. Jubila, gușa moale îi gîlgîia de satisfacție. Ținînd bărdăcuța plină ochi în mînă, ticăloasă, roșie, cu privirea cleioasă, aprinsă de holercă și triumf, emanînd un miros greu, specific, semăna cu madamele, codoașele respingătoare din Pigalle sau Place Blanche. Mareș văzuse la Paris un desen de Toulouse Lautrec. Un colț de cîrciumă ordinară, *„une boîte“*... O tîrfă îngustă în șolduri, sulemenită, cu picioare nemăsurat de lungi, își plătește tainul patroanei. Pe obrazul lubric al bătrînei se deslușesc viciul, beția, desfrînarea, decrepitudinea împinsă pînă la limita maximă, mîna care primește banii tremură de lăcomie... Înăbușindu-și greața, Mareș se uită la coana Aristița. Asemănarea i se părea izbitoare, surată modelului, cu o tușă de abject în plus.

Întrebă încet :

— Credeți că a făcut-o cu acordul lui Dabija ?

Coana Aristița rîse lăbărțat :

— Acord pe dracu ! Răcanul a dat buzna la mine, prepuind că mă vîră în sperieți. Cică să-i las ibovnica în pace, ori mă taie !

— E clar, conchise Mareș desfăcînd cuvintele. Dacă generalul ar fi acceptat șantajul, nu mai venea să facă scandal. Se mulțumea să plătească și atît. Doamna Cerchez a acționat de una singură...

— Și tot asemenea va săvîrși o bucată de vreme. Își arătă palma gălbuie cu degetele pline de noduri. Ca toți avarii, le ținea lipite. Uite aici țin mîndruța și, umblîndu-i după catrință, tot aici nimerește și ghinărarul.

— Oare ? o stîrni Mareș.

— Încredințată-s ca de moarte. O iubește nebun, iar eu, negustorule, îmi cunosc bărbații din neam. Cînd se lasă cuprinși de patimă, apăi ard vîlvătaie. În vremi vechi, un străbun de-al lui Dabija a făcut uciganie de dragul unei leliițe, mai încoace, paharnicul Niculae și-a furat ibovnica de la bărbatul legiuit și-au scăpărat în lume, pribegind venetici pe la curțile italienești. Așa au fost toți. Iubesc o singură dată și o singură muiere, năpraznici, gata să înșeueze ori să scoată jungherul. Nepotu-meu, Dimitrie, se dovedește întru totul a fi din aceeași stirpe. De dragul Alexandrinei, va îndura și săvîrși multe...

— Să sperăm, spuse evaziv Mareș.

Se simțea cutremurat de ticăloșia bătrînei și se întreba cu un interes abstract, dacă există în toată lumea aceasta, în tot universul, o singură făptură, fenomen, idee, amintire ori icoană pe care Vernească să nu le sacrifice fără să clipească de dragul unei pungi cu galbeni.

— Am zis totdeauna, chicoti coana Aristița ușor amețită, că la aceeași țintă duc mai multe cărări.

— Ce vreți să spuneți ?

— Cînd mîinile mi se odihnesc în poale, mintea îmi robotește. Află, negustorule, că am dibuit încă o potecuță la capătul căreia așteaptă, țeapăn plop, șteangul lui Dabija.

— Adică ?

— Ți-oi spune cînd oi socoti de cuviință. Doar că la altă marfă, alte parale...

Domnul Mareș simți brusc că nu mai rezistă.

— Pe viitor, luăm legătura în același fel... Îmi pare rău, dar trebuie să plec... Mai stați ?

Vernească se uită la clondirul încă nedeșertat.

— Ai plătit ?

— Bineînțeles.

— Atunci mai rămîn să mîntui și sărăcia asta de holercă. Umblă sănătos, negustorule.

Coana Aristița dădu dușcă bărdăcuța. Avea chef de vorbă și se adresă crîșmăriței :

— I-ascultă, fă, parcă te cunosc ! N-a fost tac'tu vătaf la mine, la Stînci ?... Stana te cheamă... Vin oleacă încoa să ciocnim pentru cele vremuri... Să nu uit... Grijește de o butîlcă dintr-aceasta, ca s-o iau acasă... Parcă m-au mai lăsat șalele...

Plecă tîrziu, spre prînzul cel bun, cherchelită, într-o dispoziție strașnică, cîntînd pe nas ulițelor deșarte :

— „Rîndunea cu dalbă creastă / Nu mai bate la fereastră/ că nu-s fată, și-s nevastă"...

Peste tîrg, veghea soare îmbrobodit. Din cînd în cînd, necăjit de viforeală, căsca ochi orb, vătămat de albeață.

Capitolul XV

Dimineață, generalul Dabija lipsind de la statul major, Iorgu Cerchez își văzu de afaceri mărunte prin oraș și se întoarse abia către ceasurile douăsprezece.

Se anunță la biroul de informațiuni și așteptă vreo zece minute într-o încăpere lungă cu ferestre înalte, despre care își închipuia că trebuie să fi fost sala de științe naturale a pensionatului. Zidurile erau pline de planșe, animale

și plante și Cerchez, așteptînd cu emoție să fie primit de general, încerca să descifreze denumirile și explicațiile care însoțeau desenele „...Mus decumanus... Șobolanul... E curagios și tiran... Originea lui este asiatică... În Europa a venit ca oaspete în 1727 cînd o trupă numeroasă a trecut înot fluviul Volga. Din Europa, corăbiile l-au transportat în celelalte părți ale pămîntului... Camelus bactrianus — Cămila cu două cocoșe. Este singurul animal care poate să străbată deșerturile. De aceea i s-a dat numele de Corabia deșerturilor, nume binemeritat căci aceia care nu sînt obișnuiți să umble călare pe ea se bolnăvesc de boala numită rău de mare, ca și cum s-ar afla într-o corabie care ar pluti pe mare... Bisonul de America... Bărbatul este foarte fioros și femeia așa de tirană încît își omoară vițelul care a fost atins de mînă de om..."

— Domnul general vă așteaptă.

— A, da ! tresări Cerchez... Vă mulțumesc.

— Dacă vreți să mă urmați.

Din pricina tracului, îi vîjîiau urechile și ulterior, încercînd să restituie pe faze întîlnirea cu Dabija, Iorgu Cerchez n-avea să-și amintească decît tulbure itinerarul parcurs. Coridoare lungi, întortocheate, mult „la stînga" și „la dreapta", siluete suple de ofițeri, figuri crunte, concentrate, iz specific de așezămînt frecventat doar de bărbați : mirosea a piele văcsuită, a tutun, a gazolină și săpun „Pisica".

Dabija îl primi în picioare, și-l cîntări cu o privire ascuțită. Cerchez se simți stînjenit pînă la durere fizică, avu dintr-odată sentimentul că e gol, complet despuiat în fața acestui străin al cărui chip uscat îți purta gîndul la lama lungă și flexibilă a unui stilet. Nici glasul nu părea mai duios. Invitația de a lua loc semăna a poruncă, n-avea nimic din actul de curtuoazie firesc, datorat circumstanței.

Din prima clipă, Iorgu Cerchez retrăi vechea impresie. Omul acesta era insuportabil, îl indispunea organic și în cel privea nutrea o singură dorință : acum și în veci ei doi să trăiască la capete opuse de lume. Ca totdeauna direct, generalul se interesă :

— Cărui prilej datorez vizita dumneavoastră ?

Iorgu Cerchez își umezi buzele. Surîse, încercînd să pară cît mai natural.

— Nu știu dacă vă amintiți... Ne-am cunoscut în toamnă, la serata doamnei...

— Îmi amintesc, i-o scurtă generalul.

Fisticit, Cerchez tăcu cîteva momente.

— Vă stînjenesc, supunîndu-mă rugăciunii ce mi-au îndreptat-o mătușile dumneavoastră... domnișoarele Algiu.

Dabija încruntă sprîncenele :

— Nu înțeleg de ce au apelat la serviciile unui ter. Puteau să mi se adreseze direct, fără oficiile vreunui intermediar.

Iorgu Cerchez era un bărbat blajin, bun azimă scoasă din cuptor, cu oroare de discuții dezagreabile, însă susceptibil și conștient, la modul discret, de autentic gentilom, că-i de neam ales, cu nimic mai prejos decît alt altora. Își cinstea numele și socotea de datoria lui să nu îngăduie nimănui a-l batjocori. Dabija îi vorbea ca ultimului rîndaș care cerșetorea spor de simbrie, ori un sac de păpușoi, miluială pînă după secere. Ripostă, cu obrajii învăpăiați :

— M-am înfățișat domniei voastre, domnule general, nu spre a dobîndi mie vreo binefacere, ci spre a le ajuta să iasă din necaz pe domnișoarele Algiu. Și luați aminte, vă rog, că-mi îndeplinesc slujba fără bucurie și doar înduplecat de rugăminte fierbinte.

Generalul Dabija își înfipse monoclul în arcada ochiului stîng, cercetîndu-l surprins.

„De unde a picat ăsta, domnule ? Bărbat tînăr, vorbește ca mama mare, zici că citește din ceaslov".

Își aminti de ceea ce-i povestise cîndva Alexandrina :

„Iorgu a rămas orfan de mititel. A trăit mai mult la moșie, cu bătrînii. La paisprezece ani l-au trimis la Viena unde a terminat liceul..."

— Am reținut, spuse sec. Despre ce anume este vorba ?

— Scurt și neted, domnișoarele Algiu au necazuri cu cealaltă mătușă a dumneavoastră, coana Aristița Verneasca. A dibuit cheile de la pavilionul pe care-l ocupați și cînd lipsiți, îl vizitează. Am priceput c-o face adesoori și că zăbovește cam multișor în odăi.

Dabija simți că i se face negru înaintea ochilor. „Din nou scorpia ! Evident ! De vrăjmaș ori nu te atingi, ori îl strivești..."

— Asta e tot, isprăvi Iorgu Cerchez dînd să se ridice. Domnișoarele Algiu n-au cutezat să vă vorbească și de aceea m-au însărcinat pe mine ca prieteni vechi ce ne aflăm.

— Vă mulțumesc, voi lua măsurile de rigoare... Nu plecați... Vă rog să mai stați cîteva minute. Fumați ?

— Nu, făcu zăpăcit Cerchez.

Clipea nedumerit, încercînd să ghicească ce avea să-i mai spună lui, omul acesta ciudat cu căutătură și cuvînt de gheață.

Dabija, acționînd ca de obicei sub imperiul unei hotărîri brusce, începu să vorbească, țintuind obrazul lui Cerchez :

— Vreau să discut cu dumneavoastră ca între doi bărbați de lume. Problema e delicată, dar mie îmi plac situațiile limpezi, detest ipocrizia, falsul, minciuna.

Fără motiv, Iorgu se simți cuprins de panică, trăi dintr-odată sentimentul acut că avea să se întîmple o nenorocire. Ar fi vrut să astupe cu cîlți gura lui Dabija, să fugă departe, să nu audă nimic.

— Presupun, rosti generalul, că nu sînteți informat de relațiile care există între mine și doamna Alexandrina Cerchez.

— Ce fel de re... relații ?

Răspunsul lui Dabija răsună sigur, rotund, implacabil, fără umbră de jenă, ori de șovăială :

— Relațiile normale dintre un bărbat și o femeie care se iubesc.

Pocnit în moalele capului, Cerchez îndreptă spre chipul generalului o privire bovină. Repetă fără să-și dea seama :

— ...se iubesc.

— Da, se iubesc. Domnule Cerchez, îmi dau seama că este o lovitură pentru dumneavoastră, dar nu mă îndoiesc că stau de vorbă cu un bărbat. Din respect pentru acest bărbat și pentru a nu înceta să mă respect pe mine însumi, am preferat calea adevărului. Este dură, dar ne scutește pe toți de umilința minciunii.

„Ce vrea ? se întrebă aiurit Cerchez, să-i mulțumesc ?"
Rosti anevoie :

— Alexan... Vreau să spun, soția mea este informată că ați... ați ales această cale ?

— Nu, răspunse hotărît Dimitrie Dabija, dar sînt încredințat, așa cum o cunosc, că sînt în asentimentul ei. Nu contest că evenimentele au precipitat... Pocni din degete : ...Hai să-i zicem mărturisirea mea.

Cerchez, doborît dar oleacă mai liniștit — vine lupul, vine lupul... În sfîrșit, bine c-a venit ! — se interesă cu un sarcasm blînd, de care el însuși nu era conștient :

— Nu socotiți oare, că mai cuvenit era să-i fiu ei duhovnic și nu dumneavoastră ?

— Domnule Cerchez, ripostă generalul fără să se tulbure, nu contest că am forțat nota, dar am făcut-o presat de evenimente. Doamna Alexandrina Cerchez, această făptură ireală în puritatea ei, atît de...

— Lăsați, îl întrerupse Iorgu surîzînd trudnic, nu-i nevoie să mi-o descrieți *mie* pe nevastă-mea...

Dabija îl măsură o clipă descumpănit. Reluă cu un ton imperceptibil mai ridicat :

— Perfect. Vreau să vă informez că doamna este în momentul de față victima celui mai odios șantaj. O creatură de ultimă speță pe care o cunoaștem amîndoi, sub amenințarea divulgării în public și implicit dumneavoastră a secretului legăturii noastre, îi stoarce importante sume de bani.

— Cine e persoana ? întrebă chinuit Cerchez.

Obrazul lui Dabija se crispă, i se auzi scrîșnetul măselelor.

— Aristița Vernescu. Evident, nu chestiunea financiară contează aici, ci starea de tensiune permanentă, tortura de fiecare clipă îndurată de doamna Cerchez. Consider de datoria noastră, a amîndurora, s-o apărăm.

Iorgu Cerchez își ridică ochii blînzi în care se citea o tristețe sfîșietoare :

— Și cum anume socotiți dumneavoastră, domnule general, s-o fac ? Îmi pot ocroti nevasta, așa cum am pomenit de la moșii mei, cît de lung aș cerceta în urmă, lipsind-o de nevoi, așternîndu-i mereu covor moale sub

conduri, jertfindu-i mîna mea dreaptă, ochii, viața. Dar ce pot săvîrși eu, bărbat legiuit — Dumnezeu mă osîndească dacă vorbele-mi aduc a mustrare — ce pot face eu, zic, dinaintea unei fapte socotite nelegiuite ?

Dabija trase nervos din țigară. Realiză absurdul, prostul gust al situației, căci lipseau doar cîțiva țambalagii pentru ca să se afle în plin vodevil. Alungă cîteva fire de tutun căzute pe birou și își drese glasul.

— Atîta timp cît doamna Cerchez se mai află sub scutul dumneavoastră, sper nu pentru multă vreme, dispuneți de nenumărate posibilități. E suficient să stîrpiți din rădăcină orice vorbă tendențioasă, să infirmați orice zvon murdar. În locul dumneavoastră, aș pălmui în public această bătrînă odioasă.

— Domnule general, oftă Cerchez, în neamul meu nu s-au fost pălmuit niciodată muierile, mai cu seamă istovite de ani, nici chiar dacă se aflau slugi la curțile noastre.

Dabija replică iritat :

— Nu avem de-a face aici cu — apăsă sarcastic — „o muiere istovită de ani", ci cu un monstru, așa că scrupulele dumneavoastră sînt zadarnice.

— Zadarnică ar fi și înfrîngerea obiceiului din bătrîni. Ce aș izbuti fărîmînd-o în pumni pe coana Aristița, decît să sporesc bobotaia vîlvei ? Și am să vă mai spun că dacă Vernească are știință despre taină, apăi aceasta a devenit azi secretul lui Polichinelle.

Generalul se ridică, marcînd terminarea audienței.

— Veți proceda cum credeți de cuviință.

— Așa socot și eu și încredințat fiți că voi pune mereu deasupra fericirea doamnei Cerchez. O deslușire, domnule general...

— Poftiți !

— Pricep din cele vorovite că soția mea are să ceară despărțenie, urmînd apoi...

— Să ne căsătorim, completă Dabija. Este dorința noastră cea mai arzătoare, îndată ce războiul se va fi isprăvit. Nădăjduiesc, adăugă cu tîlc, să nu întîmpinăm nici un fel de dificultăți.

— Fiți liniștit, dădu din cap Iorgu. Nimeni nu m-a întrebat nimic pînă acum și nu mi-a cerut îngăduință.

nu aștept nici de aci înainte să se întîmple altfel. Voia soției mele îmi va fi veșnic poruncă, binele ei crez în viață. Rămas bun, domnule general.

— Hm ! exclamă Dabija, caraghiosul !

Rămase o vreme pe gînduri, cu ochii la ușa închisă.

În stradă, Iorgu Cerchez își puse cușma și o luă încet spre casă. Umbla cu capul în pămînt și durere ascuțită în inima grea de lacrimi.

„Ce om !... Biata Alexandrina..."

În salonaș, masa așternută cu răsfăț fusese întinsă pentru două persoane. Sclipeau fața albă chindisită cu fir de aur și argint de măicuțele de la Văratec, tacîmurile din zestrea Alexandrinei, sfeșnicul de porțelan cu lumînare rumenă, într-un văscior de cobalt cît să-l cuprinzi în căușul palmei, scorneau lacrimi sîngerii cîteva crenguțe de măcieș.

„Vai de inimioara ei ! gîndi Iorgu Cerchez cuprinzînd ansamblul dintr-o privire. Adeluței i-a dat să mănînce înainte, nu știe ce s-a petrecut, i-e teamă de sfadă."

Pe o mescioară volantă, împărăția frapiera cea mică din argint cu două sticle de vin vechi, îngropate în zăpadă.

Alexandrina, frumoasă cadră în *robe de chambre* de catifea zmeurie, încerca să-i deslușească chipul.

— Ai zăbovit, Iorgule. Nu știam ce să mai gîndesc.

— Fără pricină, porumbiță. Generalul îi om de seamă și îndatoririle i-s pe potrivă și multe. Nu m-a putut primi de îndată.

— Cum a fost ? Ce-a zis ? Istorisește-mi tot.

Cerchez, cu colți de fier înfipți în grumaji, — gîndul sări zăplazurile anilor la „cățeaua cu măsele de oțel a sfintei Miercuri... sau Vineri ?" — izbuti să rîdă...

— Apăi mare lucru nu am a tolocăni. I-am depănat în două vorbe și un suspin daravela cu madama Aristița și-apoi dînd ziua bună, mi-am luat tărăbuțele. Hai și-om ciocni, căci gura mi-e o iască.

Destupă sticla și umplu cupele. Lichidul auriu-roșcat — zeama de struguri fusese dreasă după moda grecească cu rășină — curgea mai anevoie ca untdelemnul.

Doamna Cerchez, evident mai liniştită, nu-l slăbea din priviri.

— Ce-a zis el ? Trebuie să fi spus ceva !... Zău, Iorgule, dacă te mai pricep... Orice voroavă cu vătaful, cu malca ta, sau domnişoarele Algiu mi-o istoriseşti din fir a păr, nu ne ajunge o zi întreagă, şi acum stai mut plătică.

Cerchez surîse vinovat :

— Generalul nu-i om să se întindă la cleveteală. I-am zis, a aflat, mi-a mulţumit şi pe uşă am plecat. Atîta doar, că l-am simţit mînios din cale afară şi cît mă mînă pe mine înţelepciunea sărmană, căci ursitoarele mi s-au dovedit nănaşe zgîrcite, pot jurui că madamei Aristiţa doar moale nu i-o fi de azi înainte. Bem, porumbiţă ?

Alexandrina ridică pocalul uşurată. Pentru o vreme, avea să aibă linişte. Plătise Verneascăi, întrevederea cu Dabija ocolise — har Domnului ! — primejdia. Iorgu deşertă cupa pînă la cea din urmă picătură.

— Nectar ! Acestui-i vin italienesc, de la 1865, frate bun — eu zic şi mai bun cu „Lacrima Christi"... Am tot năzuit, de cînd ne-am însoţit, să ne desfătăm cu asemenea licoare de serafimi la Veneţia ori Florintia.

Alexandrina îşi muşcă buzele. Rosti moale, fără convingere :

— Poate ne-o ajuta Dumnezeu...

Iorgu Cerchez îndreptă spre cer altă rugă, cu credinţă fierbinte : să nu înceapă să plîngă.

*

După ce părăsi cimitirul Mogoşeni, colonelul Roman străbătu întreagă Calea Victoriei — fără să uite a saluta santinelele germane de la cartierul lui Mackensen care răspunseră cu pocnet scurt de călcîie, încîntate de politeţe — şi ţinînd-o tot la vale, ajunse pe malul Dîmboviţei. Cîţiva anticari, rebegiţi de gerurile lui Făurar, străjuiau cheiul dimpreună cu marfa puţintică şi sărmană. Cîteva scoarţe zvîrlite pe drugii rotunzi de fier, jurnale vechi, două-trei stampe, cărţi poştale ilustrate trimise din Anvers, Paris, Bruxelles, Milano sau Londra acum douăzeci-treizeci şi patruzeci de ani, caietele de modă ale

domnișoarei Martin din Rue Tablettière care ținea înainte de război cea mai *șic maison de haute couture* din Paris.

Anticarii purtară gîndul lui Roman spre bouquiniștii de pe malurile Senei, figurile acelea atît de pitorești ! Semănau între ei, păreau de aceeași vîrstă, toți fără excepție calmi, indiferenți, absenți. Fumau, citeau sau picoteau la soare, nu trăgeau mușterii de mînecă. Marfa bizară— fiecare obiect avea prețul său scris clar pe un cartonaș, evitînd astfel la maximum tulburarea negustorului cu aer de filosof din ceea ce părea să se numească contemplarea fenomenului viață — fascina prin diversitate, mult, inutil și eterogen. De pildă, se întreba aiurit Roman trecînd în revistă amalgamul isteric de obiecte, care-i nebunul ăla să cumpere fotografia de acum o sută de ani a bunicii lui Durand ori Dupont pe care nu-l cunoaște, sau a mătușii verișoarei lui Alice, Helene, Josette, azi toți locatari extrem de liniștiți ai Père Lachaise-ului ?

Cine-i nebunul, și ce face cu ele ? Sau teancul de scrisori vechi care nu poartă autograful lui Nelson nici al lui Charlemagne, sau al Eleonorei Duse... Sentimentul colonelului era că ocupația principală a acestor negustori consta de fapt în scotocirea podurilor păduchioase unde nimeni nu se încumetase încă să scuture zdravăn. Altfel de unde atîtea carnete de bal jerpelite completate de contemporanele contesei de Ségur, cutii vechi de bomboane sau de chibrituri, kilograme de decorații fără valoare — Napoleon era foarte generos — bigudiuri din vremea bunicii, aducînd a instrumente de tortură, acuarele veștede, neîndemînatice, industria harnică a pensionatelor din veacul trecut ?...

Spre stupefacția lui Roman, existau însă amatori și într-o dimineață de primăvară, cum întîlnești doar la Paris și în pînzele lui Corot, asistase chiar la o vînzare en gros. Un englez, cu aerul excentric pe care-l capătă toți supușii grațioasei sale majestăți britanice în peisajul parizian — nu-i mai puțin adevărat că în materie de originali, Anglia are legiuni — achiziționase tot stocul de fotografii vechi al negustorului și două teancuri impresionante de scrisori. Deși familiarizat cu repulsia

englezului față de necunoscuți, oroarea organică a acestuia de a fi acostat, Roman nu rezistase tentației :

— Scuzați-mă ! La ce vă folosesc toate aceste... obiecte ?

Tom, ori John, ori Bill începuse să behăie, de parcă în toată viața lui nu auzise o glumă mai reușită.

— Mă uit la fotografii, citesc scrisorile.

— În ce scop ?

— Dar îmi fac plăcere, omule ! Mă înviorează grozav să mă gîndesc că toți indivizii aceștia au murit. Ciocănise cu pipa în scrisori. Ei aveau probleme foarte asemănătoare cu ale noastre și indiferent dacă le-au rezolvat sau nu, tot au murit. Dacă izbutești să înțelegi acest amănunt, poți privi viața dintr-o perspectivă nouă, înviorătoare.

„E clar !" conchise Roman mulțumindu-i și îndepărtîndu-se suspect de repede. La rîndu-i, englezul, nedumerit de plecarea precipitată, conchise că la Paris și-au dat întîlnire toți evadații din ospiciile continentului european, începînd să fie puternic concurați de băieții buni de peste ocean...

„Ce-o fi făcînd Tommy acum ? se întrebă colonelul intrînd în strada Crăițelor. Era îndeajuns de tînăr pentru a fi mobilizat. Sînt curios în ce măsură îl ajută pe el azi fotografiile și epistolele decedaților, chiar dacă au fost scrise la Waterloo, să privească viața dintr-o perspectivă înviorătoare..."

Bărbatul care-i deschise era scund, subțire, cu fața ascuțită isprăvită într-o bărbie despre care francezii obișnuiesc să spună galoș. Se apropia de patruzeci de ani, dar părea mult mai tînăr din pricina siluetei băiețești și a ochilor negri extrem de vii.

— Bagă de seamă, Luigi, rîse Roman, ai început să te îngrași.

— Patru'șcinci de kilo juma', parol, don'colonel !

— Te pregătești pentru derby ?

Chipul lui Luigi se boți :

— N-am pomenit nație de oameni mai necivilizată ca frații ! Să tratezi de mîrțoage cai pur sînge, să-i înhami la Dicke Bertha. Țineți minte, don'colonel, ăștia pierd războiul pentru că sînt peizani. N-au clasă, n-au rasă ! Asta e !

Luigi, unul din cei mai buni jochei ai lui Marghiloman, pînă la izbucnirea războiului, tremura de indignare. Pereții încăperii uriașe — „studioul meu", se exprima modest Luigi — erau invadați de fotografii înrămate. Roman recunoscu cu nostalgie marile vedete ale hipodromului bucureștean.

...Ducesa ! O iapă murgă, de primă clasă, irlandeză, descinzînd din linia Diomedia. Capricioasă și derutantă, era mai rapidă la ultima șaisprezecime decît la prima... Roman pariase enorm pe Stea de Argint și se curățase. Primise pontul de la un antrenor, și pe vremea aceea mai era destul de naiv ca să creadă orbește în „fixuri", indiferent că i le dădea bunica sau stareța de la Schitul Maicilor. Uite-l și pe Lord... Avea copitele mici și îi conveneau pistele tari. La un an și jumătate, alerga ca un armăsar de trei... Trofeul de aur... Ce vremuri frumoase !...

— Mda, oftă colonelul și se așeză pe o canapea de piele. Era veche, roasă, dar extrem de confortabilă. Ce mai faci tu, Luigi ? Credeam c-ai părăsit Bucureștiul.

— Fac ceac pac ! De plecat, n-am plecat că n-aveam unde să mă duc. Am tras la umbră, dau la pește și aștept.

— Ce aștepți ?

— Să rateze proștii ăștia și să-mi iasă favoritul.

Colonelul îi azvîrli o privire plină de miez :

— Și dacă se truchează cursa ?

— Dom'le colonel, ați pierdut prea mulți bani în căprăria noastră ca să nu fi învățat că nimic nu e niciodată sigur

Colonelul rîse :

— Așa o fi !... Și după aia, ce ai de gînd ?

— Scot steagurile și diii... căluț !

— Ai de gînd să mai încaleci ?

— Dar bineînțeles ! se indignă Luigi. Mă simt într-o formă excepțională și pînă la cincizeci de ani, nici prin gînd nu-mi trece să-mi vînd șaua și chipiul în Taica Lazăr.

— Bravo, Luigi ! Și cu teatrul cum mai stai ?

Chipul jocheului se întunecă. Întrebarea colonelului răscolea amintiri neplăcute. Cu vreo zece ani în urmă, se certase cu Marghiloman și „demisionase". Fostul ministru,

ranchiunos și vrînd să-l întoarcă, se aranjase cu toți proprietarii de cai din București să nu-l angajeze. Disperat, fără bani, acceptase să „joace" cîteva luni în spectacolul „Chef la toartă" de la grădina Ambasador. Interpreta cu har cimpanzeul unei doamne excentrice și directorul trupei recunoștea că în toată cariera nu făcuse succes mai mare ; se juca seară de seară cu casa închisă. De fapt, Luigi mutase hipodromul la Ambasador și era aplaudat frenetic de foștii lui spectatori care îi aruncau alune și portocale pe scenă, îl trăgeau de coadă, îl dezmierdau. Umilința acelor seri îi dădea și astăzi coșmaruri.

— De ce țineți cu tot dinadinsul să mă indispuneți, domnule colonel ?

— Glumeam, rîse Roman. În realitate am venit să te întreb dacă ești dispus să mă ajuți într-o anumită chestiune mai... specială. Apropo, cum stai cu banii ?

— Sînt pe geantă rău, don'colonel, dar de dragul dumneavoastră, dau reprezentație în beneficiu.

Ochii lui Roman sclipiră. O lumină veselă care îl făcea să pară extrem de tînăr.

— Mi-e teamă că de astă dată trebuie să evoluezi într-un număr de circ.

— S-auzim de bine ! Prefer să fac pe vidanjorul.

— Ai răbdare, nu te aprinde. Am nevoie de o persoană subțire ca un țipar și agilă ca o panteră care să poată trece printr-o anumită fereastră de dimensiuni extrem de reduse.

— Deci borfaș ! Din ce în ce mai bine ! Unde ai ajuns, signor Luigi !

— Cu mult mai bine în orice caz, decît se aștepta taică-tu.

— Bătrînul n-avea imaginație ! Puteți să-mi spuneți cui aparține fereastra aceea ?

— Unei doamne al cărei nume nu cred că-ți spune prea multe. Valentina Fulga. Starea civilă — văduvă tînără. Ocupația — actuala metresă a colonelului Hentsch.

— Grangurul ăl mare ? întrebă Luigi deși auzise foarte bine.

— Ăla. Încă o informație prețioasă : casa în chestiune reprezintă locuința provizorie a neamțului. La Athenée

Palace clima a devenit neprielnică, atenansele sînt scoase din uz, nu funcționează apa, căldură ca în Siberia ! Lucrează boșii la birou cu mănuși îmblănite.

— Încep să pricep unde bateți, domnule colonel. Ferestruica aceea drăgălașă vă interesează nu pentru că aparține doamnei Fulga, ci pentru că acolo locuiește Hentsch.

— Exact.

— Presupun că imobilul e păzit din cinci în cinci metri de santinele cu cinci rînduri de flinte și un cuțit între dinți.

— Inexact. Pentru a nu atrage atenția asupra casei, Hentsch n-a instituit nici un fel de pază. A luat toate măsurile ca această locuință să rămînă secretă. Nu pleacă niciodată de acasă și nu se întoarce cu mașina. Mai precizez : nu există slugi, exceptînd o femeie cam slabă de minte care vine dimineața și deretică, iar imediat după prînz, face bezele de adio.

— Și gonzesa ? Înțeleg, madam Fulga.

— Nici o problemă. În orice seară, negreșit, joacă *chemin de fer* la Mignon. Lipsește între ceasurile zece și două după miezul nopții. Hentsch o însoțește totdeauna.

Ochii lui Luigi alergau pe chipul colonelului, păreau incapabili să se fixeze.

— Cum s-ar zice, nici un risc.

— Aproape. Vorba ta, niciodată nu poți fi absolut sigur, oricînd poate interveni ceva. Dacă Providența ne scutește de acest ceva neprevăzut sau neașteptat, ești mai asigurat decît cofrat într-un safe, la Banca Angliei. Sînt cinstit cu tine, Luigi...

— Ce trebuie să fac ?

— Înseamnă că ești de acord.

— Da. Pentru dumneavoastră, domnule colonel, și pentru că au „mobilizat-o" pe Edelweiss. Brutele nici măcar n-au ținut cont că e domnișoară. Cînd am văzut-o înhămată la un car cu muniții, am zăcut o lună. Mă gîndesc mereu cum o hrăneam cu biberonul și îmi dau lacrimile. O iubeam ca pe copilul meu... Eh ! La dracu ! Spuneți-mi, domnule colonel : Ce ? Unde și cînd ?

Roman își ridică piciorul peste celălalt, brațul spînzura neglijent pe spătarul canapelei. Luigi surîse. Recunoștea

atitudinea plină de eleganță a colonelului. Chiar și în hainele astea grosolane de precupeț, cu ciubotele grele de noroi, regăseai lesne craiul de altădată, nelipsit din tribunele hipodromului, în stare să piardă greu, fără să clipească, găsind puterea să surîdă și să ofere, după lovituri dure, doamnei care-l însoțea un supeu fin pentru care doar florile costaseră mii de lei. Și rămînea mereu încîntător, spiritual, inepuizabil dar mai cu seamă bărbat cu certă vocație de amant, dăruind partenerei o seară „inubliabilă..."

Fusese însurat cu o zînă transparentă, diafană, toată numai ochi și plete neguroase. Luigi o ținea minte. Pe atunci, el mai era copil de mingi pe terenurile de tenis de la lacuri. Cînd te uitai la ea, îți venea să crezi c-o poți dobori cu un ghiocel, nu concepeai — Luigi își închipuise că aceasta trebuie să fi fost principala ei însușire, n-o mai întîlnise la nimeni — că pe lume există lucruri urîte : rufe murdare, de simbătă, o dantură neîngrijită, balegă pe uliți, sudalmele muscalilor... Zîna se dovedise însă neașteptat de energică și apucase hățurile cu amîndouă mîinile. Roman le îndurase doi ani de zile după care „adio draga mea, eu nu te voi uita, păstrează intact miozotisul amintirii în inima ta" ! În aceeași noapte, la hotel, își lipea trei plasturi lungi pe obrazul drept...

— Dragul meu, îți voi răspunde în ordine inversă. Cînd ? Astă seară. E mare recepție la Carp. Printre invitați, toți de marcă, de fapt în cinstea lui se organizează tămbălăul, e și țarul bulgarilor, Ferdinand, venit împreună cu suita în vizită oficială. Or să joace chemin de fer pînă mîine la prînz, îți garantez. Luminăția sa cînd vede o masă verde... În orice caz, Hentsch și dama nu vor lipsi. Consider că n-avem voie să scăpăm un prilej unic.

Luigi zîmbi.

— Uite ce vasăzică un fix... S-ar putea ca de data asta să nu vă înșelați.

— Trag nădejde... A doua întrebare, unde ? Pe strada Antim, colț cu Palas. E o clădire impunătoare din piatră, cu foișor. Ferestruica despre care-ți vorbeam e în spatele clădirii și dă într-un oficiu lipit de bucătărie. Pe noi ne interesează biroul ce a fost cîndva al domnului Alcibiade

Fulga, în momentul de față, cabinetul colonelului Hentsch. Amănunt important : în toată casa nu există nici un safe...

Luigi se încovoie reflex, așa cum făcea altădată cînd aplecat peste coama calului aștepta, arc, semnalul de plecare.

— Ce trebuie să înțeleg ?

— Spărgătorul nu trebuie să-l dubleze pe acrobat. De fapt, ajungem aici la cel de al treilea răspuns. Ce urmează să faci... Din pricina condițiilor proaste de la Athenée Palace, Hentsch lucrează acasă. Îți poți închipui lesne că materialele la care opintește și asudă șeful biroului de informații al Marelui cartier german trebuie să fie extrem de interesante.

Luigi holbă ochii cît blidele de parastas.

— Să le fur ?

— Nu pe toate, zîmbi îngăduitor colonelul. Mă interesează un singur document, imprimat pe două sau trei coli de hîrtie roșie. Reține, roșie ca... stai, am o probă !

Scoase din buzunarul de la piept o mostră cît o cutie de chibrituri :

— Uită-te bine la ea. E ușor creponată, hîrtie natural de proastă calitate, spre a nu putea fi falsificată ușor — culoarea sfeclă.

Luigi își ridică ochii. Dintr-o dată, accentul, limbajul se schimbară. Ieșeau la suprafață anii copilăriei petrecuți în mahalaua Scaune, unde tată-său, jupîn Ghiță, dubea piei de vacă, bivol, oaie, nevastă și fecior. Luigi, pe atunci Lixandru, fugise la doisprezece ani și nu consimțise să mai dea pe acasă decît la parastasul de patruzeci de zile al cojocarului. „Nu poți fi sigur niciodată, spunea încă din vîrstă crudă. E în stare să sară de pe năsălie și să mă alerge prin curte cu vîna de bou. Acum, după șase săptămîni, mai greu, că doar n-o fi Christos !"

— Auzi, boierule, am așă o impresie că matale nu mergi cu linguriță. Chestia-i că eu nu cunosc boabă din păsărească șoacăților... Fransé și ingliș ce-am deprins.

— Și le-ai deprins bine. Nu-ți bate capul, mon cher. Cercetezi doar după colile roșii. Încă un detaliu care ți-ar putea fi de folos : foile nu depășesc ca mărime jumătatea

unei pagini de caiet mare, tip dictando... Hai că-l știi ! Pe unul din ăsta își însemna pariurile Mardare.

— Aha !

— În colțul din stînga, apare totdeauna o ștampilă neagră, pusă oblic... E limpede ?

— Limpede.

— Încă ceva. Cînd pleci — Roman deschise din nou *portefeuillesul* — lași plicul ăsta pe birou. Ai grijă să nu uiți...

Luigi îl cercetă lung, pe toate părțile. Descifră cu voce tare :

— Doamna Fulga. Mda... Pomeneați mai 'nainte de bătrînul meu, jupîn Ghiță... C-am ajuns mai bine decît se-așteptа. Nu vă supărați, don' colonei ! Tăticul dumneavoastră ce zice ?

*

Plicul îl primise prin intermediul unei sectante, o biată pasăre rătăcită care vagabonda în lungul țării propovăduind cuvîntul Domnului. Era slabă, cu pleoapele veșnic coborîte — chiar cînd se mira, nu se vedeau mai mult de jumătate din iris și pupile — și o figură sepulcrală, dezagreabilă nu atît prin culoarea de mormînt cît prin expresia de umilință ostentativă, vîscoasă, arborată în permanență. În prezența ei simțeai — și Teodorini nu făcea excepție — repulsie, neliniște, neîncredere și, dincolo de masca unui cuget în veșnică penitență, intuiai iscusință mireană, dusă pînă la ipocrizie.

Mesajul îl ținuse „ascuns" — prevenind controalele inamicului — la vedere, lipit pe spatele tăbliței care-i atîrna la gît : „Închinați-vă Ziditorului, nu-l slujiți pe Mamon... Mi s-au fost luate darurile, graiul și auzul, dar nu și voinicia de a-l sluji pe Domnul nostru Christos..."

În interiorul anvelopei, Teodorini găsise al doilea plic. Bucureștii răspundeau întrebărilor sale :

„Despre căpitanul Alexandru Ioanid :

Capabil, instruit, curajos, excelent tehnician. Mare vedetă a Europei, după Blériot. Provine dintr-o familie de intelectuali mijlocii. Tatăl, diriginte de poștă la Galați, dece-

dat timpuriu. Mama — descendenta unei familii de boiernași — se mută la București împreună cu fiul, Alexandru, în 1899. Ioanid nu manifestă simpatii stridente față de nici o putere străină, pare preocupat doar de performanțele sale aviatice. Înainte de război, vizitează cu egal interes Anglia, Franța, Prusia, căutînd sprijin, teren prielnic pentru desfășurarea intensă, productivă a activității sale. Nu are vicii, deși seducător, aventurile sale sînt neînsemnate pînă în primăvara lui 1914 cînd o cunoaște pe Andra Varlam, demimondenă primejdioasă. Soțul ei, pictorul Petre Varlam, nepotul de vară al marelui Rosenthal, cu douăzeci de ani mai în vîrstă, nu dispune de nici un fel de autoritate în căsnicie. Amănunt pitoresc : în lumea artistică a Bucureștilor se afirmă că Varlam, nepotul, „face Rosenthali mai buni decît însuși Rosenthal..." Nu are cotă, primește însă comenzi importante datorită favorurilor împărțite de soția lui potentaților zilei. Andra Varlam, fermecătoare ca înfățișare, reprezintă prototipul de femeie fatală : distruge cu grație vieți, cariere, topește cu voracitate averi. Generalul Berthelot care a cunoscut-o la un bal mascat înainte de război (Andra Varlam evolua într-o rochie îndrăzneață din blană de felină) s-a interesat : „Ciți... lei, mănîncă tigresa asta ?" Vă reproducem aceste amănunte pentru a înțelege pasiunea devorantă a lui Ioanid. Cercetările, credem, ar trebui îndreptate în direcția aceasta. Ioanid, deși a cîștigat bine ca pilot de performanță, este departe de a fi un nabab și, din pricina cheltuielilor nesăbuite, contul său la bancă a fost demult epuizat de dragul Andrei Varlam. De teamă să n-o piardă, este sau ar putea fi cumpărat. Credem că totul depinde de suma oferită."

„Despre maiorul Gogu Roșianu :.

Provine dintr-o familie cu oarecare stare, datorită unei împrejurări speciale. Mama — Cleopatra Tulbure — este a douăsprezecea fiică a unui țăran avut din împrejurimile Bacăului. Cînd a împlinit șaisprezece ani, întreaga familie plecată la o nuntă peste Siret s-a înecat în apele stîrnite de furtună. Odată cu podul, s-au prăbușit în vîltoare nouă trăsuri pline ochi. Țintuită acasă de un vărsat de vînt, Cleopatra rămîne, la o anumită scară a pretenților, moștenitoare bogată stîrnind interesul lui Manole Roșianu, tînăr magistrat.

Din această căsătorie, rezultă trei copii : Ion, căzut la Turtucaia, Maria rămasă în teritoriul ocupat, văduvă azi, și Gogu.

De reținut : Gogu Roșianu face studiile de inginerie la Tübingen — hotărît, în această familie bucuriile răsar din cenușa și pe ruinele tragediei — prin bunăvoința generoasă a unei mătuși îndepărtate stabilită pe vremea lui Cuza în Prusia Orientală. Unicul ei fiu — Georg — piere într-un accident de călărie și similitudinea de nume, plus anul nașterii identic cu al nepotului din România, o determină să-l ia pe acesta sub obladuirea ei. Cei șase ani petrecuți de maiorul Gogu Roșianu într-o Germanie încă amabilă cu străinii, în mediul studențesc caracteristic, subvenționat comod de o mătușă providențială și culantă, nu trebuie să constituie o prejudecată, dar ar putea explica, bineînțeles coroborat cu indicii ferme, anumite înclinații și chiar simpatii. Nota bene ! Roșianu e un seducător. În alt sens decît Ioanid, dar mai mult primejdios căci farmecul lui nu acționează doar asupra femeilor ci asupra unei mase mult mai largi. Ca date personale, îl socotim idealul agentului dublu".

Maiorul Valeriu Teodorini abandonă hîrtiile — mai avea de parcurs o singură pagină — și se ridică de la masă dezmorțindu-și trupul. Se simțea obosit și încerca un vag sentiment de nemulțumire. Bineînțeles, informațiile primite de la București completau, îi rotunjeau imaginile despre Ioanid și Roșianu, dar rămîneau simple fotografii.

„Din toată compunerea rezultă două chestiuni : că Ioanid de dragul șoimăriței e în stare la o adică să devalideze o Bancă, să-și vîndă mamă, tată, patrie adorată și că ăstălalt, Roșianu, poate să procedeze așișderea pentru că a crăpat pe săturate la Tübingen cîrnați pe varză și s-a umflat cu bere..."

Cînd reluă hîrtiile, nemulțumirea se transformă în stupefacție grasă. Citi, avînd sentimentul că visează :

„Despre maiorul de contrainformații Valeriu Teodorini :

Fiu al profesorului universitar Iulius Teodorini, șef de catedră la secția chirurgie a Facultății de Medicină din Iași, și-a făcut studiile muzicale la Conservatorul din București, completate ulterior în Belgia, Italia și Franța. Inteligent, perseverent, cult, chiar rafinat, intuitiv și bun psiholog, pare predestinat activității de contrainformații.

Vulnerabil (ATENȚIE ! !) din cauza unui orgoliu patologic. Ambiția de a fi mereu cel dintîi, cel mai bun, cel ovaționat indiferent că evoluează la pian, pe un teren de tenis, de oină sau pe cel atît de nesigur al informațiilor, îl poate duce la întreprinderi riscante. Toți agenții care au ambiționat să fie spionii secolului, au fost de obicei și cei mai mari trădători. Deci, din nou, ACHTUNG ! ! !..."

Teodorini rămase cu foaia în mînă, golit de orice judecată. „Cum vine asta ? Au căpiat ? ! Adică mă avertizează pe mine, Teodorini, să fiu atent cu alter-ego-ul meu, Teodorini virtual trădător ? !"

Nu mai pricepea nimic.

*

— Domnilor ! exclamă Gogu Roșianu trîntind o mapă cu documente pe masă, pentru mine nu mai există nici un dubiu. În lipsa noastră, ori doar a mea, cineva intră în acest birou nenorocit și se distrează cum îi place.

Căpitanul Ioanid, răcit, își turnă ceai fierbinte dintr-un termos. Înghiți o pastilă de chinină și își șterse buzele umede cu batista. Rosti vorbele cu indiferență, vag plictisit :

— În sfîrșit, bine că te-ai convins.

Teodorini, copleșit încă de nota informativă primită în cursul aceleiași dimineți, întrebă cu voce nesigură :

— Ce s-a mai întîmplat ?

— Ce s-a întîmplat, ce nu s-a întîmplat, explodă Roșianu, pentru mine este limpede. De zece zile numărate îmi notez în carnet ordinea în care-mi așez hîrtiile din sertare. Fiind un isteț, mai întind și capcane : de pildă planșa cinci are colțul din dreapta sus scos în afară sau, la numărul opt, am agățat o clamă ori un hipopotam... Uitați-vă, ăsta e carnetul, completat pe zile !

Le flutură dinaintea ochilor blocnotesul, după care-l aruncă scîrbit pe masa lui Teodorini.

— Cred că am să-l trimit bunică-mi să-și facă papiote din el.

Teodorini îl răsfoi mașinal.

— Și ?

— Ce vrei mai clar ? rînji Ioanid. Își aranjează azi biroul într-un fel și mîine îl găsește altfel.

— Vă place ? continuă Roșianu. Un lucru însă, domnule, n-am să-l înțeleg în ruptul capului. Tipul de-mi vărzărește hîrtiile e un ageamiu, comite greșeli grosolane, n-are stil, n-are metodă, își lasă degetele amintire peste tot !... Uitați-vă numai la harta asta ! Zici că și-a vîrît special mîna în funingine... Și totuși nu se dă prins. Cum intră aici ? Pe unde iese ? Omul invizibil ?

Teodorini, consternat, galben, își scoase ochelarii aburiți :

— Și totuși nu se poate... Este practic imposibil... Am dormit aici pe culoar patru zile, păzind ușa zăvorîtă.

— Aia e ! se hlizi Roșianu, că ai dormit !

Ioanid interveni :

— Admit ipoteza dumitale că Teodorini a dormit. Somn greu, fără vise, lemn, cum vrei, deși nu-mi pot închipui performanța stînd ghemuit pe o canapeluță desfundată, cu picioarele atîrnînd și mantaua trasă pînă la bărbie în loc de plapumă. Să admitem, totuși, că răpus de oboseală, a izbutit. Pe unde a intrat totuși persoana ? Ușa n-a fost forțată și orice tentativă în sensul ăsta, cît de delicată, l-ar fi trezit, ferestrele sînt intacte.

— Nu știu, ridică din umeri Roșianu. Eu nu sînt un tip deștept, nici cititor în stele. Vă spun doar ce am constatat. În rest, procedați cum vă taie capul. Sînt gata să plec oricînd din balamucul ăsta, mai ales de cînd au început să intre în arenă și fantomele.

— Cînd eram în liceu, spuse cu o voce îndepărtată Teodorini privind fix plumiera și vorbind parcă doar pentru el, am citit o carte... Misterul camerei galbene... O crimă comisă între pereții unei încăperi cu ușa și ferestrele închise pe dinăuntru.

— Eu am citit Scufița Roșie, se enervă Roșianu, dar n-am întîlnit-o niciodată. E, în sfîrșit, cazul să fim serioși !

Teodorini ridică o privire ostenită. Părea în transă și Ioanid îi puse mîna pe umăr :

— Ce-i cu dumneata ? Ești bolnav ?

Celălalt se scuturâ moale, continuînd să-l fixeze pe Roșianu.

— Mă întreb dacă cineva ar putea împinge atît de departe simpatia lui pentru nemți, chiar dacă-i legitimă, încît să-i sacrifice pe ai lui...

Roșianu îl cercetă o secundă nedumerit, apoi își înfipse mîinile în păr exasperat. Se adresă lui Ioanid :

— Ăsta-i schizofrenic, făcea carieră în azilul lui Charcot ! Măi omule, sînt singurul care a învățat la nemți ? Care a avut o bursă nenorocită ? De ce nu-l iei la întrebări pe Dabija, vorba aia, șef de promoție, în fiecare an a luat premiul întîi cu cununiță ? !

Ioanid se ridică și se duse la chiuvetă să spele ceașca :

— Lăsați-o dracului ! Nu realizăm nimic azvîrlindu-ne învinuiri unul altuia.

— M-a înnebunit ! se ambală Roșianu. Îmi percheziționează toată ziua odaia, îmi umblă prin buzunare, se ține după mine și la latrină.

Ioanid rîse pe nas, fără să-și dezlipească buzele :

— Dacă-i așa, Teodorini, cred că exagerezi puțintel.

Glasul lui Teodorini răsună isteric :

— Deloc ! Este obligația mea ca ofițer de contrainformații să fiu atent, să suspectez pe toată lumea.

— Hm ! făcu Roșianu, mentalitate tipică de *flic* de provincie.

— Și pe dumneata te suspectez, spuse Teodorini împungînd cu degetul spre Ioanid. În decurs de unsprezece zile ai trimis două mandate a cîte cinci și respectiv șase mii de lei pe adresa doamnei Varlam refugiată împreună cu soțul ei la Iași, strada Lascăr Catargi nr. 11. Poți contesta ? De unde ai dumneata acești bani cînd primești o soldă de șase sute de lei pe lună ?

Roșianu chicoti :

— O mică atenție din partea Kaiserului.

Ioanid, palid, își încleștă pumnii uzi. Îl simțeai enervat la maximum, încordat ca o panteră, gata să sară în grumajii lui Teodorini. Gogu Roșianu, speriat — nu-l văzuse încă pierzîndu-și cumpătul — și avînd imaginea concretă a mîinilor puternice înfipte în beregata lui Teodorini, se vîrî între ei :

— Stai cuminte, mon cher. În definitiv...

Se opri neștiind ce să spună. Ioanid îl dădu cu o singură mînă la o parte, fără efort, ca pe o cîrpă.

— Nu-ți îngădui să te amesteci în viața mea privată.

Teodorini rîse isteric, ai fi zis că vrea să-l provoace cu tot dinadinsul.

— Am vorbit de bani, nu că-i pui coarne pictorului. Bărbatu-i pictor, îi explică lui Roșianu, desenează după cărți poștale ilustrate și are dever, doamna-i face rost de comenzi.

— Ai înnebunit ? exclamă speriat Roșianu. Ești beat ? Dacă intră ăsta în tine, te-adun cu pipeta...

Oasele căpitanului Ioanid pîrîiră.

— Fii liniștit, n-am să-l lovesc. Nu m-am murdărit niciodată, atingînd o scîrnăvie. Să țină minte însă că nu toată lumea îmi seamănă. Unii au arătătorul mai nervos.

Teodorini continua să rîdă ca o paiață beată.

— Mă amenințI ?

Ioanid nu răspunse. Gogu Roșianu se uită la Valeriu Teodorini și se simți copleșit de o certitudine stranie. „Nu mai are zile multe".

Capitolul XVI

Doamna Valentina Fulga își aruncă blana somptuoasă de vulpi albastre pe spatele canapelei, rămînînd într-o rochie din brocart argintie cu spatele gol. O diademă bătută în safire îi strîngea coama castaniu roșcată, dînd strălucire specială ochilor bridați, trași spre tîmple, de un albastru astral. Era înaltă, cu umeri superbi. Nările nervoase și buzele pline, tivite, spuneau totul despre temperamentul și coordonatele existenței doamnei Fulga. Cîțiva pistrui aurii, risipiți ca în joacă pe pomeții proeminenți, punctau pielița neasemuită a obrazului, vestită în Bucureștii acelor ani. Avea mișcări ondulate, de o grație regală și colonelul Hentsch, amețit, o privea încredințat că nu văzuse niciodată un exemplar mai reușit. Încă din primele săptămîni

ale legăturii lor, știuse că se va însura cu ea, oricît de imprudentă i s-ar fi părut hotărîrea. Își aprinse o havană :

— Aș mai bea ceva.

— E o idee...

Vocea era bine pozată, cultă, din piept.

Hentsch își muie buzele și se uită la ceas. Trei. Plecase ră la mijlocul seratei, avînd de lucru acasă. Acum își îngăduia un scurt răgaz alături de Valentina, înainte de a intra în cabinet.

— Ai pierdut ? se interesă doamna Fulga așezîndu-se cumva oblic, de-a lungul canapelei.

Părea un animal superb, auriu.

— Bineînțeles, rîse Hentsch. Cînd joci cu regii și împărații e înțelept să pui piedică norocului :

Valentina Fulga decretă :

— Nu-mi place Ferdinand. E ca un satir. Îl simt pervers și decăzut pînă în vîrful unghiilor.

Se scuturară de silă, tuguindu-și buzele. Hentsch rîse :

— E și decăzut, și pervers, și viclean, și smintit, însă-i aliatul nostru. Avem nevoie de Bulgaria. Tu ce-ai făcut ?

— Am cîștigat. Rîse leneș : După cum vezi, dragul meu, tu îmi ajungi, nu am nevoie de aliați și, în consecință, nu-mi strunesc norocul.

Colonelul surîse recunoscător și îi sărută brațul, deasupra cotului.

Valentina îi arătă paharul :

— Mai vrei ?

— Mulțumesc, nu. Am încă de lucru.

— Te aștept ?

Doamna Fulga îi citi răspunsul în ochi și-i zîmbi cu surîsul și dantura care făcuseră din Pola Negri, mic-burgheza neînsemnată, o celebritate. Se ridică, îndepărtîndu-se lasciv, insinuantă, dar fără ostentație, — cîte femei cocotate pe tocuri de cincisprezece centimetri izbutesc pasul acesta de cadînă ? — spre ușa îmbrăcată în draperii. Trupul — și iarăși, cîte femei sînt cu adevărat frumoase privite din spate ? — avea unduiri elegante, trestie mîngîiată de adierile nopții.

Hentsch, congestionat, deșertă paharul și scoțîndu-și din mers jacheta intră bine dispus, fără umbră de oboseală, în cabinet. Se simțea îndrăgostit ca la șaisprezece ani. Era o

Milly oarecare, fiica unui profesor de gimnaziu, roză proaspătă, colecționară înverșunată de rețete de prăjituri. Azi, sentimentul se desăvîrșea, fericirea lui era întreagă, perfectă și rotundă ca o portocală, căci dragostea, gîndea Hentsch, nu poate atinge valorile sale maxime decît într-un climat de siguranță, iar acesta ți-l poate da numai „proprietatea...“ Se simțea proprietarul Valentinei, amănunt ce-l făcea să exulte căci văduva lui Fulga nu era o femeie de toate zilele... Să stăpînești, pînă la a-ți ciuguli din palmă, o ființă dîrză, voluntară, plină de personalitate despre care colonelul își închipuia că ar fi suficient să clipească pentru a avea la vîrful pantofilor de atlas toți regii lumii, prin sînge sau aur, nu era puțin lucru.

Candelabrul de cleștar — Hentsch iubea încăperile luminate *a giorno*, fără întrerupere, detesta întunericul — umplea cabinetul de soare argintiu. Își plimbă instinctiv privirea asupra decorului devenit familiar. Pe masa de lucru, un birou autentic Buhl, zări rezemat de cutia cu havane un plic alb, format mic. Dintîi, nedumerit, apoi cuprins de neliniște, îl deschise nervos. Înăuntru o carte de vizită obișnuită și cîteva rînduri așternute cu un grafism, elegant, energic, simplu, fără zorzoanele, zulufii și parafele complicate de copist, atît de gustate în epocă.

„Mi-am îngăduit să împrumut de la dumneavoastră un document relativ interesant, gîndindu-mă că s-ar putea să-mi stimuleze somnul. E vorba despre cele trei coli de hîrtie roșie. În cursul zilei de mîine vi le voi restitui. V-aș fi îndeobște recunoscător, dacă ați avea amabilitatea să-mi pregătiți, pentru aceeași dată, un nou material. Cu mulțumiri, Colonelul Roman.“

Hentsch simți că i se face negru dinaintea ochilor. Furios, izbi cu pumnul în lampa de birou, un Hercule turnat în argint opintind să rezeme un abajur imens din atlas violet cu ciucuri aurii. Lovitura năpraznică turti armonică ciuperca de mătase și strîmbă brațul zeului. Colonelul, deși rănit, nu simți durerea.

„Dumnezeule ! șopti îngrozit. Colile roșii ultrasecrete ! Cum am putut fi atît de imprudent ?“

De fapt, știa. Se bizuise pe taina — și o închipuise absolută — locuinței doamnei Fulga ; în două luni de cînd

dura această legătură, își interzisese orice imprudență sau indiscreție. Automobila — o Pipe 25 HP — 1914 — urma de fiecare dată un itinerar complicat și derutant, nu-l lua și nu-l lăsa niciodată acasă ; nu frecventa cu Valentina localuri publice, evita chiar să se apropie de ferestre atunci cînd erau neperdeluite.

„Documentele roșii !" Doar el, Hentsch, Roman și încă o mînă de inițiați erau în stare să aprecieze parametrii reali ai dezastrului pe care-l putea provoca o asemenea lovitură în cadrul unui serviciu de informații. Celebrele documente roșii, ultrasecrete, cuprindeau lista tuturor spionilor și colaboratorilor — peste o sută — care acționau în Moldova încă liberă. Dintr-un foc, Roman — Dumnezeu știe cum se strecurase în cabinet, dar acum puțin îi păsa, avea să cerceteze mai tîrziu — strangula, desființa pur și simplu o rețea anevoie pusă la punct cu cheltuială de timp, energie, abilitate și bani. Și tot dintr-o singură lovitură, le distrugea toate legăturile, orice posibilitate de informare asupra mișcărilor inamicului, ridica efectiv un zid pînă la cer între ei, nemții biruitori, și teritoriul liber.

Smulse receptorul și începu să bată isteric în furcă. Ceru centralistul de serviciu neamț și urlă :

— Casa colonelului Verzea !

Atrasă de zgomot, Valentina Fulga intră în birou. Pe kimonoul vaporos, *bleu de nuit*, coama sălbatecă desprinsă din ace, revărsa un aur greu, roșu. Se interesă cu glas răgușit de somn :

— Ceva neplăcut, dragul meu ? Te-am auzit strigînd...

Hentsch se întoarse. Avea fulgere în ochi. Făcu eforturi să zîmbească.

— De astă dată a izbutit să mă enerveze bine. Poți paria că în trei zile, atîtea îi acord, trei zi-le, acest balcanic impertinent va deveni o simplă legendă... M-am săturat. Îl vreau viu sau mort !

Privirea Valentinei Fulga, aburită de nostalgie, căută dincolo de ferestre. Șopti, zîmbind amintirii, fără ca Hentsch care răcnea în receptor s-audă :

— Barbu Roman... Păcat !... E un bărbat șarmant...

Marți 26 Februarie, la ceasurile opt și jumătate, generalul Dabija intra în Bacău. La nouă, fără clipă de abatere, se afla în biroul lui Averescu și-i depunea pe masă o mapă impresionantă, verzuie, cam de trei centimetri grosime.

— Aveți aici, explică, raportul meu pe marginea materialului primit : planurile noastre parțiale și cele de ofensivă coordonate ale rușilor.

— Voi studia mai tîrziu documentul. Mă interesează acum care-i părerea dumneavoastră de ansamblu.

Dabija, țeapăn, corect și sec, își înfipse monoclul.

— Exprimindu-mă în formulă concentrată, aș spune, mediocră. Planurile noastre suferă de bizantinism și rigiditate, cele ale rușilor mi se par fanteziste...

— Nu-i o noutate, domnule general. După celebra telegramă a lui Alexeiev din 4 octombrie, n-am mai încercat surprize și nici iluzii *. Surîse : Ce-i însă cu „bizantinismul" nostru ?

— Din principiu, nu sînt de acord cu o politică de lingușire, favoritism și menajament rău înțeles. A o practica acum, mi se pare dacă nu criminal, cel puțin irresponsabil. Scărișoreanu este de acord cu Grigorescu din motive cunoscute, Razu obligat celui din urmă nu poate face notă aparte, Bunescu vine după ei ciine în lanț, căci i-au fost superiori.

Chipul lui Averescu se încreți a rîs. Semăna cu un cimpanzeu inteligent. Impresia devenea stridentă cînd se afla lîngă nevastă-sa, Clotilda, o femeie impozantă, cu un cap mai înaltă decît generalul. Statura impresionantă și rochiile majestuoase îi dădeau o prestanță regală, în contrast cu figura blîndă dar lipsită de frumusețe, niciodată sulemenită și conciul cărunt care o făcea să semene cu o învățătoare de sat mai chivernisit.

Generalul Dimitrie Dabija își încrucișă mîinile peste pîntecele supt și continuă :

---

* 4 octombrie 1916 — generalul Alexeiev propunea abandonarea Olteniei și Munteniei de vest și retragerea pe o linie defensivă : Dorna — Miercurea-Ciuc — Brașov — București — Dunăre.

— Norocul nostru este altul. Şi sper că nu mă înşel... Averescu îl cercetă cu ochii încreţiţi de interes.

— Adică ?

— Moralul oştirii e deosebit de bun.

— Interesant...

— După loviturile primite — catastrofele s-au ţinut lanţ — îmi închipuiam că problema noastră numărul unu o va constitui starea de spirit a ostaşilor. Am fost alaltăieri pe linia întîi la Domneşti...

Făcu o pauză. Averescu îl urmărea respirînd zgomotos pe o singură nară din pricina deviaţiei de sept.

— Şi ?

Dabija îşi aţinti privirea peste umerii generalului. Regăsea priveliştea cenuşie a tranşeelor. Peisajul părea alcătuit din sîrmă ghimpată. O întîlneai pretutindeni : delimitînd fruntariile zonei libere, în braţele disperate ale copacilor care căutau cerul cu degete răşchirate, în croncănitul ciorilor, zgîriind văzduhul îngheţat. Parcă le vedeai clonţurile brodînd motive sonore tăcerii încremenite. Ostaşii luaţi prin surprindere (Dabija detesta vizitele aranjate) îşi vedeau de ale lor ; vorbeau liber ca în sat la ei, cînd se încingea hora, la fîntînă ori dinaintea primăriei.

— Mă ! glăsuia un negricios din Vlaşca. Nu mi-e de papara nemţilor...

— Da' a cui ?

— Mi-e de păduchi. Aştia ne isprăvesc... Muica, ţin minte, ne grijea cu gaz şi fiere de vacă. „Repauzau" lighioanele în fărîmă de ceas.

— ...Frate-meu e în Ardeal... Mă aşteaptă ca pe Cristos.

— Eşti prost !

— De ce sînt prost, mă ?

Ostaşul, un caporal cu ochii albaştri, fărămiţă de faianţă olandeză, cerceta în jur nedumerit. Dabija îl simţea cuminte, blajin, fără dor de sfadă.

— Nu pe tine te aşteaptă.

— Da' pe cine ?

— Pe noi aştia.

— Care aştia ? I-oţi fi cumetri...

— Hai că iar eşti prost ! Vrem România mare, rotundă... Vrem toţi !

— Așa-i, intervenise o matahală de la gurile Dunării. Acuma, că avem și noi scule acătării, le-om veni de hac.

Un locotenent subțirel, cu urechile ciulite, își sorbea ceaiul incolor :

— România mare... După ce am pierdut Dobrogea și Oltenia, după ce a fost ocupat Bucureștiul, nu mai nădăjduiesc nimic.

— Fleacuri ! se auzi o voce groasă. Ce înseamnă că nu mai nădăjduiești nimic ? Asta-i dezertare. Sînt o mie de ani de cînd ne așteaptă frații din Ardeal...

— Glăsuiești ca din gazete.

— Cînd nu-s minciuni, nu-i bai ! Ș-apăi înfrîngerea rușinoasă cere sopon și leșie.

— Ba zic, răzbunare ! Șoacăți și fesuri, ne-au pus cu botul pe labe ! Cu iertare fie-mi, dar acestea se cer răscumpărate...

...Dabija își drese glasul :

— În altă ordine de idei, nu sînt de acord nici cu parametrii mult prea rigizi în care este anvizajată ofensiva. Se merge pe un sistem liniar tradițional, care nu îngăduie replieri, fandări, revirimente de 180°, impuse la un moment dat de frontul viu. Să nu uităm că germanii sînt tacticieni desăvîrșiți, vin în permanență cu arme noi — au un Krupp care nouă și aliaților noștri ne lipsește — și că niciodată nu se pot prevedea condițiile desfășurării unei viitoare campanii. Dacă oamenii au memorie fragilă, conducătorilor lor nu le este îngăduit să greșească la fel, iar istoria militară e plină de pilde. În războiul de secesiune, trupele engleze și germane, credincioase tipicurilor tacticii liniare, formaliste, au fost incapabile să opereze în regiunile mlăștinoase și păduroase nord-americane. Din aceeași cauză au fost prusienii înfrînți la Saafeld, Jena și Auerstedt. A folosi după caz focul, terenul sau calul, fără a te lega de scheme, iată lecția pe care au dat-o burii englezilor și din care generalii noștri ar trebui să-nvețe.

— Aveți vreo propunere concretă ?

— Lucrez de un an de zile la un plan de ofensivă orientat pe coordonate mai elastice și care să îngăduie revirimente eficace într-un număr de situații logic previzibile. Socot că vi-l voi putea supune spre consultare înainte de sfîrșitul lunii martie, mai exact în 20.

Averescu se interesă surîzînd cu tîlc :

— Ora ?

Dabija răspunse prompt, uitîndu-se la ceas :

— Douăsprezece și treizeci și doi.

— Vă aștept cu cel mai mare interes. Apropo, cunoașteți sentința pronunțată în procesul Sturdza-Crăiniceanu ?

Dabija se încruntă.

— N-o cunosc. Capitală, presupun, nu ?

Averescu clătină din cap :

— Culmea, nu ! Cincisprezece ani muncă silnică. De-a dreptul monstruos ! Un adevărat non-sens, un scandal, cînd un simplu soldat, cu aceeași vină, este condamnat la moarte.

— Încă o primă de încurajare acordată trădătorilor. Probabil au vrut să fie milostivi cu bătrînul Crăiniceanu.

— Milostivenie pe care generalul n-a cerut-o. Răsplata clemenței — Sturdza continuă să ne bombardeze cu manifeste'e lui. În replică, am ordonat un atac asupra Momîiei. Din păcate, asta înseamnă prea puțin.

Generalul Dabija își ciupi ușor buza inferioară.

— Îmi închipui că sentința, care pare dată de mîntuială, se datorează în mare parte tulburării provocate de revoluția din Rusia, trădarea lui Sturdza trecînd pe un plan cu totul complementar.

— Nu-i exclus, oftă Averescu. În realitate, nu trebuie să fii un geniu politic pentru a-ți da seama că răzmerița mujicilor echivalează pentru noi cu o catastrofă. Și mi-e tare teamă că situația nu se va redresa. Ignor ce suprafață are Marele Duce Mihail și de cîtă energie este animat, dar un lucru îl știu cu certitudine : Marele Duce Nicolai, omul cu pumnul de fier al Rusiei contemporane, nu numai că nu are simpatii în armată, dar e literalmente detestat. Exact în aceeași chestiune — situația noastră e legată, aș zice determinată, de evenimentele din Rusia — am fost ieri noapte la Tețcani ca s-o văd pe prințesa Maruca Cantacuzino...

Tăcu și în ochii lui Dabija se aprinse o lumină șireată. Își permise unul din rarele lui zîmbete :

— Și... ați primit ?

— Constat că eşti bine informat, rîse Averescu. Dealtfel, nu era greu de ghicit. Prinţesa nu convoacă decît în numele Regelui...

Dabija insistă :

— Aţi primit ?

Averescu îşi împinse buza inferioară înainte :

— Vă spun sincer, mă simt extrem de ambarasat. Nu mă văd în ipostaza de şef al guvernului în împrejurări atît de grele şi mai cu seamă fără nici un fel de noviciat.

— Sînt încredinţat că aţi ţine bine cîrma.

— Mulţumesc... Ştiu că o credeţi, în general nu răsfăţaţi pe nimeni cu curtoazii gratuite. Mi-e teamă însă să nu mi se exagereze însuşirile căci nu-mi place ca în urmă să aibă lumea decepţii. În sfîrşit, am cîteva zile răgaz de chibzuit. Dar despre mine, deajuns ! Ce aţi rezolvat în chestiunea prezumtivului spion de la statul major ?

— La sugestia dumneavoastră, m-am înarmat cu răbdare. Aştept rezultatul cercetărilor.

— E foarte bine... Cum vă spuneam şi rîndul trecut, să nu alunecăm pe panta totalei neîncrederi. Din informaţiile mele, primite de la Palat, colonelul Roman înregistrează succese remarcabile la Bucureşti, care — am fost asigurat — ne vor fi de mare folos. Săptămîna viitoare este aşteptat la Iaşi.

Dabija se învioră :

— Vasăzică totuşi vine ?

— Pentru a primi din mîna generalului Berthelot însemnele Legiunii de Onoare în gradul de mare ofiţer... Rîse şi cioculeţul cărunt tremură : N-am întîlnit un personaj mai original. A răspuns invitaţiei cu o întrebare : „Ar incomoda pe cineva, ar părea neconvenabil dacă la ceremonie va participa şi colonelul Hentsch ?“ E în stare să-l aducă în valiză...

Dabija îngînă pe gînduri :

— Da... E în stare.

*

În ciuda frigului, Anica, slujnica surorilor Algiu, scotea mereu capul pe uşa bucătăriei pîndind sosirea coanei Aris-

tița. În cămara lungă și lată, să-ntorci carul cu boi, cuptorul ocupa în întregime unul din ziduri. Ehei ! Unde erau vremurile, cînd doar pentru a astîmpăra gurile casei se coceau o sută de pîini ? Oaste de slujitori țineau Algiii : numai bucătari trei, baṣca ṣase găinărițe, opt cămărași, chelărese, sumedenie de argați și argătei, vătafi, vornicei și cine le mai știa rostul ? Oameni cu buzunarele pline dar și degete rașchirate, țineau vraiște porțile și din ṣapte zile cît numără săptămîna, opt aveau oaspeți. Iar după obiceiul moldovenilor cei vechi, nu se întîmpla sămînță de străin prin tîrg, care să nu fie poftit cu temenele a lepăda păcatelor hanul spre a trage la casele Algiu. Apoi aceștia zăboveau cu săptămînile, gazdele avînd prilejul să afle cîte se petrec în lume, ia, ciudățenii și năravuri de prin burgurile papistășești ori te miri ce colț de meleag colindat de oaspete în călătoriile domniei sale.

De acele vremi însă abia își aminteau Zoe, Zinca și Zizina, pe atunci copilițe cu fustișoare scurte și gîțe bălăgănind pe umeri, cît codița de șoricel.

Azi, cuhnia prea mare părea pustie, zidurile afumate lăcrimau din pricina acoperișului nedres, pe plită dădeau în undă mai mult căzănele cu apă, căci vorba ceea, în oala acoperită nimeni nu știe ce fierbe. Tingirile de aramă, spînzurate în blidar, de plictisul nefolosinței ajunseseră negre tuci ; la icoana Prea Sfintei, candela ostenise sub crustă groasă de colb...

Bun înțeles, de cînd se pripășise în bătătură domnul Mareș, se mai găsea leac de merinde, dar aceasta era vămuită de slujitoare, carele îi făcea tain și coanei Aristița.

Înfrîngînd porunca lui Dabija și a bătrînelor, de cum o zări dinaintea curților pe Verneasca, Anica sări zvîrlugă și alergă să-i deschidă. Bătrîna îi vîrî în mînă o legăturică, avînd grijă să apese :

— Te-am văzut fără broboadă ! Ți-am adus, să ai cu ce-ți ocroti oasele.... Ai grijă, fă, că ăsta-i lucru vechi, boieresc...

Socotind că astfel își asigură serviciile și credința slugii, Verneasca se deprinsese a o milui cu tot soiul de trențe netrebnice, pe care le sălta în slăvi, născocindu-le însușiri simandicoase : „Îi lucru boieresc, îi de la Viena, uite așa se purtau muierile pe vremea mea, sau a fost a lui bunelul,

boier Tudor Dumșa...“ Slujitoarea, care n-ar fi căzut pe spate nici dacă boscîrța ar fi aparținut cîndva lui Vladislav Iagelo, se sinchisea și mai puțin de colțunii, ori punguța de tutun a bunicului Vernească, azi o mînă de oase, în fund de gropniță. Și dacă purta vorba din casă o făcea, nici măcar din ticăloșie ci din plictis, socotind că vizitele coanei Aristița mai zgîlțîie oleacă zilele mohorîte și parcă tot aceleași de nu mai știi că-i luni ori joi, cuptor sau brumărel. „Asta-i fteatrul meu,“ rîdea pe la cumetre, cu palma peste gura știrbă.

Chibzuind că azi se va desfăta cu „seară de gală“, o așteptă pe bătrînă să intre în salon și își aduse scăunaș lîngă ușă. Se așeză mulțumită, cu mîinile încrucișate peste pîntece și urechea lipită de ușă. Precauție inutilă, căci glasul Vernească bubuia, cu nimic mai prejos decît clopotul de bronz de la Biserica Sfîntului Ierarh Neculai.

— Singurei ?

Vernească își roti ochii prin odaie. Lipseau Zinca și Zoe, Zizine și Butculescu zăbovind dinaintea unui samovar rece.

— Vasăzică tăifăsuiți pe lumină albastră.

Oripilată — domnul Cicerone, ca de obicei, înghețase — Zizine îngînă :

— Zinca și Zoe sînt la biserică. Fac o mică pomenire... Sînt optsprezece ani de la moartea lui papa...

— ...și patru sute de cînd a murit Soliman Magnificul, se strîmbă Vernească. Pe ăsta de ce nu-l pomeniți ?

— Nu ne-a trecut prin minte, suspină Zizine.

— Tu nu te-ai dus ?

— Am făcut o gripă. Știi cum sînt eu uneori imprudentă... Dar nu-i nimic grav.

— Ei vezi, că mă țineau șalele de grijă. De ajuns cu zăcutul, cu văicăritul și cu răposații ! Am venit în pețit, vreau să mă veselesc...

Zizine făcu ochii mari și chiar și Butculescu păru să se anime.

— În pețit ? !

— Chiar așa ! Cicerone, puiule, gătește-te de nuntă.

— Cine se căsătorește, coană Aristiță ?

Prinsese oleacă de curaj, simțind-o în toane bune și arboră un zîmbet slugarnic. Vernească îl cîntări cu ochi de prețăluitor în iarmarocul Sînzienelor.

— Chiar dumneatale, fătul meu, și mulțumește Cerului de noroc neașteptat.

Butculescu, zăpăcit, încercă să rîdă. Izbuti jalnic :

— Iar ți-e de șagă, coană Aristiță... Linţoliul e de mine, nu pirostriile.

— Aceasta n-o hotărăști tu. Zic, naşă să ne fie Zizine, ca cea dintîi ce află veste bucuroasă.

Domnișoara Algiu, care nu înțelesese exact despre ce este vorba, obiectă palid :

— Eu... bineînțeles... Cu plăcere... Regret doar că venitul nostru nu e ceva mai confortabil. Sper însă...

Pe Vernească n-o interesa ce speră Zizine și interveni cu autoritate :

— E zi de joi... chibzuiesc că duminică să ne înfățișăm părintelui Ștefanache, iar luni la primărie. Ce zici, Butculescule ? Bun înțeles, nu facem nuntă cu zurgălăi, căci nu ne-o îngăduie rezbelul și nici etatea. Eu — se umflă în guşă — nu mă dau pe una de patruzeci de ani, dar nici floare de mirt în cosiță nu mi se mai cade...

Domnul Cicerone, siderat, în pragul lacrimilor, își căuta disperat cuvintele.

— Coană Aristiță, onoarea e prea mare... Nu mă simt însă îndeajuns de vrednic pentru a rîvni la asemenea cinste... Nu zău, hazul domniei tale nu-și află pereche în tîrg.

Vernească păru să se mînie :

— Uite, Butculescule, mie nu-mi arde nici de șuguială, nici de pozne, iar vorba răspicată mi-a fost crez de cînd mă știu. Duminică facem însoțire legiuită, iar luni mergem la primărie după hîrtie cu pecete.

Domnul Cicerone, la capătul puterilor, lipsit de argumente, izbucni ca un copil :

— Nu mă duc...

— Ce ? urlă Vernească. Aud ? !

— Nu mă duc...

— Îndrăznești, chițoran ticălos ? Mi-ai fărîmat traiul în rînd cu oamenii odată, dator ești să-ți îndrepți netreb-

nicia. Din pricina ta, m-a lepădat, muiere în crucea tinereții, Grigore.

— El a vrut să plece, scînci Butculescu. Eu i-am dat doar banii.

— Deajuns ! răcni Vernеasca. I-ai înlesnit fuga la clipă de rătăcire pe care și-ar fi mistuit-o în răspas scurt, dacă n-ar fi fost talerii tăi. Trecînd însă vreme prea îndelungată, stîlpit de belșug, i-a fost rușine și prea anevoie să-și întoarcă pașii. Te bate Dumnezeu, Butculescule, pentru strivirea aproapelui. Dar înaintea Ziditorului nu ți-o îngădui eu, Aristița Vernеasca !

Zizine, neștiind ce să spună, rosti împiedicat :

— Creștinește este să te gîndești la cei din jur. V-aș putea oferi o vișinată. Cred că a rămas ceva pe fundul sticlei.

— Aia ne-o dai la nuntă !

— Nu mă însor...

— Una din două ! strigă Vernеasca împroșcînd stropi de salivă. Nu vrei să te însori, îmi treci casa pe numele meu. E o cocioabă, dar mi-s deprinsă să treacă de la mine. Aștept reparație și răspuns, acum, pe loc !

Butculescu, depășit de situație, își rătăci și stropul de iscusință cotidian, care nu ținea de istețime ci de manieră, de cele dobîndite în hoinăreala prin saloane vreme de peste cincizeci de ani, de acel „se face, sau nu se face...“ În consecință, acum, răbufni, fără a-și machia intențiile.

— Casa am de gînd s-o vînd...

În ultimele zile, chibzuise intens la această posibilitate și deși nimic nu-i era mai dezagreabil decît să ia o decizie fermă, totuși se hotărîse. Îl îngrozea gîndul să se întoarcă în casa bîntuită de fantome, nădăjduind în secret că surorile Algiu vor continua să-i acorde azil, eventual pentru o sumă modică, chiar după ce vremurile aveau să se normalizeze.

— S-o vinzi ? !

Vernеasca părea atît de indignată încît vocea, de obicei muget de taur mînios, răsună șuierat, de parcă gîrbaci de colindător ar fi pălmuit văzduhul.

— S-o vinzi, ai spus ?

Butculescu se scuză :

— Mă apasă nevoile, coană Aristiță, și încerc după puteri să-mi îndulcesc traiul.

— Pe mine mă apasă de cincizeci de ani, de cînd i-ai dat brînci lui Grigore să-și ia lumea în cap. Cincizeci de ani de izbeliște, muiere singură, de mirul și rîsul lumii ! !

Zizine încercă disperată s-o calmeze :

— Nu te enerva, Aristiță, Dumnezeu o să te ajute...

— Adevărat ! O să m-ajute să oftez, rîse gros ca un birjar Vernească.

— Poate vrei un ceai...

— A se slăbi cu leșinăturile ! Aldămașul de nuntă sau bordeiul ! Desfundă-ți urechile, Butculescule, că de aci nu mă urnesc. Ori te însori, ori îmi treci casa.

— Nici una, nici alta !

Glasul străpunsese ca un pumnal. Din pricina înfierbîntării, a emoțiilor și a răgetelor Vernească, nu-l auziseră pe Dabija intrînd. Generalul îi privea fără expresie. Ceilalți, cu gurile căscate, nu-și veneau în fire. Dabija făcu doi pași și azvîrli în poala largă a coanei Aristița un plic galben. Desluși rece, fără nuanțe :

— Este un ordin de evacuare. Sînt comandantul acestui oraș și socot prezența numitei Aristița Vernescu primejdioasă și indezirabilă pentru întreaga obște. Dacă în trei zile nu părăsește orașul, va suporta neîntîrziat rigorile legii. Bună seara !

În bucătărie. Anica bătea în pumni de satisfacție „Frumușică zi ! Mulțămesc lui Dumnezeu, am petrecut mai dihai ca la comediile pehlivanilor din cele iarmaroace..."

Capitolul XVII

Ultimul refugiu sigur al colonelului Roman se afla pe o străduță din coasta Mitropoliei, care șerpuia printre dughenițe ținute de negustori mărunți : ceaprazari, cavafi,

doi croitori fără dever, un ceasornicar și un telal care pe lîngă trențe vechi, lua ochii toantelor tinere din mahala cu bibiluri ieftine. Codanele gîfîiau aţiţate de poftă dinaintea unor ghiuluri de noroc — cele vîrfuite cu trifoi sau potcoviţe ghintuite — de descîntec sau mărit, tînjeau după paftalele cu capete de turturea, șiragurile din mărgean calp, mărțișoare și brățăruşe turcești iscodite în aramă și stropite cu cioburi de sticlă verde ori roşie. Mai departe, străduța înconjura Biserica cea mult năpăstuită de turci a Sfintei Ecaterina, părea să ostenească într-un părculeț cu cișmea, prinzînd iar suflet, de partea cealaltă, între două șiruri de plopi.

Căsuța, ca atîtea alte mii din Bucureşti, avea grădiniță îngrijită, ferestre înalte „à la française", prea pretenţioase pe zidurile văruite și prea apropiate de sol, și, ciudăţenia acelor ani, intrarea — porți înzorzonate cu fanare arăbești în stînga și în dreapta — se făcea prin curte.

Proprietarul, văduv și pensionar, fusese profesorul de istorie al colonelului Roman, la liceul Matei Basarab. Era un bătrîn jovial, cu privire hîtră, urechile uşor dezlipite și mustață ascuțită, „coafată" în ghidon de bicicletă. Înțelegător, tolerant și plin de humor, fusese cel mai îndrăgit dascăl al tuturor cataloagelor pe care le plimbase dezinvolt pe sălile colegiului, ținîndu-le în balans, de un singur colț, vreme de patruzeci de ani.

Ieşise la pensie în 1905 și tot atunci rămăsese și văduv. În ciuda unei căsnicii reuşite prin monotonie și blîndeţe — glasul nevestii-si nu cunoştea acutele, toată viaţa îşi spuseseră unul altuia dumneata, îşi băteau reciproc în uşă și nu se văzuseră complet goi, Adam și Eva, niciodată — se obișnuise foarte repede cu singurătatea. Ba, gîndea colonelul, ai fi zis că se simte straşnic ca atare. Pentru Roman însă, în rarele momente cînd gîndul îi poposea asupra individualității bătrînului Demetrescu, constituia un mister felul în care acesta îşi consuma existența. Vioi și neastîmpărat, incapabil să se fixeze — nici la restaurant nu rezista mai mult de un ceas, schimbînd trei-patru localuri în aceeași seară — colonelul nu pricepea ce poate să facă Demetrescu o zi întreagă, nefăcînd practic nimic. Se foia de colo, colo, scotea cîte o carte din bibliotecă pe care n-o deschidea niciodată, fixînd-o minute în șir pînă o lepăda,

zăbovea un sfert de ceas în balansoar și iar începea să mișune contemplînd lipsit de interes barometrul, binecunoscutul cuplu al gentilomului cu umbrelă și a doamnei în costum decent de baie. Cînd se plictisea, începea să amestece la nesfîrșit cărți de joc, dar fără să întindă pasiențe. Abordat, conversa cu plăcere și inteligent, însă taifasul, trăncăneala în pustiu, repetînd mereu aceleași și aceleași lucruri atît de dragi îndeobște persoanelor lipsite de ocupație și mai cu seamă bătrînilor, nu-i lipsea. Nu-l trăgea în acest sens niciodată de mînecă pe Roman, nu încerca să prelungească o discuție de groaza singurătății în odaia lui și se mulțumea perfect cu un simplu bună-seara. Colonelul se întreba dacă nu cumva Demetrescu are o viață interioară extrem de bogată și deci ocupat înlăuntrul său, își ajungea singur.

Stînd în odaia lui, fostul iatac al cucoanei Valeria, colonelul îi auzea dincolo pașii întrerupți de lungi pauze... A zăbovit lîngă scrin, apoi lîngă gramofonul cu ureche uriașă, curioasă și pe care nu-l punea niciodată, mai pe urmă dinaintea sobei...

Roman surîse ridicînd din umeri și se adînci în lectura documentelor roșii. Cuprindeau peste două sute de nume, indicînd cu o meticulozitate tipic nemțească amănunte lipsite de importanță cum ar fi numărul de odăi de care dispune individul sau, ilar, că nevasta cutărui colaboraționist are fața și gîtul pline de negi.

„Își închipuie probabil că oferindu-i o alifie tămăduitoare pentru cucoană, și-ar putea asigura onestitatea și bunele oficii ale soțului..."

Cu unele nume era familiarizat, pe alții îi știa de la curse, cunoștințe ocazionale, sau doar figuri reperabile pe Calea Victoriei ; mulți, cei mai mulți, necunoscuți. Îl surprindeau însă staturile impunătoare, persoane marcante ale Capitalei, cum era de exemplu avocatul Tache Stratulat, proprietar în Teleorman și unul din marii tenori ai baroului bucureștean, angrosistul Veniamin S. Veniamin, Mitriță Vlădeanu — Cep, podgorean milionar, *bon enfant* îndrăgit de toată lumea. Al dracului de ciudat, după cum tot ciudat i s-ar fi părut să nu-l găsească în listele lui Hentsch pe sinistrul Anton Stavăr, cămătarul din Capul Podului, o persoană odioasă, cu totul nefrecventabilă, a

cărui principală preocupare era să inventeze faliți și să trimită denunțuri abjecte la poliție.

Nerăbdarea lui Roman creștea pe măsură ce se apropia de capătul listei. Citi de cîteva ori ultimul nume, al șaizeci și nouălea, dar acesta nu-i spunea nimic. Un fapt era cert : agentul lui Hentsch, trimis să acționeze pe lîngă statul major al generalului Dabija, nu figura în documente.

Oftă, pocnind din degete înciudat. Captura rămînea desigur interesantă, dar printr-un fenomen cu totul inexplicabil, lipseau vedetele rețelei, omul lăsat de Sturdza, spionul lui Hentsch.

Aprinse țigara de la capătul nestins al celeilalte și lăsîndu-se pe spate încercă să reflecteze. Nu putea înțelege motivul pentru care cele două nume fuseseră omise. De neglijență nu putea fi vorba — stăm de vorbă cu Fritz, nu cu Giovanni Spaghetti — nu intrau în discuție măsuri de precauție excesivă. Hentsch nu anvizajase vreodată întocmind listele că acestea aveau să cadă în mîna serviciilor de contrainformații inamice ; chiar așa, văduvite de cele două nume, ele rămîneau un document de uriașă importanță. Mai exista o a treia ipoteză de care colonelul însă se lepădă repede : hîrtiile roșii să reprezinte o cursă întinsă de Hentsch, care știindu-l pe Roman curios — așa era — și preconizînd o vizită din partea acestuia — cum ? — să inventeze niște nume și să-i dea brînci pe o pistă fantezistă.

„Fals ! respinse colonelul. Abia în această eventualitate, mi-ar fi vîrît pe gît două nume, doi nevinovați, indivizi de care ar fi avut eventual interesul să se debaraseze... Vom vedea ! Cum zicea bietul tata : Trebuie să ai răbdare, pînă la urmă totul se deslușește pe lumea asta. Și dacă nu pe asta, în orice caz pe ailaltă. Numai că eu, papa Roman, nu am răbdare. Și nu-s deloc convins că dincolo, chestiunea m-ar mai putea interesa..."

Se ridică brusc — toate mișcările colonelului erau brusce, generate parcă de impulsuri neașteptate — și scoase din comoda coanei Valeria, Kodakul portativ. Fotografie documentele, și băgă hîrtiile într-un plic pe care scrise citeț numele și adresa doamnei Valentina Fulga.

Făgăduise restituirea listelor iar el unul înțelegea să se țină de cuvînt. Bineînțeles, nu mai putea apela la servi-

ciile lui Luigi, locuința din Antim fiind păzită acum mai abitir ca Banca Angliei. Plicul avea să-l depună la poștă care, condusă de colonelul Verzea și controlată de nemți, funcționa ceasornic.

Roman se amuza gras închipuindu-și furia lui Hentsch, căci renghiul pe care i-l juca era dublu. În afară de faptul că luase cunoștință de conținutul listelor roșii, informat de eșecul neamțului va fi și Verzea, obligat să cenzureze absolut toată corespondența, a cărei destinatară nu era o oficialitate germană. În plic, strecurase cîteva cuvinte pentru Valentina :

„Stimată doamnă Fulga, mă bizui pe binecunoscuta dumneavoastră amabilitate pentru a vă ruga să transmiteți colonelului Hentsch alăturatele documente. Regret că nu vă pot mulțumi personal. Sînteți prea ocupată și amîndoi sub ocupație... Vă mai plac violetele de Parma ? Vă sărută dreapta, Barbu Roman".

Bătrînul se desprinse de soba din porțelan ale cărei arabescuri albastre le studiase cam zece minute.

— Ieși ?

Colonelul îl învălui într-o privire caldă. Îmbătrînise nea Dem, cum îi spuneau în liceu, și în afară de ochi totul aromea a celălalt veac Pantalonii negri, burlan, lanțul ceasului agățat de cheutoarea vestei, papucii din pîslă, cu cataramă, cumplit de incomozi.

— Ies, domnule profesor.

— Fii cu grijă...

— Totdeauna sînt cu grijă.

Bătrînul își drese glasul și își șterse tactitos buzele cu batista.

— Aia e, că nu prea ești. Te știu de cînd aveai coșuri... Adică nu, ai fost singurul din clasă care n-avea bube pe față. Cred că... Bun, da, cred că pe vremea aceea știai mult mai multe decît colegii tăi...

Roman rîse : „Timid ca o fecioară și acum, la optzeci de ani. Vrea să spună că mă duceam la dame înaintea celorlalți băieți..."

— Ți-am fost și diriginte într-a șasea, ba nu, a șaptea...

— Și a șasea și a șaptea, preciză colonelul.

— Mda... Așa e... Parcă văd catalogul : Opriș, Orzaru, Petrescu, Pora, Racliș, Roman... Îmi închipuiam pe atunci că te cunosc destul de bine.

Roman surîse condescendent.

— Ați fost profesorul nostru cel mai bun.

— Pentru că nu vă notam la conduită și vă lăsam să copiați... Cu ce-o să-l ajute pe flăcăul ăsta în viață, îmi ziceam, faptul că știe cînd a căzut Bizanțul, că Partenonul e opera lui Pericle sau care sînt consecințele războaielor punice. Cui îi pasă, se pune pe carte, cui nu, îi amărăști doar zilele. Zile de Florar, chiar în copilării necăjite, pe care nu le mai întîmpini... Ce ziceam ?

— Erați încredințat că mă cunoașteți...

— Da... Nu m-am înșelat. Mă uitam la tine, zurbagiu, cloncos cu dascălii, opintind mereu să fii buricul pămîntului. De multe ori copiai, cunoscînd tema, doar așa, să-ți dovedești cutezanța. Și-mi ziceam : băiatul ăsta ori izbutește în viață la modul excepțional ori își frînge gîtul tot așa, în chip răsunător. Ridicat în slăvi, sau pus la stîlpul infamiei. Pe la mijloc așa, cu muiere așezată, ogradă forfotind de pui și simbrie la sfîrșit de săptămînă, nu te vedeam...

— V-am dezamăgit ?

— De, băiete ! Zicea Voltaire că pe om să-l întrebi dacă a fost fericit, pe patul morții. Vremea dară nu-i pierdută nici într-un fel nici într-altul. Eu nu știu exact care ți-e slujba, dar după cum te arăți, pari mulțumit de tine și iarăși așa cum te cunosc, asta spune multe, foarte multe. Acum însă, cît mă duce pe mine capul, bați cărări primejdioase țintind spatele vrăjmașului.

Colonelul rîse. Bătrînul avea ochi ager căci nimic din conduita lui, aici pe strada Sfînta Ecaterina, nu putea sugera o activitate clandestină.

— De aceea îți spun, Roman Barbu, căci pentru mine ai rămas tot ăla care-și prindea numărul matricol cu capsa negre ca să-l lepede la primul colț după liceu — de, cucoanele nu se uită la școlari — îți spun să fii cu luare aminte.

— Vă gîndiți la ceva anume ?

— La multe, dar n-o întind căci te simt cu jăratec în ciubote. S-au perindat azi pe stradă cinci indivizi necu-

noscuți. Ieri unul singur, dar ăsta a fost cel mai încăpățînat... Oameni fără treabă și care n-au intrat nicăieri.

— Fiți liniștit !

— Nu sînt !

— E stradă, domnule profesor, nimic mai firesc decît să treacă lumea.

— Stai jos, Roman !... Adică, dădu din mînă, nu mă întrerupe. Trăiesc aici de optzeci de ani, căci e casă părintească. Și de cînd mi-aduc aminte, nimeni în afară de cei care locuiesc ăste opt sau zece ghimirlii nu s-a rătăcit pe ulița noastră, în afară de poștaș, jurnalist, lăptăreasa și odată în an vidanjorul.

— Vecinii dumneavoastră n-au niciodată oaspeți ?

— Cui îi arde azi de cumetrii ? Una ! Și a doua, ne cunoaștem toți, pînă și neamurile unuia ori altuia, îți dau binețe. Asta voiam să-ți spun, că ești iscodit ; și chibzuit ai face mătăluță să ieși prin bucătărioară și de acolo pe la madam Elvira Vasileasca. Hudubaia ei, ca mai simandicoasă, are a doua porticică în spate, iar aceasta dă în strada cu plopi, unde nu te așteaptă pîndașii. Cu madam Elvira am vorbit eu...

Colonelul, impresionat, încercă să-i mulțumească, dar bătrînul Demetrescu i-o reteză :

— Vine vremea și pentru etichetă cu dulcețuri și cafeluțe. Mai am să-ți spun ceva și pe urmă umblă sănătos. Dacă bănuiala mea nu-i strîmbă, nu mai poți locui aici. Te strîng într-o noapte cum culegi gălbenușul din coajă. Ți-am aranjat odaie la soru-mea, pe Lăcrămiței, lîngă Grădina cu Cai. Uite, ai aici în hîrtioară toate deslușirile...

Cînd ajunse la ușă, bătrînul îl opri.

— Stai !

Colonelul se întoarse surprins. Profesorul era încruntat, dar ochii îi surîdeau poznaș.

— Barbu Roman ! Care au fost prevederile Tratatului de la Westphalia ?

Colonelul își mușcă buzele încurcat.

— Scuzați-mă, domnule profesor, dar n-am avut pentru azi Războiul de treizeci de ani...

Era un joc nou, adus de franțuji, care la rîndul lor îl importaseră de la ostașii americani. Se numea poker și competenții afirmau că în materie de cărți nu există nimic mai captivant. În jurul mesei se aflau căpitanul Ioanid, Gogu Roșianu și încă doi locotenenți de infanterie, Pîrvulescu și Matei, pe care Gogu îi cunoștea din București.

„Băieți simpatici, mon cher, știu să piardă și, ce e mai interesant, au buzunarele pline..."

Erau simpatici, într-adevăr, banali, agreabili și de viață, amîndoi avocați. Roșianu se uita amuzat la Ioanid. Împărțea cărțile cu multă îndemînare și în febrilitatea, dealtfel bine strunită, care îi stăpînea întreaga făptură, simțeai cartoforul înrăit. Ultima carte aterizâ spectaculos pe masă și maiorul începu să rîdă :

— Ai ceva exercițiu ! Făceai bani la circ, parole ! Dacă înveți să scoți și iepurași din joben... Ce-i aici ? Două sute ? Perfect ! Pe trei...

Pîrvulescu făcu pe șase, Ioanid pe nouă. Locotenentul Matei aruncă și își trecu mîinile prin părul blond.

— Jucați tare...

Ioanid ridică din umeri. „Tare, la dracu !" Pe masă se aflau abia cîteva mii de lei... Să fi intrat mucosul ăsta măcar o singură dată în saloanele private de la Monte-Carlo. N-avea să uite niciodată seara aceea cînd un armator neamț jucase două sute de mii de franci în piese de aur, pe un singur număr : 11. Cei din jur amuțiseră și, har Domnului ! se aflau în meleag numai buzunare pline : prințesa Margarita, un nabab american, doi industriași din Ruhr... Încremenise pînă și crupierul care nici el nu se născuse alaltăieri... O avere, pe un singur număr. Ieșise șapte iar tipul nici măcar nu clipise. Îl avea și acum înaintea ochilor, elegant, superb la cincizeci de ani, cu figura tăbăcită, caracteristică omului de mare... Se retrăsese cu un salut scurt pentru ca a doua zi să apară din nou...

Strînse banii și celălalt locotenent, Matei, începu să bată cărțile.

— Am jucat săptămîna trecută cu generalul Vasiliad, spuse Pîrvulescu.

— Ce vorbești, dom'le ? se miră Roșianu. Cu meschinul ăla ?

Pîrvulescu rîse :

— Nu poker ! Ecarté, ce credeai ?

— Așa da, puiule... Ca mama mare și tanti Luxița...

— Altceva mi s-a părut interesant. O seară întreagă mi-a explicat necesitatea azvîrlirii unei mase uriașe de cavalerie între armata română și cea rusească...

— Adorabil ! rise Roșianu. Ăsta încă n-a priceput cu cine avem de-a face ! Noi călare, dii, murgule ! și ăia cu mitralierele.

Ioanid bătu iritat cu degetele în masă. Îl enerva să se vorbească în timpul jocului.

— Acum v-a apucat strategia, ce naiba ? Ori jucați, ori nu !

— Nu fi așa de aprig ! În definitiv, ne distrăm...

Pîrvulescu își scoase ostentativ căptușeala buzunarelor :

— Eu sînt lefter...

Lăsase cuvintele în aer, lăsînd să se subînțeleagă : Dacă e cineva dispus să mă împrumute...

Ioanid se făcu că nu înțelege. Nu era avar, departe de asta, dar la cărți nu credita niciodată : „Ce-i aia ? Joc pe banii mei ?“

— Să-l chemăm pe Teodorini, propuse cu tîlc Gogu Roșianu.

Se afla în camera lui, trebuia retezat doar holul. Locuia aici de două zile, împreună cu Pîrvulescu și Matei.

Ioanid explodă :

— Te rog ! Dacă-l chemați pe ăsta, mă ridic eu.

Gogu Roșianu clătină capul cu amărăciune :

— Vezi, dragă Ioanid, de ce pierdem noi războiul ? Învrăjbirile în sînul aceleiași tabere au dus totdeauna la catastrofă. Remember 1870 ! Bazaine îl lucra pe Frossard și Canrobert, lui Mac-Mahon nu-i plăcea mustața lui Failly, Negrier îi scuipa în supă lui Millot și ai văzut ce-au pățit ! Și nota-bene, tot cu pumpernickel se înfruntau !

Locotenentul Matei rîse :

— Bravo, Gogule ! Te-ai uitat aseară în Larousse ca să ne iei piuitul ?

— Așa ! Taică-meu avea o chestie cu familia Bonaparte, cunoștea pe dinafară toate luptele, ți le dezvolta pe etape, era informat despre rețeta preferată a corsicanului pentru bouillabaisse, știa ce culoare preferă la caleçoni, nepotu-său : bleu nattier. Dacă voiam să-l ciupesc de un pol, îl ascultam un ceas, dacă voiam doi, îl rugam să-mi arate și pe hartă.

Ioanid se ridică de la masă :

— Mă scuzați un moment !

— Faci o excursie ? se hlizi Roșianu.

Matei, ca gazdă, îi explică :

— Ușa din dreapta și la capătul coridorului.

Pîrvulescu comentă :

— Cumplit e ăsta, dom'le ! Zici că-și joacă mamă și tată, nu cîteva mii... Care mă împrumută, că nu mai am un sfanț ?

Matei scoase cîteva sute de lei. Roșianu îi trecu peste masă o mie :

— Nu stau nici eu cine știe ce. A strîns tot Ioanid.

— Are o carte fantastică ! remarcă Pîrvulescu.

— De acord, dar știe să și joace. Și o face sistematic, îmi vine să cred că e singura lui pasiune, nu ca noi...

Ioanid se întoarse proaspăt, elastic, cu tîmplele umezite de apă.

— Ce facem, continuăm ?

— Așteptați o clipă, spuse Roșianu tîrîndu-și scaunul înapoi. Mi-ai dat o idee, mon cher... Zici că la dreapta ?... Perfect !

Peste cîteva minute, jocul se reluă, însă, după cum observă în sinea lui Roșianu, lîncezea, nu mai avea nerv. Cu excepția lui Ioanid, toți jucau prudent. Pîrvulescu, deși pierduse zdravăn, părea destul de detașat, continua să pălăvrăgească.

„Colportează ca o cumătră, este incapabil să tacă, să țină pentru el ceea ce gîndește", constată crispat Ioanid.

— ...ultimele măsuri ale lui Averescu, spuse Pîrvulescu.

Roșianu se interesă distrat, filînd cartea :

— Care-s alea ?

— A înființat cartele pentru carne, a dat dispoziție să se cultive intens legumele și mai cu seamă cartofii.

— Normal, constată Matei. Dezastrul economic e de neînchipuit.

Roșianu interveni :

— Notabil e cu totul altceva... Mi-a zis-o azi un artilerist care ieșea de la Dabija. Legumele se vor cultiva pe tot ce este disponibil, indiferent dacă-i vorba de orașe sau sate : „grădini, curți, locuri virane, chiar și pe acoperișul caselor, acolo unde se poate așterne un strat suficient de gros de pămînt...“ Așa sună ordinul.

— Jucați, domnilor ? se enervă Ioanid. Dacă preferați, facem conversație, dar declarați-vă !

Roșianu închise cărțile ca pe un evantai :

— E secetă, mon cher, se simte nevoia de forțe proaspete. Hai să-l chemăm pe Teodorini. Ascultă-mă pe mine. Tipul e neranchiunos, dar mai ales *beau joueur*...

Urmări, cu privire subțiată de atenție, reacția căpitanului. Ce va ieși deasupra ? Ce va învinge ? Resentimentul sau viciul ?

Ioanid, după o scurtă ezitare, ridică din umeri.

— Cum credeți... Eu nu mă duc să-l chem...

— Merg eu, se oferi Pîrvulescu.

Gogu Roșianu i se alătură.

— Vin cu tine... Rîse : M-a mințit odată cineva că sînt impozant și fac impresie...

În așteptare, Ioanid își aprinse o țigaretă, făcînd cîțiva pași prin odaie. Matei deșertă scrumierele într-o ulcică de pămînt apoi deschise geamurile. Declară cu tonul călătorului căruia în tren tăcerea, la un moment dat, i se pare jenantă :

— Ce lungă iarnă ! Parcă niciodată n-a durat atîta.

Ioanid replică, evoluînd pe aceeași claviatură :

— Da, așa e... Foarte lungă.

— În viața mea nu mi-a fost atît de frig. Ca durată și intensitate.

— Ești foarte tînăr... Au fost Făurari și mai duri. Aveam însă combustie și merinde și n-o simțeam. Poate alții...

Primul irupse pe ușă Gogu Roșianu. Era alb, abia putea respira :

— Teodorini e mort. Asasinat.

Capitolul XVIII

Doamna Valentina Fulga rîdea cu hohote. Își lăsase capul pe spatele canapelei și i se vedea dentiția impecabilă, pînă în fundul gurii. Mîna splendidă o ținea rezemată leneș de un *prie-Dieu* din acaju cu o tapiserie franțuzească.

Hentsch îi culese din poală hîrtiile purpurii și biletul lui Roman. Se interesă sec :

— Ce spune ?

Femeia îi traduse, printre hohote. Colonelul, crispat, constată glacial :

— Nu văd ce e atît de amuzant aici...

Valentina își șterse lacrimile. Ochii verzi păreau două iezere în lumina unei dimineți înalte, de iunie.

— Înseamnă că ți-ai pierdut simțul humorului. Te știam sportiv, Hentsch ! Chiar dacă ai pierdut, recunoaște că festa e superbă și că Roman rămîne un bărbat delicios.

— Nu ăsta este exact calificativul pe care i l-aș acorda.

— Pentru că spumegi de furie. Sînt convinsă, că dacă n-ar fi război, te-ai simți încîntat să facă parte din cercul cunoștințelor tale.

— Numai că sîntem în război.

— O să treacă. Mi-ar place să vă întîlniți după aceea.

— Aș prefera să-l întîlnesc acum. Se pare că vă cunoașteți bine...

Valentina zîmbi ușor ironică :

— Gelos ?

— Curios.

— Ei bine, nu fac nici un mister. Acum vreo zece ani, am fost puțin îndrăgostită de Roman. Nu, nu, nimic serios, și asta nu din pricina mea.

— Ce vrei să spui ?

— Pur și simplu nu s-a uitat la mine. Mă considera prea tînără, o *„gamine"* nu-i spunea nimic. I-au plăcut totdeauna femeile coapte, cu experiență.

Hentsch constată cu fălcile încleștate :

— Între timp lucrurile s-au schimbat...

— Ce-i asta, o scenă ?

Își azvîrlise capul pe spate cu aroganță, nările senzuale îi zvîcneau.

Hentsch, simțindu-și nervii în vîrful degetelor, făcea eforturi eroice să se stăpînească. Alături, în vecini, pianul reîncepuse, ceea ce neamțul numea muzică funerară : Wagner. Nu întîmplător, desigur Wagner. Era de notorietate aversiunea neamțului pentru autorul lui Lohengrin. Ca și mareșalul Hindenburg, îl adora pe Mozart în vreme ce „simbolurile" muzicii wagneriene îi provocau colici intestinale.

„Încă unul din numerele lui Roman", gîndi trîntind paharul pe masă.

— Spune-i cum îți place. Mi se pare ciudat ca un domn serios să cunoască gusturile rafinate ale unei puștoaice.

— Puștoaica, deși avea doar șaisprezece ani, era măritată de unsprezece luni. Petreceam revelionul la Nisa. La Hotel Negresco și Fulga izolase masa noastră cu un gard de violete de Parma... Roman îl cunoștea pe bărbatu-meu de la curse și s-a apropiat să ne felicite. Nu văd însă de ce trebuie să-ți dau explicații...

Hentsch îi sărută mîna, încercînd s-o îmbuneze :

— Mulțumesc că ai făcut-o totuși și te rog să mă ierți.

— Ai grijă să nu se repete. Sînt o femeie liberă din toate punctele de vedere și înțeleg să mă bucur de această situație. Trăim sub ocupație, vorba lui Roman, dar în viața privată nu accept același statut. Scuză-mă, am o migrenă.

Părăsi încăperea cu capul sus, ofensată, princiară.

Hentsch încleștă pumnii. Ar fi biciuit cu poftă trupul acela superb, impertinent în splendoarea lui de zeiță. Pe urmă l-ar fi adorat...

Se mulțumi să pună mîna pe telefon.

— Cabinetul colonelului Verzea.

*

— Din pricina voastră, nătărăilor, dumic eu papara neamțului ! Te făleai că ești dibaci, că-l ții pe Roman în palmă.

De furie neputincioasă, colonelul Verzea se bîlbîia. Hentsch urlase la el ca la ultimul răcan. Nu-l văzuse niciodată atît de dezlănțuit, fusese încredințat că are nervi de fier pe care și-i poate controla în orice situație.

Dincu replică moale, atent să nu-l atîțe :

— Nu m-am fălit, domnule colonel. Roman era ca și prins dacă nu se pripeau agenții dumneavoastră și ai lui Hentsch. Dealtfel, v-am atras atenția de la început că nemții nu trebuie amestecați în acțiune. Trebuia să rămînă afacerea noastră.

— De ce, mă ?

— Oamenii care-l păzesc pe Roman i-au simțit imediat că-s măsluiți și i-au scos din circulație.

— De ce i-au simțit, deșteptule ? N-au cîntat *O tannen Baum* să-i cunoască după nemțească, le-am dat straie civile.

Un surîs fin lumină chipul frumușel al agentului.

— Adevărat, le-ați dat straie civile. Toate noi nouțe, luate cu dovadă din magazie, toate aceeași culoare și aceeași croială. Au schimbat o uniformă cu alta. Numai la șepci dacă te uitai și era de ajuns.

— De ce era de ajuns ?

Dincu zîmbi din nou :

— Unde ați văzut dumneavoastră, domnule colonel, românaș cu șapcă neagră cu urechi și cozoroc lung ? Așta-i modelul șoacăților care la noi n-a făcut pui. Nu mai zic, toți bălani cu fețe tăiate și picioarele azvîrlite pe sus ca la defilare. Păi pe ăștia îi mirosea și bunică-mea.

— Mă, da' deștept ești tu ! se miră fals Verzea derutat totuși de argumente. De ce ai tăcut mîlc și nu ți-ai slobozit oful ?

Dincu se uită dintr-o parte, ca păsările, obicei care-l scotea din sărite pe Verzea.

— Nu te mai holba ca cioara ! Zi, de ce n-ai vorbit ?

— Nu m-ați lăsat, domnule colonel. Erați grăbit să ne vedeți la treabă și ne-ați dat afară din cabinet.

Verzea mestecă o sudalmă cumplită și pocni cu pumnul în masă.

— Cum îi dai de rost acum ?

— Lăsați-mă să acționez singur, doar cu doi-trei inși aleși de mine. Roman s-a mutat de la Demetrescu la o bătrînă pe Grădina cu Cai.

— Și ? S-a mai mutat de vreo paișpe ori.

— Aia e, că i-au cam secat refugiile. Dacă unul ca Roman, uns cu toate vaselinele — ce nu știe asta despre meseria lui, intră într-un degetar și mai rămîne loc — acceptă asemenea domiciliu, înseamnă că-i la ananghie mare.

— Dar ce are, mă, bordeiul ăla ?

— Nu-i deloc bordei, doar că nici un ageamiu nu s-ar ascunde acolo. Casa este izolată, fără vecini, cu o singură intrare. Stai ca într-o oală, te dai singur prins.

— Păi prinde-l dracului odată.

— O să-l prind, replică Dincu.

Siguranța din glas îl impresionă pe Verzea. Înghiți în sec :

— Cînd ?

— Mîine noapte. Am eu o idee...

*

Era un lăcaș vechi, pe jumătate îngropat în pămînt, în stilul bisericuțelor sătești. Data din vremea lui Vasile Lupu iar ctitori îi fuseseră vel logofătul Duma Jumătate și soața dumnealui jupîneasa Stanca. Priveau acum stins, zugrăviți pe ziduri, din alt veac și din altă lume.

Domnul Mareș își ridică ochii spre bagdadia înnegrită de fum, se uită la icoanele modeste vegheate de candele

albastre și roșii. Remarcabilă i se păru doar o madonă fără prunc — raritate — înveșmîntată în straie bogat, albastru, pe care-l ghiceai de catifea. Ținea mîinile împreunate cu privirea ațintită spre cer, iar expresia era de un dramatism copleșitor. Cîteva lacrimi de o transparență extraordinară spuneau multe despre tehnica pictorului.

Nu se afla în biserică nici un credincios ; o călugăriță bătrînă, adusă de spate și cam surdă făcea toaleta sfeșnicelor cu mișcări ticăite, însoțite de susurul mătăniilor.

O umbră uriașă se culcă pe prețul din mijlocul bisericii și Mareș întoarse capul. Vernească își făcu trei cruci lungi și late și, gîfîind, se grăbi să se așeze într-o strană.

— Halal locușor de taifet ! comentă iritată.

— Dumneavoastră l-ați ales.

— Adevărat. Ei, ne-o ierta el Dumnezeu, bunuțul și drăguțul !

Mareș ridică din umeri :

— A iertat el altele, mai grave.

— Așa zic și eu... Trage al naibii în coșmelia asta... Simt cum mă ia de la picioare. Strigă spre călugăriță : Da' nu încălziți deloc p-acilea, maică ?

Bătrîna își duse mîna pîlnie la ureche :

— Ha ?

— Fă-ți pomană și zvîrle un vreasc două în godin...

— Părintele Costin ? Vine mai încolo.

Vernească se strîmbă :

— E surdă ca o ciubotă desperecheată.

— Propun să ne grăbim, spuse Mareș, s-ar putea să răciți !

— Ți-e dumitale de gutunarul meu, cum mi-e mie de junghiul Sfintei Paraschiva, Doamne iartă-mă !

Se grăbi să înghesuie trei cruci mititele în sîn căutînd reflex din ochi icoana cuvioasei. Nerăbdător, Mareș se interesă :

— Ce vești aveți, doamnă ?

— Una bună, alta de oaie. Încep cu cea trandafirie. Puicuța se lasă mînată după poftă, zici că-i cîine în lanț. I-am trimis a doua scrisoare și s-a executat la țanc. Azi a primit răvașul, a doua zi pe rouă nesecuturată, banii, pînă la ultima para, se aflau în ocniță.

Mareș se trase mai în spate. Verneasca începuse să se încălzească și vestimentele emanau o duhoare insuportabilă.

— Perfect. Următoarea scrisoare, spuse dezmorțindu-și degetele, va cuprinde propunerea finală. O veți expedia peste trei sau patru zile.

— Ba mai degrab,' fătul meu. Chiar mîine.

Mareș o cercetă mirat :

— De ce ?

— Ticălosul de Dabija, scrîșni coana Aristița, mi-a dat preaviz, ca la slugi, să părăsesc orașul în trei zile, dacă nu, mă scoate cu oștirea.

— Ciudat... Doamna Cerchez n-a vorbit. E logic, altfel nu s-ar fi executat cu banii. Ce putea oare interveni ?

Coana Aristița rînji lugubru.

— Ne iubim al dracului între noi, neamurile ! Nu-mi pasă ce-i în mintea lui, mă mulțămesc cu a mea.

— Ce aveți de gînd ?

— Nu mă clintesc pas ! Cînd m-oi urni eu din urbea asta ticăloasă, apoi să știi că soarele a început să răsară de la apus.

— Este comandantul orașului, cu puteri nelimitate.

— N-o să mai fie multă vreme. Întru aceasta te-am chemat să sfătuim împreună. Dintîi, am socotit să săvîrșesc singură ce am de săvîrșit, dar m-am încredințat că nu mă țin puterile și apoi răgazul scurt îmi dă brînci.

Mareș se întrebă curios ce mai născocise mintea diabolică a bătrînei. Era un exemplar unic, cum nu mai întîlnise nici în literatură sau istorie. Poate doar acea Caterina Sforza, al cărei „machiavelism" stîrnise admirația lui Machiavelli însuși.

— Îți zisei rîndul trecut că am mai dibuit o cărare care duce tot la streangul lui Dabija.

— Mi-amintesc că ați fost foarte misterioasă.

— Acum mi-a trecut. Atîta îți zic, marfa e de mare soi, halva, dar o să-ți ușureze teșchereaua.

— Să vedem...

— Vino mîine seară la mine, dar nu înainte de zece ceasuri, și-ai să pricepi singur ce dăruială — puiul tîrgului — îți fac, oricîte parale te-ar costa.

— Nu puteți să-mi spuneți măcar în mare despre ce este vorba ?

— Acuma nu, că am alte daraveli. Atîta-ți spun, că nu trec trei zile și ticălosul de nepotu-meu o să muște țărîna. Doamne ajută !

Se închină cu credință și se ridică, rezemîndu-se în baston și brațul stranei. Lui Mareș îi veni să fluiere, dar își aminti că se află în biserică.

Călugărița se repezi cu pași precipitați în urma bătrînei.

— Acuși pică și părințelul... O patacă, două pentru sfînta biserică, nu lepezi, măiculiță ?

Verneasca răspunse gros :

— Să vă lepede Dumnezeu, că doar sînteți amploaiații lui și are mai multe parale decît mine.

*

Consternat de asasinarea lui Teodorini, Dabija luă legătura cu cartierul lui Averescu. Generalul, aflat într-o discuție cu Zaharov și Berthelot asupra evoluției evenimentelor din Rusia, îi recomandă calm, asigurîndu-l că peste două zile colonelul Roman avea să sosească în Moldova. Va lua chestiunea în mîini și va desemna bineînțeles un alt ofițer de contrainformații în locul lui Teodorini.

Extrem de îngrijorat, Dabija făcu totuși unele investigații pe cont propriu. Maiorul fusese înjunghiat și, își zise generalul, nu trebuia să fii un mare detectiv ca să-ți dai seama că autorul era desigur un familiar. În încăpere nu exista urmă de busculadă, toate lucrurile, pînă la cel mai mărunt obiect, se aflau într-o ordine desăvîrșită, iar lui Teodorini i se aplicase o singură lovitură de cuțit, trupul consultat de un medic neprezentînd alte urme de violență. Dabija conchise că maiorul fusese luat pe neașteptate. Nu primești întins pe sofa și în ținută de noapte decît un intim. Alături, în odaia în care cei patru jucau poker, nu se auzise nici un zgomot. Bineînțeles, suspecți erau în primul rînd Ioanid și Roșianu — pe ceilalți doi îi socotea prea neînsemnați, nu meritau să fie luați în considerație nici măcar cu titlu de inventar — dar

se feri să facă cea mai mică observație. Bineînțeles, nu excludea posibilitatea ca ucigașul să fie un terț care să se fi introdus în casă fără a fi observat. N-ar fi fost greu, căci gazda în vîrstă și cam surdă dormea desigur la ora aceea, iar pokeriștii, băuți și adînciți în joc, habar n-aveau ce se petrece în hol sau camera lui Teodorini. Ipoteza însă nu-l convingea, suspiciunile lui apăsînd tot mai mult asupra lui Ioanid și Roșianu, vizîndu-l în special pe acesta din urmă. În așteptarea lui Roman, generalul dublă paza de la statul major și începu să-și ferească spatele...

— În ce mă privește, declară Gogu Roșianu pocnind din degete, nu mai am nici un dubiu.

Se uita pe sub sprîncene la Ioanid, cu expresia de satisfacție caracteristică individului ale cărui pronosticuri s-au confirmat.

— Nici eu, zîmbi ironic Ioanid.

— L-ai lichidat cînd ai pretextat că te duci la toaletă.

— Aceeași ipoteză e valabilă și pentru tine.

Roșianu săltă din umeri, continuîndu-și teoria :

— De cînd te-am cunoscut mi-am dat seama că ești omul marilor surprize. Dealtfel, nu-i o noutate, ți-am mai spus-o...

— Observ că-ți place să repeți.

— Iar cînd v-ați certat deunăzi pe chestia cu dama, am înțeles că ești în stare să și ucizi. N-am văzut în viața mea o expresie mai feroce.

Ioanid lăsă tocul din mînă și își împreună pumnii sub bărbie :

— Nu știu ce mă determină să-ți dau explicații, dar fiindcă tot n-aveam altceva mai bun de făcut — dacă remarci, Dabija pînă una alta ne-a tăiat accesul la documentele secrete — hai să discutăm ! Întîmplător, pentru doamna în cauză am o stimă deosebită.

— Ia te uită ! se hlizi Roșianu. Așa-i zice acum la gimnastica de așternut ?

— Te rog nu fi trivial. O stimez și orice aluzii sau insinuări nedelicate la adresa ei mă fac să-mi pierd cumpătul, cu atît mai mult cu cît viața mea particulară nu interesează pe nimeni. În plus, unul dintre marile mele păcate este că nu izbutesc să-mi păstrez calmul cînd

constat că cineva vrea cu tot dinadinsul să mă enerveze. Ori Teodorini m-a zădărît cu tenacitate, cu voluptate aș zice, și pe măsură ce mă enervam, insista. M-am stăpînit greu să nu-l cîrpesc...

Roșianu deschise palma elucidat :

— Eu ce ziceam, mon cher ?

— Tîmpenii. De aici, pînă la a aștepta două zile, ca să vin la zar și să-l asasinez, e oleacă de drum. Nu știu ce impresie ți-am făcut...

— Foarte proastă.

— ...dar nebun nu sînt în nici un caz. M-au durut fără îndoială aluziile lui Teodorini, însă cred că ești de acord cu mine cînd afirm că pentru un bărbat normal nu-s suficiente niște vorbe nefericite pentru a-i vîrî cuțitul în mînă.

— Depinde...

Ioanid scoase o țigaretă din tabachera de argint și începu s-o frece mecanic, între degete. Zîmbi :

— Mai zilele trecute, mă suspectai c-aș fi agent german...

— Bineînțeles. Nu văd însă legătura cu moartea lui Teodorini !

— Ascultă-mă ! Nu-s expert în materie și chestiile astea care țin de informații, contrainformații, spionaj — în fine, tot un soi de poliție în accepțiunea plebei, iar eu nu fac excepție — nu m-au pasionat niciodată. Cred că în viața mea am citit un singur roman cu detectivi... Mă rog, vorbeam despre altceva. Încercam să-ți explic că oricît de ignorant aș fi, îmi imaginez greu un agent de calibru — nu trimiți plevușcă pe lîngă un stat major — cu nervi de cucoană isterică și impulsuri de corsican sîngeros care răzbună dezonoarea adusă doamnei inimii sale.

Gogu Roșianu suflă scrumul căzut pe birou apoi se uită la Ioanid.

— Ceea ce-mi demonstrezi matale acum sună foarte logic, dar din modesta mea experiență am învățat că de cele mai multe ori adevărul este neverosimil, dreptatea nedreaptă — nu, nu mă dau în vînt după paradoxuri, sînt simple constatări — iar viața, de cele mai mai multe ori, ilogică. Mi s-a mai întîmplat să întîlnesc tipi care încercau să stea cu amîndouă picioarele în același pantof.

Ioanid, neobișnuit de calm, își vîrî mîinile în buzunare. Rosti pe un ton neglijent, cu țigara între buze :

— Habar n-am ce vrei să spui.

— Am enunțat o ipoteză. Achitîndu-l pe Teodorini, ai izbutit, cum spune franțuzul, două lovituri cu o singură piatră. Ai lichidat ofițerul de contrainformații de care te împiedicai în activitatea ta clandestină și totodată omul care ți-a ofensat femeia iubită.

— E, într-adevăr, o ipoteză. Dar în virtutea acelorași date pe care le presupune personalitatea unui spion, crezi că aș fi lucrat atît de descoperit ?

Gogu Roșianu sălță din umeri :

— Mon cher, aceasta-i o întrebare la care trebuie să-ți răspunzi singur. Ești în orice caz mai familiarizat decît mine cu metodele de lucru subversive, iar în materie de meserie, știi foarte bine, există stiluri și stiluri...

Ioanid surîse obosit. Trimise cu un bobîrnac ușor cutia de chibrituri spre Roșianu care-și alegea concentrat o țigară în cutia Macedonia.

— Dragul meu, abandonez partida. Suferi de un negativism încăpățînat.

Roșianu se ridică brusc și începu să se plimbe agitat prin cabinet.

— Negativism încăpățînat ! Cînd eu știu exact cum s-au petrecut faptele, știind că-l detești pe Teodorini și asta organic, chiar de la început, și deci cu mult înainte de a fi intervenit incidentul cu dama, nu puteai să te uiți la el fără să te crispezi...

— Nu te înșeli, îl întrerupse Ioanid. Am în oroare copoii și bărbații cu ten de fecioară. Poți să reții aceste declarații în defavoarea mea...

— Reține ce vreau eu și n-am nevoie de indicații. Deci cunoscînd resentimente și incidente, mai știind că mi-s neprihănit, alb nenufar, și procedînd prin excludere, nu-i firesc că pun la îndoială tot ce spui ?

Ioanid, plictisit, își trecu degetele prin păr de cîteva ori.

— Nu-i firesc. Și eu mă știu nevinovat, nenufar, crin, ghiocel sau albă mioară și totuși nu-ți arunc în spinare o crimă. În fond, puteam să cad victimă aceluiași raționament. Faptul că nu l-am descoperit pe vinovat nu mă îndreptă-

țește să azvîrl anatema asupra unui ins, numai pentru că odată, la mînie, i-a dat cu tifla victimei, iar în momentul critic se afla din nefericire la mai puțin de zece metri de aceasta. În fine, că evolua în același perimetru.

Roșianu își îndreptă centironul peste pîntece.

— Am înțeles. Și în fond, care-i teoria ta ? Dacă proștii ăia doi, Pîrvulescu și Matei, n-au ucis — e o certitudine, cred că ești de acord — subsemnatul n-am ucis, idem în ce te privește, cine dracu' l-a aranjat pe Teodorini ?

Ioanid rîse :

— Vezi cum vii la vorba mea ? Fiindcă ăia doi sînt prea fraieri, iar eu știu că n-am omorît, înseamnă că ipso-facto Roșianu e criminalul ? ...De ce excluzi posibilitatea ca ucigașul să fie o persoană străină ?

— Cine ?

— Nu-s ghicitor ! Dacă îi cunoșteam numele, pînă acum aș fi „govorit", vorba aliaților noștri. Certitudinea mea este că asasinul a venit de afară și a acționat în timp ce noi, amețiți de Courvoisier, filam foițele.

— Exclus !

Ioanid ridică sprîncenele, surprins de tonul categoric al lui Roșianu :

— De ce ?

Celălalt făcu o pauză înainte de a vorbi. Se uita cu un aer aparent distrat pe fereastră :

— Cînd s-a culcat, gazda a încuiat și a tras zăvorul. Ți-o declar în mod categoric pentru că a făcut-o în fața mea.

— Și ?

— Ce naiba, vrei și un desen ? Pe ușă deci nu s-a putut intra, iar fereastra de la odaia lui Teodorini n-a fost forțată. În consecință, doar cineva din interiorul casei l-a ucis.

— Aha ! Încep să înțeleg... De ce nu i-ai comunicat lui Dabija concluziile tale ?

— Din două motive : unu, ghinărarul nu mi-e simpatic...

Tăcu și Ioanid, încitat, întrebă :

— Și doi ?

— Doi... Hm, vorba turcului : vrăjmași să dea Dumnezeu, că iatagane sînt destule. Mi-a fost teamă pentru propria-mi piele...

Depășiseră ruinele cetății — o potcoavă de ziduri știrbe datînd din vremea lui Alexandru cel Bun — și se înfundaseră în aleea străjuită de tei. Vara, tîrgoveții se plimbau aici ca pe un soi de Corso estival, se mînca halviță, înghețată și caramele lipicioase, umbreluțe de dantelă zburdau fluturi jucăuși alături de pălăriile înalte și lucioase, ale căror boruri — porunceau canoanele modei — nu trebuiau să depășească vîrful mustăților agresive. La capătul aleii, în zăvoi, Tase Cociașu, cel mai întreprinzător cîrciumar din urbe, deschisese o baracă, „La miaua română". Pereții din lemn năpădiți de trandafiri cățărători și glicină, perdelele vesele, oalele cu flori de la ferești, obloanele verzi cu vasistas scobit în formă de inimioară și vaca ce păștea totdeauna în apropiere, bălăngănind din clopot spre a completa decorul, îi făceau pe cei mai voiajați să se închipuie undeva, într-un han din Elveția. Aici, în *„châlet"*-ul lui Tase, domnii puteau consuma după poftă patricieni, mititei, fripturi năpraznice date prin cimbru dar mai cu seamă vestitul miel haiducesc, la a cărui preparare dichisită în gropniță așternută cu jar asistau plini de emoție. Damele, mai delicate, gustau neîntrecutele alivenci ale coanei Vetuța, se dădeau în vînt după trandafirii caramelizați...

Iarna, Tase închidea birtul și, dezbrăcată de roze și glicină, baraca devenea sordidă. De fapt, toată priveliștea i se părea sinistră lui Dabija. Pustietatea, copacii încremeniți, dunele de zăpadă iar departe, în zare, cocoașele dealurilor îi sugerau un peisaj lunar. Strînse umerii Alexandrinei care tremura într-un mantou uriaș din cozi de vulpe.

— Ce idee să ne întîlnim aici ! Parcă am fi contrabandiști.

— Ce altceva sîntem ? observă femeia cu buzele înghețate. Unii trafichează tutun și alcool, noi traficăm sentimente.

Generalul, sîcîit, o strînse mai aproape :

— Iar începi ? Îi căută tîmpla sub gluga de blană și-o sărută. Mi-e dor de tine, Sandra... Hai la noi, mai avem timp...

— A, nu ! Nu ! Te rog, nu acolo.

Țipase și generalul se uită instinctiv în jur. Undeva, foarte aproape, o pasăre pe care Dabija nu putea s-o identifice — nu trăise niciodată la moșie, vacanțele petrecîndu-și-le tot în străinătate, în internatul școlii de cadeți — croncăni lugubru.

— Te rog, iubita mea. Vreau să te țin în brațe...

— Nu acolo ! Nu mai suport, înțelegi ?

— Nu înțeleg...

— Mi-e silă de odaia aceea, de fiecare obiect, de mirosul ei, de patul acela străin, de ochii care pîndesc. Îi simt tot timpul în ceafă, pe trup, îmi scotocesc totul, pînă și sufletul.

Dabija se crispă :

— Evident, nu-ți cer să idolatrizezi pavilionul Algiencelor, nici să-l socoți templu...

— Îl am în oroare ! se cutremură doamna Cerchez.

— ...dar mi se pare straniu să-ți provoace repulsie. Am consumat acolo ceasurile noastre cele mai frumoase.

Femeia se lipi de pieptul generalului. Ridică brațele, trecîndu-i-le pe după gît.

— Iartă-mă, Dimitrie... Nu fi supărat... Oriunde în altă parte, dar nu acolo... Izbucni într-un plîns isteric : Oriunde ! Chiar și aici.

Dabija, supărat, se degajă, desprinzîndu-i ferm mîinile.

— Evident, putem oferi oricînd soluții absurde. Și iarăși oricînd, dacă nu ai de-a face cu o brută, cîteva lacrimi pun punct unei discuții în care nu ai argumente.

Doamna Cerchez încremeni :

— Nu-mi vorbi așa, Dimitrie... Nu merit. Înțelege-mă, sînt în brațele tale și știu că Vernească se uită la mine. Mă săruți și îi văd rînjetul... Îmi închei corsajul și degetele nu sînt ale mele. Îi simt pe piele mîinile ei, ca niște libărci... Înfiorător !

— Am crezut că am terminat odată pentru totdeauna cu această ordură. Poimîine pleacă definitiv din tîrg. Ce mai vrei ?

— Nu știu... Nimic, suspină doamna Cerchez.

Iritat, generalul își aprinse o țigaretă. Continuă pe același ton :

— Propune tu o altă soluție. Spune-mi tu o gazdă unde ne putem vedea. O gazdă discretă, fără vecini și unde să nu te ajungă labele căzăturii !

— O să găsim... Trebuie să găsim.

— Îți stau la dispoziție.

N-o mai ținea pe după umeri și fără să-l privească, din scrîșnetul cizmelor pe zăpada înghețată, doamna Cerchez își dădu seama cît este de nervos.

— Dimitrie, șopti.

Generalul nu răspunse și femeia îl chemă iar :

— Dimitrie...

— Ascult.

Alexandrina Cerchez își ridică ochii umezi :

— Îți dai seama că noi doi nu ne mai putem întîlni fără să ne certăm ? Spui că mă iubești...

— Imens, chiar și atunci cînd ești absurdă.

O răsuci brusc spre el și o sărută pînă simți că trupul suplu cedează, gata să se prăbușească.

— De ce mă chinuiești, dragul meu ?

Dabija oftă dînd din cap :

— Logica femeilor, Dumnezeule ! De o săptămînă aștept să te văd, să te îmbrățișez, să te iubesc, iar tu îmi oferi un picnic printre ruine și iceberguri. În sfîrșit, asta este... Data viitoare poate că am să fiu mai norocos. Mi-ai scris că trebuie să-mi comunici ceva...

Alexandrina suspină și își mușcă buzele :

— Nu cred că acum pot să-ți mai spun... Ai dreptate, sînt absurdă. Și locul ăsta e absurd... Altă dată...

Dabija o zgîlțîi ușor și gluga îi alunecă de pe buclele ridicate în creștetul capului.

— Dumnezeule ! șopti înfiorat, cît poți fi de frumoasă ! Hai, fetița mea, spune-mi despre ce este vorba.

— Nu, nu acum.

— Hotărît, vrei să te bat.

Doamna Cerchez închise ochii și

— Sînt însărcinată.

Dabija simți că-i vine amețeală. Se bîlbîi :

— E... al meu ?

Doamna Cerchez dădu din cap și în clipa următoare simți că zboară. Generalul o ținea în brațe și o învîrtea ca pe un copil scoțînd chiote de iodler. Cînd îi dădu drumul, începu s-o sărute sălbatec. Fața, mîinile, gulerul de blană, ochii, și doamna Cerchez simți că plînge.

— Dragul meu, șopti tulburată.

Generalul, rîzînd printre lacrimi, își șterse obrazul cu batista.

— N-am mai plîns de la cincisprezece ani, cînd din cauza unei pedepse nu mi s-a îngăduit să particip la parada de primăvară organizată de prințul Karl... Sandra, zîna mea... Scufița mea roșie... Sînt cel mai fericit soldat din... din tot războiul ăsta afurisit !

Se lăsă în genunchi și-i îmbrățișă picioarele. Impresionată, Alexandrina îi dezmierdă părul de pe ceafă :

— Dacă vrei... Dacă ții foarte mult... putem trece pe la tine. Cred că nu-i prea tîrziu.

La al treilea Armagnac, ochii generalului străluceau. Era doar în cămașă, adînc descheiată la piept, rîdea tot timpul și bucuria îl făcea să pară extrem de tînăr.

Alexandrina îi surîdea maternă, cu aerul acela specific al femeilor îndrăgostite, mișcate de pueriismele iubitului.

— Arăți ca un băiețaș.

— Chiar așa mă și simt.

— Spune-mi... Ce se va întîmpla dacă războiul nu se va termina înainte ca eu să nasc copilul ?

Generalul îi întinse paharul :

— Avem timp să ne gîndim la toate. Un lucru e sigur : copilul acesta e al meu, și numai al meu, și nu voi îngădui nici o secundă să poarte alt nume. Pe... Cerchez l-ai informat ?

Ochii femeii se dilatară de stupefacție :

— Ești nebun ? Cum să-i spun ?

Dabija reteză aerul cu palma.

— Trebuie neapărat s-o faci. O femeie în situația ta trebuie îngrijită, menajată, dorlotată, ferită de necazuri,

— Dimitrie, ești beat ? Să-i pretind soțului meu să mă dorlotăze pentru că am rămas grea cu alt bărbat ? Ți-ai rătăcit simțul comun ?

— De ce nu ? Este un act de umanitarism.

— Mă faci să-mi pierd mințile ! Cum vine asta ? Iorgule, adu-mi ceaiul la pat, căci port în pîntece pruncul lui Dabija.

— Foarte normal. Cînd un bărbat și o femeie trăiesc împreună, e mai mult decît natural să se anvizajeze posibilitatea unei sarcini. Sau poate că Cerchez mai crede în basmul cu barza.

— Nu fi caraghios ! Iorgu habar n-are că ești amantul meu.

— Ce ? !

— Nu știe. De unde să știe, dacă i-ai închis gura Aristiței ?

Instinctiv își coborîse pleoapele. Îi plătise a doua oară birul, fără știința generalului.

— Ți-ai închipuit că m-am apucat să-i fac mărturisiri ?

Chipul lui Dabija deveni brusc serios :

— Bărbatul tău știe tot, Sandra. Făcu o pauză : I-am spus eu.

Doamna Cerchez păli. Întrebă îngrozită :

— I-ai spus tu ? !

— Da, așa mi s-a părut cinstit. Nu suport minciuna, iubita mea, iar mai devreme sau mai tîrziu, tot trebuia să afle ce se întîmplă cu noi. Am preferat s-o fac imediat pentru a te putea apăra împreună de manevrele Verneascăi sau altora din specie. Ce mă surprinde este că nu ți-a relatat discuția noastră. Foarte interesant...

Ochii femeii scoteau fulgere. Gemu :

— E un sfînt. Iar tu... tu...

Generalul îi astupă gura cu palma.

— Nu, Sandra ! Stăpînește-te ! Nu spune lucruri peste care nu se mai poate trece... Iartă-mă dacă te-am supărat, am fost mînat de cele mai splendide intenții. Da ! Muște-mă ! Lovește-mă, dar nu pune ireparabilul între noi !

Îi simțea dinții opintind să-i sfîrtece palma, pumnul mic îi izbea bezmetic umerii și spinarea.

Dabija repeta mecanic :

— Calm, Sandra... Calm...

Brusc, doamna Cerchez i se desprinse din braţe şi se azvîrli pe canapea plîngînd cu hohote. Generalul privi cîteva clipe trupul zbuciumat de convulsii. Vru s-o ia în braţe dar se răzgîndi. Simţea instinctiv că în clipele acelea femeia nu i-ar fi putut suporta dezmierdările. Mîna şiroia de sînge şi generalul îşi turnă peste rană, la lavabou, tot conţinutul sticlei de coniac. Improviză un pansament din batistă, ţinînd între dinţi unul din capete, apoi se aşeză pe fotoliu aşteptînd-o pe doamna Cerchez să se liniştească. Cînd ridică într-un tîrziu capul, Dabija fu impresionat de durerea şi disperarea care-i răvăşeau chipul. Fără să-i arunce o singură privire, Alexandrina începu să-şi rînduiască ţinuta. Generalul încercă să-i prindă mîinile :

— Iartă-mă.

Doamna Cerchez îl privi cu ochi din care tot ceea ce fusese cu cîteva minute înainte doar fericire, duioşie şi dragoste se alungase, lăsînd un pustiu plin de deznădejde Ochi goi, uscaţi.

— Iartă-mă, Sandra.

— Niciodată.

*

Biletul Nataliei îi parveni spre seară. Lua cina ca de obicei într-un birt modest de pe Calea Moşilor şi cîrciumarul, nea Gică, afişînd un aer conspirativ, i-l lăsase pe colţul mesei.

— Îl ţin de ieri ! N-aţi trecut pe la noi şi nu ştiam unde să vă găsesc.

Roman învîrti circumspect plicul între degete ca pe o carte de joc. Împinse farfuria, interesîndu-se :

— Cine zici că ţi l-a lăsat ?

Nea Gică săltă din umeri :

— Nu prea am luat aminte. Un tinerel... După straie părea slujbaş mărunt de cancelarie...

Rîndurile fuseseră grifonate în grabă, cu un scris dezordonat.

„Vino neapărat să mă vezi. Stau la Maruka Dobrotă, pe Puţul cu Apă Rece. Raul e bolnav. Natalia".

Oscilînd între mînie și îngrijorare, colonelul azvîrli cîțiva lei pe masă și renunță să mănînce. Drumul i se păru nesfîrșit. Pe măsură ce se apropia de locuința Marukăi, simțea cum furia, o furie nimicitoare, îi cuprindea făptura pînă la cea din urmă fibră.

„Îmi vine s-o strîng de gît ! Cretina ! Mi-a făgăduit în mod ferm că pleacă..."

Stabiliseră de comun acord, încă la sfîrșitul lui noiembrie, atunci cînd ocuparea Bucureștilor de către Mackensen devenise iminentă pentru oricine, că avea să se refugieze împreună cu băiatul în Moldova.

„Așa a fost întotdeauna" ! bolborosi cu glas tare și un trecător întoarse capul surprins. Roman salută reflex, grăbind pasul. „Încăpățînată, mincinoasă, tembelă și cu idei..."

Se separaseră de doisprezece ani și, deși Natalia se recăsătorise între timp, continuau să păstreze relații aproximativ camaraderești. Evident, la mijloc se afla în primul rînd Raul, astăzi adolescent de paisprezece ani, și apoi, considera Roman, așa e civilizat. „Mi se pare absurd să nu felicit de Crăciun o femeie despre care cîndva am știut cum arată în camizol și ce model de *soustiens-gorge* preferă". Din pricina vieții dezordonate a lui Roman, băiatul rămăsese la Natalia și, după cîte putuse constata, se simțea foarte mulțumit. În realitate, Silvan, soțul Nataliei, maior de cavalerie, era un bărbat cumsecade care nu pretindea decît ca nevastă-sa să-l accepte în preajma ei. Din nefericire, se prăpădise cu doi ani înainte de izbucnirea războiului, într-un accident stupid. După moartea lui, Roman devenise mai atent cu Natalia, o frecventa mai des, punîndu-i la dispoziție serviciile sale. Compasiunea pentru o femeie rămasă singură și grija pentru copil fuseseră însă interpretate greșit de Natalia care încercase o împăcare. Elegant dar ferm, Roman o făcuse să înțeleagă esența unui bătrîn proverb englezesc : nu-i deștept ăla care greșește de două ori...

Încă de la începutul toamnei, colonelul insistase ca Natalia să ia băiatul și să plece la Iași.

— Îi cunosc pe teutoni... Niște sălbatici, își educă din leagăn pruncii ca pe niște canibali. Crede-mă, nu-i o societate indicată pentru o femeie singură cu un copil.

— Exagerezi... L-am cunoscut odinioară pe căpitanul Schlieffen de la ambasada germană și te asigur că n-am întîlnit încă un bărbat mai fermecător și mai devotat.

Roman rînjise :

— L-ai cunoscut în vreme ce schița pe pardoseala de marmură a salonului de dans doi pași de gavotă și trei de menuet. Mi-ar plăcea să-l vezi cînd scoate sabia.

— Nu toți bărbații sînt brutali, replicase Natalia privindu-l cu tîlc.

„Măcar de-aș fi cîrpit-o o singură dată !" reflectase colonelul, dar își ținuse gura. N-avea sens s-o atîțe.

— Hai să nu ne certăm. Ia te rog băiatul și îmbarcă-te. Am să fiu și eu mult mai liniștit.

— Nu crezi că ești egoist ? Vasăzică să mă trambalez în condiții mizerabile spre un oraș unde totul mi-este complet străin, numai ca tu să te simți bine...

Pînă la urmă însă o convinsese, sau așa i se păruse.

Strada era liniștită și, după o scurtă investigare a împrejurimilor, Roman se hotărî să intre în curte. Se vedea lumină la două ferestre — cele de la iatacul Marukăi și din sufrageria mică. Cunoștea bine casa căci Dobroteasa, altă nebună, căsătorită cu un chefliu notoriu, dădea pe vremuri petreceri de pomină, încercînd să-l lege de prispă pe bărbatu-său. Izbutise cît ăla care făcea borți cu degetul în apă.

Înainte de a bate în ușă, avu un moment de ezitare. La prima vedere, nimic nu părea suspect. Natalia locuia la Maruka, prietena ei din copilărie, simțindu-se probabil mult prea singură în casa enormă de la Domenii. Nici faptul că știuse unde să-i adreseze biletul nu era surprinzător. Cînd se despărțiseră, o avertizase ca toate mesagiile să i le expedieze la bodega lui Gică unde trecea cel puțin o dată la două-trei zile... Nici boala lui Raul nu era o noutate. La zece ani contractase o scarlatină și de atunci se șubrezise...

Ciocăni scurt în panoul de sticlă mată, protejată de arabescuri din fier forjat.

„Dacă-i o cursă, m-am ars".

Urcă în goană treptele care duceau în holul pretențios mobilat în stilul anilor 1880, cu un uriaș tavan de sticlă. Slujnica bătrînă îl urma anevoie.

— Unde-s doamnele ? se interesă Roman.

Simți dintr-o dată, în mod nedesluşit, că se află în primejdie. În holul sufocat de oglinzi, draperii, armuri şi plante de interior, ardea o singură aplică, zvîrlind o lumină vătuită. Cedînd primului impuls, colonelul se răsuci pe picioare şi se precipită pe scări.

Din spatele cuierelor-pom, încărcate cu paltoane grele, îmblănite care străjuiau întrarea, se iviră doi bărbaţi cu pistoalele în mînă.

— Fără prostii, doamnule colonel ! Avem ordin să tragem.

Roman se uită peste umăr. Desprinzîndu-se din umbra armurilor, alte patru siluete îi ţineau spatele. Pocni din degete şi zîmbi.

— E clar, domnilor, aţi cîştigat.

Capitolul XIX

Către ceasurile zece seara, Dobre cazangiul auzi zgrepţănat în geamul de la bucătărie. Se uită reflex la ceasornicul C.F.R. care ticăia pe poliţă şi ridică mirat din sprîncene. Micşoră flacăra opaiţului şi se apropie de fereastră. Anton îi făcea semne să se grăbească, pradă unei agitaţii neobişnuite.

— Nea Fane, gîfîi, l-au găbuit.

Deşi ghicise imediat despre cine e vorba, cazangiul insistă :

— Pe cine, mă ?

— Pe cine ? ! Pe Roman, dracu' să-l ia ! Nu-s nici două ceasuri.

Se plimba furios prin bucătăria mică înconjurînd la nesfîrşit masa, incapabil să se oprească.

— Ci stai locului, că mă ameţeşti !

Anton nu-l ascultă. Perora şi pe fruntea asudată şuviţele de păr se lipiseră, ca pomădate.

— Cu lumînarea şi-a căutat-o, domnule ! Cu lumînarea şi cu farul în plină zi. L-a încolţit ! Eram doar patru inşi, ei paisprezece, n-am putut face nimic. Din prima clipă am ştiut că opintim de pomană. Cînd omul îşi pune singur juvăţul de gît, proşti ăia care-l ţin de mînă.

— Nu pricep nimic, Antoane ! Vorbeşte limpede, fără să le bălmăjeşti. Cum l-au prins ?

— Ca pe un cloţan netrebnic. A mîncat la birtul ăla, din Moşilor, şi pe urmă a luat-o val-vîrtej la vale, a ţinut-o într-o goană pînă la Puţul cu Apă Rece. După pas, mi-am dat seama că-i minios Bistriţă...

— Şi ?

— A intrat într-o hudubaie boierească iar noi am rămas ca de obicei, de caraulă. Nu trec cincisprezece minute şi vedem o berlină cît o corabie că opreşte. Au coborît opt nemţi în uniforme, înarmaţi pînă în chipie. Au dat năvală în casă şi am înţeles că de data asta i s-a înfundat, dar am rămas să vedem ce se întîmplă. Noi, nea Fane, nu puteam face nimic.

— Ştiu. Zi mai departe.

Anton făcu un gest de lehamite :

— Ce să mai zic ! Cînd au ieşit din casă, erau paişpe. Paişpe inşi pe un singur om, cît o fi el de colonelul Roman ! Cred că nici el n-a încercat nimic.

— Fără doar şi poate... Pricep dară că şase l-au priponit înăuntru şi tot s-au temut că le scapă. De-aia i-au chemat pe ăilalţi. E rău, Antoane. Cum se poate mai rău...

— Eu zic că-i bine ? Noi n-avem nici o vină...

— A cui e locuinţa ?

— A unuia, Dobrotă. S-a refugiat cu nevastă-sa în Moldova şi casa a rămas pe o slujnică bătrînă. Mi-a spus un moşneag din vecini.

— Ştii unde l-au dus ?

Anton rîse amar :

— Mi s-a îmbolnăvit şoferul de la automobilă. Cum să te ţii după ei, nea Fane ?

— Ai dreptate... Aşa e... Am întrebat ca prostul...

Rupse o margine de gazetă și își răsuci o țigară groasă. Se uită la Anton fără să-l vadă, cu gîndul în altă parte :

— Trebuie să aflăm cu orice chip unde l-au depus.

— Asta-i lesne. Dar după aia ? Ce facem după aia ?

Cazangiul îl cercetă lung și începu să rîdă încetișor.

— Bag de seamă că ți-a devenit drag...

Pomeții lui Anton se aprinseră.

— Îmi pare rău de vremea prăpădită zadarnic.

— Oare ?

— La ce mă iscodești, nea Fane ? Știm toți cine-i Roman și ce preț are, că nu de coada prepeliței s-a hotărît că trebuie ocrotit.

— Mda, așa o fi... Mie mi s-a părut însă că ai pus și oleacă de suflet în trebușoara asta.

Tînărul își coborî privirea pe fața de masă cu floricele verzui. În scrumieră — scoică știrbită la margine — fumega țigara cazangiului. Recunoscu cu jumătate de glas :

— Poate că am pus, nea Fane. Eu și Roman nu sîntem din aceeași lume și vorbim fiecare altă limbă. Mi-au plăcut însă totdeauna bărbații adevărați, tocmai pentru că eu nu m-am socotit unul dintre ei. Sînt bicisnic la trup și nici tărie mare de cuget n-am, îmi dau lacrimile din te miri ce... Cînd citesc o carte, mă uit la o floare sau văd cerșetor schilod la poartă de biserică... Roman, cît e de zurliu și nechibzuit, are vînă... Cum o dregem, nea Fane ?

— Nu știu, băiete... Știu doar că trebuie musai slobozit

*

Coana Aristița Verneasca îl aștepta pe lumină mică picotind în jilț alături de o stacană de ceai stropită din belșug cu rom. Uriașă, părînd că nici nu respiră, avea ceva monstruos în nemișcarea ei. Semăna cu un idol hidos din țara lui Soare-Răsare, una din zeitățile acelea malefice cărora ochii bridați le aprind bețișoare de tămîie și ambră, împodobindu-le cu straie din hîrtie roșie spre a le îmbuna cugetul și a le abate mîinile pe cît de capricioase, pe atît de aprige.

Lăsase ușile încuiate doar din clanță și cînd auzi pașii lui Mareș în curte răcni un „poftește !", care făcu să zăn-

găne ciucurașii de cleștar al unui sfeșnic vienez. Căută apoi reazăm bun brațelor între două vrafuri de perne, căci jilțul, ologit de ani, se afla ciung pe o parte. Ca toți bătrînii, își simțea mîinile prea grele și se împlineau poate treizeci de ani de cînd toate vestimintele Vernească erau prevăzute cu buzunări adînci.

Domnul Mareș mormăi ceva ce aducea a bună seara. Bătrîna îl cîntări scurt, fără să se clintească :

— Leapădă-ți cușma și giubeaua.

— Hm ! făcu Mareș căutînd din ochi soba. Nu-i prea cald la dumneavoastră.

— Îi miez de făurar și nu moțul lui Cuptor. Credeai că vii la cules de abricoase ?

Mareș sălță din umeri și își descheie nasturii fără să se dezbrace însă. Nemaiașteptînd să fie poftit, se așeză pe un scaun cu spinarea rotunjită, zicîndu-și că femeia aceasta este incapabilă să sloboadă o singură vorbă care să nu fie dezagreabilă și răstită.

— Cum crezi, spuse Coana Aristița urmărindu-l cu coada ochiului ca să nu răsucească gîtul. O să ai de adăstat și foalele te-or stînjeni.

Negustorul o cercetă surprins. Încercă să zîmbească :

— Dacă nu trebuie să trag la galere...

— Acolo ajungi dumneatale singur, fără povața mea.

Mareș personal nu se dădea în vînt după profețiile lugubre și, un pic superstițios, atinse ca din întîmplare piciorul de lemn al scaunului.

— Doamnă Vernescu, declară consultîndu-și mîinile, aș prefera să intrați imediat în subiect. Mai sînt doar două ceasuri pînă la miezul nopții iar eu am încă probleme de rezolvat.

Cuprinsă brusc de un acces, bătrîna începu să tușească. Era ceva oribil, se congestionase pînă la vînăt și înecată, părea gata să-și dea duhul. Întinse mîna după paharul cu apă și abia după aceea își drese grumajii scuipînd în batistă. Oripilat, Mareș întoarse ochii. Încercă să-și reprime greața, respirînd de cîteva ori adînc.

— Iar te grăbești, fătul meu ? Pe vremea mea, oamenii nu se zoreau atît și trăiau mai bine și mai mult. Îți spune Vernească azi o vorbă, căreia dacă apuci cumva anii mei

şi nu eşti neghiob din cale afară, ai să-i prinzi tîlcul. Cu cît ţi-ai ajuns ţelul mai degrab', cu tot atîta ai scurtat drumul spre morticică. Viaţa, după cum îi scris fiecăruia, cuprinde mai multe răspîntii : două, nouă sau nouăzeci şi nouă. Aşa, ca nişte gări... Le mistui zornic, zornic ajungi la liman. Ţine minte : ăla de a pus degetul pe lună, îi mai aproape de Dumnezeu.

— Stimată doamnă, o întrerupse Mareş pe care cugetările bătrînei aflată pesemne în dispoziţie filosofică îl interesau foarte puţin, învăţăturile dumneavoastră îmi sînt infinit de preţioase şi v-aş fi recunoscător dacă într-o zi veţi găsi timp să-mi împărtăşiţi din această experienţă pe care o presimt extrem de bogată. Nu cred însă că astăzi ar fi un moment foarte favorabil...

— Palavre ! Dar pesemne că eu m-am boccelit rău, de vreme ce am început a risipi înţelepciune în tot cotlonul, unde cîinii stau în trei picioare...

Mareş îşi zise că observaţia bătrînei nu e din cele mai amabile dar se abţinu să facă vreo observaţie. N-avea sens s-o înfurie acum, cînd părea hotărîtă să-şi descopere cărţile.

— Ca să pricepi, începu coana Aristiţa, cum vom izbuti să-l dovedim pe scumpul meu nepot, de trebuinţă, negustorule, este să-ţi fac unele deslușiri. Casa aceasta, în care ne aflăm, a fost ridicată de stră-stră-străbunelul meu dinspre mama, vornicul Andrieş, acum o sută şaptezeci de ani, cînd Moldova era împărăţită de grecoteiul cela, carele a fost mai apoi surghiunit în insula Lemnos, Constantin Mavrocordat...

Mareş oftă exasperat : „Sfinte Doamne ! Acum intră în istorie..." Coana Aristiţa îl măsură ironică :

— N-ai răbdare, negustorule, nici cît taur comunal scăpat în cireadă.

— Ce-ar fi să încercăm să ne cruţăm reciproc, doamnă ?

Coana Aristiţa rîse, realmente amuzată :

— Păi asta şi fac, măi creştine ! Îţi cruţ învăţătura săracă. Cîtă ştiinţă ai dumneatale despre vremurile acelea de restrişte şi nesiguranţă cînd din simplu inc sau moft al domnului, ori al turcului, te trezeai scurtat de căpăţînă ?

— Mi s-a mai întîmplat să aud cîte ceva...

— Nu o dată, moşii noştri au trebuit în fărîmă de ceas să-şi strîngă giuvaerurile şi să lepede izbeliştii gospodărie

chivernisită, părăsind locurile pe cărări tainice. Plecau în bejenie, dacă izbuteau, de nu, rămîneau ascunși cu anii la neamuri ori prieteni... Mda... Despre o cărare tainică îți vorbesc eu acuma.

Mareș își îndreptă trupul, cu atenția încordată.

— Adică ?

— Adicătelea drum neștiut de vreo șapte-opt sute de metri duce din beciurile mele pînă la ceea ce odinioară a fost conacul lui boier Ionică, fratele vornicului Andrieș, mai încoace Pensionatul de domnișoare „Domnița Ruxandra", astăzi statul major al generalului Dabija. Pricepi ?

— Încerc, spuse negustorul care începuse să întrevadă tulbure cam pe unde bate Vernească.

— Bineînțeles, urmă coana Aristița, casele s-au tot primenit, s-au schimbat la obraz, dar temeliile ! *temeliile* au rămas aidoma, ca și drumul ascuns.

— O secundă, doamnă ! Unde duce exact acest gang subteran ?

Rîsul de codoașe lăbărță fața lată a Vernească.

— Ai început să te aprinzi, cocoșelule ? Gangul ăsta, cum îi zici dumneatale, duce taman în cabinetul lui Dabija.

— Perete fals ? anticipă Mareș. Imposibil ! Nu-mi spuneți că un șef de stat major își instalează biroul într-o încăpere necontrolată. Un zid măsluit, cît de abil, îl descoperi imediat, după sunet.

— Te grăbești ca mireasa la pat, fătul meu. Poteca nu se isprăvește în zid...

— Dar unde ?

— Pe acoperiș.

Mareș o privi perplex :

— Cum vine asta ? !

Bătrîna își foi șoldurile satisfăcută.

— Du-te mîine și cercetează casa, așa, de peste drum. Ai să vezi că are un fronton mai gros decît se întocmesc îndeobște asemenea bibiluri, dar nimeni n-a luat seama la aceasta vreodată. Frontonul ascunde o scăriță ce se află în continuarea galeriei de sub pămînt. Urci vreo cinșpedouăzeci de trepte și dai de un oberlicht iscat chiar în tavanul cabinetului.

Mareș surîse uimit :

— Încep să cred că *Misterele Parisului* nu sînt simplă născocire...

— De, negustorule, așa trăiau bunii noștri sub amenințare de iatagane ori streang domnesc. Frontonul l-a ridicat fratele lui străbunelu', căci înainte de aceasta, gangul se isprăvea cu adevărat dinaintea unui zid calp.

— Sînteți încredințată că de atunci n-au intervenit modificări ?

— Nici una. Unchiu' mare a fost ultimul din neam care a stăpînit casa, după aceea s-a fost vîndut pensionatului. Directoarea, Aurica Petroviceanu, mi-a fost prietenă și nu odată ne-am băut cafeluța în cancelarie.

— Aha ! pricepu Mareș. Iar Dabija și-a instalat biroul în fosta cancelarie.

— Ai zis-o, fătul meu. Mai apăs că de cînd au venit militarii, picior de dulgher, tîmplar ori zidar n-a pătruns în școală. Am vegheat cu dinadinsul... Ei, ce zici ? Te-am poftit la halva ori am mințit ?

— Să vedem, spuse Mareș prudent, dar în fond impresionat. Să vedem...

— Ce să mai vezi ? Și dacă mai poftești posmagi mulcți — ți-oi da și cifrăria casei de fier, numai că despre aceasta nu știu dacă nu cumva au schimbat-o. Aurica avea una nemțească, Berthold, cafenie...

Ca să-și stăpînească emoția — bătrîna îi oferea un *tuyeau* fantastic, de care era dealtfel conștientă — Mareș își aprinse o țigaretă. Se interesă pe un ton care se străduia să pară neglijent :

— Ce v-a determinat să mă luați pe mine tovarăș în această combinație ? Inițial, după cîte îmi spuneați, intenționați să vă descurcați singură.

— Am încercat, oftă coana Aristița, dar n-am izbutit. Mi-s prea bătrînă și bolovănoasă. Ici colo drumu-i hurducat, nu mare lucru, oleacă de pămînt surpat, mai un pietroi, că de, sînt aproape două veacuri de cînd s-a fost iscodit, dar eu nu mai pot opinti. Acum zece ani m-aș fi descurcat singură cu o lopată. Pas, deunăzi cînd am încercat ! M-au cuprins năduşeala cea rea, gîfîitul, inima mi se zbuciuma a nesupunere. Și-apoi, fiind cît un mal și țeapănă, anevoie m-aș putea strecura prin sărăcia ceea de oberlicht.

— Cred că ați socotit bine. Mă întreb acum dacă mai are sens să expediați cea de a treia scrisoare doamnei Cerchez. De vreme ce voi avea acces nelimitat la documentele generalului...

Bătrîna i-o reteză :

— Ca să-ți fie de folosință, cleștele trebuie să aibă doi craci. Drumul tainic dimpreună cu mieluseaua împletesc frînghie de nădejde pentru grumazul ghinărarului.

Ochii, zeamă cleioasă și tulbure, luceau de o satisfacție diabolică. Înfiorat, Mareș se ridică.

— Cînd chibzuiești să-i dai cep, negustorule ?

— Chiar acum.

Vernească dădu din deget.

— Ttt ! Nu acum. Mîine seară, cînd vii mătăluță cu teșchereaua ticsită...

— Cît ? întrebă Mareș.

— Cincizeci de mii.

Negustorul se prefăcu mirat.

— Hm... Cincizeci de mii... O sumă cochetă.

— Cochetă pe dracu ! Frăncuții mi-i aduci în napoleoni de aur. Și mai poftesc și o hîrtioară, două din harțaloagele lui nepotu-meu. Rînji : Să am de suvenir...

Afară, domnul Mareș culese un pumn de zăpadă de pe gard și își frecă bine toată fața.

Pur și simplu nu izbutise să se înfrîneze. Inițial, colonelul Hentsch își propusese să-l facă pe Roman să petreacă două-trei nopți în celula de la Malmezon și nu mai după aceea să-l întîlnească, dar fusese incapabil să-și stăpînească nerăbdarea. În consecință, la nici două ceasuri după arestare, dăduse ordin ca Roman să fie adus sub escortă atît de numeroasă, încît acesta începuse să rîdă realmente amuzat, la marele cartier al lui Mackensen.

Era trecut de mizeul nopții și pe măsuța rotundă din dreapta biroului Henri II, se afla o sticlă de Kirsch aproape goală, cafetiera secată pînă la ultima picătură și o scrumieră odioasă de bronz cu un tun Dicke Bertha, cadoul personal al lui Krupp, vîrfuită de havane stinse la jumătate.

Roman intră degajat și surîzător și, după aer, ai fi zis că se crede la club. În ciuda hainelor modeste — surtuc de stofă grosolană, cămașă fără guler și pantaloni militărești vopsiți — păstra eleganța greu de definit dar de neconfundat a gentilomului, siguranța caracteristică individului obișnuit să nu întrebe pe nimeni ce are de făcut și care evoluează indiferent de mediu, cu aceeași dezinvoltură.

Unul din trucurile preferate ale lui Hentsch, atunci cînd un adversar în sfîrșit prins îi sta la dispoziție, era să-l fixeze vreme de zece, uneori cincisprezece minute, fără să scoată un singur cuvînt. Cei mai mulți cedau acestui examen, o pirvire direcționată scoțînd din fire chiar și în condiții normale. Cercetă atent fiecare centimetru din chipul lui Roman, ochii surîzători în colțul cărora cei patruzeci și cinci de ani înfipseseră un penaj de riduri fine, gura cinică și bărbia pătrată trădînd ambiție, orgoliu nemăsurat și o virilitate ieșită din comun.

„Prototipul de bărbat după care femeile se dau în vînt... Succesul la cucoane și norocul l-au făcut insolent". Îi veni în gînd incidentul cu Valentina și se crispă imperceptibil. Strînse pumnul fără să-și dea seama. Roman observă mișcarea și clipi de cîteva ori. Îl distra manevra lui Hentsch, socotind-o ieftină și de un gust îndoielnic. În ce-l privește, putea să stea așa toată noaptea, nu ardea de dorul unei conversații cu neamțul și mai știa că acesta va ceda, adresîndu-i primele cuvinte. Un gînd năstrușnic îi aprinse un licăr sarcastic în privire. Ardea de poftă să-l întrebe cu nonșalanță pe ton de amabilitate mondenă : „Ce mai faceți ?" Se stăpîni. Cel dintîi trebuia să vorbească Hentsch. Acesta, ca și cum ar fi epuizat tot ce avea de constatat, se mișcă în fotoliu :

— Puteți să luați loc.

— Mulțumesc, surîse Roman aruncînd o privire circulară în jur. Constată pe un ton neutru : Cam frig la dumneavoastră...

Neamțul șovăi o singură secundă asupra atitudinii pe care urma s-o adopte. Rigiditate, aroganță de învingător, comportare dură și grosolană sau conduita elegantă dar fermă a biruitorului civilizat. Se decise pentru formula mai nuanțată. Roman era o pasăre rară, un adversar de mare clasă care în nici un caz nu s-ar fi lăsat impresionat de

amenințări și răcnete. Dealtfel, Hentsch era prea fin ca să guste genul comisar de poliție de mîna a doua.

Ochii lui Roman îl cercetau cu maliție, aluzia la temperatura încăperii era transparentă și neamțul se hotărî să zîmbească.

— Da, nu-i prea cald. Noi, germanii, preferăm frigul...

— Este exact ce mi-am închipuit și eu.

Hentsch își îngădui o poziție mai relaxată. Se lăsă pe spate ridicînd picior peste picior :

— Dovediți multă grijă pentru confortul nostru, domnule colonel...

— Nu fac decît să respect sfintele legi ale ospitalității, iar românii sînt în mod particular gazde primitoare.

— Îhî... Am constatat și acest amănunt. Peste tot roze, chipuri surîzătoare, mîini întinse...

— După cum se cuvine să-i întîmpini pe prieteni.

Hentsch surîse încîntat de parcă afirmația lui Roman i-ar fi produs o mare satisfacție.

— Prieteni ! Ați ales termenul cel mai nimerit. Cîndva vă veți convinge că nu v-ați înșelat...

— În ziua aceea, probabil, vom începe să ne căutăm vrăjmași...

— Cred că aceasta ar fi o dovadă de perversitate din partea dumneavoastră. Îl privi în față : Mă întreb cum de ați căzut într-o capcană atît de naivă ?

Nările colonelului Roman fremătară. Procedase într-adevăr ca un începător, însă acționase sub imperiul mîniei. Natalia, femeia aceasta, avusese dintotdeauna darul să-l scoată din sărite ca nici o altă făptură din lume. Era obișnuit să i se pună totdeauna de-a curmezișul, dintr-un spirit de contradicție cretin, din plăcerea diabolică de a-l irita ; eventualitatea ca ea să nu fi plecat în Moldova numai pentru că el i-o ceruse insistent ar fi fost ceva caracteristic pentru felul ei de a fi. Mînia, conjugată cu o mare neliniște — Raul era nefiresc de gingaș și colonelul se întreba cu amărăciune cui se izbise căci și el și maică-sa aveau o sănătate de fier— îi dăduse brînci într-o capcană grosolană. Bineînțeles, ar fi putut trimite un agent care să investigheze terenul înaintea lui, dar Roman se împotrivise totdeauna sacrificării oamenilor pentru ca el să-și ferească pielea.

— În orice caz, constată, aveți plastografi remarcabili. Vă felicit.

Hentsch respinse cu modestie :

— A fost o chestiune destul de simplă. Complicația a constat în a găsi o mostră din scrisul doamnei... S-a rezolvat, făcînd o vizită în locuința pe care, pentru liniștea dumneavoastră, vă comunic că a părăsit-o, după informațiile noastre, către sfîrșitul toamnei. Tot pentru liniștea dumneavoastră adaug că e inutil să vă faceți reproșuri. Mai devreme ori mai tîrziu, tot ați fi fost arestat. Erați încolțit din toate părțile... Se uită lung la colonel și oftă : Mda... Păcat...

Roman începu să rîdă :

— Aveți aerul că suferiți... E la latitudinea dumneavoastră să înlăturați cauza care vă produce atîta tristețe. În ce mă privește, am oroare să deranjez, nu aștept decît să vă spun la revedere.

— La altceva mă refeream, domnule colonel... E păcat că destinul ne-a situat pe poziții vrăjmașe. Am fi putut realiza foarte multe împreună. Fantezia și curajul dumneavoastră, prudența mea, experiența amîndurora...

— Sînt gata să vă primesc în tabăra noastră.

Hentsch îl cercetă cu o privire pătrunzătoare :

— Veți fi totdeauna incapabil să vă abțineți de la o replică pe care o considerați spirituală... Aceasta nu-i o dovadă de maturitate.

— Aș zice că dimpotrivă. Spirituale se dovedesc popoarele vechi. Umorul care presupune în ultimă analiză un anumit mod, înțelept, păstrînd simțul proporțiilor, de a privi existența, este generat de o amplă experiență. A face haz de necaz nu-i specialitatea neamurilor tinere. Iar ceea ce-i valabil pentru noroade, nu se alterează aplicat la individ...

Hentsch concedă nu prea convins :

— O teorie interesantă, la care voi mai reflecta... Bine că mi-am adus aminte... Doamna Valentina Fulga vă trimite salutări.

Roman zîmbi :

— Era atît de convinsă că ne vom întîlni ?

— Îi dădusem toate asigurările în acest sens.

Roman nu comentă. Înțelegea că neamțul nu-i va ierta niciodată faptul că-l umilise dinaintea femeii iubite, și nu-i era greu să-și imagineze cu cîtă satisfacție subterană — Hentsch era prea rafinat, prea iscusit pentru a arbora drapele, va folosi tonul faptului divers — îi va comunica Valentinei arestarea lui.

— Sînt extrem de impresionat. Transmiteți-i vă rog sărutările mele de mîini.

— N-am să uit.

„Sînt în stare s-o pariez și pe cizmele din picioare", reflectă Roman. Vedea foarte bine scena : Hentsch cu havana într-o mînă și paharul în cealaltă, înăbușindu-și un fals căscat : „Apropo, amicul tău... Exact, Roman... L-am cofrat aseară... Ce-ai hotărît cu serata de la familia Fabian ?..."

— Doamna Fulga are multă simpatie pentru dumneavoastră și a apreciat în mod deosebit vizita pe care i-ați făcut-o. A regretat doar că lipsea de acasă.

— M-am simțit la fel de dezolat. Totul se poate repara însă.

Hentsch clătină încet din cap.

— Bineînțeles. De fapt, dacă mă gîndesc bine, dumneavoastră sînteți de două ori debitor. Doamnei îi datorați o vizită pe ușa din față, nu toată lumea e îndeajuns de originală pentru a savura o intrare pe fereastră, mie îmi datorați niște documente.

— Ia te uită !... Îmi închipuiam că doamna Fulga vi le-a restituit.

Neamțul dădu din mînă cu dispreț :

— Nu despre acelea este vorba.

— Dar ?

— Natural, tot cu titlu de împrumut, și tot numai pentru douăzeci și patru de ore, m-ar interesa să consult lista agenților români care funcționează pe teritoriul ocupat și în interiorul armatei germane.

Roman desenă un chip uluit.

— Habar nu am despre existența unor asemenea liste.

— Puteți să-mi dați cuvîntul dumneavoastră de onoare ?

— V-ar ajunge ?

Hentsch îl privi scurt și surîse :

— Nu. Sincer, nu. Se adînci cu un oftat în fotoliu, lăsîndu-şi trupul să alunece. Păcat, domnule colonel... Mare păcat.

— Sînt întru totul alături de dumneavoastră.

— Vă gîndiţi la liste !

— Natural.

Neamţul surîse cu tristeţe :

— Eu mă gîndeam la colonelul Roman... Păcat că trebuie să muriţi.

— Într-adevăr, mare păcat...

— Nu-i aşa ?

Roman arboră la rîndul său un aer cernit :

— ...că voi fi din nou silit să vă dezamăgesc. Încerc demult să vă ofer o cît de mică satisfacţie, dar cerul se opune.

— Am impresia că de astă dată şi-a dat avizul. Vedeţi, domnule colonel, ca individ reprezentaţi captura noastră cea mai importantă. S-a cheltuit mult, prea mult ca timp, bani şi energie, faţă de cît ne era îngăduit s-o facem pentru o singură persoană, ne-aţi adus prea multe şi mari prejudicii atît pe front cît şi în spatele lui ca să vă mai puteţi amăgi în legătură cu soarta dumneavoastră. Aţi izbutit să-mi enervaţi atît de bine ostaşii şi mai cu seamă ofiţerii, încît nu cred că s-ar găsi un singur „bosh" care să nu vă scalpeze cu plăcere înainte de a vă pune la zid. În aceste condiţii, presupuneţi că aţi mai avea vreo şansă, cît de firavă, dinaintea Tribunalului Militar ?

Roman scuturâ din cap ca un copil.

— Nici una.

— Vă închipuiţi desigur că glumesc. În fond, sînt nespus de mîhnit. Ca om vă apreciez enorm şi am regretat totdeauna că acum cincisprezece ani aţi refuzat să colaboraţi cu noi. Aş trece însă, peste toate, la urma urmei moartea este un fenomen inevitabil, se iveşte cu paşi de pisică la primul ori al şaptelea colţ de stradă, iar noi, junkerii, ne-am deprins încă de pe băncile şcolii să n-o temem, s-o socotim doar o vacanţă...

— Mie-mi spuneţi ? rîse Roman. Biciclete, coşuleţe cu mîncare şi un acordeon.

Hentsch îşi ţuguie buzele : „Incorigibil". Urmă cu acelaşi ton blajin, cumva sfătos :

— Există un alt amănunt care mă indispune profund. În ce mă privește, n-am fost niciodată de acord cu metodele poliției militare, în mîinile căreia vă aflați de fapt acum. Oamenii aceștia își fac o virtute din a fi brutali, o comportare civilizată nu prezintă în ochii lor decît o dovadă de inadmisibilă slăbiciune. Cunosc un singur caz cînd un individ vinovat de crime grave împotriva imperiului — și am impresia că aceasta este eticheta care va figura pe dosarul dumneavoastră — a reușit să se eschiveze de la un tratament barbar.

— S-a aruncat probabil pe fereastră.

În privire îi stăruia aceeași lumină batjocoritoare. Îl asculta pe neamț și dintr-o dată înțelese ce îl izbise de la început în felul lui de a vorbi. Glasul, modulațiile insinuante aduceau cu sîsîitul șarpelui.

— Ați ghicit. Omul s-a sinucis, nu contează modalitatea, și înșiși anchetatorii lui au căzut de acord că fusese de fapt un norocos.

— Interesant, surise Roman, îngăduindu-și o poziție mai relaxată. Mă sfătuiți în acest sens ?

Hentsch îi întinse cutia cu țigări de foi. Roman aprinse trabucul, acceptă și un pahar de kirsh, dintr-o sticlă neîncepută pe care neamțul o scoase din bibliotecă.

„Mișcarea de învăluire", își zise ridicînd paharul odată cu Hentsch.

— Vă admir calmul, domnule colonel, dar mă întreb pe ce anume mizați. Oricum, această miză trebuie să fie de bronz, căci nu cunosc pe nimeni care odată prins să iasă din beciurile poliției militare, decît pentru a se lăsa fotografiat de plutonul de execuție.

Roman rîse încetișor :

— Să zicem că eu sînt un bărbat cu șansă. Șansă în accepțiunea mea, și care nu are nimic de-a face cu un zbor îndrăzneț pe fereastra unei celule.

— Șansă ! V-ați gîndit vreodată că și aceasta este o materie perisabilă ?

— Reflectez foarte puțin la probleme de natură să-mi strice dispoziția.

— Procedați înțelept. Ce ar putea interveni acum în favoarea dumneavoastră ?

— Multe, foarte multe. De pildă, să faceți în clipa aceasta un infarct. Cred că situația m-ar avantaja de minune. Mi-aș permite să vă împrumut pistolul...

Hentsch se miră :

— Care pistol ?

— Din sertarul care se află în dreapta dumneavoastră.

— Sînteți fakir ? Nu se vede nimic de acolo unde vă aflați.

— Doar că vă înverșunați să țineți deschis sertarul, deși vă incomodează la fiecare mișcare. Cel mai simplu era să-l împingeți, și să vă folosiți comod de mîna dreaptă.

— Deci ați pune mîna pe pistol. Și mai departe ?

Roman începu să rîdă.

— O, mai departe, ar fi extrem de simplu ! Afară, pe coridor, nu așteaptă ordinele dumneavoastră decît un singur feldwebel.

— De unde știți ?

Colonelul Roman luă o înghițitură de alcool și inhală adînc fumul havanei. O făcea odată la zece fumuri.

— Ușa este de lemn, relativ subțire, și ați omis să trageți draperia. Dacă erau doi sau mai mulți paznici, ar fi fost imposibil să nu vorbească între ei. Măcar cîteva cuvinte, în șoaptă. Nu se aude absolut nimic de o oră și vă asigur că am o ureche bună. Să continuăm ?

— Nu, spuse Hentsch. Dealtfel ipoteza e absurdă, căci niciodată nu m-am simțit mai bine.

Scoase pistolul, îl puse pe genunchi și închise sertarul. Îi explică lui Roman care începuse să rîdă :

— Mă simt excelent, dar s-ar putea ca la un moment dat dumneavoastră să aveți o influență nefastă asupra sănătății mele... Vorbeam deci despre șansă... În ce alt mod s-ar mai putea manifesta ?

— Să zicem că trupele române împreună cu aliații lor ar elibera Bucureștiul în următoarele cîteva zile...

Hentsch rîse ostentativ :

— Aceasta este ipoteza cea mai caraghioasă, domnule colonel. Scuzați-mă, dar vă credeam un om realist.

— Așa și sînt.

— Știți bine că Antanta a pierdut războiul. Niciodată nu s-a aflat într-o situație mai critică.

— Antanta încă nu și-a arătat toate cărțile...

— Cărțile au fost tăiate și împărțite demult, domnule colonel. Și dacă vă puneți nădejdea în americani, crescătorii aceia de vaci și cai sălbateci...

— Hunii erau un neam de păstori, și dacă nu mă înșel au zgîlțîit zdravăn imperiul roman ajungînd pînă în Galia. Iar din amintirile mele, englezii au o slăbiciune pentru oi și în același timp cel mai puternic imperiu al istoriei contemporane.

— Nu-l vor mai avea... Permiteți-mi să vă mai torn !

Roman puse paharul pe masă. Surîdea cu ochii la lichidul care părea violaceu din pricina cristalului colorat. Rosti încet, pe gînduri :

— În școlile dumneavoastră militare se face mult caz de ceea ce considerați drept mari oșteni ai lumii : Hannibal, Caesar, Gustav Adolf, Turenne, Eugen și Friedrich ! Oare experiența lor nu v-a învățat nimic ?

Neamțul ripostă sec.

— Doar ceea ce merită învățat. Domnule colonel, nu încercați să vă amăgiți. Cel mai talentat și viteaz general, admițînd că Antanta ar avea un asemenea personaj la dispoziție, căci pînă acum a demonstrat din plin contrariul, devine neputincios în fața unei artilerii grele bine pusă la punct, a unui armament nou și eficace, pe care el însuși nu-l posedă. Cu o singură mitralieră, Carol Martel, Cezar de Medici, Barbarosa sau Ștefan cel Mare al dumneavoastră ar fi fost stăpînii lumii. Ați pierdut războiul și trebuie să acceptați cu inteligență această situație.

Roman își frecă bărbia puternică, cercetîndu-l printre gene.

— Aveți vreo idee ?

— Vreau să fiu onest, spuse Hentsch mîngîind mașinal patul pistolului. Ați ratat definitiv ocazia de a face parte din tabăra biruitorilor. Încercați, cel puțin, să evadați din cea a învinșilor...

— Cum vedeți dumneavoastră practic această chestiune ?

— Destinul unui om nu se identifică totdeauna cu cel al poporului său. Românii sînt învinși, dar colonelul Roman ar putea repurta totuși o victorie.

— Care ?

— Aceea de a supraviețui. Nu există izbîndă mai mare la nivel individual.

— Înțeleg... Cum sună propunerea dumneavoastră ?

Colonelul Hentsch își îngădui o pauză înainte de a continua. Ochii catifelii, cu croială orientală, fixau fără să clipească obrazul lui Roman.

— Veți fi absolvit de pedeapsa capitală, acceptînd să ne predați întreg materialul de care dispune Serviciul dumneavoastră de Informațiuni.

Roman puse paharul pe masă, exclamînd :

— E ilar ! Datorită oficiilor colonelului Verzea l-ați capturat imediat ce ați ocupat București. Îmi cereți ceea ce posedați deja.

— Nu în întregime, iar după cum am avut ocazia să constat, ați reușit să vă redresați în urma acestei lovituri.

— Serviciul de informații se află în momentul de față la Iași.

— Dar dumneavoastră ați rămas șeful lui.

— Inexact. De altfel, ar fi fost împotriva oricăror reguli ale muncii de contrainformații ca păstrînd asemenea funcție, să acționez în teritoriul ocupat.

— Dumneavoastră sfidați orice fel de reguli. Și datorită legendei care vă aureolează, ați devenit un fel de „*enfant terrible*", pe care nimeni nu-l mai contrazice. Găsiți altceva.

— Imposibil, atîta vreme cît am de luptat împotriva unor idei preconcepute.

— Hm... Neamțul își mușcă ușor muchia degetului arătător : Admițînd că așa stau lucrurile, în ce calitate acționați atunci ?

Roman păru surprins de naivitatea întrebării.

— Dar e foarte clar. În calitate de simplu patriot.

— Ei bine, în această calitate, predați-ne documentele.

Roman rînji :

— Am acasă un teanc de facturi neachitate și cam un kilogram de răvașe amoroase foarte picante.

Neamțul își mușcă buzele :

— Cred că e în sfîrșit momentul să deveniți serios. Discutînd sub același semn al francheții, vă făgăduiesc

că odată aflat în posesia materialelor, voi închide dosarul dumneavoastră.

— Vreți să-mi traduceți ? Așa, din curiozitate.

— Adică nu veți fi deferit justiției militare ci veți fi internat, doar pentru siguranța noastră, într-un lagăr din Germania, pînă la sfîrșitul războiului. Îmi închipui că este o ofertă generoasă.

Roman ridică mîinile a neputință :

— Sînt impresionat, dar din nefericire, n-am marfa.

— Ce ar fi să vă mai gîndiți puțin ?

— Vă repet, nu posed nici măcar o simplă hîrtie care să vă intereseze.

— Cum doriți.

Hentsch se ridică și apăsă pe un buton aflat sub tăblia măsuței cu băuturi.

Feldwebelul se ivi într-o clipă.

— Ia-l !

Roman, surîzător, puse paharul pe masă fără să se grăbească, stinse la fel de tacticos trabucul.

— La revedere, domnule colonel.

Hentsch, dintr-odată obosit, cu cearcăne negre — „tot are ceva cu inima", gîndi Roman — replică uscat :

— Bănuiesc că nu vom mai avea ocazia să ne vedem.

— Nu trebuie să fiți pesimist. Vă promit că după victorie, ca să mă revanșez pentru ospitalitatea dumneavoastră, voi interveni pe lîngă aliați să vă trateze cu clemență. În ce mă privește, pot fi găsit în fiecare seară la Elizeu, masa din stînga casieriței... Am onoarea să vă salut.

Hentsch ridică receptorul. Ceru arestul și așteptă cîteva minute. Un glas lătrat la celălalt capăt al firului i se puse la dispoziție. Colonelul ordonă scurt :

— Malmezon ! Regim numărul trei !

Îmbrăcă paltonul călduros, îmblănit cu vidră, și înainte de a stinge lumina, luă garoafele dintr-o glastră. Cozile ude le șterse în batistă, respirînd zgomotos pe nas :

„Hm ! Violete de Parma... Pentru asta va trebui să aștepți victoria. Victoria noastră, scumpă prietenă, nu a lui Roman..."

Capitolul XX

După Zizine, se îmbolnăviră Zoe și Zinca. Era o răceală strașnică, cu simptome ciudate — febră rebelă, cu oscilații de-a dreptul acrobatice, dureri ascuțite în toate mădularele, palpitații și în general o sleire îngrijorătoare — și domnișoarele Algiu se gîndeau speriate că probabil contractaseră acea gripă spaniolă, necunoscută pînă atunci, și care alături de tifos făcea ravagii în tranșee.

Doctorul Gheorghieș însă nu auzise încă de asemenea prăpăstenie și nu credea în maladii noi — „moda a sucit capetele oamenilor, nu mai au parale pentru straie și atunci născocesc boli" — altele decît cele învățate de el acum cincizeci de ani la Facultatea de Medicină din Iași. Împlinise șaptezeci de ani și avea aspectul clasic al medicului de casă care nu prea dă de lucru spițeriei din tîrg. Dieta, chinina, purgativele și luatul sîngelui constituiau parametrii principali ai medicației sale, la care adăuga, ca tratament psihologic, comandamentele metodei Coué. În consecință, pătrundea în odaia suferindului cu o mină „Copii, vine 10 Mai ! Trăiască !" și își dăscălea pacienții să repete în continuu „mi-e bine, mi-e din ce în ce mai bine, mă și mir cît îmi e de bine !..."

Conformîndu-se deci rețetei lui Gheorghieș, surorile Algiu înghițeau cantități considerabile de chinină, combinată, cu niște hapuri misterioase aduse chiar de doctor, kilograme de ceai de tei, și fredonau din zori pînă-n asfințit refrenele lui Coué. Le îngrijea Butculescu, îngrozitor de sfios și de neîndemînatec, și care izbutise în mod miraculos să ocolească boala. De teamă să nu se molipsească, Anica refuzase orice ajutor dincolo de pragul bucătăriei, catadicsind să facă unele oficii în tîrg și la farmacie.

Din pricina lipsei de lemne, se făcea foc în iatacurile bătrînelor doar noaptea, iar ziua în salon, unde petreceau încotoșmănate, ametite și mai mult moțăind ceasuri lungi și grele de boală și amorțeală.

De vreo două zile însă, păreau ceva mai vioaie, iar Butculescu, teribil de adumbrit de la o vreme, trăi cîteva

clipe de fericire, cînd Zinca apucînd ceașca de ceai între degetele fragile, îi mulțumi cu un surîs tremurat :

— Ne-ați scăpat de la moarte, domnule Cicerone. N-am fi răzbit niciodată fără dumneavoastră.

Bătrînul se simțise extrem de mulțumit. În primul rînd, neobișnuit cu complimentele, orice cuvînt de laudă îl cocoța printre nouri și luceferi, în al doilea, simțea că în măsură minimă chiar, reușește să compenseze caritatea domnișoarelor Algiu care-i acordaseră azil. Cu pași tîrșiți, îmbrobodit într-un șal scoțian care aparținuse Zoei, ticăit, spărgînd, vărsînd pe jos, dar mereu neobosit și plin de solicitudine, forfotea toată ziua în jurul bătrînelor, cu grijă și devotament de cloșcă. Un singur lucru îl impusese hotărît de la început : din casă, nici măcar pînă în curte, nu ieșea în ruptul capului. Îi era frică de Verneasca, iar sentimentul atinsese culmi de-a dreptul patologice. Din cauza ei, nici nu se putea bucura deajuns că boala domnișoarelor Algiu evoluează favorabil. Ieri, către seară, o văzuse șopocăind la gard cu Anica, iar de dimineață fusese în pavilionul lui Dabija.

— Îmi pare rău că trebuie să folosesc astfel de cuvinte, suspină Zizine, dar e o femeie odioasă.

Zinca își trase scufița peste zulufii cărunți. Simțea frig la urechi.

— Încerc să ghicesc ce o mai fi punînd la cale... Și nu înțeleg de ce Dimitrie n-a schimbat broasca, de vreme ce știe că ea are al doilea rînd de chei.

— S-a gîndit probabil, presupuse Butculescu agitat ca totdeauna cînd venea vorba de coana Aristița, că nu-și mai are rostul. Mîine, din cîte am înțeles, expiră termenul...

— Mi-e bine, își aminti Zizine.

Zinca scînci :

— Mi-e din ce în ce mai bine !

Zoe adăugă repede, cu apetitul bolnavului care crede fanatic în proprietățile curative ale bulinului ce urmează să-l înghită :

— Mă și mir cît mi-e de bine...

— În tinerețea noastră, spuse Zinca, lumea nu era atît de urîtă. Papa a fost patruzeci de ani președinte de tribunal. Uneori, cînd se simțea bine dispus, ne dădea amănunte despre unele procese mai interesante. Avea tot

felul de speţe... Parcă aşa le spunea, nu ? Nu-mi amintesc să ne fi povestit vreodată despre un personaj care măcar să se apropie de Aristiţa.

— Chiar aşa, nu-mi amintesc, apăsă Zoe.

Zizine îşi tamponă nările cu batista. Şi l-ar fi suflat dar acesta era un gest vulgar, mai ales în prezenţa unui domn.

— Şi totuşi Aristiţa e din lumea noastră, chiar mai bătrînă... De ce să dăm vina pe tinerii de azi ?

Derutate de argument, Zoe şi Zinca tăcură. Butculescu interveni doct :

— Coana Aristiţa Vernească este un monstru al naturii. Iertaţi-mă, vă este rudă, dar nu există nici un epitet care să i se potrivească mai bine.

— Nu ne supărăm, domnule Cicerone, declară Zinca oftînd. Fiecare cuvînt pe care-l spuneţi exprimă adevărul curat. În toate familiile răsare cîte o oaie rîioasă.

„Turbată", îşi zise în gînd Butculescu dar nu voia să împingă lucrurile prea departe.

— Este excepţia care confirmă regula, continuă netezind franjurile şalului. Oameni răi — ar fi vrut să le spună ticăloşi — au trăit în toate timpurile. Luaţi istoria Angliei ! Debordează de sînge ! Amintiţi-vă de Nero, de cei trei Borgia, de Metternich...

Bătrînele îl urmăreau fermecate : „Ce bărbat fin şi cult ! Un adevărat privilegiu să ai asemenea prieten..."

— În ansamblu însă, îşi dezvoltă mai departe teza Butculescu, domnişoara Zinca are dreptate. Lumea s-a urîţit şi s-a înrăit.

Zinca roşi de plăcere. Zoe îşi îndreptă reflex privirea spre imaginea Sfintei Fecioare, un goblen înrămat ţintuit în stînga ferestrei.

— Oare vom mai apuca zile frumoase ? Ţii minte, Zizine, picnicurile de la Răchita ?

— Întîi Mai... şopti cu nostalgie Zizine. Ne puneam rochii albe, botine de lac şi eşarfe colorate. Umbreluţa ţinea culoarea fişiului... Şi era totdeauna cald... Da, s-a schimbat şi vremea... De douăzeci de ani, nu-mi amintesc un Întîi Mai însorit, să poţi îmbrăca o rochie de organdi sau *voile-Georgette*.

Zoe îşi îndreptă crucea de la piept. —

— Eu sper că o să fie iar frumos. N-aș putea trăi fără credință și nădejde...

Buteulescu o trezi la realitate.

— Frumos, poate ! Dar ce fel de frumos și pentru cine ? În orice caz, nu cel pe care l-am cunoscut noi. Țineți minte ce vă spun : nimic nu va mai semăna cu ce a fost înainte.

Bătrînele se simțiră dintr-odată deprimate. Îl priveau cu spaimă, impresionate de profeția sumbră.

— Nimic, reluă cu buze tremurînde Buteulescu o temă care-l fascina, nu schimbă mai mult peisajul lumii ca un război sau o revoluție. A rămas Franța aceeași după 1789 ? Sau după 1870 ?

Zoe rosti cu glas care implora :

— Vă rog, domnule Cicerone, sînteți îngrozitor de pesimist...

— Mi-e bine ! exclamă Zizine speriată că a lăsat să treacă prea multă vreme între două ședințe de tratament.

— Mi-e din ce în ce mai bine...

— Mă și mir cît mi-e de bine ! concluzionă Zoe suspinînd.

Zinca, încercînd să schimbe atmosfera, propuse cu o vioiciune anemică.

— Mai bine spuneți-ne ceva frumos, domnule Cicerone. Știți atîtea lucruri !

Buteulescu își tuguie buzele reflectînd adînc. Dintr-odată, se lumină la față.

— Din pricina necazurilor și a gripei, mi-am uitat cu totul. Cu două zile înainte de... de a-mi acorda grațioasa dumneavoastră ospitalitate, am primit o scrisoare impresionantă. M-a tulburat pînă în adîncul sufletului.

— De la cine ? ciripi Zinca.

— Cine va scris ?

Buteulescu, în centrul atenției, declară important :

— Un camarad de regiment al bietului meu nepot, căpitanul Nicolae Vulovici, care după cum știți, a murit în primele zile de război, în atacul de la Miercurea-Ciuc.

Domnișoarele Algiu își coborîră pleoapele cu o expresie de circumstanță.

— Dumnezeu să-l odihnească. Un băiat atît de tînăr...!

— Acest camarad, explică Buteulescu, un oarecare

locotenent Vasilescu, a fost alături de nepotu-meu cînd a căzut, lovit de un glonț în frunte. Scrisoarea pe care mi-o adresează, ca fiind unică rudă, reproduce exact împrejurările morții și mai conține o poezie făcută de Nicușor chiar în ajunul atacului.

— Extraordinar !

— Există alt amănunt, spuse Butculescu lăcrămînd, mult mai extraordinar. Băiatul acesta și-a presimțit nu numai moartea, dar și felul în care se va sfîrși.

Zinca se sperie :

— Ce vreți să spuneți, domnule Cicerone ?

— Veți înțelege numaidecît. Am citit versurile de atîtea ori încît le știu pe dinafară.

Începu să recite cu o voce cîntată. În ciuda inaptitudinii artistice, bătrînul izbuti să transmită mesajul vibrant al poetului, întreaga flacără a pasiunii de care era însuflețit.

— „De-ar fi să mor, Tu Doamne, dă-mi-o moarte vitejească. / *Un glonte-n floarea din chipiu* — în lupte mă izbească ! / Nu vreau să mor pe căpătîiu — cum mor toți nevoiașii, / Pe-oțele ori pe-un mușuroiu — Adorm pe veci ostașii ! / Schilavu-mi trup înfășurat— în pînză tricoloră, / Mi-l plîngă trîmbițașii mei — nu mamă, nu sororă... / Cu coif, cu armele gătit — un mire-ales de moarte — / Nu cioclii pe grumazul lor : Soldații să mă poarte !“

Bătrînele, transfigurate de emoție, plîngeau. Plîngea și Butculescu.

— Ce copil talentat ! exclamă printre suspine Zizine. Cînd văd asemenea tragedii, mi-e parcă rușine că trăiesc. Trăiesc eu, o bătrînă neputincioasă, care n-am folosit nimănui în viață și n-am făcut nimic folositor, iar un tînăr plin de virtuți și calități, care ar fi putut face atîtea pentru semenii săi, zace în pămînt.

Zoe și Zinca o priveau cu gura căscată. Aveau impresia că delirează. Zoe îngăimă :

— De unde-ți vin ideile astea ? Ce însemnează că n-ai folosit nimănui ? Ai fost totdeauna o persoană adorabilă, o încîntare și o mîngîiere pentru cei din jur și ai făcut după puterile tale, tot ce a trebuit. Nu-i deloc creștinește să vorbești astfel.

— Chiar așa, completă Zinca. A murit oare domnul Vulovici din cauza ta ? Toate le hotărăște Dumnezeu, iar noi nu facem decît să ne supunem.

Buteulescu își drese glasul alterat de plîns :

— Vă rog, n-o dojeniți pe domnișoara Zizine. O înțeleg atît de bine ! Puteți să mă credeți, încerc exact același sentiment. De rușine. Iar de cînd am primit poezia lui nepotu-meu, această poezie testament aș putea spune, trăiesc ca într-un soi de exaltare, sînt hărțuit de simțăminte stranii.

Bătrînele amuțiseră. Domnul Cicerone avea o expresie de iluminat, lacrimile îi curgeau șiroaie. Declară cu glas vibrînd de emoție :

— Presimt că am să mor curînd. O, da ! Foarte curînd. Poate azi, poate mîine... Vă rog nu plîngeți, căci eu sînt extrem de fericit... V-am spus că e ciudat... Sînt cuprins de o bucurie înălțătoare, pe care n-am mai cunoscut-o... Poate că așa arată paradisul. Presimt că moartea mea va însemna ceva. În sfîrșit ceva, după șaptezeci de ani ignobil de anonimi și inutili... Și o aștept ca pe o femeie iubită... Ca pe Madeleine... Madeleine...

— Mi-e bine !

— Mi-e din ce în ce mai bine !

— Mă și mir cît mi-e de bine...

*

La ora zece dimineața, generalul Dabija primi următorul mesagiu de la Marele cartier general al mareșalului Averescu :

„...Dezastru după dezastru ! Ieri, 25. a II-a, colonelul Roman a fost arestat la București, de către poliția militară germană. În clarificarea chestiunii maior Teodorini, trimitem la N. o comisie de anchetă. Deocamdată aveți libertate să luați orice măsură pe care o considerați necesară pentru securitatea dumneavoastră și a documentelor..."

Generalul împături telegrama cu gesturi mașinale. În două, în patru, în opt... Situația era într-adevăr dezastruoasă. Roman, faimosul, imbatabilul, legendarul Roman căzut în mîinile nemților însemna mai mult decît decapitarea Serviciului de Informațiuni Român. Dar și mai

gravă decît pierderea acestui *capo di tuti capi*, era lovitura morală care avea să fie greu suportată de către armată. Oamenii nu-şi reveniseră după şocul pricinuit de dezertarea lui Sturdza şi, căutîndu-şi echilibrul, neredresaţi încă, primeau a doua bastonadă, mai cumplită, căci Roman devenise mai mult decît o superstiţie, devenise un mit. Dabija, temperamental, în plus educat de dascăli teutoni care nu osteneau să repete că geniul înseamnă străduinţă, încerca o rezervă apriorică faţă de individul excepţional. După părerea lui, acesta era inventat de împrejurări şi mai ales de oameni, care avînd îndeobşte o viaţă săracă, alergau după senzaţional. Mai socotea că momentul cînd o naţiune îşi atîrnă toate nădejdiile de grumajii unui singur ins, cît ar fi fost el de valoros şi ocrotit de Fortuna, marchează începutul declinului pentru acea comunitate socială şi în orice caz, nu constituie o dovadă de sănătate morală. În plus, generalul nu credea în binefacerile reale ale individului statuie. Ele erau în general aparente şi ulterior, evoluţia evenimentelor demonstra în cele mai multe cazuri influenţa malefică pe care o exercitaseră asemenea oameni de excepţie.

Indiferent însă de prejudecăţi, Dabija nu contesta „succesul" lui Roman, puterea lui de seducţie. Era de ajuns ca un comandant să dea de înţeles ostaşilor şi ofiţerilor că urmează să acţioneze pe baza unor informaţii primite de la colonelul Roman, pentru ca oamenii să plece în misiune şi să atace cu vioiciunea cu care ar fi acceptat să participe la un picnic. Aveau o încredere oarbă în el şi despre isprăvile sale circulau cele mai năstrusnice legende. Nu odată, în tranşee, generalul avusese prilejul să asculte adevărate basme pentru copii istorisite cu credinţă de către gradaţi, oameni în toată firea şi cu meserii serioase în viaţa civilă : avocaţi, profesori universitari, medici... Convingerea — oamenii, dincolo de poveşti şi zvonuri, simţeau nevoia să creadă — că Roman este ofiţerul de contrainformaţii al veacului, îl înzestra pe acesta cu însuşiri ce frizau aproape supranaturalul. Pe undeva, cazul lui era asemănător cu acela al contelui de Saint-Germain, care ţinea loc de frunte în „mitologia" contemporanilor. După cum aventurierul francez izbutise să convingă că este nemuritor — trebuia să fi împlinit acum vreo două sute treizeci de ani — Roman

reușise fără efort să încredințeze că-i tot atît de invulnerabil cu umbra păsării în zbor, dezmierdînd undele lacului. Desigur, celebritatea colonelului nu se iscase din senin. Înregistrase succese incontestabile, dar, își închipuia generalul, ecoul lor fusese amplificat atingînd proporții nebănuite, datorită unei personalități seducătoare. Roman era prototipul insului care face să se vorbească despre el, imediat remarcabil, indiferent de mediul în care evoluează. Și captiva îndeosebi dezinvoltura, fermecătoarea lui insolență, o cutezanță năzdrăvană și plină de umor care reînvia în sufletele oamenilor siluetele îndrăgite ale copilăriei : D'Artagnan, Trandafirul roșu, Căpitanul Fracasse, haiducii Tunsu și Bujor, zapciul Jianu...

„Nimeni nu-i de neînlocuit", încercă să se consoleze, dar Dabija mai știa că pentru a realiza întocmai adevărul acestor cuvinte, trebuie să treacă vreme. Doar anii scurși îți oferă perspectiva justă care să-ți îngăduie să constați că indiferent de proporțiile catastrofei, soarele a continuat să răsară. Pentru moment, consecințele, deruta, sentimentul de ireparabil sînt la fel de grave și definitive ca și cînd ar reprezenta realitatea obiectivă.

Închise dosarul și-l încuie în safe. Se mișca greu și se simțea cuprins de o oboseală stranie, pe care n-o mai încercase vreodată. Ostenise să gîndească, să fie dinamic și competent, dur și intransigent, ostenise să iubească. Încercă să-și alunge din minte chipul Alexandrinei. Ostenise să-l doară...

Încuie toate sertarele, apoi ușa cabinetului. Gogu Roșianu și căpitanul Ioanid se ridicară. Generalul le aruncă o privire stinsă :

— Domnilor, vă dau o veste cît se poate de proastă. Colonelul Roman a fost arestat de nemți alaltăieri, la București. În anchetarea cazului Teodorini, urmează să sosească o comisie instituită de domnul general Averescu. Pînă atunci, sînteți liberi. Cheile de la acest birou le veți preda imediat ofițerului de serviciu. Bună ziua.

*

Iorgu Cerchez fusese plecat la Cristești, o moșioară din zestrea Alexandrinei, care se afla lîngă Băicoi. Zăbovise patru zile sfătuindu-se cu vătaful și căutînd soluțiile cele

mai potrivite pentru a putea răspunde apelului lui Averescu adresat tuturor producătorilor agricoli de a „cultiva pe o scară cît mai largă legumele și în special cartofii".

Se întoarse miercuri dimineața, pe o vreme pe care moldovenii o numesc ninsoare țigănească. Fină ca zahărul pudră, sticloasă, ușor viscolită, învăluind meleagul în giulgiu diafan de borangic. După ce se descotorosi de blănuri și ciubotele muscălești, o întrebă pe Anica de nevastă-sa și intră în salon, să-i dea binețe.

Alexandrina, întinsă ca de obicei în balansoar, strînse cu putere brațele de lemn lustruit și-i aruncă o privire pe care Iorgu nu i-o cunoștea și nici nu izbutea s-o definească. Îl izbi în mod deosebit paloarea chipului, coală de hîrtie. Prin minte îi trecu o observație neașteptată : „Are alboarea oamenilor deprinși să trăiască noaptea..."

Se apropie timid și-i sărută mîna :

— Bine te-am găsit, Alexandrină.

Doamna Cerchez se sili să zîmbească. Gura crispată îi tremura. Bărbatul o cercetă îngrijorat :

— Ești bolnavă ?

Alexandrina scuturâ din cap și instantaneu ochii i se umplurâ de lacrimi.

— Adeluța ?

O privea înspăimîntat, dar femeia nu era în stare să scoată vreun sunet.

— Atunci ce s-a întîmplat ? Nu mă da în undă, porumbiță !

Doamna Cerchez își culcă obrazul pe mîna lui și începu să plîngă. O durere sfîșietoare părea să zbuciume trupul delicat. Iorgu, sentimental, duios, bun pînă la imbecilitate, incapabil să suporte lacrimile, își simțea inima strivită.

— Iartă-mă, Iorgule.

Bărbatul clipi fîstîcit, încredințat că n-auzise bine.

— Iartă-mă repetă Alexandrina ridicîndu-și obrazul ud.

— Să te iert ? ! Pentru care pricină ? Nimic din ce ai săvîrșit ori vei săvîrși tu vreodată, nu-mi va da prilej de cîrteală. Orice ai hotărî ori ai face, eu oi întîmpina fără osîndă, cu capul plecat și bucuros. Așadară, de la mine iertăciune îi zadarnic a cere.

— Sînt o ticăloasă, Doamne! Cum mă rabdă pămîntul ? !

Cerchez îi mîngîie cu mîna tremurîndă părul.

— Domolește-te. Iacă, aud pașii Adelutei. Ai s-o sperii.

Îi zîmbea nesigur iar chipul mare și cumsecade iradia atîta tandrețe, încît Alexandrina se simțea sfîșiată de milă.

— Alt soi de femeie ți se cuvenea, Iorgule ! Mi-e rușine de tine, de mine, de icoane...

Ochii lui Cerchez, culoarea sticlei afumate, se aburiră. Rosti cu blîndețe :

— N-ai pricină să-ți fie rușine de mine. Și nici de tine. Cercetează-te în oglindă iar aceasta îți va aduce dovadă că nu s-a iscat încă în lume făptură cu atîta drept de falâ. Cît despre icoane, zîmbi, ele nu s-au născocit întru mustrare, ci mîngîiere. Hai, porumbiță, contenește-ți zbuciumul și lacrimile.

Alexandrina îi căută ochii.

— Mi-aș da viața să te știu fericit. O meriți cum n-a meritat-o nimeni vreodată. Cînd mă gîndesc că ai știut... Ai știut totul, și nu mi-ai spus o vorbă. Ai tăcut și doar Dumnezeu cunoaște ce-a fost în inima ta. Sînt mai păcătoasă decît ultima femeie de stradă.

— Nu spune asemenea vorbe, Alexandrină, căci mă dor peste măsură. Nu-i vina ta că l-ai... l-ai îndrăgit pe omul acela. Nu-i vina nimănui. De ne-ar întreba inima încotro s-o apuce, de mult alean s-ar scuti pămîntul !

Alexandrina, cu privirile pierdute, își mușca buzele.

— N-avea dreptul să procedeze cu tine așa cum a procedat. A fost îngrozitor de crud și neomenos...

— Fii pe pace, eu neluînd aminte la flecușteț. Așa-s militarii, neîndurători, căci doar nu cu regiment de sfinți și mucenici se poartă războiul. Atîta grijă am... Tu să fii bucuroasă. Crezi că ai să fii bucuroasă cu el, Alexandrină ?

O privea încordat, cu nod în inimă și grumaz. Doamna Cerchez își trecu palma peste fruntea transpirată.

— Nu știu, Iorgule. Nu știu... Știu doar că mă iubește. Așa cum poate el. Sălbatec, crunt, pe viață și pe moarte.

Cerchez își reprimă oftatul și coborî ochii în pămînt. Nădăjduia — ajutor cerșetorit firului de pai — alt răspuns.

— Și... tu ?

Femeia își adună tot curajul și-l privi în ochi :

— Nu pot să te mai mint, Iorgule. Voi avea un copil de la el... Și nu vreau să-l lepăd.

Cerchez păli. Încercă să-și anine privirea păienjenită de ziduri, ca să nu plîngă.

— Iartă-mă, Iorgule... Am încercat să mă împotrivesc căci toate, dragostea mea pentru tine și Adeluța, educația, credința, teama de scandal, se răzvrăteau... Patima însă s-a dovedit mai puternică. Năpraznică.

— Pricep... Acum mă iartă, am oleacă de lucru cu scriptele de la Cristești...

Doamna Cerchez îi prinse mîna :

— Spune-mi, ce ai de gînd să faci ?

Iorgu o privi mirat :

— Ce să fac ? Ce am făcut dintotdeauna : ți-oi întîmpina voia, ți-oi împlini neclintit porunca.

Sevasta pătrunse în salon și, după ce se asigură că doamna Cerchez este singură, îi înmînă un plic gălbui. Alexandrina se lăsă reflex pe spate, cu mîinile ridicate de parcă s-ar fi ferit de o gînganie primejdioasă. Privirea înspăimîntată nu se putea desprinde de scrisoare. Slujitoarea se uita la ea cu milă neputincioasă.

— Pune-l pe foc, coniță ! De cîte ori îți port carte șofranie, te pălește zăcășeala... Dă-l flăcării și păcatelor !

Alexandrina îngînă rătăcită :

— Du-te, Sevastă... Du-te... Nu-mi faci trebuință. Grijește de masă... Conașu-i flămînd. Du-te...

Bătrîna șovăi cîteva momente și părăsi salonul. În prag se mai întoarse odată. O hîrtie gălbinicioasă ca și plicul tremura în mîinile Alexandrinei. Oftă și închise ușa. Acesta era cel de al treilea răvaș, sol de veste proastă. Ajunsese să le cunoască după culoare, „poștaș" — un băietan pripășit pe lîngă ograda lui Ghiță, paracliserul bisericii Sfîntul Ierarh Neculai — și spaima ce-o stîrnea cucoanei. În bucătărie, Sevasta spori flacăra de la icoana Preacuratei și închină rugăciune fierbinte de îndepărtare a vrăjmașului, cerînd dar blînd de zile pașnice sub acoperișul stăpînilor.

În salon, Alexandrina zăcea prăbușită, cu capul în mîini. Scrisoarea îi poruncea hîrtii de la statul major, o hartă, un cifru... Doamna Cerchez, care n-auzise în viața ei asemenea cuvînt, înțelese că Vernească se află în legătură cu nemții. Reieșea și din precizia de detaliu a pretențiilor : anume documente, anumită hartă... Evident, furnizorul tre-

buia să fie Dabija, care urma să dea dovadă cît ține la reputația ibovnicii. Dacă cererea nu va fi satisfăcută în următoarele două zile, fluturași denunțînd legătura infamă a Alexandrinei cu generalul vor fi lipiți pe zidurile primăriei și ale statului major, pe vitrinele dughenelor și pe felinare.

Doamna Cerchez șopti disperată printre degetele care-i acopereau fața :

— Ce să fac ? Doamne ! Învață-mă ce să fac !

*

Domnul Mareș înainta în galeria subterană, uimit de trăinicia construcției. Gangul, lat cam de doi metri, boltit, era îmbrăcat în cărămizi și negustorul își spuse că putea fi străbătut cu ușurință chiar într-o trăsurică pe două roți, așa cum foloseau în genere medicii de țară și perceptorii. Poate chiar de aceea drumul fusese născocit confortabil, fugarii putînd încărca în docăraș acareturile mai de soi și nu să plece în pribegie cu o boccea și ce le puteau cuprinde buzunarele.

Felinarul slobozea fluture de lumină. Zburătăcea pe pămîntul bătătorit, se cățăra pe ziduri pînă în crucea bolții, se prăbușea, scormonea unghere și vizuini de guzgani care forfoteau printre ciubotele negustorului. Mareș le înregistrase prezența cu silă dar mai ales mirare. „Ce dracu mănîncă și beau ăștia aici, la cinci, ori șase metri sub pămînt ? !"

În mîna cealaltă, ținea o lopată ușoară și un tîrnăcop luat pentru orice eventualitate, deși Verneasca îl asigurase că nu va avea nevoie de el. Într-adevăr, gangul era mai descurcat decît multe „șosele" pe care le cunoștea Mareș, drumuri destul de importante ce legau diferitele tîrguri din Moldova sau Muntenia. Ici, colo cîte o grămadă desprinsă din cetluiala mortarului și într-un singur loc, acolo unde galeria făcea cot lin, ca un grumaz de lebădă, se surpase bolta, ridicînd movilă răsărită de pămînt și zidărie prăbușită. Aici se împiedicase probabil bătrîna hotărînd cale întoarsă.

În mai puțin de zece minute, robotind cu spor, Mareș deschise poteca și își urmă drumul nesupărat. De n-ar fi fost cloțanii și mirosul apăsător, greu de identificat, o mixtură de var, gunoi ud, hoit și putreziciune, s-ar fi putut crede într-o vizită în catacombele muzeu din burgurile

catolice. Se uită la ceas și socoti că a părăsit beciul Vernească de aproape jumătate de ceas. I se păreа uluitor ca un asemenea drum subteran care aproape traversa tîrgul să fie ignorat cu desăvîrșire de autoritățile și cetățenii orașului. Bineînțeles, taina fiind dezvăluită, drumul devenea bulevard pierzîndu-și destinația și în consecință, uzufructuarii aveau tot interesul să-și facă nod la limbă. Actul de prudență însă, valabil acum o sută de ani cînd arbitrarul domnului ori al turcului nu era îngrădit de vreun județ, devenea absurd în plin veac douăzeci. Dimpotrivă, își zicea Mareș, întrebîndu-se dacă în afara bătrînei mai exista vreo singură făptură în viață care să aibe habar de tunel, el ar fi semnalat existența lui, putînd fi exploatat fructuos, ca o curiozitate turistică. Se opri pe neașteptate, simțind că sîngele îi îngheață în vine. La capătul galeriei urca o scărișoară îngustă. Dintii, nu deslușì ce ar fi putut să însemne grămada de vreascuri albe care bloca accesul spre primele cîteva trepte. Se apropie cu pași șovăitori, direcționînd lumina felinarului. Erau oasele, scheletele (judecînd după numărul craniilor) a trei cai. Negustorul își șterse fruntea asudată cu mîneca surtucului. În parte, presupunerea lui se confirma. Băjenarii își încărcau bidiviii — urmă de docar nu se afla — cu cît puteau duce în spinare și neavînd încotro, îi lepădau izbeliștii, aici, la poalele scărișoarei. Foamea și setea răpuneau apoi bietele dobitoace pentru care galeria subterană însemna drum fără întoarcere. Chiar hrănite și adăpate, soarta tot cruntă li s-ar fi dovedit. Slobozenie nu mai aveau cum dobîndi, iar de la o vreme, din pricina lipsei de lumină ar fi orbit precum căluții cărăuși din gheena minelor.

Domnul Mareș urcă scara strecurîndu-se anevoie căci era bărbat trupeș. Începuse să simtă aerul nopții de iarnă și la a douăzecea treaptă puse mîinile pe acoperișul fostului pensionat de domnișoare. La nici jumătate de metru, în stînga, se deslușea oberlichtul licărind palid, sub cerul găurit de o lună alburie. Își scoase briceagul și încercă să salte capacul de sticlă. Acesta cedă imediat.

„N-au pus cîrligul, gîndi Mareș. Firește, nu așteptau vizită de arhangheli..."

Peste cîteva clipe, se afla în cabinetul generalului Dabija.

Capitolul XXI

Într-una din celulele speciale ale închisorii Malmezon, colonelul Barbu Roman rîdea sardonic. Nu odată socotise că viața e grozav de caraghioasă, o glumă excelentă dacă știi să te debarasezi de balastul dezagreabilului și s-o privești dintr-o anumită perspectivă. Avusese nenumărate prilejuri s-o constate — și era mai ales fericit că face parte dintre cei aleși, indivizii în stare să înțeleagă și să simtă asemenea subtilități — dar episodul pe care-l trăia acum i se părea o culme de ilaritate a ceea ce colonelul obișnuia să numească fenomenul existență. Contrastul dintre celula strîmtă cît ascensoarele care în casele bogate făceau legătura între bucătărie și oficiile de lîngă sufragerii, și festivitatea la care ar fi trebuit să participe azi *„en vedette"* la Iași, unde generalul Berthelot urma să-i înmîneze în prezența majestăților sale regale însemnele Legiunii de onoare în gradul de mare ofițer era atît de strident încît ținea de absurd. Ceea ce-l descumpănise totdeauna pe Roman erau loviturile de teatru ale destinului. I se părea straniu ca un singur eveniment, cît de important, dar unul singur, să deschidă pirtie nouă, cu totul neașteptată în viața unui individ. Revirimentele gen „azi cerșetor, mîine împărat", îl azvîrleau în lumea fantasticului. I se păreau mai firești întorsăturile lente, rod al unor acumulări cantitative, al unui drum cu itinerar precis care ducea la deal sau la vale. Schimbările spectaculoase însă — și-o imagina pe Fortuna mînuind după capricii o baghetă magică — îl indispuneau, căci îl sileau să-și simtă neputința, imposibilitatea de a-și controla soarta, și paradoxal, în același timp îl amuzau. Roman era un bărbat căruia îi plăcuseră totdeauna farsele și într-un destin cu accidente de grafic isteric, deslușea renghiurile destinului.

Meditînd în bezna celulei — zi și noapte întunericul era desăvîrșit ; *„pressing* psihologic, nici prin cap nu le trece că m-aș putea sinucide" — colonelul își regreta amarnic ușurința. Îl arcăniseră ca pe un copil mic și încă o dată se confirma una din teoriile preferate ale lui oncle Archibald : „Vînatul mare îl prinzi cu momeală mică. Profesioniștii cad în capcane simple, tocmai pentru că supraapreciindu-se își

închipuie că adversarul le întinde curse complicate, tehnice, inedite..."

De data aceasta însă îl înșelase instinctul și acționase în virtutea unei logici mecanice : Natalia e încăpățînată și inconștientă, precis n-a plecat căci n-am primit de patru luni nici o veste din Moldova, mi s-a părut că am recunoscut-o din spate acum două săptămîni, pusul de-a curmezișul, sfidînd orice rațiune, îi seamănă al dracului !...

Stînd pe prichici cu genunchii aduși la gură, colonelul zîmbea trist gîndindu-se la Dobre cazangiul, la Anton, la băieții ceilalți... „Ce-or zice ?", că de putut nu puteau face nimic. Probabil, Anton jubila în sinea lui. Îl enervau exhibițiile colonelului, actele lui de teribilism și încerca probabil acum satisfacția sumbră a individului căruia i se confirmă pronosticurile : „Ți-am spus eu ?".

Colonelul mai medita că oamenii proferează toată viața teorii pe care le consideră axiome pentru ca la un moment dat să acționeze exact în sensul contrar.

„Nu intra undeva pînă nu știi pe unde ai să ieși", fusese unul din proverbele lui preferate.

El nu numai că nu se asigurase de o bună ieșire, dar intrase cu o cîrpă neagră pe ochi. Era deajuns, pentru a nu-și sacrifica nici un om, să trimită în recunoaștere un copil de opt-zece ani cu un comision, pretext oarecare pentru doamna Natalia Silvan...

Gîndurile lui Roman goneau cu neastîmpăr de lăcustă. Încerca să ghicească ce naiba avea de gînd să facă Hentsch. Bineînțeles, nu-l va propune pentru decorare, totuși abordase o comportare stranie. Trecuseră douăzeci și patru de ore de la arestare și în timpul acesta nu i se luase nici un interogatoriu, nimeni, nici măcar gardianul — desigur dresat — nu-i adresase o vorbă. Două fapte rămîneau certe : Unu, era singurul deținut din aripa respectivă a penitenciarului. Stăpîneau liniștea și bezna — doar ușa celulei lui se deschidea, o singură dată pe zi la cinci, cînd paznicul îi lăsa un sfert de pîine de mălai și un ulcior cu apă — nimeni nu răspundea la „telefonul" de perete. Doi, orice încercare de evadare în condițiile date era exclusă. Va încerca imposibilul, apelînd chiar la soluții disperate, cînd va fi scos din celulă spre a fi condus la un eventual interogatoriu, sau poate, direct la tribunalul militar. Știa

însă că nu va fi tradus în fața justiției înainte de a se încerca totul pentru a-l face să vorbească. Îl înspăimînta un singur lucru. Dacă regimul de întuneric va dura mai mult de cîteva zile, va fi incapabil să acționeze. Nevăzătorii nu evadează...

*

— Am o propunere, spuse căpitanul Ioanid coborînd treptele popotei alături de Gogu Roșianu.

De la moartea lui Teodorini, se arăta extrem de tolerant, uman, aproape cald. Rătăcise aerul de superioară detașare care-l caracterizase pînă atunci, de politețe ireproșabilă dar transparentă căci nu izbutea, de fapt nici nu încerca, să ascundă o indiferență profund jignitoare față de tot ce nu se chema aeroplan sau ful de valeți. Sesizînd schimbarea de atitudine, Roșianu îl urmărea cu o circumspecție ironică, un pufnit pe nări devenit tic nervos ținînd loc de orice comentariu.

— Am o propunere interesantă, insistă Ioanid.

— Hm ! făcu Gogu Roșianu.

Părea sceptic și cît se poate de puțin curios. Salută o doamnă în vîrstă, distinsă, sărăcăcios îmbrăcată, care ținea în mînă o paporniță nu prea mare.

— A găsit nuci, comentă cu indiferență. Alaltăieri erau zece franci suta în piață. Să știi de la mine o chestie ! Cîtă vreme te mai preocupă coliva și dejunul dușilor de pe lume, înseamnă că lucrurile nu sînt chiar atît de grave. Respectarea datinilor demonstrează vigoarea unui popor. Uită-te la englezi...

— Ești atent ? se interesă Ioanid plictisit.

— Ți-am expus o lege științifică.

— *Je m'en fiche, je m'en refiche et je m'en contrefiche* de legi științifice ! se enervă Ioanid.

— Cred că nu este o atitudine indicată.

— Vrei să mă asculți sau nu ?

— Chiar dacă nu vreau, tot ai să-ți ții discursul. Arzi de nerăbdare s-o faci, mai ales că de la un timp ai devenit cuvîntăreț. Despre ce este vorba ?

— Hai să încheiem o înțelegere. Ca să nu ne mai suspectăm unul pe altul, propun ca pînă la sosirea comisiei

de anchetă — chestiune de o zi sau două — să nu ne mai despărțim nici cinci minute. Ești de acord ?

Gogu Roșianu catapultă cu bombeul cizmei o piatră în șanț. Întoarse capul spre Ioanid :

— Tț !

— De ce ? făcu intrigat căpitanul.

— Întîi, că eu unul nu mai nutresc suspiciuni, ci certitudini. Doi, detest viața în comun, chiar dacă partenerul ar fi o zînă blondă, diafană. Ca elev, n-am participat la nici o excursie cu școala. Mi-a repugnat organic și aprioric tot ce presupune viața de turmă.

Ioanid îl privi intrigat :

— Bine, dar e vorba de o zi, două, cel mult trei.

— Nici o secundă, mon cher. De altfel, nu mă interesează cîtuși de puțin ce faci, ce gîndești, dacă te razi dimineața sau seara, cum sforăi ori dacă ai o digestie bună. Las asta pe seama zoologilor...

Opărit, Ioanid se opri locului :

— Ești un imbecil.

— Mi-au mai spus-o și alții, dar nu i-am crezut. Salve, amice. Am alt drum.

O luă la dreapta, agale, cu mersul legănat de bărbat corpolent care începea să devină prea gras.

Ioanid rămase în mijlocul drumului, palid, cu tîmplele zvîcnind. Simțea că l-ar fi strîns cu plăcere de gît.

*

Întors de la Tîrgu Frumos unde avusese o întrunire cu generalii Aslan și Pretorian — discutaseră posibilitatea formării unui guvern militar a cărei șefie să-i revină lui Averescu — Dabija găsi biletul Alexandrinei după ce dejunase la popotă. Întîrziase din pricina viscolului și a ninsorii abundente, petrecînd noaptea înzăpezit la Stînca. Abia spre prînzul cel mic, cu ajutorul unor atelaje de artilerie, izbutise să scoată automobilul din nămeți și să-și continue drumul.

Biletul alarmant, scris în mod evident într-o stare de panică, fixa o întîlnire urgentă pentru seara aceleiași zile.

Generalul înțelese că se petrecea desigur ceva grav și neobișnuit. Alexandrina plecase supărată de la ultima în-

tîlnire și Dabija o cunoștea îndeajuns pentru a fi pe deplin încredințat că va avea mult de furcă pînă s-o împace. Nu se îndoia o clipă că-l iubește, dar — amănunt care nu înceta o clipă să-l agaseze — ținea și la lorgu. Îi era milă de el, sentiment extrem de primejdios și uneori mai eficace decît patima ; avea oroare să stîrnească suferință mai ales unui om care nu avusese pentru ea decît gesturi de adorație. Generalul aprecia „caracterul bun" al doamnei Cerchez, onestitatea și „cavalerismul" ei, dar numai atîta vreme cît acestea se manifestau vizavi de propria lui persoană. Exact aceleași însușiri, în relațiile cu Cerchez, deveneau slăbiciune, lipsă de hotărîre, superstiții de cap de vrabie imbecilizată la pension și în primul rînd, lipsa unui sentiment adevărat, puternic, unic față de amant.

Mutațiile erau operate însă inconștient, Dabija rămînînd perfect sincer în forul său interior și ar fi fost extrem de surprins dacă cineva i-ar fi reproșat lipsa de principialitate, oportunismul judecății lui.

Faptul că Alexandrina, rănită, îndurerată și îngrozită de conduita lui îi scria ea cea dintîi — în chestiuni de amor propriu făptura blîndă și minunat de frumoasă devenea fiară — era mai mult decît semnificativ. Iar semnificațiile nu se puteau intui decît dramatice.

Îngrijorat, frînt de oboseală, generalul se culcă. Locuia la căminul ofițerilor, instalat în fostul hotel Decebal, pavilionul Algiu fiind rezervat doar întîlnirilor cu Alexandrina. Se trezi pe la cinci, prost dispus, după un somn adînc dar hărțuit de visuri rele. Înainte de a pleca, primi un mesaj de la statul major. După toate probabilitățile și în funcție de starea drumului, comisia care trebuia să ancheteze cazul Teodorini urma să sosească în cursul serii.

Îndreptîndu-se spre locuința domnișoarelor Algiu, Dabija reflectă că nu putea să întîrzie cu Alexandrina mai mult de un ceas.

„Ca să primești vestea unei nenorociri, ai nevoie de mult mai puțin... Să sperăm că nu-i chiar atît de grav..."

Se simțea însă incapabil să spere.

Domnul Mareș lăsă să cadă perdeaua. În odaia neguroasă, candela isca o inimă albastră. Se așeză pe o canapeluță fără spătar, masîndu-și ceafa.

„Zece minute dacă mai zăboveam, se ducea totul de rîpă."

Stătea în întuneric, atent la orice zgomot.

Pentru colonelul Roman un fapt se impunea, imperativ categoric : trebuia să inventeze ceva, să găsească fără întîrziere un truc care să determine schimbarea regimului la care era supus. După aproape trei zile de la arestare — temnicerii din neglijență, ori deliberat căci timpul se dilată cînd ții socoteala minutelor, nu-i confiscaseră ceasornicul, un Anker brățară cu cadran fosforescent — Roman își închipuia că deslușește cu claritate tactica nemților. Duceau o politică de intimidare, de constrîngere psihologică, încercînd prin mijloace mai mult sau mai puțin abile să-i anuleze încrederea în sine, să nimicească în propriii săi ochi legenda colonelului Roman, invulnerabil, inegalabil, marele as al activității de contrainformații, una din personalitățile proeminente ale celui mai mare război pe care-l cunoscuse lumea.

Faptul că era tratat ca un borfaș oarecare, hoț de bună-dimineața sau pungaș mărunt care operează în piață ori tramvai, nu înceta o clipă să-l amuze. În trei zile, nimeni nu catadicsise să-i ia cel mai banal interogatoriu, de rutină — ai fi zis că l-au uitat, un Gică mînă-mică neînsemnat, pentru care comisarul circumscripției de mahala nu și-a găsit încă timp — conduită generată bineînțeles de o indiferență absolută. Indiferență vizavi de un individ care nu-i nici pe departe marele rechin rîvnit doar cu cîteva zile înainte, ci mreană, cinci parale ocaua.

Spre a-i reduce la zero proporțiile, nemții își asezonau politica — se credeau al naibii de dibaci — cu sosul rînced, nedigerabil al umilinței. Ieri și alaltăieri dimineața, gardianul adusese o găleată cu apă și un șmotru dispunînd scurt :

— Spală țimentul !

Colonelul începu să rîdă :

— Uite ce-i, bătrîne, nu-s obișnuit să fac pe întuneric decît o singură treabă...

Își imagina lesne rînjetul lui Hentsch, starea lui de jubilație la gîndul că elegantul, impecabilul, rafinatul colonel Roman, clientul fidel al lui Spencer, cel mai scump croitor al Londrei, spală în genunchi cimentul celulei. I-o va comunica desigur și pe aceasta Valentinei, avînd mereu grijă să-și camufleze exultarea...

— Cum e posibil ? ! Sileşti un colonel Roman să şmotruiască podelele unei celule infecte ? *Mon ami*, biruitorul trebuie să știe să învingă cu eleganță...

— Sînt dezolat, crede-mă, dar acesta este regimul penitenciarelor, instituit chiar de români. Te crezi pe vremea Bastiliei, cînd seniorul încarcerat putea beneficia de serviciile valetului personal ? Şi nu văd de ce s-ar face excepție pentru Roman. În realitate, este un bărbat cît se poate de insignifiant...

Cel mai mult însă, îl îngrijora întunericul. Chiar numai după trei zile, ochii dezobișnuiți de lumină ar refuza să-l ajute. Își amintea cu inima strînsă de o vizită făcută prin anii 1906—1907, în Guyana franceză, pe Insulele Dracului, unde strănepoții lui Pascal, Voltaire, Rousseau, își deportau proscrișii. Un deținut aflat în recluziune specială — hrană mizerabilă, insuficientă și regim de obscuritate dar nu beznă totală — scos în sfîrșit la lumina soarelui, căzuse în mijlocul curții. Se împiedecase de trunchiul unui palmier pe care pur și simplu nu-l văzuse. Era orb.

Un surîs lumină obrazul tras al colonelului. Cineva — desigur amic vechi, fost coleg, ori rudă — care l-ar fi văzut acum, ar fi recunoscut lesne zîmbetul șoltic al liceanului Roman Barbu, elev în clasa a patra ori a cincea a liceului Matei Basarab. Cînd n-avea chef să meargă la școală, era deajuns să înghită trei bucăți de cretă pentru a-și asigura două zile de *relache*. Se făcea vînăt, iar febra opintea să spargă fruntariile maxime ale termometrului : 39,5, 40, 41...

„Slavă Domnului, zidurile celulei sînt date cu humă..."

Își desprinse ceasul de la mînă și ajutîndu-se de incisivi, desprinse capacul. Se lăsă în genunchi — „nu ca să rînesc la odobeală, herr Hentsch, ci pentru că așa vreau eu" — și începu să radă varul de la buza peretelui, acolo unde ochiul nu cade decît în mod excepțional.

„Pînă la noapte, calculă Roman, sînt transportat urgent la spital. Pun rămăşag pe tot norocul meu ! Important sau de fel, au cheltuit prea mult cu mine pentru a mă lăsa pe seama unei infirmerii de închisoare. Iar bolniţa deschide cu totul alte perspective... Înviorătoare, aş zice..."

Îi venea să fluiere, dar se mulţumi s-o facă în minte. Era o melodie care făcea furori la Paris, înainte de război.

...Auprès de ma blonde, Tout était blond / Le champagne, le soleil, et même le rossignol.

•

Dobre, cazangiul, meşteruia la nitürile unei şenile, cînd se auzi strigat :

— Te caută unul la poartă, nea Fane ! Pare zorit al dracului !

Anton trepida de nerăbdare, învîrtindu-se în jurul gheretei de la intrarea fabricii, unde portarul, un bătrîn placid, îl cerceta curios, spărgînd seminţe de dovleac. Întinse pumnul :

— Ia d-aci, flăcăule !

Anton îl privi ca picat din lună. Cînd înţelese despre ce e vorba, ridică din umeri sîcîit.

— Lasă-mă, nene, că nu-mi arde acum de ronţăit grăunţe.

După privirea şi obrajii înflăcăraţi. Dobre pricepu că Anton aduce veste de soi.

— Zi !

— Are noroc, nene ! Noroc de godac înţărcat cu ţuică.

— Cine, omule ?

— Roman, nene, cine ? ! L-au transportat la spital azinoapte, cu fierbinţeală mare.

— Unde ?

— La Aşezămintele Brîncoveneşti.

Cazangiul surîse. Tînărul era fericit, tremura aţîţat şi după capul lui, acu' s-ar fi dus să zgîlţîie porţile spitalului, să le sfarme...

— E bine, băiete... aşteaptă doar să-mi mîntui lucrul... Nu hotărî pînă atunci nimic, nu te pripi... De, încep să mă încredinţez şi eu despre zodie bucuroasă...

Zizine, care avea urechea cea mai sprintenă, recunoscu imediat pasul apăsat al coanei Aristița Vernească. Auzi și zorul în papuci tîrșiți al Anicăi, poftitoare de zaveră și bilci, apoi șopoteala scurtă în antreul cu aromă de umbrele, galoși și mantale de cauciuc. Bătrîna iscodea, slujnica dezlega sacul într-un suflet, făcînd spovadă despre toate mărunțișurile hudubaiei din strada Unirii. Nu scăpa ungher obștirii Vernească căci cămară, iatac, scripețel cît de dosit ori privată, nu cunoșteau cheie sau taină pentru Anica.

Zizine îndreptă privire necăjită spre Butculescu. De două ceasuri țeseau tacla domoală — ia ! suveniruri, novitale de pe vremea lui Caragea Vodă, zvonuri de război, stihuri — și sugînd bucăcioarele de susan caramelizat rostuit de domnul Mareș, petreceau cu sufletele doldora de cuviincioasă desfătare, așa după cum le porunceau anii cărunți și orînduielile din bătrîni.

„Doamne ! gîndi Zizine, de ce nu îngădui oare făpturilor născocite de tine belșugul de bucurie ? De ce curmi totdeauna prea degrab' suspinul de fericire în vreme ce nădufului și obidei înduri să răsucească musteață ori cosiță albă ?"

— Iertați-mă, domnule Cicerone, oftă purtîndu-și mîna la rădăcina grumazului...

Bătrînul o cercetă surprins de întrerupere. Istorisea despre un spectacol văzut în copilărie la Comedia Franceză cu Eleonora Duse și nu se înșela închipuindu-și că fusese deosebit de elocvent. Reproducînd mai cu seamă marea scenă a Isoldei, stîrnise emoție și lacrimi. Domnișoarele Algiu recunoscuseră nu numai gesturile marii actrițe, dar pînă și modulațiile glasului de neuitat.

— ...încă o dată îmi dau seama că sînteți un povestitor extraordinar, iar astă seară v-ați întrecut pe dumneavoastră înșivă. Mă exprim modest, dar s-ar putea ca totuși să mă înțelegeți. Ați avut o zi rară. Unică...

— ... rară... unică, reluară încredințate Zoe și Zinca.

Zizine își luă inima în dinți :

— Știu că sînteți la fel de curajos pe cît sînteți de elocvent... Încerc doar să vă scutesc de o scenă dezagreabilă.

Zinca și Zoe o priviră alarmate :

— Ce vrei să spui ?

Zizine se uită speriată spre ușă :

— Îmi închipui că domnul Cicerone ar trebui să se retragă în odaia dumnealui... A venit Aristița...

Zoe și Zinca se zgribuliră în fundul canapelei, clipind speriate. Butculescu surîse trist :

— Cred că amănuntul acesta a devenit complet lipsit de importanță pentru mine. Și mai cred că am început să am o... tandră compasiune pentru coana Aristița.

Zoe nu înțelese și se interesă speriată :

— Ați... ați acceptat cererea ei în căsătorie, domnule Cicerone ? Bineînțeles, o femeie neînsemnată ca mine nu are dreptul să dea sfaturi, totuși v-aș fi recunoscătoare dacă ați mai reflecta puțin înainte de a lua o hotărîre atît de importantă.

— ... atît de importantă.

Butculescu surîse cu înțelepciune :

— Un lucru făcut ori dăruit la timpul său e ca și cum l-ai face sau dărui de două ori... Pe mine unul nu m-a convins niciodată acel „mai bine mai tîrziu decît niciodată...“ Ar fi absurd să mă însor acum, la șaptezeci de ani. Gîndiți-vă numai, un mire cu proteză...

Domnișoarele Algiu se priviră consternate. Bineînțeles, nimeni nu se așteaptă din partea unui domn *d'un certain age* să spargă nuci între dinți, dar acesta este genul de amănunt peste care se trece cu naturalețe, fără a-i da vreo importanță. În orice caz, nu-l discuți cu trei doamne, oricît de prietene ți-ar fi, într-un salon...

— Am început s-o înțeleg pe coana Aristița, apăsă Butculescu, s-o compătimesc și aș da mult s-o pot ajuta. Credeți-mă, în sufletul ei se află multă negreață și pe aceasta o vedem cu toții. Ceea ce nu vede însă fiecare este amărăciunea și suferința care-i sugrumă cugetul, întreaga ei ființă. Mîntuitorul s-a jertfit pentru cei obidiți. Coana Aristița, fiindu-ne soră întru Isus, se cere alinată...

Ușa se deschise cu o lovitură de picior. Vernească se răsti din prag :

— Ai înnebunit, Butculescule ? De cînd sînt eu neam cu Christos ? Te ascultai din oficiu și mă crucii ! Va's'că, după capul tău, îs cumătră cu toți ofticoșii din Liturghie și Sfînta Scriptură ? !

— Nu huli, Aristițo ! se sperie Zinca închinîndu-se speriată.

Vernească sălță din umeri :

— Da'ce, tuberculoșii nu-s tot făpturi de-ale Celui Veșnic ? Și-ai văzut sfînt gras cu bujori în obrăjori ? Ia mai slăbiți-mă cu neroziile ! Zi mai bine, Butculescule, ce-ți veni să mă mîntuiești ?

Ochii bătrînului sclipeau.

— Am primit har de la Dumnezeu întru smerenie, alinare și înțelegere. M-am îndepărtat de taraba Necuratului și în dar primit-am să sufăr mucenicie...

— Ba primit-ai dar de sminteală !

— Osîndește-mă, căci înduratul mi-e dulce iar în canon simt puterea celor doisprezece apostoli.

Vernească se holbă :

— Ce-i cu nărodul ăsta ? !

Zinca răspunse cu lacrimă în glas :

— Simte adierea Duhului Sfînt. Lasă-l în pace...

— O ține de mult așa ?

Zoe suspină :

— Sînt două zile de cînd vorbește cu Dumnezeu. Așa pretinde...

— Ei, da, că Ăla o fi avînd vreme să stea la conversație cu toți căpiații. Uite cu cine voiam să mă mărit ! Ptiu ! Duceți-l la Socola pînă nu prinde a vă gîtui ! Azi se crede Christos, mîine-i dă prin minte că-i Terente...

Domnul Cicerone interveni cu blîndețe :

— Nu-s nebun, coană Aristiță...

— Atunci ce-mi tot predici, măi prăpăditule ?

— Sînt două zile de cînd o lumină dulce mi-a pogorît în cuget și din dar am vrut să fac împărtășire. Ți-am greșit amarnic cîndva, mi se cuvine osîndă, dar și iertare.

— Fă-mi hîrtie pentru casă, spuse repede bătrîna, și-ți făgăduiesc iertare și pentru păcatele lui răsbunicu-tău.

Butculescu surîse cu amărăciune :

— Dare de arginți... Osînda-i prea miloasă... Dacă asta ți-i voia, ți-oi împlini pofta. Mîine mergem la judecătorie.

Verneasca, nevenindu-i să-și creadă urechilor, se adresă domnișoarelor Algiu care ascultau uluite :

— Ați auzit ? Sînteți martore, mi-a făgăduit casa.

— Nu-mi iau cuvîntul înapoi, coană Aristiță.

— Cred și eu, făcu Verneasca, încredințată de-a binelea că Butculescu a înnebunit. Te-ar stupi oamenii în uliță.

— Nu în judecata mirenilor îmi stă năduful...

— Cum ți-i voia ! Se uită la surorile Algiu cîntărindu-le cu dispreț din cercei pînă în vîrful botinelor : Și voi ce-ați rămas mute plătică ?

Zizine își șterse ochii.

— Domnul Cicerone e un sfînt, un adevărat sfînt...

„Dacă raiul s-a mutat la balamuc, așa o fi", gîndi Verneasca. Îi era doar teamă ca fîrțîngăii de la judecătorie să nu bage de seamă că Butculescu și-a rătăcit în izmene bruma de minte și să se împotrivească la întocmirea hîrtiilor. Cînd e vorba de donații, veghează cu atenție împătrită...

— Mă iertați, rosti cu glas stins Zoe, cred că eu am să mă retrag. Simt nevoia să mă odihnesc.

Verneasca o cercetă mirată :

— Ai bolunzit și tu, Zoico ? Te culci odată cu claponii ? Nu-s nici șase ceasuri.

— Boala aceasta ne-a istovit de puteri, interveni Zizine. Și eu simt că abia îmi țin ochii deschiși.

Coana Aristița ridică din umeri :

— Din partea mea, culcați-vă. Somn dulce pe amîndouă urechile.

— Ai să ne scuzi, nu-i așa ? întrebă timid Zinca.

— Vă scuz. Eu rămîn la taifas cu Butculescu. Și dacă i-o fi și lui somn, n-are decît. Pot să stau și singură.

Domnișoarele Algiu se priviră alarmate. Zizine întrebă cu voce sugrumată de panică :

— Nu pricep, Aristiță, ai de gînd să... înnoptezi la noi ?

Își închipuise vag, fără să detecteze totuși raționea, că vizita vară-si e legată într-un fel de termenul — se împlinea mîine dimineață — pe care i-l impusese Dabija ca să părăsească orașul. Nu îndrăzniseră să întrebe unde avea de gînd să se stabilească, așteptînd să aducă ea vorba. Socotiseră că venise să-și ia rămas bun, dar surprinzător, mintea Aristiței părea să fie la altele.

— Nici prin cap nu-mi trece. Zăbovesc doar un ceas, două. Poate nici atît.

Fețele bătrînelor se lungiră :

— De ce ? !

— O să vă dumiriți singure, rînji cu o satisfacție care părea să anticipeze delicii rare. Atîta doar pot să vă spun, că ceasul răfuielii n-a zăbovit. Iacă-l aci, să întind doar mîna.

— Răfuială ? Cu cine vrei să te răfuiești ?

Verneasca își trecu palmele peste pîntece ca după o masă copioasă :

— Cu scumpul nostru nepoțel Dimitrie, feciorul Zaïrei și a mojicului de tat'su. Mama ta de cătană ! Ți-oi face eu o instrucție, de nu mai iei pe loc repaus nici pe lumea ailaltă !

Zinca o privi înfiorată :

— Ce-ai de gînd, Aristiță ?

— Dacă ești curioasă, așteaptă.

Pe un ton care cerșea asigurări, Zizine rosti cu glas nesigur :

— Nu ești în stare de nici o ticăloșie, Aristițo, nu-i așa ?

— Flinta pentru fiară s-a fost născocit.

Butculescu o privea atîntit :

— În iertare, spuse încet, sălășluiește virtutea sufletelor tari. Dumnezeu îi încearcă pe cei aleși și în suferința ce ți-a fost hărăzită, trebuie să deslușești dragostea Mîntuitorului. Da, coană Aristiță, Cel Veșnic mult te-a îndrăgit.

— Dacă mă îndrăgea, îl repezi agasată de-inepții Verneasca, mă dăruia cu nuri nu cu junghiuri, și în loc să mă plămădească bivoliță stearpă, îmi umplea teșchereaua cu galbeni din cei zornăitori.

Butculescu ridică ochii spre cer. Rosti ca pentru el :

— Voia Domnului se va împlini.

— Treaba lui, făcu indiferentă Verneasca. Azi mi-o împlinesc eu pe a mea...

Se întrerupse trăgînd cu urechea spre fereastră. Sări în picioare cu sprinteneala aceea care nu înceta să surprindă la un trup atît de mătăhălos și crăpă draperia de rips. Respiră pînă în fundul plămînilor :

— În sfîrșit ! Colivia s-a închis.

Spaima înnodă inimile surorilor Algiu. Recunoscuseră pasul lui Dabija.

Capitolul XXII

Comisia de anchetă — trei ofiţeri superiori de contrainformaţii, asistaţi în mod excepţional de generalul Averescu — sosi în oraş seara, puţin după ora şase şi jumătate. Înghe̦ţaţi, căci vremea se dovedise ticăloasă ca niciodată, iar drumul o pacoste, opriră dintîi la cafeneaua din inima tîrgului unde zăboviră cale de un samovar cu ceai dat în undă.

La statul major, un mesaj sigilat, adresat lui Averescu personal, produse stupoare.

— Generalul Dabija, trădător ! Omul lui Sturdza... Imposibil ! !

Ceilalţi îl priviră muţi. Unul din ei, căpitan, vechi colaborator al lui Averescu de pe vremea cînd comanda Grupul compus din Armata a II-a şi de Nord, se gîndi că nu-l văzuse atît de impresionat, decît la primirea veştii despre ocuparea Craiovei. Îşi amintea perfect cuvintele lui Averescu : „Oltenia este ca şi pierdută... Îmi sîngerează inima de durere şi revoltă... Ne găsim în faţa unei fatalităţi... Greşelile se plătesc cînd faptul brutal are cuvîntul şi abilităţile bizantine nu-şi mai pot avea curs. Nenorocirea mare este că plătesc cei nevinovaţi..."

— Imposibil ! repetă generalul, încercînd să se dezmeticească.

Bineînţeles, putea fi vorba despre o calomnie ordinară şi în alte circumstanţe ar fi întreprins cercetări discrete înainte de a se lansa într-un demers categoric şi necamuflat. Acum însă, după dezertarea lui Sturdza şi asasinarea lui Teodorini, situaţia se dovedea mult prea gravă pentru a-şi mai putea îngădui scrupule de pe vremea cotillonului.

— Trebuie să verificăm.

Părăsiră clădirea cu capetele plecate şi toţi, inclusiv Averescu, aveau sentimentul că păşesc în urma unui car mortuar. Pe drum, generalul vorbi o singură dată :

— Dacă faptele se confirmă, nenorocirea este desăvîrşită. Nimic pe lumea aceasta în afara unei imediate victorii à la Austerlitz — ceea ce-i utopie — nu va putea remonta moralul oştirii. Să ne rugăm lui Dumnezeu, domnilor, să mă înşel.

Alexandrina Cerchez se tîra în genunchi, încercînd să se agațe de cizmele lui Dabija care gonea turbat de la un capăt la celălalt al odăii. Arăta ca o fiară ; trupul, spinarea încordată, capul îngust și fin pe care pielea parcă se întinsese, scoțînd și mai mult în evidență osatura nobilă sugerau într-atîta felina sălbatecă, încît părea straniu că ființa aceasta, dintr-un regn necunoscut, homo sapiens și jivină laolaltă precum centaurii, glăsuiește ca oamenii, în termeni cotidieni.

— Exclus ! Exclus ! Ceea ce-mi pretinzi este mai presus de puterile mele.

— Spuneai că mă iubești ! Cum suporți ca numele meu, toată făptura mea, inima și dragostea noastră să fie acoperite de infamie ?

— Oh ! Te rog, Sandra, nu folosi cuvinte care te înjosesc. Te exprimi ca în romanele populare de două parale sau jurnaliștii articolașelor de scandal.

Doamna Cerchez înțepeni. O flacără roșie îi învăpăie privirea neguroasă.

— Cum poți să-mi vorbești așa ?

— Te implor, nu-mi fă o scenă. De altfel, nu știu dacă ți-ar fi agreabil să trăiești toată viața alături de un bărbat dezonorat. Ceea ce-mi ceri, reprezintă în fond renunțarea la condiția mea de om. N-am să mă mai respect niciodată, n-ai să poți nici tu. Dacă aș supraviețui carierei mele distruse și rușinii, ceea ce mă îndoiesc, nu vei avea lîngă tine decît un umil și jalnic cavaler servant, o ruină.

Alexandrina își aruncă pletele desprinse din coc, peste umeri, cu un zvîcnet al capului.

— Nu-ți cer să trădezi, nu ți-aș cere-o niciodată, mă jur pe Dumnezeu, ci doar să-i amăgești. Dă-le ceva fals, ceva măsluit, dar dă-le ceva !

Generalul rîse :

— Cît poți fi de naivă ! În mai puțin de douăzeci și patru de ore vor înțelege că au fost duși de nas. Vor veni cu pretenții și mai dure, aberante, imposibile ! ! Să-l asasinez pe Ferdinand, sau — dacă sînt modești — doar pe Averescu.

— Cel puțin încearcă. Orice răgaz poate fi în avantajul nostru. Sau... I se agață de umeri și-l privi în ochi : Hai să fugim !

Dabija clătină din cap cu tristețe, mîngîindu-i obrajii aprinși :

— Din ce în ce mai bine ! Dezertare, deci iar dezonoare și pribegie, venetici printre străini, iar pentru tine despărțirea definitivă de fetiță. Și unde să fugi, într-o Europă incendiată ? Judeci înfierbîntat, iubita mea...

Alexandrina își azvîrli capul pe spate. O mîndrie drăcească făcea să-i vibreze toate trăsăturile.

— Cerchez nu mi-a refuzat niciodată nimic...

Un licăr de maliție trecu prin ochii generalului :

— Ceea ce nu te-a determinat să-l iubești mai mult. Mă înșel, scumpa mea ?

Primi palma Alexandrinei în plin obraz. De surpriză, nici nu se clinti. Femeia șuieră :

— Să-ți fie rușine !

Un ciocănit în ușă care nu așteptă răspuns îi lăsă încremeniți. De cînd se întîlneau în pavilionul lui Iliuță Algiu, se întîmpla prima dată să fie stînjeniți.

Gogu Roșianu, pradă unei agitații neobișnuite, irupse în odaie ignorînd cele mai elementare conveniențe. Păru să n-o vadă pe Alexandrina care întoarse imedit capul și se retrase în dormitor, nu observă ținuta comodă — nu și-l imaginase niciodată pe junkerul țeapăn, impecabil pînă în vîrful unghiilor doar în pantalon și cămașă — a lui Dabija.

— Iertați-mă, domnule general. Trebuie să vă vorbesc neapărat.

*

În urma dispozițiilor categorice ale lui Hentsch, colonelul Roman, transportat de la penitenciarul Malmezon la Așezămintele Brîncovenești, fu internat într-o rezervă cu un singur pat și o fereastră zăbrelită a cărei perspectivă se deschidea spre Piața Mare. Un lavabou, patul și o noptieră alcătuiau mobilierul iar ușa — spre indispoziția doctorului Săveanu, medicul șef al spitalului — era zi și noapte păzită de trei santinele germane.

„Nu suport boşii, explica medicul asistenţilor săi, cînd din consumatori paşnici de fasole cu osînză şi Haendel, se transformă în gîzi, detest militarii — chipiu, pinteni, săbiuţă — pentru că prea au succes la cucoane, strîng tot ce-i mai bun pe Calea Victoriei, şi disciplina impusă de alţii. Îmi ajunge a mea...".

În rezerva-celulă a lui Roman aveau acces doar Săveanu şi o soră de vreo douăzeci de ani, echipată în costumul de infirmieră important şi incomod, lansat de regina Maria. Fata însă, realmente frumoasă, reuşea să-l poarte cu graţie iar blîndeţea şi calineria mişcărilor îl cuceriră pe colonel din prima clipă.

— De ce ţi-ai ales o meserie atît de ingrată, domnişoară ? Locul dumitale e în altă parte...

Fata surîse cu îngăduinţă :

— Unde ?

Roman oftă şi întoarse capul spre ferestrele zăbrelite :

— Dacă n-ar fi război, iar eu oleacă mai tînăr, mi-ar place să te duc la Paris... Sau pe Coasta de Azur... Ai dansat vreodată, beată de dragoste, şampanie şi aroma chiparoşilor ?

— Nu, zîmbi infirmiera, iar dumneavoastră chiar liber, fără război şi nici măcar cu zece minute mai tînăr, m-aţi duce cel mult la Chitila. Pentru Coasta de Azur aţi găsi alte partenere.

Roman, surprins, începu să rîdă :

— Eşti o fată interesantă.

— Vă înşelaţi. Oarecare şi logodită...

Roman rîse parşiv :

— E un impediment ?

— E un viitor.

— Hm ! Chestiunea-i din ce punct de vedere priveşti lucrurile. Ca să-ţi dovedesc că nu mint — şi bineînţeles dacă Pronia Cerească mă îngăduie pînă după război — te asigur că vei fi aşteptată cu multă însufleţire, aş zice înfocare, în orice seară la Elizeu. Masa din stînga casieriţei. În compania dumitale, Chitila poate fi la fel de frumoasă ca Nisa. Asta, considerînd că Riviera îţi provoacă indispoziţie.

Fata păru să nu-l audă.

— Vă sfătuiesc să fiți mai puțin... vioi. De pe coridor se aude foarte bine, iar paznicii dumneavoastră nu prea gustă spiritele. În ce ne privește — aruncă o privire spre cabinetul lui Săveanu — mințim cît putem... Fiți deci vă rog mai reținut.

— Îmi plac sfaturile. Și mai ales rugămințile. Mai ai și altele ?

— Priviți din cînd în cînd pe fereastră. Prietenii dumneavoastră vă poartă de grijă.

O auzi comentînd pe sală cu santinelele. Vorbea o nemțească șovăitoare, dar destul de corectă.

— Stare staționară, febra nu scade sub patruzeci de grade. Voi raporta situația doctorului Săveanu.

*

Generalul îl privea cu buzele strînse, gata să izbucnească. Roșianu îl enervase din prima clipă și oricît de corectă, chiar smerită i-ar fi fost atitudinea, sesizai în forul său lăuntric sarcasmul, un rîs zeflemitor, indiferența cinică față de orice categorii morale. Fără a-l putea acuza propriu-zis de incapacitatea de a respecta valori recunoscute, îți dădeai limpede seama că nu se născuse încă individul care să-l impresioneze din cale afară, indiferent de numărul treselor ce-i înnobilau umerii.

— Aștept o explicație, domnule maior, care să-mi permită să înțeleg impetuoasa dumneavoastră vizită.

Gogu Roșianu făcea eforturi să-și regleze respirația. Izbucni cu primele cuvinte care-i veniră pe buze :

— Fugiți, domnule general !... Vă aflați în primejdie de moarte... Credeți-mă...

— Sînteți beat sau bolnav. Am sentimentul că deliraţi.

Maiorul scutură din cap ca o marionetă isterică :

— Grăbiți-vă ! Nu delirez. Comisia de anchetă e în oraș poate sosi din minut în minut. Sînteți victima unui complot oribil.

Generalul îl măsură cu sprîncenele încruntate. Reflex, își butona cămașa desfăcută peste piept.

— Interesant... De unde posedați dumneavoastră asemenea prețioase informațiuni ?

— Vă conjur, domnule general, plecați ! Nu e momentul să faceți investigații. Veți fi acuzat de înaltă trădare...

Dabija își smulse tunica de pe spătarul fotoliului, rostind disprețuitor :

— Aceasta este o farsă proastă de teatru bulevardier. Complot !... Trădare !... Dar chiar așa stînd lucrurile, mă simt în stare să țin piept oricărei calomnii. Sînt gata să răspund pentru orice act dinaintea oricărui for, comisie de anchetă sau tribunal.

— Veți regreta, domnule general.

— Doar aceea de a fi fugit de o onestă răspundere. Vă mulțumesc, domnule maior, dar cred că va-ți deranjat inutil... Hm ! Complot !... De ce împotriva mea ? De ce acum ? Absurd...

— Nu-i absurd ! țipă Gogu Roșianu. Este una din cele mai perverse acțiuni inițiate de colonelul Nicolaj și pusă pe roate de Hentsch. N-am timp să vă explic... Vor să jertfească cei mai buni ofițeri ai oștirii românești, discreditîndu-i.

— Și au debutat cu mine, constată ironic Dabija.

— Se încearcă și cu alții, Domnul aibă-i în pază !

— Ei bine, dacă aș dezerta, nu credeți că succesul lor ar fi deplin ?

— Veți fi judecat, dezonorat, împușcat.

— Cel puțin voi avea satisfacția de a primi glonțul din față. Vreau să spun în piept, și nu în fese... Inutil insistați, domnule maior.

Ușa se deschise brusc și Cicerone Butculescu intră clătinîndu-se. Ochii îi ardeau iar pașii tîrșiți adunau covorul după el.

— Fugi, domnule Dimitrie... S-a pus ceva teribil la cale împotriva dumitale... Da... Da... Teribil !

Generalul rîse sardonic :

— Asta-i culmea ! În mai puțin de zece minute, primesc trei invitații la dezertare.

— ... teribil ! repetă Butculescu în neștire. Coana Aristița e alături, în salonul domnișoarelor Algiu... E teribil ce poate născoci femeia aceasta... Fugi !... Am fost prieten cu tatăl dumitale... Vreau să te ajut.

Draperia de la dormitor se dădu la o parte. Alexandrina Cerchez, palidă, cu fața descompusă de spaimă, prinse brațul generalului.

— Ascultă-i, Dimitrie ! Oamenii ăştia nu mint. Inima mea îmi spune că nu mint. Simt cum primejdia îţi dă tîrcoale. Dacă vrei, şopti, dacă mă iei, vin cu tine. Acum, imediat.

Generalul o privi impresionat. Ştia cît ţinea Alexandrina la convenienţe, ştia cît o costa să mărturisească prin simpla ei prezenţă în această locuinţă de holtei, chiar fără a mai lua în considerare propunerea directă de a-l însoţi, faptul că-i este amantă. Doar cu un sfert de ceas înainte, era gata să se sinucidă numai ca adulterul ei să nu fie dat în vileag... Acum îl trîmbiţa fără şovăială, numai că nu angajase fanfara tîrgului. O bătu uşurel pe mînă şi rosti cu o dulceaţă de care Gogu Roşianu, obişnuit să-l socoată pe Dabija o statuie în uniformă fără puls, inimă sau funcţii organice, avea să-şi amintească toată viaţa :

— Cuminte, Sandra... Lucrurile se vor clarifica.

Zgomot de glasuri în curte — Anica investiga în gura mare „Pe cine căutaţi ? Haoleu ! Patru cătane daţi buzna în casă de muieri fără ocrotire, bine vă şade !" — şi tropăit de cizme, pătrunse în încăpere. Ascultau toţi cu urechea aţintită. Gogu Roşianu ridică din umeri oftînd. Rosti, avînd în glas calmul marelui dezastru :

— Cărţile s-au tăiat şi împărţit !

Dabija surîse semeţ :

— Nu se ştie cine are atuul.

Roşianu îl privi cu tristeţe :

— Din păcate, eu ştiu.

2

Doctorul Săveanu, un moşuc simpatic în ciuda aerului bătăios pe care-l afişa în relaţiile diurne, mirosise cacialmaua din prima secundă. Îi trecuse palma peste pîntece şi observase cu voce joasă, fără umbră de zîmbet :

— Ai înghiţit ceva var, flăcăule, nu-i aşa ? În orice caz o porţie bunicică, de ajuns să doboare o bivoliţă cu viţel, başca rîndaşul care-i ţesală...

Roman zîmbise subţire :

— Nu mi-am făcut iluzii nici o secundă că l-aş putea înşela pe marele doctor Ioan Săveanu.

— Ciudat... Tinerii îşi închipuie totdeauna că bătrînii sînt uşor de păcălit. Mai direct spus, imbecili !

— Pesemne că nici eu nu mai sînt îndeajuns de tînăr pentru a vă socoti pe dumneavoastră bătrîn.

— La șaptezeci de ani, nu te poți numi altfel, indiferent care ar fi termenul de comparație.

— Vă țineți foarte bine.

Săveanu se strîmbă :

— Și asta cum se cheamă ? Nu tot senectute ? Ai auzit spunîndu-se vreodată despre un om de douăzeci sau treizeci de ani că „se ține bine" ? În sfîrșit, astea-s palavre de moșnege... Un sfat, flăcăule ! Dacă ai intenția să fugi, grăbește-te ! Pe mine m-ai păcălit. Mă îndoiesc însă că ai izbuti la fel de bine cu un medic neamț. Îți urez noroc... Cine știe, adăugă visător, poate că într-o zi să ne revedem. Mi-ar place să-mi povestești isprăvile dumitale. Ca toți indivizii cu existență cuminte, mă prăpădesc după istoriile cu pirați și condottieri...

— Iar îmi primeniți așternutul ?

Infirmiera duse degetul la buze. Șopti lăsînd rufele pe pat :

— În fața de pernă aveți un rînd de haine și încălțăminte. Schimbați-vă cît mai repede și băgați-vă sub pătură. Soarta dumneavoastră se decide peste jumătate de ceas.

Roman se săltă în capul oaselor :

— Nu vrei să fii mai puțin misterioasă ?

— N-am vreme. Așteptați-mă liniștit, altfel stricați totul... Adăugă, înainte de a părăsi încăperea : Eu sînt sora lui Anton...

*

Generalul Dabija n-avea să priceapă niciodată cum de în cîteva secunde, biroul fostului președinte de tribunal Iliuță Algiu se umpluse de oameni. Scena îi va rămîne însă întipărită în minte pentru toată viața : Alexandrina, palidă ca o moartă agățată de brațul lui, Butculescu speriat, pipernicit, tremurînd în faldurile draperiei de la ușă, Mareș, negustorul care aproviziona popota, ivit nu se știe cum, Roșianu fumînd nervos lîngă birou. Averescu îl ațintea, afișînd un aer impenetrabil, în vreme ce ceilalți trei ofițeri păreau să caute ceva în bibliotecă. În prag, căpitanul

Ioanid, extrem de înfrigurat, își pipăia buzunarul de la piept, iar în spatele lui, opintind să-l dea la o parte, gîfîia Vernească. Obrazul puhav, despicat de un rînjet știrb, radia.

— Îmi pot îngădui să cer o explicație acestei descinderi vijelioase, domnule general ?

Glasul lui Dabija răsună ușor răgușit, fără să fi pierdut însă nimic din siguranță.

Averescu, sincer deconcertat — nu sesizase cîți inși sînt în cameră și cîți mai veniseră pe parcurs — ridică ușor din umeri :

— Sînt oaspeții dumneavoastră. În orice caz, cea mai mare parte din ei se aflau în odaie la sosirea mea.

Unul dintre ofițeri se apropie de Averescu. Fără să spună o vorbă, îi întinse o mapă subțire din piele neagră. Generalul o deschise nervos. În odaie se făcu dintr-odată liniște. Nu se auzea decît respirația șuierătoare a Vernească și scrîșnetul butucilor din sobă. Averescu răsfoia hîrtiile cu degete febrile. Stupefacția îi boțise chipul uscățiv. Ținea în mînă documente de o importanță inestimabilă, dovezi de trădare dinaintea cărora nici un juriu din lume n-ar fi ezitat să-l condamne pe Dabija... Planul de ansamblu și detaliat al marii ofensive, efectivele umane și materiale, hărți, obiectiile aliaților... Cînd închise mapa, cu mișcări exasperant de lente, expresia chipului era dramatică. Vocea înecată răsună ca un suspin :

— Domnule general...

Alexandrina scoase un strigăt :

— E nevinovat ! Totu-i calomnie !

Un rînjet știrb reteză chipul cucoanei Aristița.

— Ei, nepoate, cum rămîne cu mazilirea mea ?

Cicerone Butculescu, împietrit pînă atunci, păru să se dezmeticească brusc. Alergă împiedicat spre Averescu :

— Omu-i inocent... O mîrșavă înscenare... Cunoaștem autorii.

Vernească, dezlănțuită cu o furie, îl apucă de mînecă, încercînd să-l oprească :

— Ce te vîri tu, mamelucule ?

Bătrînul se împiedică și căzu în genunchi. Dabija se precipită vrînd să-l ridice. Intenția lui fu greșit interpretată

și unul din asistenții lui Averescu scoase revolverul. Se auzi un foc, apoi încă unul...

*

Explozia fu atît de puternică, încît geamurile Așezămintelor Brîncovenești se făcură țăndări. În ciuda avertismentului infirmierei, instinctiv, colonelul Roman sări din pat și se apropie de fereastră. Din pricina întunericului și a norului de fum, nu putu distinge nimic. Ușa salonului se deschise.

— Acuma ! Repede !

— Ce s-a întîmplat ?

Fata îl prinse de mînă înfrigurată.

— Ce trebuia să se întîmple ! Grăbiți-vă, pentru numele lui Dumnezeu !

— Explică-mi...

Infirmiera îl trase cu toată puterea. Alergau pe coridoare și Roman își zise că în viața lui nu pomenise asemenea labirint. Poate în Anglia, la Hampton Court...

— De nu s-ar dezmetici prea curînd ! gîfîi fata...

Se strecura cu abilitate printre bolnavii înspăimîntați care dăduseră buzna pe coridoare. Medici, infirmiere, brancardieri alergau la fel de înnebuniți, neîndrăznind să se uite pe ferestre.

„De fapt, reflectă Roman, nu știu unde-i primejdia. Înăuntru sau afară..."

Un zîmbet de recunoștință îi îmblînzea figura osoasă. Nea Dobre cazangiul și oamenii lui provocaseră explozia scontînd pe efectul surpriză. Înspăimîntați, gîzii care-i păzeau ușa rezervei-celulă fugiseră cedînd primului impuls și încercînd să se adăpostească. Groaza, eterna soluție a situațiilor insolubile...

— Sper că nu sînt victime.

— Puteți fi convins... Cît ar fi de valoros un individ, nu sacrificăm o sută de dragul lui...

— Nu-i foarte amabil ceea ce-mi spuneți.

Infirmiera își supse buza superioară.

— Vă socotiți neasemuit. Ăsta-i păcatul dumneavoastră,

— Am impresia, zîmbi Roman, că prietenii dumitale se plimbă cam în același perimetru. În fond, ei sînt autorii diversiunii.

— Oricum, n-au făcut-o ca să vă simțiți și mai îngîmfat.

— Din păcate, oftă fals colonelul, atîta cît cunosc eu oamenii, cei mai mulți s-ar simți tentați s-o facă.

— Încercați să demonstrați excepția.

Ajunseseră într-o magazie de obiecte abandonate, cu miros aspru de fier, formol și morgă.

Chipul fetei, gingaș, alcătuit din tușe fine — „păcat că linia gurii e tristă, îndurerată, crîncenă" — se detașa, modelat ca în ceară, între pereții întunecați. Rosti cu privirea coborîtă, încercînd să-și stăpînească respirația precipitată :

— Aici, misiunea mea s-a isprăvit. Cred totuși că sînteți un bărbat norocos.

— Însuși privilegiul de a te fi cunoscut o demonstrează, surîse galant Roman.

— Sînteți incapabil să nu flirtați... Vă aflați acum în interiorul curții B. Vreau să spun, cu ieșire în Bibescu Vodă. În stînga porții, vă așteaptă o droșcă de lăptar. Grăbiți-vă...

Roman îi prinse mîinile. Întrebă, sincer tulburat :

— Cum să-ți mulțumesc ?

— Uitîndu-mă.

— Să te uit ? ! De ce ?

Fata își mușcă buzele :

— Nu-mi plac bărbații... care-mi plac prea mult.

Fugi fără să se mai uite la Roman.

Descumpănit, colonelul ieși în curte și se îndreptă alergînd spre poartă. Uruit de motoare — doar nemții mai dispuneau de automobile — ghilotina liniștea nopții.

*

Într-o seară din vara anului 1922, o seară cu aromă de tei și cer străpuns de licurici, un domn elegant, între două vîrste, contempla Calea Victoriei, de pe terasa restaurantului „Elizeu". Costumul gri argint era înviorat de fluturele cu picouri albăstrui și garoafa înfiptă la butonieră. Cu mîna rezemată leneș pe baston, surîdea priveliștii care i se părea încîntătoare, de o însuflețire discretă, plină de bun

gust. Aprecia în cunoscător femeile — toaletele scurte invadaseră strada şi se purtau vulpi argintii la rochii de mătase naturală, capete tunse băieţeşte cu *accroche-coeur*-uri atingînd colţurile gurii şi un aer de falsă nepăsare — se amuza observînd manevrele donjuanilor, mai tineri ori mai bătrîni, îl încînta rumoarea caracteristică, urbană. Trăsuri strălucitoare se revărsau în fluviu neîntrerupt spre şosea, ţigănci sprîncenate şi drăcoase, cu graţii de meleag iberic, cărau coşuri de primăveri, jurnaliştii forfoteau grăbiţi să vîndă primele ediţii de seară.

Duse mîna la pahar şi rămase cu ea în aer. Un bărbat de vreo treizeci de ani, rubicond, se oprise în faţa restaurantului. Părea nehotărît şi învîrtea bastonul la spate ca pe o morişcă. Pălăria dată uşor pe ceafă îi accentua expresia de jovialitate.

Colonelul Roman începu să rîdă :

— Pe mine mă cauţi, tinere ?

Gogu Roşianu tresări şi întoarse capul. Rămase ţintuit de surpriză, fără grai, uitînd să-şi penduleze bastonul. Cîţiva consumatori îl priviră amuzaţi. Explodă :

— Colonelul Roman !

— El, fiule ! Nu-i nevoie însă să mă prezinţi întregului birt. Ia loc !

Roşianu nu-şi revenea din uimire :

— Ce întîmplare ! Nu mă aşteptam... Nu mă aşteptam deloc să vă văd.

— De ce ? Fixasem doar un rendez-vous pentru prima seară de pace, aici, la Elizeu. Eu sînt parolist ; dumneata, după cum am avut ocazia să constat, nu.

Gogu Roşianu rîse :

— Vă spun sincer, nu v-am luat în serios. Credeam că-i o simplă butadă... Ce mai faceţi ?

— Perfect. Admir natura şi în special cucoanele. Găsesc că moda actuală le avantajează enorm.

Roşianu zîmbi. Roman rămăsese acelaşi individ cu teribilisme de licean care ţine neapărat să şocheze. Cine şi-ar fi închipuit, auzindu-l, ce valoare, ce minte, ce om excepţional se ascunde sub aerul de dandy aproape quinquagenar...

Roman îi arătă sticla din frapieră ;

— Poți să iei cu toată încrederea din chestia asta. E un Haut Brion 1906...

Roșianu gustă lichidul auriu. Rămase cu paharul în mînă, ținîndu-l în dreptul buzelor. Rosti nostalgic :

— Doamne, de cînd nu ne-am văzut !

— Exact din februarie 1917...

— Strada Clemenței, numărul 9, își aminti surîzînd Roșianu. N-am izbutit mare lucru atunci...

— Era și dificil. Prea se încurcaseră țițele, iar substituirea autenticului Mareș, omul meu, cu agentul nemților a desăvîrșit babilonia. De fapt, a fost marea lovitură a lui Hentsch în cazul Dabija.

Roșianu clătină ușor din cap :

— Ce șansă fantastică a avut ăsta ! Ghilotina l-a ratat la un milimetru...

— Hm, șansa lui a fost că am avut eu șansă. Dacă socialiștii — acum, de un an sînt comuniști — nu organizau evadarea mea, n-aș fi putut interveni oportun. Și așa a trebuit să fiu mai mult decît elocvent ca să conving capetele pătrate de la Tribunalul Militar că e vorba de o acțiune extrem de perversă a spionajului german.

După război, îl căutase pe Dobre în strada Ghioceilor. Nu știa cum i-ar fi putut mulțumi, în orice caz, ținea să-și arate recunoștința sinceră. Cazangiul se mutase și, din investigații ulterioare, pricepuse că „armistițiul" luase sfîrșit iar nea Fane, odată îndeplinită misiunea, nu mai avea să-i spună mare lucru. „Nu vorbim aceeași limbă, domnule colonel..." Și el și Anton „simțeau" la fel...

— Cînd ne-au arestat, oftă Gogu Roșianu, primisem deja informarea dumneavoastră. Am încercat să le explic că Dabija e o victimă în cadrul unei politici de anvergură care vizează marile noastre căpetenii, nemții avînd interesul să se debaraseze de cei mai buni ofițeri români înaintea marii ofensive. A fost inutil.

— În realitate, spuse Roman uitîndu-se după chelner, și eu am înțeles destul de tîrziu jocul lui Hentsch. L-am suspectat pe Dabija știind că fusese prieten cu Sturdza și uneori, cît ai fi de lucid, te împiedici în asemenea prejudecăți. Individul are și un gen puțin îmbietor, îți vine greu să-l privești obiectiv, sau măcar cu îngăduință.

— Mie-mi spuneți ! rîse Roșianu. Îl conjuram conștient că nimeni nu-i poate salva capul în afară de dumneavoastră, ca pînă la limpezirea situației să fugă, să se ascundă, în fine să intre în pămînt, și se uita la mine ca la o rîmă. Nu și-a abandonat o clipă morga și monoclul.

— Trebuie să recunoști că nu era cea mai fericită soluție, spuse Roman controlîndu-și garoafa de la butonieră.

— Sînt de acord, dar asaltat de evenimente, fiind obligat de minutar, nu de ceasornic, *de minutar*, să iau o hotărîre, în panică, n-am găsit ceva mai bun.

Colonelul Roman se răsuci discret după o blondă planturoasă. Pe umerii statuari spînzurau ostentativ două vulpi albastre.

— Hm, rosti încet, Nineta Băicoianu... S-a îngrășat prea tare. Cunosc pe unii însă amatori de beef-steak... Mda, Dabija cum spuneam, a traversat cîteva momente dezagreabile. Salvarea lui la vreme, dincolo de importanța „mîntuirii" unui ofițer de mare valoare, a dus implicit și la izbăvirea celorlalți generali vizați de nemți.

Gogu Roșianu se interesă uitîndu-se la sticla goală :

— Pe cine mai anvizajau ?

— Evident, marile vedete ale oștirii, capetele de afiș : Aslan, Grigorescu, Razu, Pretorian... Toată colecția de celebrități. Dacă bașilor le izbutea cacialmaua, nu ne putem imagina dimensiunile cataclismului, mai ales după dezertarea lui Sturdza. Discreditare totală în ochii aliaților, derută și demoralizare în sînul armatei noastre, dispreț și totală neîncredere față de superiori.

Inițial, își aminti Roman, cînd intuise intenția lui Hentsch de a se descotorosi de cei mai buni generali români, se întrebase de ce nu-i lichidează pur și simplu. Nimeni nu-și poate feri ceafa la infinit. Înțelesese curînd parșivenia neamțului. Urmărea vîlva, scandalul procesului. Trădători, nu martiri...

— Văd că admiri sticla, surîse.

Roșianu o lăsă în frapieră.

— E un vin excelent, dar eu am altă idee. Ce părere aveți de un Mouton Rothschild 1910 ?

— Mon cher, nu-mi place să schimb decît cravatele și porțile la care bat la ceas de înserare... Apropo de cravate...

Ce mai face Ioanid ? N-am întîlnit niciodată un ofiţer în uniformă de campanie mai spilcuit...

— Ce făcea şi înainte. Dă din mîini şi zboară. Un tip eminamente antipatic şi fără umor.

— Presupuneai că el e adversarul dumitale, agentul lui Hentsch, aşa-i ?

— Prostul făcea investigaţii pe cont propriu şi asta m-a derutat al naibii, mai ales după asasinarea lui Teodorini. Rămăseserăm doi, iar în ce priveşte identitatea mea, eram destul de sigur. Nici azi nu ştiu cine l-a curăţat.

— Mareş, la ordinul lui Hentsch, imediat ce au înţeles că-i agent dublu.

Ochii lui Roşianu crescură cît blidele.

— Fantastic ! Teodorini ! Vasăzică asta era fantoma care-mi umbla prin sertare ? ! Iar Dabija mă suspecta pe mine. Şi acum mi se face frig cînd îmi amintesc ce ochi avea : numai gheaţă ! Uite unul pe care nu mi-e dor să-l văd. Cînd l-aţi *cumpărat* pe Teodorini ?

— La două zile după ce l-a contactat Hentsch. Teodorini sau Porta, cum vrei să-i spui, avea o fixaţie : să cîştige o importantă sumă de bani printr-o lovitură şi să se retragă în insulele Polineziene, unde să „creeze" netulburat. Îl preocupa alcătuirea unei orchestre pentru băştinaşi. Altceva nu mai cerea de la viaţă !

Gogu Roşianu clipi nedumerit :

— Bine, dar de ce nu m-aţi avertizat ?

— N-avea nici un sens, *mon ami*. Pofta de arginţi e contagioasă, iar la tineri, spiritul de aventură vioi. Nu mă interesa o colaborare între voi — scuză-mă, în profesia mea neîncrederea e un crez — şi pe de altă parte, în felul acesta vă puteam controla mai bine pe amîndoi.

Gogu Roşianu îl cercetă în tăcere. Îi venea greu acum, sub cerul de iunie, transparent ca un abur înstelat, în clinchet de cristal şi argintărie, îmbătat de aromele prea puternice ale teilor şi parfumul de ultimă oră *Soir de Paris*, că toate evenimentele acelea se petrecuseră aievea. Ducînd la buze paharul cu vin vechi de zece ani, retrăia cu un fior, zilele crunte ale lui februarie 1917, într-o Moldovă încremenită de frig şi spaimă, sărăcită, pustiită de culori. Vulpile albastre şi argintii — adevărată menajerie pe Calea Victoriei, — îi purtau gîndul la paltoanele din postav mi-

litărește vopsit, pălăriile excentrice, doar pene, fructe și flori, la broboadele de lină țărănească, aspră, ale Moldovei dinaintea marii ofensive.

Se scutură ca de un vis rău și șopti pe gînduri :

— Amintiri... Infuzie de nostalgie, gargară cu lacrimi... Atunci, după lămurirea chestiunii lui Dabija, am fost trimis pe front. Ce s-a întîmplat cu bestia aceea bătrînă ?

Roman dădu un bobîrnac mîțișorului care i se aninase de mînecă.

— Complicea lui Mareș ? Vernească ?

— Da, scrîșni Roșianu. Sper din toată inima că a crăpat.

— Ești încă foarte tînăr, dragul meu. Doar în poveștile cu zîne duhurile rele își leapădă obligatoriu suspinul. Evident, a fost arestată și condamnată pe viață. N-au împușcat-o, împiedicîndu-se în considerente de vîrstă. Și tot ținînd seama de vîrstă, a fost amnistiată puțin după Versailles. Vezi, oamenii vor să uite cît mai repede „teribilul" și cred că aceasta este o dovadă de vigoare morală.

— Trebuie să fi împlinit o sută de ani.

— Doar optzeci.

— Pur și simplu l-a vîrît pe nefericitul ăla de Butculescu în mormînt.

Roman își lăsă capul pe un umăr :

— Într-un fel, da. Glonțul a plecat însă din pistolul lui Mareș care, vrînd să te lichideze pe dumneata — ghicise cine ești și că la rîndul dumitale l-ai ghicit — a creat debandada. În schimbul acela de focuri, era natural să existe victime.

— Sper că cel puțin ăsta, vreau să spun Mareș, n-a scăpat.

— Dacă amănuntul te face fericit, îți pot comunica data și locul unde a fost executat.

— În fond, ce hram purta individul ? Nu mi-a fost niciodată prea limpede.

— Un simplu mercenar, făcu Roman mîngîindu-și o mustață inexistentă. Colabora cu serviciul de spionaj german încă dinainte de război, avînd o acoperire perfectă : agent imobiliar cu situație prosperă. Asociatul lui era autenticul Mareș. Ăsta, într-un moment de inconștiență, presupun, sau vrînd să se fălească, i-a făcut confidențe în legătură cu misiunea pe care i-o încredințasem. Să nu omi-

tem o chestiune esențială ! Serviciul nostru de informații fusese serios zdruncinat de vînzarea lui Verzea. Nu mai aveam timp și nici posibilități să ne triem judicios oamenii. Hentsch, în privința sta, mă handicapase serios. După cît am putut să constat, falsul Mareș nu era lipsit de calități. Avea un talent special de a intra în sufletele oamenilor, le cîștiga imediat încrederea și simpatia, știa să se facă util, ceea ce în vremuri de restriște constituie o cheie care deschide orice inimă. L-a lichidat pe omul meu și în rest a fost simplu. În general, avea apetituri de măcelar. Tot el a atentat la viața lui Ioanid, închipuindu-și inițial că e agentul trimis de mine. Făcu o pauză și se uită în ochii lui Roșianu : Spune-mi, i-ai aprins măcar o singură lumînare lui Butculescu ? În definitiv, a murit în locul dumitale. A băgat de seamă în ultima secundă că Mareș te viza — mi-a relatat Dabija — și s-a azvîrlit între voi.

Roșianu își plecă privirea.

— Sincer să fiu, nu m-am gîndit niciodată...

— Ești ingrat, mon cher. Într-o situație asemănătoare, Ștefan cel Mare ridica o mănăstire.

O spusese pe un ton lipsit de nuanțe, din care nu puteai înțelege ce gîndește cu adevărat.

— Am să țin seama de sugestia dumneavoastră. Întrebă într-o doară, cu gîndul în altă parte : Cît să fie ceasul ?

— Exact unsprezece. Ora la care după cum se spune încep să scîrțîie mobilele. Dacă ai treburi, nu te reții.

Gogu Roșianu dădu din mînă : „Fără importanță...".

— Ce a devenit Dabija ?

Colonelul Roman îl privi surprins :

— Cum, nu știi ? A fost avansat și a primit ulterior, pentru merite deosebite, tot arsenalul posibil de ordine și decorații ? Numai de la francezi vreo trei...

— Voiam să spun acum, după război. Era încurcat cu o femeie splendidă, doamna Cerchez.

— S-au căsătorit și mi se pare că au un copil împreună. Dacă o vezi astăzi, după trei ani, n-o mai recunoști. Nu i-a rămas nimic din frumusețea de altădată. A devenit atît de oarecare încît, după cum se exprimă amicii noștri gali, ar trece neobservată chiar dacă ai pune-o pe un piedestal în Piața Regală. Mă rog, ei spun Place de la Concorde...

Roșianu se uită la el consternat :

— Cum se poate ? N-am întîlnit în viața mea ceva mai suav, mai perfect, mai diafan !

— Prea diafan, mon cher, pentru un tandem cu Dabija. Nu există cuplu mai profund nefericit. Și culmea, au ghinionul să se iubească. Incapabili să trăiască împreună, incapabili să se despartă. Bărbatu-său, Cerchez, s-a recăsătorit cu o „șantistă" de la Moulin Rouge. Plecase la Paris după divorț, în refacere morală. L-am văzut zilele trecute pe stradă și mi-a făcut impresia unui om pe deplin mulțumit.

— Mi se par fantastice meandrele destinului...

Roman întrebă mașinal :

— A. da, găsești ?... Poate că ai dreptate...

Își scoase portmoneul și lăsă cîteva hîrtii pe masă.

Gogu Roșianu se simți brusc emoționat :

— Pot să vă mai văd ?

— Am omis să-ți spun că în afară de vin, nu-mi schimb nici tabieturile... Seara, mă găsești totdeauna la „Elizeu". Arătă cu degetul gros spre interiorul localului : masa din stînga casieriței, mademoiselle Juliette... Vara, prefer terasa. Deci, la „Elizeu", amice !

Se îndepărtă nonșalant, un domn suplu, impecabil în costumul cu butonieră înflorită. Roșianu îl urmări pînă melonul cenușiu fu înghițit de iureșul cheflilor bucureșteni, care invadaseră Calea Victoriei. Cerul de iunie ploua stele de argint, văzduhul, steluțele de aur ale florii de tei.

*

Zoe aprinse lumina.

— Bună seara, dragele mele.

Zinca și Zizine se ridicară, ținîndu-și poalele rochiilor grațios, din vîrful degetelor.

— Bună seara...

Se răsuciră spre fotografia domnului Cicerone Butculescu. O reverență scurtă le însoți glasurile șovăielnice :

— Bună seara...

Un fluture de noapte da tîrcoale lămpii, în zbucium de aripi colbuite.

Redactor : locotenent-colonel ION ARAMĂ
Coperta : FL. V. CREANGĂ
Tehnoredactor : GH. CUCOȘ

Bun de tipar : 18.02.1983. Apărut 1983.
Coli de tipar : 21. B.274.
Comanda nr. 30 033

Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"
București — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

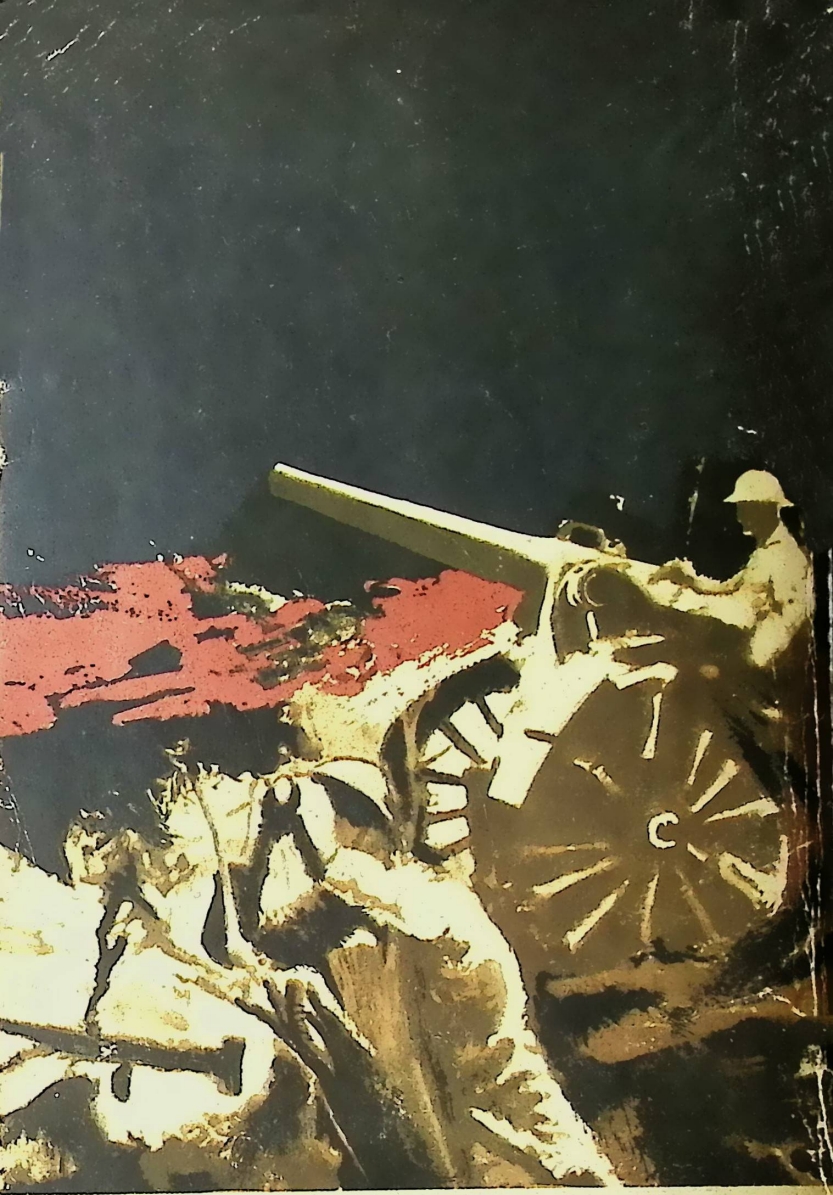

Lei 12